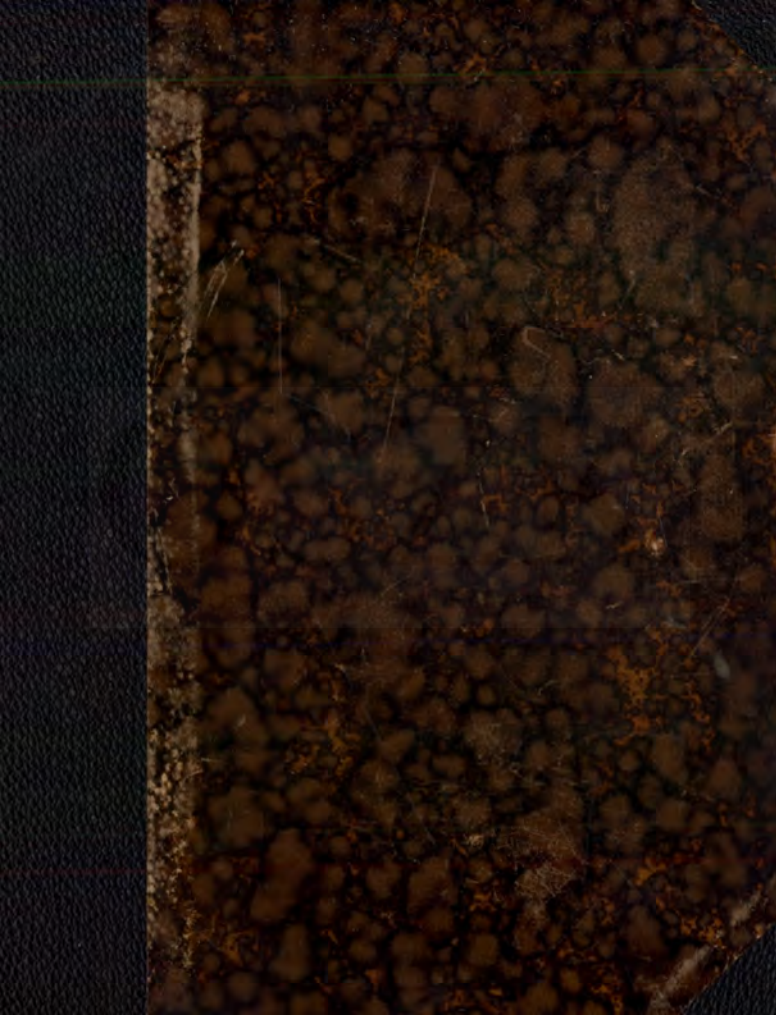

251915

DICKENS
NICKLEBY

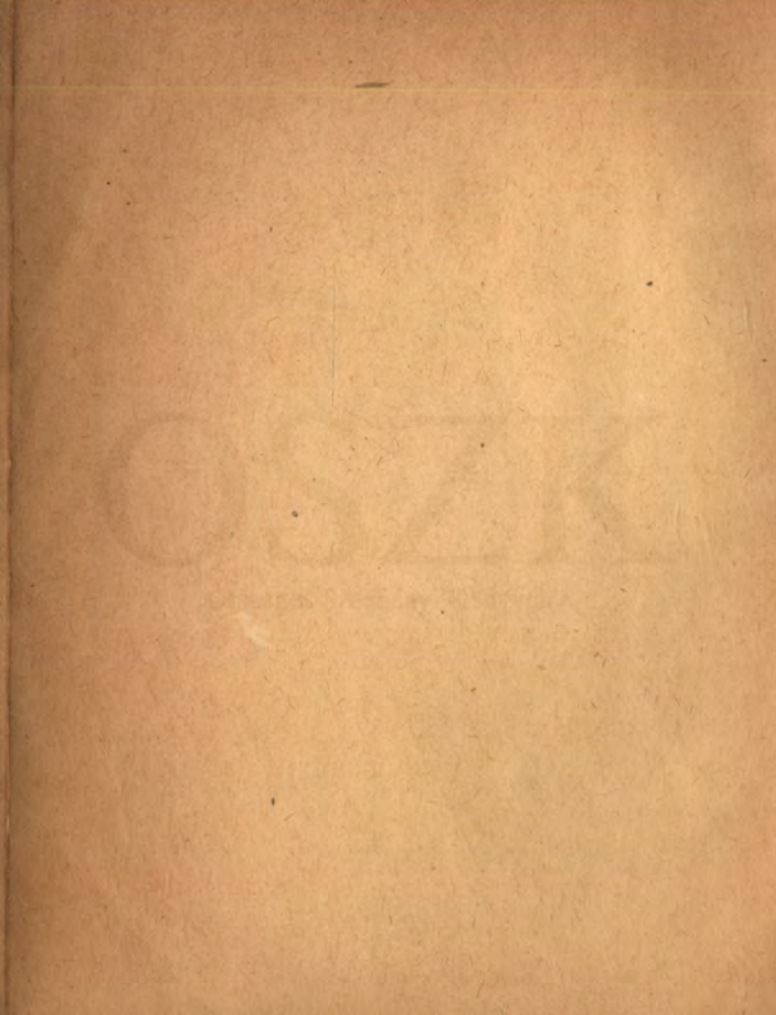
1-2.

N. M.

P.o. angl

158. 1

NICKLEBY MIKLÓS

ÉS CSALÁDJÁNAK

ÉLETE ÉS VISZONTAGSÁGAI.

REGÉNY

IRTA

BOZ (DICKENS).

FORDITOTTA

BENEDEK ALADÁR.

MÁSODIK OLCSÓ KIADÁS.

I. ÉS II. KÖTET.

BUDAPEST.
AIGNER LAJOS.

Ára a 6 kötetnek 4 frt.

NICKLEBY MIKLÓS

ÉS CSALÁDJÁNAK

ÉLETE ÉS VISZONTAGSÁGAI.

REGÉNY.

IRTA

BOZ (DICKENS).

FORDITOTTA

BENEDEK ALADÁR.

MÁSODIK OLCSÓ KIADÁS.

I. KÖTET.

BUDAPEST.
AIGNER LAJOS.

251915

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
Nyomtató, Névodéknaptó
1894. év. 131. sz.

Első fejezet.

(Mely a többinek mindnyájának bevezetése.)

A devonshirei grófság egyik elhagyott részében élt egykor egy tiszteletreméltó férfi. Nickleby Gottfried, ki későbbi éveiben még föltette magában, hogy megnôsül. De mivel sem fiatal nem volt, sem vagyoni körülményei nem tartoztak a legcsillogóbbak közé, és valami vagyonos nő kezére nem számíthatott: összekelt egy öreg flandria nővel pusztá hajlandóságból, a ki viszont ugyanaz okból ment hozzá, — mint két ember, ki szeretne kártyázni és egymás iránt szivességből ingyen játszik egy partit.

Rosz indulatu és a házas életet guuyoló emberek erre talán azt mondhatják, hogy e jó pár körülbelöl némely vikakasok tulajdonosaihoz hasonlít, kik, ha erszényök feszesen dagad, s már nincsenek fogadók, állatjaik jeleségében gyönyörködendők, mintegy műkedvelésből állítják ki viadalra. És valóban e hasonlatosság bizonyos tekintetben nem volna rossz ötlet, mert valamint az egy pár five' court-i szerencsehős azután kalapot járat körül, azon bizalomban, hogy csak lesznek a nézők oly szivesek, hogy módot nyujtanak nekik üdítésükre, ugy Nickleby Gottfried és életpárja is a mézes hetek lefolyta után vágyva néztek ki a világba, nem kis mértékben bizva a sorsban, hogy majd csak juttat számukra is valamit. Nickleby ur

évi jövedelme házassága idejében hatvan—nyolczvan font sterling között ingadozott.

Csak az ég tudja, hogy van elég ember a világon ; és így még Londonban is, hol Nickleby ur akkor lakott, az ember kevés panaszt hall a fölött, hogy a népesség csekély. De ép oly igaz, mint különös, hogy az ember isten tudja, meddig fürkészhethet a sokaságban, a nélkül, hogy egy jóbarát arcát felfödöznél. Nickleby ur sokszor széjjel nézett, míg szemei nem kevésbbé fájtak, mint szive ; de sehol sem akart egy jó barát mutatkozni. Mikor aztán a keresésben elfáradván, látműszereit saját tűz helyére fordította, ott is nagyon kevés mutatkozott, a miben megnyughatott volna. A festész, ki sokáig szemsértő festékre nézett, meggyöngült láterejét az által erősíti meg, hogy szemeit mélyebb és sötétebb színeken nyugtatja, de minden, mi Nickleby ur szemeibe akadt, olyannyira fekete és sötét volt, hogy csakis világosabb színek derithették volna fel.

Midőn végre öt év mulva Nicklebyné asszony egy pár fiúskával boldogította férjét, jobban jobban érezte a mélyen nyomott férfi a szükségét : családjáról gondoskodni, s komoly megfontolás után már azt határozta el magában, hogy magát a legközelebbi évnegyedben valamely életbiztosító-társulatnál biztosíttatja és azután véletlenül valamely emeletről vagy toronyról leesik : midőn egy reggel fekete pecsétetes levele érkezett. E levélben az állt, hogy Nickleby Ralph, az ő nagybátyja meghalt, és kis vagyónának összes tömegét, mely mindössze öt ezer font sterlingre rugott, neki hagyta.

Minthogy a boldogult életében nem igen akart öcscséről semmit sem tudni, kivévén, hogy idős fiának, a

ki elég furcsa szerrel a keresztségben nagybátyja nevét kapta — ezüst kanalat küldött szattyántokban, a mi, minthogy azzal nem igen nagyon sokat ehetett, csaknem satyrának tetszett, arra célzó, hogy a gyerek nem azzal a hasznos portékával szájában jött a világra, így Nickleby Gottfried ur eleinte az érkezett tudósítást alig hihette. További meghánytorgatás után azonban kisült, hogy a dolog valóban úgy van. A derék öreg ur, a mint kisült, egész vagyonát a központi életmentőtársulatnak szándékozott hagyni, és e végre már végrendeletet is íratott. De az intézet néhány hónappal előbb oly szerencsétlen volt, hogy a becsületes ember egy rokonának életét mentette meg, kinek ő hetenkint hat shillinget s három pence-t fizetett alamizsnakép; amiért is legméltóbb bosszankodásában a végrendeletet egy második végrendeletben visszavonta, és Nickleby Gottfried urat általános örökösévé tette, s mellette nem mulasztotta el bosszuságát kifejezni úgy a társulat ellen, mely a szegény rokon életét megmentette, mint a szegény rokon ellen is, ki magát általa megmentetni engedte.

Ez örökségnek egy részén Nickleby Gottfried kis mezei jószágot vett, nem messze Dawlishoz Devonshireban. Nejével és két gyermekével oda vonult és a silány jószágocska jövedelméből, és a még fennmaradt pénz kamataiból élt. A házaspár tizenöt évig oly jól gazdálkodott, hogy Nickleby ur, midőn öt évvel neje halála után — meghalt, képes volt idősb fiának Ralphnak három ezer font sterlinget hagyni kész pénzben, és az ifjabbnak, Miklósnak ezer fontot és mezei jószágot, ha ugyan egy darab földet mezei jószágnak lehet nevezni, melynek a házon és a

bekerített szénáskerten kívül nem volt nagyobb kiterjedése, mint a Conventkert Russel-tere.

A két fivér az exeteri egyik iskolában neveltett, és mivel közönségesen egyszer tehettek hetenként otthon látogatást, anyjuk ajkairól gyakran hallottak hosszú elbeszéléseket atyjok szenvedéséről szegénysége napjaiban és boldogult nagybátyjoknak fősvénységéről jó állapota napjaiban. Ez elbeszélések a két fiura nagyon különböző benyomást tettek. Mert míg a fiatalabbik, kinek jelleme félénk és csendes volt, csak intést talált az elbeszélésekben, hogy a nagy világot kerülni és a boldogságot a mezei élet nyugalmaiban kell keresni, addig Ralph, az idősbik azon két nagy tanulságot merítette azokból, hogy a boldogságnak és tekintélynek egyedül s igazi forrása a gazdagság és „hogy annak megszerzésére az ember minden eszközt felhasználhat, a mennyiben azok a törvény által halállal nem fenytetnek.“ „Habár nagybátyám pénze mig élt, semmi hasznot sem hajtott — következteté tovább Ralph, — halála után atyámnak mégis használt, kinek az a dicséretreméltó szándéka van: azt számomra megtartani. A mi az öreg urat illeti, neki is volt élvezete abban, mert egész életében örömmel gondolt reá és azon felül egész családjától irigylésreméltónak tartatott és becsültetett.“ És Ralph hasonló magánbeszédok után arra a következtetésre juttott, hogy a pénzzel az egész világon semmi sem ér föl.

Mindazáltal a reményteljes fiu már korábbi éveiben sem szoritkozott egyedül az elméletre, és csupa elvont szemlélődésre, hanem elkezdte már az iskolában kis mértékben az uzsorás mesterséget, pala-rudacsok és táblákat

adván kölcsön mint kis tőkét jó kamatra, és kiterjesztette iparát sokszor egész a rézpénzig, melylyel társai rendelkeztek, a mi mellett nagy haszonnal nyereszkedett. Azonban adóseit nem fárasztotta körülményes és bonyolult összeszámolással, mert kamatmeghatározását egyszerűen a régi arany szabályra fektette: két batkát egy filére — mi által a számvetés igen megkönnyöbült. Ez elv, melyet nagy és kis tőkepénzeseknek, de különösen pénzváltóknak nem lehet eléggé figyelmökbe ajánlani, miután az könnyebben megtanulható és emlékezetben tartható, mint minden más számvetési szabály. Mindazáltal ez uraknak igazat kell adnunk és elismernünk, hogy e szabályelv soknál közülök egész mai napig emelkedésben van és kiváló sikerrel üzetik.

Hasonló módon került a fiatal Nickleby Ralph az egyes napoknak részletes és bonyolult utánszámolását, mi — mint mindenki tudja, ki azzal már foglalkozott, még a legegyszerűbb kamatlábnál is vesződéssel jár, hanem általános szabályul állította fel: hogy a tőke kamatjával együtt mindig a költőpénz napján, az az szombaton fizetessék vissza és az összes kamat — az adósság akár hétfőn, akár pénteken köttetett — mindig ugyanaz legyen. Miből azt következtetett — és nem minden igazság nélkül, — hogy a kamatok tulajdonképp egy napra magasabbak legyenek mint ötre, mivel az ember felteheti, hogy az előbbi esetben a kölcsönvevő nagy zavarból segítetik ki, különben bizonyosan nem venne fel pénzt oly káros föltételek mellett. E körülmény nagyon megjegyzendő, miután mély consequentiát rejt és rokonérzést tüntet fel, a mi nagy lelkeknél mindig megvan, mert a feljebb érintett üzérkedő emberek osztálya minden műkö-

désénél szorosan ugyanazon alapelv szerint cselekszik, ámbar ez urfiak ezt még nem tudhatták.

E beható jellemzés után az olvasó arra a gondolatra jöhetne, hogy Ralph hőse a műnek, melyet épen elkezdünk. Hogy e pontot, egyszer mindenkorra tisztába hozzuk, sietünk minden tévedést elhárítani azáltal, hogy a valódi kezdethez áttérünk. Atyja halála után Nickleby Ralph — a ki kevéssel előbb egy londoni kereskedőházhoz adatott, — szenvedélylyel szentelte magát régi hajlamának: pénzt szerezni, melybe nemsokára annyira belemerült, hogy fivéréről évekig elfeledkezett. Habár régi játszótársára a ködön át, melyben élt, egyszer másszor áttört is a némi visszaemlékezés — mert a pénz az embert némi gőzzel fogja körül, mely a régibb érzelmekre sokkal pusztítóbban és tompítóbban hat, mint a köszén füstje — a gondolat mégis feltámadt egyszersmind benne, hogy amaz, bensőbb viszony mellett talán pénzt kölcsönözne tőle, s így Nickleby Ralph megrázta vállait és mondá: jobb így, a mint van.

A mi Miklóst illeti, ő nőtlenül élt öröklött jószágán, míg a magánosságot megunta, s egyik szomszéd leányát nőül vette ezer font hozománynyal. Ez a jó asszony szült neki két gyermeket, egy fiut és egy leányt, s mint-hogy a fiu mirtegy tizenkilencz éves volt, s a leány a mennyire hozzávethettünk, tizennégy éves (mert az új törvény előtt Angolország statisztikai hivatalaiban sehol nem őriztettek teljesen biztos kimutatások ifju hölgyek koráról) Nickleby ur módokról gondolkozott, tőkését ismét megnagyobbíthatni, miután az családja megszorodása s gyermekei nevelésének költségei következtében nagyon megapadt.

— Nyereszkedjél vele, — véleményezé Nickleby asszony.

— Nye—rész—ked—jem, kincsem? — felelé Nickleby ur kételkedő hangon.

— Miért ne? — kérdezé Nickleby asszony.

— Mert nem lenne miből élnünk tovább édesem, ha elvesztenők, — felele Nickleby ur szokott fontoló s elnyújtott hangon.

— No bizony! — mondá Nickleby asszony.

— Jól meg kell gondolni az embernek, kedvesem — viszonzá Nickleby ur.

— Miklós már jócskán felnőtt — folytatá a hölgy; — ideje, hogy már egyszer ő maga is mozogjon, és mi történik Katiczáunkkal, a szegény lánykával, ha egy fillért sem adhatunk neki? Gondolj bátyjádra! Volna-e ő az, a ki, ha nem nyereszkedett volna? —

— Az igaz! — felele Nickleby ur. — No jó hát, kincsem, — nyereszkedésre adom magamat.

A nyereszkedés kockajáték. A játzók kezdetkor keveset vagy semmit sem látnak kártyáikból. A nyeresmény nagy lehet, de szintugy a veszteség is. A szerencse Nickleby urnak nem kedvezett. Az emberek épen bőszüiten rohantak neki egy részvényvállalatnak, a szappanbuborék elpattant; négy részvényes mezei jószágokat vett Flórenczben s négyszász szegény élődsi, kik közé Nickleby ur is tartozott, tönkre jutott.

— A házat, melyben lakom, — sóhajtá a szerencsétlen nyereszkedő, — holnap elvehetik tőlem. Egy darabocská sem marad öreg butorainkból; mind elviszik az idegenek.

— Ez utolsó gondolat oly kinosan érintette, hogy ágyba esett, látszólag szilárdul elhatározván, hogy azt semmi esetre sem fogja engedni.

— Bátorodjék uram! — mondá az orvos.

— Nem kell magát oly egészen elhagyni uram — mondá az ápolónő.

— Ily dolgok minden nap előfordulnak, — jegyzé meg az ügyvéd.

— Es nagy bűn azoknak ellene szegülni; — susogá a lelkész.

— Embernek, kinek családja van, sohasem kell olyas valomit tenni, — tevék hozzá a szomszédok.

Nickleby ur a fejét csóválta, s mindnyájoknak inte, hogy hagyják el a szobát, megölelte nejét s gyermekeit; felváltva bágyadtan dobogó szívéhez szoritotta őket és kimerülten vánkosára hanyatlott. De nagy megütközésökre csakhamar észrevevék, hogy ettől fogva elkezdett félrebeszélni, mert sokáig bátyja nagylelkűségéről és jóságáról és azon örömnapokról beszélt, melyeket együtt az iskolában töltöttek. Midőn e roham elmúlt, mindnyájokat ünnepeyesen annak ajánlotta, ki az özvegyekről s árvákról soha meg nem feledkezik, bágyadtan mosolyga rájuk, fel-emelé arczát és azt mondá: reméli, hogy elszenderedhetik.

Második fejezet.

(Nickleby Ralf urról, dolgairól és vállalkozásairól, hasonlóképp egy nagy részvénytársulatról, mely az egész országra nézve a legnagyobb jelentőségű.)

Nickleby ur tulajdonképi értelmében a szónak sem kereskedő, sem bankár, sem alkusz, sem jegyző nem volt s általában nem egy könnyen lehetett volna őt valamely meghatározott üzlethez számítani. Mindemellett azonban azon körülménynél fogva, hogy a Golden-square-n egy teres házban lakott, melynek kapuján kisebb-nagyobb rézlemezen ott pompázott a „Bureau“ fölirat, gondolni lehetett, hogy Nickleby Ralph ur üzött valamely foglalkozást, mi még abból is látni való volt, hogy az a hamuszín képű és rozdsaszürke ruhájú férfi, ki fél tíz és öt óra között naponként az éléskamrához hasonló szobában a tornác végiben egy szokatlanul kemény székből ült, valahányszor a csngetyű hívására a házajtót felnyitotta, füle mellett mindig író tollat viselt.

A Golden-square jócskán elavult, lejártá idejét s most már azon divatból kiment térekhez tartozik, hol csak kevés tízér választ magának lakást. A lakások többnyire bérbe adatnak és az első s második emeleteket bebutorozva nőtelen uraknak adják ki, kik egyszersmind a házban tartanak konyhát. Leginkább idegenek menhelye. Napbarnította férfialakok nagy gyűrűkkel, nehéz óraláncokkal, kik délután négy öt óra között a dalszínház osz-

lopos esarnokában és Sequin ur bureauja körül összegyűlnek, mihelyt azt nekik kinyitotta, hogy a páholyjegyeket átadja nekik.

Mindezek a Golden-squarebe vagy közelében laknak. Néhány hegedős és trombitás a dalszinháztól itt ütötte fel tanyáját. Ezek vendéglőkben zenélnek és a zongora és hárfa hangjai körülfolyják esti órákban a tér középpontját. Nyári éjeken láthatni a nyitott ablakból mogorva bajuszos képeket, kik iszonyu füstfelhőket fujnak. A magukat éneklésben gyakorlók durva hangjai félbeszakítják az est csendét és mindennemű dohányfüst átillatozza a léget. Burnót és szivar, fuvolák, hegedűk és gordonkák küzdöttek itt egymással a főhatalomért. A füst és hangok országa ez. A vándor zenészbandák a Golden-squareben újra felvidultnak érzik magukat s akaratlanul megrázkódnak, midőn hangjaikat e helyen hallatják.

Látszatra az ilyen hely nem igen alkalmas egy üzérnek; de Nickleby Ralph ur már sok év óta itt lakott, a nélkül, hogy valaha panaszt hallottak volna tőle. Ő nem ismert a környékben senkit, s őt sem ismerte senki, jóllehet fölötte gazdag ember hírében állt. Az iparosok és kereskedők olyan törvénytudó félének tartották, a szomszédok meg azt vélték, hogy vezérügyvivő, vagy olyasvalami; mindezen gyanítások azonban oly pontosak s igazak voltak, mint a más emberek dolgairól való vélemények közönségesen lenni szoktak. Egy reggel Nickleby Ralph ur kimenésre készen tökéletesen felöltözködve ült irodájában. Üvegöld ujjasmellénye és kék frakkján kívül fehér mellény, szürkés nadrág és föléje huzott Wellington csizmák képezték öltönyét. Az áll és ujjasának legfelsőbb gombjai közül keskenyránczu mellbodor hegye tört elő, mintha

erőszakkal kilátszani akarna, míg felső hajtókája nem elég hosszan terjedt le, hogy egy hosszú, egyszerű aranygyűrűk sorából álló óralánczot elrejtse, mely egy Nickleby ur zsebében lévő ismétlődő aranyóra fülénél kezdődött és két kulcsesal végződött, melyek egyike az órához magához s a másik valami szabadékos lakathoz tartozott. Kevés hajport is használt, mintha azzal magának némi jóakaratu tekintetet akarna adni; de ha igazán ez volt célja, ugyképét is be kellett volna hajporoznia, mert annak minden ránczában nem kevésbbé, mint hideg nyugtalan szemében volt valami, mi a belsejében lakó ravaszságot akarhatja ellen elárulni. De bármint volt is, ő ott ült, és a magányosságban, a melyben magát látta, sem hajpor, sem a ránczok és a szemek nem okoztak legkisebb jó vagy rossz hatást bárkire is, minélfogva mindez reánk nézve jelenleg semmi fontossággal sem bír.

Nickleby ur az íróasztalán fekvő számlakönyvre ütött, székében hátradőlt s szórakozott arczkifejezéssel nézett a fénytelen üvegtáblákon át. Némely ház mögött Londonban egy kis térecske látható, mely közönségen négy magas fehérre mázolt fallal van bekerítve, melyekről a kémények haragosan néznek alá. E kis térségeken minden évben száradni kezd egy-egy elsanyarodott fa, mely késő ősszel, mikor más fák leveleiket elvesztik, olyan formán tesz, mintha újra lombokat akarna hajtani; de csakhamar megint felhagy erőlködésével, és a legközelebbi nyárig ott áll kiszáradva, a midőn hasonló erőlködését újra kezdi, és talán, ha az időjárás különösen kedvező, egy-egy náthás verebet kísértetbe is hoz, hogy ágain csiripeljen. E sötét udvarokat egyszer-másszor kerteknek nevezik, de nem kell hinni, hogy valaha művelés alá vétetnek, miután azok

minden látszat szerint nem egyebek, mint nem használt s agyagtalajuk miatt nem is használható földdarabok. Senki- nek sem jut eszébe ily sivár helyeken még csak sétákat tenni is, vagy azokat akármilyen módon használni. A bérlő dob talán beköltözködésekor — de azután soha — néhány pogyász-kosarat, egy fél tucsat eltört üveget, és afféle lomot bele, s az mind ott hever, míg a bérlő ismét ki nem költözködik, hogy a silány télizöld, és az eltört virágce- repek alatt piszokban és sárban elmáljanak.

Egy ilyenforma térre esett Nickleby Ralph ur szeme, midőn kezeit zsebébe téve az ablakon kinézett. Tekintetét egy görbe kaktuszra szegezte, melyet valamely előbbi lakó egy hajdanta zöld kádba helyezett s évek előtt ott hagyott, míg az az iszap által lassan-lassan meg nem emésztetett. A látvány nem volt valami gyönyörködtető; de Nickleby ur egészen sötét gondolatokba volt merülve és azért e tárgyat sokkal nagyobb figyelemmel nézegette, mint arra tisztább eszmélet mellett talán a legritkább külföldi növényt méltatta volna. Végre szemei egy kis piszkos ablakra estek balról, melyen az irnok képe homályosan átlátszott; s mivel e becsületes ember éppen feltekintett, intett neki, hogy lépjen be.

E kívánságnak megfelelőleg felemelkedett az irnok magas székéből, mely az örökös fel- és lecsuszusztától úgy nézett ki, mintha kifényesítették volna és bement Nickleby ur szobájába. Az irnok középkorú, magas férfi volt, nagy szemekkel, melyek egyike mozdíthatlan volt, pokolvaras orral, halottfaké képpel s oly öltözetben, mely borzasztóan elviselt s szembetűnőleg szűk és rövid volt, s oly kevés gombbal vala ellátva, hogy az ember igen nagyon csudál-

kozhatott, mikép tehette szerét a tulajdonos, hogy azt tés-
tén viselhesse.

— Tizenegy óra volt ez, Roggs? — kérdé Nickleby ur éles és kellemetlen hangon.

— Alig mult több 25 perczcel a korcsmaóra — akará mondani Roggs, — mindazáltal meggondolta magát mégis, s „a napidő szerint“-tel rekeszté be beszédét.

— Az én órám megállt — mondá Nickleby ur, — a nélkül, hogy tudnám miért.

— Nincs felhuzva, — mondá Roggs.

— Nem, nem az az oka, — viszonzá Nickleby ur.

— Akkor talán hát meg van eröltetve, — felelé Roggs.

— Az sem lesz nyilván, — válaszolá Nickleby ur.

— Kell, hogy az legyen, — mondá Roggs.

— No nem bánom, — viszonzá Nickleby ur, is-
métlő óráját zsebébe vissza dugva. — Talán ugy van.

Ekkor Roggs egy sajtyszerü rőfögő hangot adott mint azt urávali minden szóváltás végén közönségesen tenni szokta annak jelentéseül, hogy az igazság az ő részén van, és minthogy ritkán beszélt anélkül, hogy kérdeztetett volna, mély hallgatásba merült, mialatt kezeit dörzsölte, ujjait ropogtatta, és azokat minden lehető irányban csavargatta. Hogy ezt az ujjropogtatást és csavargatást minden alkalommal használta, és hogy az egyik egészséges szemének azt a merev és szokatlan kifejezést adta, melyiel a másik birt, miáltal lehetetlenné vált végére járni, hogy hová néz: ez volt Roggs ur azon számos sajtóságainak egyike, melynek minden, még a legfelületesebb figyelő előtt is első pillanatra fel kelle tünnie.

— Én most a London Tavernebe megyek — mondá Nickleby ur.

— Nyilvános gyülekezet? — kérdé Roggs.

Nickleby ur igent intvén fejével, — folytatá :

— Egy levelet várok ügyvivőmtől a Rudle-féle zálognak írásbeli lekötelezésére vonatkozólag. Ha ez az irat csakugyan megjön, annak két óraker már itt kell lennie. Én ez időtájt elhagyom a Cityt és az ut bal oldalán Charing Crossba fogok menni. Ha tehát érkeznek levelek, ön azokat előmbe hozza.

Roggs bólintott, s mialatt bólintott, az iroda csengetyűjét meghuztak. Az ur felpillantott írásaiból s az irnok mozdulatlanul állva maradt.

— Csengettek, — szólta Roggs, mintha szükségesnek találta volna urát arra figyelmeztetni. — Honn van?

— Igen.

— Akárkinek?

— Igen.

— Az adószedőnek is?

— Nem. Jőjjön máskor.

Roggs ismét hallatá szokásos rőfögését, mely azt akarta jelenteni, hogy — hiszen gondoltam azt — és miután a csengetés ismételtetett, az ajtó felé ment. Azonban sietve visszatért egy halvány, Bonney nevű ural, ki hanyagul összefogott nyakkötőt viselt, s kuszált hajjal s heveskedő gyorsasággal a szobába lépett és általában úgy nézett ki, mintha még ma a felöltözésre időt sem vehetett volna magának.

— Édes Nickleby ur, — mondá Bonney ur fehér kalapját levévén, a mely papirokkal úgy meg volt tömve, hogy fején alig állhatott meg — egy pillanatunk sincs

elveszteni való, kocsim a kapu előtt áll, Sir Pupker Máté átveszi az elnöki széket és három parlamenti tagra bizton számíthatunk; én magam épen most vertem ki kettőt közülök az ágyból s a harmadik, ki egész éjen át Crochfordban a játékasztalnál ült, épen most ment haza, hogy fehéreneműt változtasson és néhány üveg sodavizet vegyen magához, mindazáltal bizonyosan meg fog jelenni kellő idejében, hogy a gyülekezet előtt beszédet tartson. Az átvirrasztott éjszaka őt ugyan valamennyire izgatottá tette, de az semmit sem tesz, szavai az által csak még nagyobb nyomatékot nyernek.

— Ugy látszik, valami kellemest várhatni a dologból, — felelé Nickleby ur, kinek meggondolt magaviselete erős ellentétben állt a másiknak élénkségével.

— Valami kellemest? — ismétlé Bonney ur. A legszebb eszme, mely valaha egy ember agyában támadt. „Egyesült, javított, fővárosi meleg zsemlye- és lepénysütő, szállító-társaság.“ Öt milliónyi tőke ötszázezer részvényre, tiz fontjával. Hah! már a név maga olyan, hogy a részvények tiz nap alatt nyereséggel fognak eladatni.

— S ha már annyira van? — viszonzá Nickleky ur mosolyogva.

— Ha annyira van, hát tudja ön, csak úgy mint akármely más élő lélek, mit kell vele tenni, s mint huzhatja ki magát az ember idejében a dologból, — válaszolá Bonney ur a tőkepenzesnek vállát bizalmasan veregetve. — Ápropos, önnek különös egy irnoka van.

— Hm, a szegény ördög! — mondá Ralph, keztyűit felhuzva, — és pedig annak idejében még is lovakat s vadászebeket tartott.

— Ugyan bizony! — viszonzá a másik közönnyel.

— Igen, — folytatá Ralph, — és pedig nem nagy ideje, de pénzét elvesztegette. vaktában kiadta kamatra s egy szóval a tökéletes bolondból rövid idő alatt koldus lett. Neki adta magát az ivásnak, szélhűdés érte, s akkor hozzám jött egy fontot kölcsönözni, mivel én azon időben mikor még jobo körülmények közt volt — —

— Ah, ön akkor vele üzleti összeköttetésben állt? válaszolá Bonney ur jelentőségteljes tekintettel.

— Bizonyosan, felelt Ralph, — ön át fogja látni, hogy nem kölcsönözhettem neki.

— Természetesen.

— De nekem épen egy irtokra és inasra volt szükségem, ki az ajtót kinyissa stb., minélfogva könyörületből felfogadtam őt, s így aztán azóta itt maradt. Ugy hiszem azonban, hogy feje nincs egészen rendén, — tevé hozzá Nickleby ur tettetett szánakozó képpel, de nekem elég hasznavehető a szegény ficzkó; szükségből használhatom.

A lágyszivű férfi azonban elfeledte hozzátenni, hogy az egészen elszegényedett Newman Roggs neki csaknem kisebb díjért szolgált, mint mit az ember közönségesen egy tizenhárom éves fiúnak fizet, s hasonlóképen nem találta illőnek e rövid elbeszélésben azon körülményt megemlíteni, hogy a szolgának rendkívüli hallgatagsága különösen becses személyé tette őt oly helyen, hol annyi üzlet végeztetett, melyekre nézve Ralphnak kívánnia kellett, hogy azok a házon kívül szóba ne jöjjenek. A másik urnak azonban szemlátomást nagyon sietni kellett, és így mindketten oly sietve léptek a bérkocsizhoz, hogy Nickleby

ur egészen megfélekedett ily lényegtelen dolgot megemliteni.

Mikor a Püspökkapu-uthoz értek, igen nagy sürgést-forgást tapasztaltak. Nagyon szeles idő volt, és egy fél tuczat férfi huzódott keresztül az utcán szörnyű nagy papirivekkel, a melyeken óriási betűkkel hirdetés volt olvasható, hogy pontban egy óraker nyilvános gyülekezet lesz, mely „Az egyesült, javított, fővárosi meleg zsemlye- és lepény sütő, és pontos szállító-társaságnak“ a parlamenthez nyújtandó kérelme czélszerűsége tárgyában fog tanácskozni, s melynek tőkéje öt millióra rug és ötszáz-ezer részvényből áll tíz fontjával. A nevezett összeg, amint illik, hatalmas fekete számokkal diszelgett a falragaszokon. Bonney ur az inasok mély hajlongásai közt, kik a lépcsőkön szorongtak, könyökeivel tört utat magának, és Nickleby urral egy sor szobába jutott a nagy nyílt előtér mögött. A második szobában egy dolgozó asztal állt, mely körül több üzérforma egyén gyülekezett össze.

— Halljuk — kiálta egy tokás ur, — midőn Bonney ur magát bemutatta — „egy széket uraim, egy széket!“

Az új jövevények általános tetszéssel fogadtattak. Bonney ur hirtelen az asztal végéhez lépett, levette kalapját, ujjával a haja között babrált, s egy kis kalapácsal indulatosan az asztalra ütött, mire többen a „Halljuk“-ot kiáltottak és egymásnak fejeikkel könnyűden biccentettek, mintha e szellemdús magaviselet feletti bámulásukat akarták volna kijelenteni. E pillanatban egy inas lázas felindulással nyitotta meg az ajtót, berobant a szobába és kiáltá: „Sir Pupker Máté.“

A választmány felállt s örömében kezeivel tapsolt, s mialatt tapsoltak, belépett Sir Pupker Máté két köp-
 czös parlamenti taggal, egy irrel és egy skóttal. Mind a
 hárman mosolyogtak, hajlongtak, és oly szeretetreméltólag
 viselték magukat, hogy csuda lett volna, ha bárki is elle-
 nök nyilatkozni merészkedik; különösen sir Pupker Mátét,
 ki kis gömbölyü feje tetején lenszinű álhajat viselt, oly
 bókrohammal fogadták, hogy az álhaj minden pillanatban
 leröpüléssel fenyegetőzött. Midőn a zaj némiképp lecsilla-
 podott, az urak, kik sir Pupker Máté és a két parlamenti
 taggal bizalmasabbak voltak, tolakodva fogták őket körül
 három kis csoportban, míg azok, kik ily dicsőségben nem
 részesülhettek, előnyomultak és mosolyogva dörzsölték ke-
 zeiket, abban a kétségbeesett reményben, hogy oly valamit
 mondjanak, mi a figyelmet reájok fordíthatná. Azonban
 sir Pupker Máté és a két parlamenti tag csak legköze-
 lebbi környezetükkel közölték a véleményeket, melye-
 ket a kormány a Bill felvétele iránt táplál, előadták
 körülményesen: mit sugtak meg nekik a ministerek, mi-
 dőn utószor nálók ebédeltek, s hogy mily jelentőségteljes
 intéseket szalasztottak ki egyszersmind, s mindezen előz-
 ményekből csak azt következtethették, hogy ha a kor-
 mány valamely tárgyat kiválólag szívére venne, az nem
 lehetne más, mint „Az egyesült, megjavított, fővárosi
 meleg zsemlye- és lepénysütő, és pontos szállító társa-
 ság” felvirágzása. Időközben, míg a tárgyalás előkészü-
 letei megtétettek, és a sor, melyben a szónokok fellépen-
 dők voltak megállapított, a közönség a tágas térben
 felváltva az üres széskéket, és a delnöket nézegette a
 zenekarzaton. Minthogy azonban a jelenlevők nagyobb
 része néhány óráig már előbb emez épületes módon mu-

latta magát, és minthogy a legkedvesebb multság is, ha fölötte sokáig tart, végre elfáraszt: néhány elszánt szellem döngetni kezdte a padlatot a csizmasorokkal és elégtelenségét különféle felkiáltással nyilvánítá. Ez a zene azoktól származott, kik legrégebben voltak itt, és így a szónokhoz legközelebb, és a rend kedvéért felállított rendőrségi személyzethez legtávolabb álltak. Mivel pedig az utóbbinak nem volt kedve magát a tolongó sokaságon keresztül küzdeni, mindamellett mégis az a dicséretes óhajtása volt, hogy a tolongás megszüntetésére valamit tegyen, azonnal elkezdte az ajtó közelében álló, folyvást csendes népet gallérjánál fogva ránczigálni, s alkalmilag hivatalbotjával néhány ütést és dőfést is osztogatni, egészen Polichinell mester elmés módja szerint, kinek tündöklő példája a végrehajtó hatalom ez ágában ugy a fegyvernemre, mint annak alkalmazási módjára nézve oly gyakran követésre talál.

A dolog már több igen élénk csetepatéra került, midőn egyszerre hangos kiáltás vonta magára még a küzdő felek figyelmét is, és most egyszerre födetlen fejü urak hosszú sora lépett be egy mellékajtón keresztül, kik hátratekintve hangos örömkkiáltásokat hangoztattak. Ennek oka csakhamar magyarázatra lelt sir Pupker Máté és a másik két parlamenti tag megjelenésében, kik süketítő lárma közt előléptek, és egymásnak néma intéssel értésére adták, hogy egész közpályájuk alatt soha ily dicsteljes pillanatban nem részesültek, mint a mostani.

Végre a lárma alábbhagyott, de újra ismétlődött, mintegy öt perczig a kihirdetés alatt: hogy sir Pupker Máté elnökül választatott. Midőn a zsvaj ismét lecsillapult, sir Pupker Máté nekiállt elmondani, hogy mily

érzelmek hatják őt át ez ünnepélyes alkalommal, mily jelentőségű a jelen pillanat a világ szemében, és végre mily nagyfontosságú befolyást gyakorolhat egy szabad és nagy nemzetnek jólétére, boldogságára, kényelmére szabadságára, sőt még egész létezésére is oly intézet, mint az „Egyesült, javított, fővárosi meleg zsemlye- és lepánysütő, és pontos szállító társaság.“

Most előlépett Bonney ur az első végzést indítványozni. Jobb kezével haja között babrált, balját oldalcsontjaira tette, kalapját a tokás ur gondjára bízta, ki azonkívül a boros palaczkot is készen tartotta a szónok számára és kinyilatkoztatta, hogy az első indítványt szándékozik felolvasni — úgy mint: — hogy „a gyülekezet csak aggodalommal és nyugtalansággal nézhet a zsemlye-kereskedés állapotára a fővárosban és annak szomszédságában: hogy a zsemlyesütő-tanoncok, amilyenek jelenleg, a közönség bizalmát épen nem érdemlik meg, és hogy az egész zsemlye-rendszer épen oly káros a nép egészségére és erkölcsiségére, mint veszedelmes egy nagy kereskedőváros legfőbb érdekeire nézve.“ — A tiszteletreméltó urnak beszéde könnyűket csalt ki a delnök szeméből, és valamennyi jelenlévőkben élénk érzést keltett. Ő a szegények lakásait Londonnak különféle kerületeiben meglátogatta és csak — legkisebb zsemlyenyomra sem akadt ott: minél fogva jogosítottnak hitte magát arra a feltevésre, hogy e szűkölködő személyek közül némelyik éveken át sem kap zsemlyét. Észrevette, hogy a zsemlyeárulók közt iszákosság és mindenféle kicsapongások uralkodnak, mit ő üzletük jelen elerkölcstelenítő forgalmának és természetének tulajdonított; ugyanama vétket találta fel a szegényebb néposztálynál is, melynek a zsemlye-fogyasztásban csakugy

kellene részesülnie; s az okot a kétségbeesésben hitte feltalálni, mely ez embereket arra készítette, hogy részegítő italokban keressenek némi izgalmat, minthogy nincsenek oly helyzetben, hogy oly rendkívül erősítő élelemszert, mint a zsemlye, szerezzenek maguknak. Kész volt magára vállalni, hogy az alsóház bizottmányának megmutatja, miszerint egy titkos egyesület létezik, mely a zsemlye árát mindig jó magasra szökkenteni, és azok körülhordozóinak egyedáruságot szerezni igyekszik és késznek nyilatkozott, ezt az árulók saját szavai által e ház sorompói előtt legyőzni. Elő akarta még terjeszteni, hogy ez emberek titkos szavak és jelek által, mint „Snooks“ „Walker“ „Ferguson“ „Készen a Murphy“ — egymást kölcsönösen egyetértésbe teszik. A társaság most e dolgok e szomorító állapotán segíteni szándékozik, midőn először indítványozza, hogy minden magán-zsemlyeárulás kemény büntetés alatt tiltva legyen, és másodsor, hogy magát még a közönség is kizárólag ez áruval lássa el, és pedig úgy, hogy a szegények is saját házaikban kitűnő jóságú zsemlyékkel leszálított áron táplálkozhassanak. Ennek a gyülekezetnek hazafias elnöke sir Pupker Máté e tárgy iránt a parlament elé már egy billt terjesztett, melynek támogatására a jelen gyülekezet indítványozva lőn, és a ki e billt támogatja, hallhatatlan hirt és fényt hoz Angliára.

Nickleby Ralph ur támogatta ezt az indítványt és egy másik ur azt a javaslatot tette, hogy Bonney ur fogalmazványához, hol mindig a zsemlye szó fordul elő, a lépényt is bozzá kellene tenni, a mi csakugyan nagy diadallal keresztül ment. Csak egy ember kiáltott a tolongásban „nem“-et, de azt azonnal elcsípték és kivítették.

A második javaslat, mely a zsemlye- és lepényáru-
lónak — legyenek azok férfiak vagy nők, gyerekek vagy
embernyi emberek — czélszerű kiirtását tárgyalta, egy
félíg papiasan öltözött, siránkozó ur által tétetett, a ki
oly megható érzéssel beszélt, hogy az első szónokon abban
a szempillantásban egészen kifogott. Az ember egy gom-
bostű — de mit mondok, egy gombostű! nem, az ember
egy toll leesését is meghallhatta volna, midőn a kegyet-
lenséget rajzolta, melylyel a pékinasokkal bánnak uraik,
és a mely, mint bölcsen kiemelte, már magában elegendő
ok volna a javaslatot s az eléggé nem becsülhető társu-
latot megalapítani. Elmondá, hogy a szerencsétlen ifjakat
minden éjjel, még a legzordabb időben is kilöki a vize-
nyős utcákra, hogy fedél, eledel, vagy meleg ruha nél-
kül, a sötétben, és esőben, jégesőben és hóban szerteszét
vándoroljanak, és különösen arra tette a közönséget figyel-
metessé, hogy az egészen vesztőkre hagyott fiukat mezte-
lenül hagyják, holott a zsemlyéket is meleg ruhákba
takarják. (Gyalázat!) A tiszteletreméltó ur elbeszélt egy
esetet egy pékinasról, ki ez embertelen és vad rendszer-
nek nem kevesebb mint öt évig volt kitéve, s végre egy
meghülésnek áldozatja lett, mely miatt mindinkább elsat-
nyult, míg végre izzadságba esett, s megint felgyógyult.
Ez esetet mint szemtanu erősítheti. De hallott egy másik
sokkal szivszakgatóbb és szörnyebb esetről is, melynek
igaz voltát kétségbe vonni semmi oka sem lehet. Egy
elárvult pék fiuról beszélték neki, hogy azt egy bérkocsi
elgázolta, s a kórházban lábát térden alul le kellett vété-
nie, és még a jelen pillanatban is mankókon folytatja
foglalkozását. Oh igazság forrása! e förtelmességek soha
se szűnjenek meg?

Ez volt az értekezletnek legelérzékenyítőbb része, mely hatását a gyülekezet rokonérzetére nem hibázta el. A férfiak helyeslést kiáltoztak, és a delnök telesírták zsebkendőiket, míg csaknem kifacsarni lehetett és aztán addig lóbázták, míg ismét megszáradtak. A felindulás rendkívüli volt, s Nickleby ur sugva mondá barátjának, hogy a részvények már most is huszonöt perczettel fölverhetők.

A javaslat természetesen csupa helyesléssel keresztülment, és mindenki mindkét kezével nyilvánította tetszését, s az emberek a nagy lelkesedésben még lábaikat is felnyujtották volna, ha az illendően kivihető volt volna. Ekkor a kérvény felolvasásához fogtak, melyben — mint minden kérvénynél — előfordult, hogy a kérvényezők igen alázatosak, és annak átvevői nagyon tiszteletreméltók, és hogy e kérdésnél a közjó forog fenn, minélfogva a javaslatnak a legtiszteletreméltóbb és hirneves angol parlament egybegyült közpolgárainak dicsőségére mielőbb törvényerőre kell emeltetnie.

Ekkor fellépett az az ur, ki egész éjszaka a játékházban ült és ezért kissé zilált kinézésű volt, s kinyilatkoztatta polgártársainak, mily pompás beszédet szándékozik tartani a kérvény javára, ha a parlamentben szóba jönne, és részletezte előttük, mily átkozott gunynyal akar ő a közpolgárokkal bánni, ha eszökbe jutna a javaslatot félrevetni. Továbbá szánakozását jelentette ki a felett, hogy tiszteletreméltó barátjai egy kikötést nem tettek hozzá, mely a polgári társaság minden osztályának kényszerítő feladatává tegye a zsemlye- és lepényvevést, mert ő nem barátja a félszeg rendszabálynak, s jobbnak tartja mindenütt egyenesen s közvetlenül a célra törni. Fentartja

mindazáltal magának, indítványait eziránt a bizottmánynál megtenni. A tiszteletreméltó ur, miután e szándékát ki nyilatkoztatta, tréfássá lett, s mivel patentesizmái, czitromszinü kecskebőrkecstyüi, szőrös galléra a tréfát lényegesen elősegíték, rendkívüli nevetés támadt és élénk derültség, melynél a delnök zsebkendői oly fényes módon szerepeltek, hogy az előbbi szónok érzelmes beszéde egészen homályba veszett.

Midőn a kérvénynek másodszeri felolvasás után éppen egészen formázerint kellett volna elfogadtatnia, az ir parlamenti tag, egy heves véralkatu fiatal férfi, oly beszéddel lépett fel, melyet csakis ir parlamenti tag tarthat, mert az egészen költői volt. s oly tüzesen folyt, hogy az embernek melege lett, ha a szónokra csak ránézett. Annak folyama közben felhozá, hogy e nagy jótékonyágnak az ő szülőföldjére való kiterjesztését is indítványozni fogja, melynek, mint mindenben, ugy a zsemlye-törvényben is, jogegyenlőséget követel; reméli is, hogy megéri a napot, midőn Irhon szegény gúnyhóiban is süttetni fognak lepények, és a zsemlecsengetyü annak gazdag zöld virágyait is átzeni fogja.

Utána következett a skot parlamenti tag, különféle örvendetes czélzásokkal a nyereség valószínű összegére, mi még növelte a derült hangulatot, melyet az ir költői emelkedettsége ébresztett. Szóval mindezen beszédek egybevételén azt eredményezték, a mit elérniök kellett. A hallgatóságnak kijelentetett, hogy semmiféle üzlet nem ígér annyi hasznot és semmi sem oly dicséretes mint az „Egyesült megjavított, fővárosi, meleg zsemlye- és lepénysütő s pontos szállító társaság.

Igy hát a kérvény, kedvezőleg, egyhangulag elfogad-
tatott, és a gyülekezet helyeslő kiáltások közt széteszlott.
Nickleby ur és a többi igazgatók egy vendéglőbe mentek,
hol a rendes ebédet elköltötték, és mivel a társaság még
csak keletkezőben volt, csak három-három guineet számi-
tottak fel a magok fáradságáért.

(Nickleby kelt az asztalról, és a többiekkel együtt a vendéglőbe mentek, ahol ebédet fogyasztottak, és a társaság még csak keletkezőben volt, csak három-három guineet számítottak fel a magok fáradságáért.)

Minden Nickleby kelt az asztalról, és a többiekkel együtt a vendéglőbe mentek, ahol ebédet fogyasztottak, és a társaság még csak keletkezőben volt, csak három-három guineet számítottak fel a magok fáradságáért.

A Newmann ur... Nickleby ur...
Newmann ur... Nickleby ur...
Newmann ur... Nickleby ur...

Newmann ur... Nickleby ur...
Newmann ur... Nickleby ur...

Newmann ur... Nickleby ur...
Newmann ur... Nickleby ur...
Newmann ur... Nickleby ur...

Harmadik fejezet.

(Nickleby Ralph ur szomorú híreket kap öccséről, de nem is állhatatlansággal összeszedi magát. Az olvasó megtudja, hogy Miklós, ki itt bemutatattatik, mint tetszik nagybátyjának, és mint határozza el magát jóakarólag unokaöccsét szerencsésé tenni.)

Miután Nickleby Ralph ur az ebédelésben mint egy sürgőforgó üzér buzgón segített, üzértársaitól szívélyesen elbucsuzott és szokatlan kedvvel hazafelé indult. Midőn a szent Pál templomhoz ért, egy sikátor mellett megállt, hogy óráját megigazítsa, és amint úgy a kulcsot kezében tartva, szemét a templomóra mutatójára szegezte, egyszerre egy férfi lépett elő oldala mellett, — Newmann Roggs volt.

— Ah Newmann! — mondá Nickleby ur foglalkozása közben feltekintvén, — a biztosíték iránti iromány megérkezett, ugy-e? Gondoltam.

— Épen nem, — válaszolá Newmann.

— Hogyan? és senkisé ism kérdezősködött utána? — folytató Nickleby ur ur kis vártatva.

Roggs rázta fejét.

— De hát mi érkezett? — kérdé Nickleby ur.

— Én, — viszonzá Newmann.

— És mi még? — kérdé ura keményen.

— Ez, — válaszolá Newmann, mialatt lassan egy bepecsételt levelet húzott ki zsebéből. — Postajegy Strand, fekete pecsét, fekete keret, női kéz, N C. betűjegy!

— Fekete pecsét? — mondá Nickleby ur egy pillantást vetve a levélre, úgy gondolom, ismerem az irást. Nem csodálkoznám, ha fivérem meghalt volna, Newmann, ha fivérem halva volna.

— Elhiszem azt, — válaszola Newmann nyugodtan.

— Miért! — kérdezé Nickleby ur.

— Egyszerűen azért, mert ön semmit sem csodálkozik soha, — felelé Newmann.

Nickleby ur kikapta szolgája kezéből a levelet, s hidegen megnézegette, felbontotta, elolvasta, zsebébe dugta, s mivel az idő egészen a legkisebb másodperczig összevágott, elkezdte óráját felhuzni.

— Ugy van, mint vártam, Newmann — mondá Nickleby ur e foglalkozása közben: — ő meghalt. Oh istenem! ez nagyon váratlanul jött. Azt valóban nem gondoltam volna.

Ez érzékeny kifakadás közben Nickleby ur, óráját zsebébe dugta, keztyűit kellőleg összehajtottá és kezeit hasára tevén, lassan tovább ment.

— Gyermekeket hagyott hátra? — kérdezé Roggs urát követve.

— Hisz éppen ez az — felelé Nickleby ur, kinek gondolatai épen ezzel látszottak foglalkozni, — két élő gyermeket.

— Kettőt? — ismétlé Roggs lassu hangon.

— És özvegyet is, — tévé hozzá Nickleby ur. — Most mind a hárman Londonban vannak — vigye a manó őket! mind a három itt Newmann.

Newmann valamivel hátrább maradt ura mögött, s képét különös vonaglás torzította el — hanem hogy testi gyöngesége következtében-e, vagy fájdalmában, avagy ma-

gába fojtott nevetés miatt, azt csak ő maga tudta volna megmondani. Az arczkifejezés közönségesen a gondolat tükre, vagy a szavak megmagyarázója: de Newmann Roggs vonásai minden kedélyhangulatban megfejthetetlen talányt képeztek.

Menjen ön haza, — mondá Nickleby ur kis idő múlva, mialatt irnokára oly pillantást vetett, mintha ez kutyája volna. E szavak alig lőnek kimondva, s Newmann már az utcán átvágott s a tolongó sokaság közt eltűnt.

— Jól van kifundálva! — dörmögé magában Nickleby ur tovább menve, — derekasan van kifőzve! Fivérem soha semmit nem tett értem s nem is vártam azt; de alig ment ki a lélegzet belőle, már utánam néznek, mint egy magas vaskos nő, egy felserdült fiu és egy hasonló leány egyetlen támasza után.

Ilyen és hasonló elmélkedések közben megindult a legközelebbi uton a part felé, elővette a levelet, hogy a házszám iránt, melyet keresett, bizonyosságot szerezzen, és a nagyon élénk utcának mintegy közepén egy ház ajtaja előtt megállott.

Itt egy miniatur-kép-festőnek kellett lakni, mert az ajtó fölé nagy aranyozott keret volt erősen besrőfolva, melynek fekete bársony talaján két arczkép volt látható, az egyik egy fiatal uré, ki tengerészi egyenruhában, jelző távcsővel, skárlát színü frakkban, volt levéve, a mint kardot forgatott; a másik egy tudósé magas homlokkal, irótollal, tintatartóval, hat könyvvel és egy függőnyvel. E mellett látható volt még egy fiatal delnőnek rendkívül feltűnő képe, ki egy végtelen erdőben valami írást olvasott, és egy nagyfejű kis fiunak szeretetreméltó alakja, ki

rendkívül rövid lábszárakkal egy zsámolyon ült. Ezen műtermékeken kívül látszottak még öreg asszonyok és urak fejei, melyek a kék és barna háttérből egymásra kölcsönösen mosolyogtak, és ezenkívül ott pompázott egy diszesen irt árjegyzék ékes kerettel.

Nickleby ur nagy megvetéssel nézte e hitványságokat s kettős ütéssel kopogott az ajtón, mit azonban mégis háromszor kellett ismételnie, míg egy rendkívül piszkos képű szolgáló felnyitotta azt.

— Nickleby asszony honn van, leány? — kérde Ralph türelmetlenül.

— Nem Nicklebynek hívják — felelé a leány. — Ön talán La Crevyt gondolja?

Nickleby ur boszusan tekintett a leányra, hogy őt ily módon helyreigazítani akarta, s kemény hangon kérdezé, vajjon mit akar azzal mondani. A leány éppen készült is magát jobban kimagyarázni, midőn egy női hang a lépcsőzetről a tornác végén azt a kérdést hallotta, hogy kit keresnek?

— Nickleby asszonyt — válaszolá Ralph.

— A második emeleten, Janka, — folytatá ugyanazon hang, micsoda ostoba egy izé vagy te. Honn vannak a második emeleten?

— Valaki épen kiment, de úgy hiszem, hogy a padlásszobából jött, melyből a szemetet vitték le — felelé a leány.

— Nézd meg hát! — viszonzá az előbbi női hang. — Mutasd meg az urnak, hol a csengetyű, s mondd meg neki, hogy a második emelethez nem kell kettős ütéssel kopogtatni, a kopogtatást átaljában meg nem engedhetem,

csak ha a csengetyű elszakadt volna, s akkor is két egyszerű ütés elég.

— Most már — mondá Ralph ur egyenesen a házba lépván — bocsánatot kérek; kegyed a La — asszony, hogy is hívják kegyedet?

— Crevy — La Crevy — válaszolá a hang, a midőn egyszersmind egy sárga fejdisz bukott ki a karfák fölött.

— Ha megengedné, szeretnék egy pillanatig kegyeddal beszélni, asszonyom felelé Ralph.

A hang kérte az urat, hogy menjen föl. De az már megtörtént, mielőtt a nő beszélt, s midőn Nickleby ur az első emeletre felért, a sárga fejdiszű nőtől fogadtatott, kinek ruhája és képe körülbelül hasonló színű volt. La Crevy kisasszony, egy diszes fiatal delnő volt az ötvenesek közül, s szobája mintegy kiegészítője az utcaajtó feletti megaranyozott keretnek, csakhogy a műkészítmények itt még számosabbak voltak, és a tér maga jóval piszkosabb.

— Hm! — kezdé La Crevy kisasszony selyem félkeztyűi mögött jelentőségteljesen köhögven — ugy hiszem, ön egy miniatürképet kíván? Az ön képének ahhoz egészen alkalmas erős kifejezése van, Sir, levétette magát már valaha?

— Kegyed, mint látom, szándékomra nézve tévedésben van, asszonyom — felelé Nickleby ur szokott esetlen modorával. — Nekem nincs kivetni való pénzem a miniatürképekre, asszonyom, és istennek hála, nincs is senkim, kinek olyat ajándékozhatnék az esetben, ha szándékomban volna. De minthogy kegyedet épen a lépcsőzetten láttam, néhány kérdést kívántam a lakók iránt tenni.

La Creevy kisasszony újra kőhécselt — ezuttal, hogy dugába dőlt várakozása feletti boszankodását elrejtse azután azt mondá:

— Ah valóban?

— Szolgálójához intézett szavaiból azt gyanitom, — viszonzá Nickleby ur, — hogy a második emelet kegyedhez tartozik, asszonyom?

La Creevy kisasszony válaszolá, hogy ugy van; a ház felső része az övé, s mivel a második emeleti szobákra ez idő szerint nincs szüksége, bérbe adni szokta, és csakugyan jelenleg is egy falusi urhölgynek s gyermekeinek van kiadva.

— Egy özvegynek, asszonyom? — kérdé Ralph.

— Igen, ő özvegy — felelt a delnő.

— Egy szegény özvegy, asszonyom? — folytatá Ralph, — a „szegény“ melléknév erős hangsúlyozásával, mely oly sokat foglal magában.

— Ah, tartok tőle, hogy szegény — viszonzá La Creevy kisasszony.

— Én történetesen tudom, hogy ugy van, asszonyom — mondá Ralph. — És most kérdem kegyedet, mit kereshet egy szegény özvegy ily házban, mint ez?

— Nagyon igaz — válaszolá La Creevy kisasszony, ki a szobáinak tett bókot nem fogadta hidegen, — Önnek teljesen igaza van.

— Én körülményeit pontosan ismerem, én a családjával rokonságban állok, s javasolnám kegyednek, hogy ne tartsa meg őt.

— És nem volna remélhető — viszonzá La Creevy kisasszony további kőhécseléssel, — hogy az esetben, ha

az urnőnek nem volna tehetőségében fizetési kötelezettségeit teljesíteni, családja — —

— Nem, nem, asszonyom — vágott közbe Ralph hirtelen — arra gondolni sem lehet.

— Ily kilátások mellett — válaszolá La Creevy kisasszony, a dolog persze más szint őlt.

— Higyje el bizvást asszonyom — mondá Ralph, — és tegye a szerint intézkedéseit. Ez a család én vagyok, — legalább úgy hiszem: én vagyok az egyetlen atyafijok, és én kötelességemnek tartom kegyedet értesíteni, hogy pazarló életmódját én nem támogathatom. Mennyi időre bérelte ki a lakást?

— Csak hétről hétre — viszonzá La Creevy kisasszony. — Nicklebyné asszony egy hétre előre fizetett.

— Akkor jól fog cselekedni, ha annak végével felmond neki — felele Ralph. — Legjobb, ha ismét falura mennek, mert itt mindenkinek utjában állnak.

— Bizonyosan — válaszolá La Creevy kisasszony, kezeit dörzsölve; — nagyon illetlen volna egy urhölgyhöz, mint Nickleby asszony, ha szobát bérelne, anélkül, hogy módja volna azt megfizetni

— Természetesen, természetesen asszonyom — erősítette Ralph.

— És miután én még most — hm — csak egy magános, védtelen nő személy vagyok, — folytatá La Creevy kisasszony, nem türhetném, hogy szobáimon vesztsek.

— Azt persze nem teheti, asszonyom, — hagyá helyben Ralph.

— S mégis — folytatá La Creevy kisasszony, ki szemmel láthatólag jóakarata és előnye között habozott

— épen semmit sem mondhatok ama hölgy ellen, mert habár rendkívül elnyomottnak látszik is, mégis nagyon udvarias és jóra való; s a fiatalok is olyan kedvesek s jól neveltek, hogy egyhamar nem találunk hozzájuk hasonlókat.

— No jól van, asszonyom, — mondá Ralph, miközben az ajtó felé ment, — én megtettem kötelességemet, sőt talán még többet is, mint tennem kellett volna. Mindazáltal természetesnek találom, hogy senki se mondjon köszönetet azért, a mit mondtam.

— Részemről legalább nagyon le vagyok kötelezve önnek, — válaszolt La Creevy kisasszony kecssteljes bókkal, — akar ön oly kegyes lenni s néhány arczképfestményemet megtekinteni?

— Kegyed nagyon jó, asszonyom, — válaszolt Nickleby ur, mialatt nagy sietséggel távozni készült, — de miután még egy látogatást kell tennem, s időm drága, valóban lehetlen, hogy — —

— Részemről szerencsémnek fogom tartani, ha később beszól, — mondá La Creevy kisasszony.

— Tán szives lesz, látogatójegyemet elfogadni?

— Köszönöm, sir — jó reggelt!

— Jó reggelt, asszonyom, — vágott közbe hirtelen, miközben bezárta maga mögött az ajtót, hogy a beszélgetést megszakassza. — S most el, sógornómhoz!

Nickleby Ralph ur most egy másik függőleges lépcsőn haladt föl, — mely nagy mechanikai éleselműséggel csak sarok-lépcsőkből volt összeállítva, — s ép megállt, hogy lélegzetet vegyen, midőn La Creevy kisasszony szobalánya utólérte őt, ki az utolsó találkozás óta láthatólag néhány nem igen sikerült kísérletet tör, hogy piszkos

arczát, jóval piszkosabb kötényével megtörülje s kit most urnője elküldött, hogy ez urat bejelentse.

— Hogy hívják őnt? — kérde a leányka.

— Nickleby-nak, — válaszolt Ralph.

— Ah! Nickleby asszony, — kiáltá a leányka, az ajtót fölnyitva, — itt van Nickleby ur.

— Egy mély gyászba borult hölgy fölemelkedett, a mint Nickleby Ralph a szobába lépett, de szemlátomást nem volt képes elébe menni, hanem egy fölötte szép, körülbelül tizenhét éves lányka vállára támaszkodott, ki mellette egy széken ült. Egy fiatal ember, ki vagy két évvel idősebb lehetett, előlépett s üdvözlé Ralphot, mint nagybátyját.

— Ah! — mormogá Ralph s homlokát ránczbaszedé, — te bizonyára Miklós vagy?

— Igen, az a nevem, sir, — mondá az ifju.

— Vedd el a kalapomat, — parancsolá Ralph. — Nos, hogy van, asszonyom? Önnek le kell győznie a fájdalmat, asszonyom, — magam sem cselekszem máskép.

— Az én veszteségem nem volt közönséges! — válaszolt Nickleby asszony, miközben zsebkendőjével szemeihez nyult.

— Nem volt közönséges veszteség, asszonyom, — válaszolt Ralph s közönyös hidegvérűséggel felgombolá kabátját: — Mindennap meghal egy-egy családapa s anyja se különben.

— S testvérek is, sir, — tevé hozzá Miklós elégedetlen tekintettel.

— Igenis, muszje, és tudákos kamaszok és ölebek is, — mondá nagybátyja, miközben leült. — Ön nem irta meg levelében, miféle betegségben szenvedett, asszonyom?

— Az orvosok halálát nem tudták egy meghatározott betegségnek tulajdonítani, — mondá Nickleby asszony könyekre fakadva. — Ah! nagyon sok okunk van hinni, hogy megszakadt a szive.

— Pah! — mondá Ralph, — az nem lehet. Azt ugyan el tudom képzelni, hogy valaki nyak-, orr-, kar-, láb- vagy fejtörésben hal meg, de hogy a szive szakadjon meg — — ostobaság! Ha valaki nem tudja megfizetni adósságait, szivszakadásban hal meg s nejét vértanunak tartják.

— Én meg azt hiszem, hogy vannak emberek, kiknek nem szakadhat meg szivök, mert nincs is, — jegyzé meg Miklós.

— Az isten szerelmére! milyen idős ez a legény? — kérdé Ralph, megfordulva s kimondhatatlan lenézéssel végig mérve öcscsét.

— Miklós nemsokára 19 éves lesz, — válaszolt az özvegy.

— Hogyan? Tizenkilencz? — folytató Ralph. -- S mit gondolsz, mihez fogsz kezdeni, hogy megélhess?

— Egyáltalában nincs szándékom anyám költségén élni, — mondá Miklós, miközben szive dagadni kezdett.

— Nagyon nyomoruságosan fogsz te megélni, ha másra is számítsz, — válaszolt Ralph megvető tekintettel.

— Bármint legyen is, — válaszolt Miklós haragtól kipirultan, — öntől semmit sem várok.

— Miklósom, édesem, ne feledkezz meg magadról, — utasítá őt rendre Nicklebyné.

— Kérlek, kedves Miklós, — esdett testvére.

— Fogd be a szádat, muszje, — mondá Ralph. — Szavamra mondom, ez szép kezdet, Nickleby asszony, — pompás kezdet.

Nickleby asszony nem szólt többet, hanem tekintével csöndre inté Miklóst; a nagybátya és öcs néhány pillanatig némán végigmérte egymást. Az öregnek arczvonásai szigoruak, kemények s visszataszítók voltak, az ifjuúi nyiltak, szépek és nemesek. Ralph szuró szemében a fösvényesség és hamisság nyugtalansága látszott, míg Miklós szemeiben ész és bátorság ragyogott.

Ez utóbbi alakja kissé gyöngge, de férfialag szép volt. De bármily rikitó is ilyen ellentét a néző szemében, egész keserőségében csak az érzi, kinek benne a szánandóbb szerepet kellett elvállalni. Ralph érzé, hogy szive keserű epével telik meg, s ez órától kezdve gyűlölte Miklóst.

A kölcsönös lenézésnek végre azzal szakadt vége, hogy Ralph levette Miklósról szemeit s gyerekek nevezte őt. Az idősebb személyek ezt a kifejezést rendre utasító modorban használják s úgy ejtik ki, mintha sohasem akarnának többé fiatalok lenni, még akkor se, ha ez lehetséges volna.

— Nos, asszonyom, — kezdé Ralph türelmetlenül, — a hitelezők jelentkeztek, a mint ön írta nekem, s hogy semmi sem maradt meg.

— Semmi, — válaszolt Nickleby asszony.

— S ön azt a kevés pénzt, melylyel még birt, londoni utjára költé, hogy megtudja, mit tehetnék én? — folytatá Ralph.

— Reméltem, — dadogá Nickleby asszony, hogy ön képes lesz, testvére gyermekeinek valamiben hasznukra

lenni. A haldoklónak kívánsága volt, hogy önhöz forduljak.

— Nem tudom, hogy áll ez a dolog, — mondá Ralph a szobában föl s alá menve; — ha valaki meghal anélkül, hogy valamit hátra hagyjon, úgy látszik, hogy jogot érez más vagyona felett rendelkezni. Mit tanult az ön leánya, asszonyom.

— Katinka jól van nevelve, — zokogá Nickleby asszony. — Mondd meg kedvesem, nagybátyádnak menyire haladtál a francia nyelvben s más tárgyakban.

A szegény lányka néhány szót akart mondani, midőn nagybátyja meglehetősen udvariatlanul szavába vágott.

— Megkísértjük, hogy valami tápintézetbe adjunk, — mondá Ralph: — Reményelem, nem vagy valami nagyon kényesen nevelve?

— Oh, nem, bizonyára nem, nagybátyja, — válaszolt a siró lányka, — én mindennel megelégszem, a mivel életemet fönntarthatom.

— Nos — nos, — válaszolt Ralph; meg kell kísérened s ha nagyon nehezedre esik: úgy lehetsz varrónő, vagy himezhetsz. Hát te dolgoztál már valamikor valamit, muszje? — folytatá öcscséhez fordulva.

— Nem, — válaszolt Miklós elfogulatlanul.

— Azt gondolhattam, — mondá Ralph: — Ez hát a mód, mely szerint fivérem gyermekeit nevelte, asszonyom?

— Szegény férjem úgy nevelte Miklóst, amint maga birta, — mondá az özvegy, — s épen arra gondolt — —

— Hogy egy napon valamit képezzen belőle, — vágott közbe Ralph, — a régi história! Az ember min-

dig gondol és sohasem tesz. Ha fivérem tevékeny és okos férfi, úgy szép vagyont hagyott volna hátra kegyeteknek, asszonyom, s küldte volna ki fiát a világba, mint velem tett atyám, mikor még másfél évvel fiatalabb voltam ennél a sühedernél, akkor oly helyzetben volna, hogy kegyedet segíyezhetné, a midőn most kegyednek terhére van, és a kegyed szomorú állapotját csak még nagyobbítja. Öcsém egy meggondolatlan üresfejű ember volt, Nicklebyné asszonyom, és bizonyosan senki sem érezheti azt inkább, mint kegyed maga.

Ez a hivatkozás az özvegyre, abban azt a gondolatot keltette, hogy azzal az ő ezer fontjával talán még is jobb szerencsével mehetett volna férjhez, és hogy mily tekintélyes összeg lehetne ebben az esetben most rendelkezése alatt. Ily sajnós elmélkedés közben jobban megáradtak könnyűi, s szerfölötti fájdalomában, minthogy ő ugyan jó asszony, de fölötte gyöngé volt, elkezdte sanyaru sorsán sajnálkozni. Megvallotta sok zokogás közben, hogy a szegény Miklós őt valóságos rabszolgai függésben tartotta, és hogy ő sokszor mondotta volna neki, mennyivel jobban mehetett volna férjhez (mely eset csakugyan nagyon gyakran előfordult) s hogy ő az egész idő alatt soha sem tudta, hová megy a pénz és valóban minden jobban folyt volna, ha az nagyobb bizalommal lett volna hozzá. És még hány afféle keserű emlékezés volt, milyeket az embert szokás szerint a férjezett nőknél házasságuk ideje alatt vagy azután hallhat. Nicklebyné asszony azzal a panaszszal végzé be, hogy a kedves boldogult, soha sem akarta az ő tanácsát használni, egyetlen egy alkalmat kivéve, mi valójában

is csakugyan tökéletesen igaz volt, mert azt csak egyszer követte, s a miatt magát tönkre is tette.

Nickleby Ralph ur mindezt félig mosolyogva hallgatta, s midőn az özvegy jajos panaszával felhagyott, ismét éppen ott fogta fel a tárgyat, hol sógornőjének szivömlendezései által félbeszakasztatott.

— Van kedved dolgozni uracskám? — kérdé kisöcscsét összeránczolt homlokkal.

— Az magától értetik, — felelé Miklós büszkén.

— Hát nézz ide, — folytatá nagybátyja. Ez ma reggel szemembe tűnt, és jó csillagodnak köszönheted, hogy ugy történt.

E bevezetés után kihuzott Nickleby ur egy ujságlapot a zsebéből; felbontotta azt, egyideig a hirdetések között nézegetett, s olvasá, mint következik:

„Nevelő intézet“ — Squeer's Wackford akademiájában, Dotheboys csarnokban, a gyönyörűséges Dotheboys falu mellett, a Greta Bridge közelében, Yorkshireben az ifjak étellel tartatnak, ruháztatnak, könyvekkel, költőpénzzel, és minden szükségességekkel elláttatnak és oktatást nyernek, melyben ugy az élő, mint holt nyelvekben, mennyiségtanban, trigonometriában, helyesírásban, tértanban, csillagászatban, a föld- és éggömbök használatában, algebrában, vivásban (ha kívánatik), írásban, számtanban, a várerődítésben és az elsőrendű irodalom minden ágában. A díj husz guinea évenként. Semmi külön-utófizetés, semmi szünidők és hasonlithatlanul jó koszt. Squeers ur jelenleg Londonban van, és Snow Hillben a szerezcsenfőben egytől négy óráig naponként beszélhetni vele. — Notabene. Egy alkalmas tanítósegéd kerestetik. Évi fizetés öt font. Szépművészetek mesterének elsőség adatik.

— Ugy, — mondá Ralph, amint papirját ismét összetette. — Ha e hivatalt megkapja, szerencséje megvan állapítva.

— De ő nem mestere a szépművészeteknek — felelé Nicklebyné asszony.

Azt, majd el lehet igazítani, gondolom, — viszonzá Ralph.

— De a fizetés oly csekély és a távolság igen nagy, — dadogá Katicza.

— Csitt! kedves Katicza! — dorgálá az anya — nagybátyádnak legjobban kell azt érteni.

— Még egyszer mondom, — jegyzé meg Ralph keményen, — ha a helyet megkapja, megvan szerencséje téve. De ha ő barátok, pénz, ajánlás, vagy minden dologismeret nélkül Londonban egy becsületes foglalkozást találhat, melylyel csak csizmatalpait is megkeresheti magának, kész vagyok neki ezer fontot adni — az az : szakitá félbe önmagát, — adnék neki, ha volna.

— Szegény bátyám! — mondá a lányka. Ah nagybátyám, hát már oly hamar el kell válnunk?

— Ne alkalmatlankodjál nagybátyádnak kérdéseiddel, ha ő egyszer javunkról gondoskodik, édes gyermekem, — jegyzé meg Nicklebyné asszony.

— Kedves Miklós! nem tudsz rá semmit válaszolni.

— Igen, igen, anyám! — felele Miklós, — ki eddig hallgatva és gondolatokba merülve ült ott. Ha oly szerencsés leszek, hogy e helyet megnyerem, melyre oly képtelennek érzem magamat, mi lesz azokkal, kiket hátra hagyok?

— Ez esetben, de csak is ez esetben, gondom lesz anyádra, és hugodra — felelé Ralph, — és őket oly állapotba helyezem, hogy függetlenül megélhetnek. Akkor az én gondom lesz, hogy elutazásod után egy hétig se maradjanak jelen helyzetökben.

— Ugy — viszonzá Miklós örömmel felugorván és nagybátyja kezét megszorítván — úgy kész vagyok mindent tenni, mit ön tőlem kíván. Haladék nélkül kísértük meg szerencsénket Squeers urnál, mert ő nekem legfeljebb megtagadó választ adhat.

— Azt ő nem fogja tenni — mondá Ralph. — Ő téged örömmel elfogad, ha én ajánlak neki. Igyekez- zél egész tehetségedből hasznára lenni, és nemsokára oda juthatsz, hogy intézetében részese leszesz. Istenem! és ha meghalna — szerencséd örökre meg volna alapítva.

— Ugy van, én ezt mind átlátom — felele a sze- gény Miklós ezer dicső álmoktól elragadtatva, melyeket élénk szelleme, és tapasztalatlansága idéze elő. — Vagy talán még valamely fiatal nemes, ki az intézetben nevel- tetik, megszeret, megkér atyjától nevelőnek maga mellé, ha az oskolákat elhagyja és utazásra megy s visszajö- vetelünk után valami jó alkalmazást szerez számomra?

— Oh az nagyon valószínű — vigyorgá Ralph.

— És ki tudja, ha aztán eljön engem az én házi állapotomban meglátogatni, amit természetesen tenne is, nem szeret-e bele Katiczába, ki gazdaságomat vezeti, — és — és nőül veszi. Ej! nagybátyám, ki tudja.

— Ugy van! ki tudja, — mormogá Ralph.

— Mily boldogok lennénk, — szóló Miklós fellel- kesedve.

— A válás kinja semmi se a viszontlátás öröméhez képest. Én büszke leszek rá, ha Katiczát szép asszonynak nevezhetem; és még mily boldog lesz akkor anyánk, midőn majd ismét nálunk tartózkodik, és a jelen szomorú idők mind elfeledve lesznek; igen, igen, és —

E festmény szinei ragyogóbbak voltak, semhogy el ne vakítottak volna, és Miklós, kin az egészen erőt vett, könnyedén mosolyga és könnyekbe tört ki.

Az egyszerű család, mely visszavonultságában semmit nem tanult abból, a mit a megállapított szólam szerint „világ“-nak neveznek, és a mi tulajdonképen az abban élő gazembereket jelenti, a közeli válás gondolatára könnyűt együtt öntötte ki. Midőn érzéseiknek ezen első kitörése elmúlt, soha nem csalódott reményeiknek fennszárváltában jövőjüket legszebbnek festették, míg Nickleby Ralph ur bele nem szólt, hogy valami szerencsésebb hivatalvadász Miklósunkat a szerencsétől megfoszthatná, melyet a hirlap kilátásba tett, és minden légvárát eltemethetné, ha még időt vesztenének. Ez az emlékeztetés a beszélgetésnek véget vetett, s miután Miklós Squeers urnak czimét szorgalmasan feljegyezte, neki készültek ezen becsületes embert azonnal felkeresni. Miklós most már erősen meggyőződött, hogy rokonával méltatlanul bánt, midőn irányában az első találkozáskor utálatot táplált, és Nicklebyné asszony nem kis fáradságot vett magának, leányával megértetni, hogy nagybátyja bizonyosan sokkal jobb akaratú férfi, mint ahogy látszik, mire Katicza kötelesség szerint megjegyzé, hogy ez könnyen úgy lehet. — Igazat szólva, sógorának a nő jobb belátására való hivatkozása, és az abba burkolt bók ennek nagy érdemei iránt, nem

kevésbé segítették elő e vélemény keletkezését és noha a jó asszony gyengéden szerette volt férjét és gyermekeit tulajdonképen bolondulásig kedvelte, Ralph azért, ki az emberi sziv gyöngeségeit legbelsőleg ismerte, (bár annak szebb oldalai előtte idegenek voltak) egyikét azon roszul hangzó híroknak oly kedvező sikerrel érinté meg, hogy a nő magát egész komolysággal mint kimult férje oktalanságának szenvedő áldozatát kezdte tekinteni.

Snow Hill? Milyen helyet képezel? vajon ugyan-
 nak a nyugodt város lakos Snow Hill alatt minden este
 este az éjszakai békesség felébe átvéve az anyai be-
 tét teljes érzéssel a város? Minden embernek van
 valami háttérrel, melynek névét
 felejtett el, vagy talán is mint valami más kép-
 zelt képzelték volna? Snow Hill? — és Snow Hill a nagy
 Szent János? Snow Hill — és Snow Hill a nagy
 hozza egy szociálisról beszéltekben — az ember
 egy kérelem-tételis folyton valami politikai
 körül ideig ideig. Egy nagy, yden vidék mely
 melletti szociális és ford állvatomnak van képe,
 egy hideg, nyomor szivart, hol napról napra se látja
 magát és a melletti beállítás ember csak itt van gon-
 dolhat — egy hely, melyről a magának vándor föl és a
 hol csak kétségbeesett emberek találják nyitkozhat. Ilyen
 vagy éhez hasonló helyek képeket az ember Snow
 Hill a hozza gondolatban, hogy mint szöveg el történe
 a szociális lét minden nap és minden éjjel, mint valami
 némiképpen kideríté tükörképben képeket, és sebes erősz-

Negyedik fejezet.

Miklós és nagybátyja, hogy a szerencsét idővesztés nélkül biztosítsák, Sqeers Wackford urnál, a yorkshirel tanítónál tiszteletöket teszik.)

Snow Hill!*) Miféle helyet képzelhet vajjon magának a nyugodt városi lakos Snow Hill alatt, midőn ezt a szót az éjszakai bérkocsin fekete árnyékban az arany betűk teljes érthetőségével olvassa? Minden embernek van némi határozatlan fogalma egy helyről, melynek nevét többször látja, vagy hallja, és mily számtalan üres képzelet köttethetik szünet nélkül ehhez, a Snow Hillhez? Sokat jelentő egy név. Snow Hill — és Snow Hill, s még hozzá egy szerencsenfővel összeköttetésben — az embernek egy kevés eszme-társítás folytán valami barátságtaalant és zordat idéz lelke elé. Egy fagyos, vadon vidék, mely metsző szeleknek, és zord téli zivataroknak van kitéve, egy hideg, nyomoru sivatag, hol nappal senki se láttatja magát, és a melyre becsületes ember csak irtózva gondolhat, — egy hely, melytől, a magános vándor fél, és a hol csak kétségbeesett rablók tartják gyülekezeteiket. Ilyen, vagy ehez hasonló helynek képzelheti az ember Snow Hillt, s hozzá gondolhatja, hogy mint száguld el fölötte a szerencsen fej minden nap és minden éjjel, mint valami rémitő kisértet, titokteljes pontossággal, és sebes erősz-

*) Hóhegy.

kos futamban, miben őt se szélnek, se rossz időnek nincs hatalmában meggátolni, melyekkel egykedvűleg látszik daczolni.

De a dolog valóságban egészen másképp áll. A név egészen London középpontjára vezet bennünket, annak is éppen munkáslüktető szívébe, a lárna és mozgás örvényébe. Ott — mintegy gátolva az életnek hatalmas árjait, melyek minden oldalról szünet nélkül előzőnlenek, s falai alatt összejönnek, áll New Gate. A tolongásig tele utczában, melyre ezen épület oly zordonan néz le, néhány lépésre a mocskos, ingadozó házaktól ugyanazon helyen, hol az ételárusok, halkereskedők, és gyümölcsárulók foglalkozásaikat üzik, százanként végeztettek ki hirtelen és erőszakosan az emberi lények — gyakran négy, hat, sőt nyolcz erős férfi egyszerre és oly ordító hangok közben, melyekhez képest egy nagy város zivaja semmi, kivált amikor is kíváncsi szemek néztek minden ablakból, minden ház csúcsról, falakról és oszlopokról, s mikor azután a halálra ítélt nyomoru a haláltóli rettegésnek mindent magában foglaló tekintetével a fehér, fölfelé emelt képű tömeg közt széjjel nézett, s egyre — még csak egyre sem talált, a kin szánakozás, vagy részvét látszott volna.

A fogháznak s így a Shmithfieldnek, az adószék tornyának, és a City lármajának is közelében, éppen a Snow Hill oly helyén, hol a kelet felé járó omnibuslovak egész komolyan arra gondolnak, hogy készakarva elessenek, és a nyugat felé vonuló fiákkergebéket nem ritkán véletlenül lebuktatják, van a „szerecsenfő“ kocsmakocsiszíne, melynek kapuzata két szerecsen mellszobrától őriztetik. Hajdanában a londoni lelkes ifjuság büszkeége, és dicsősége volt ezt a két őrt lelökni; de már egy idő óta háborítat-

lan békében vannak, talán mivel az ifjuság a tréfa ezen módját most már a sz. Jameskerületre szorította, hol az ember inkább a könnyebben hordható ajtó zörgetyűkkel foglalkozik, és a csengetyüsodronyokat alkalmas fogpiszkálóknak tartja.

Már akár ez legyen oka, akár nem — elég, hogy itt vannak azok a kapuut mindkét oldaláról haragosan s meredt szemekkel nézve le, és maga a kocsmá is, mely egy másik szerecsenfővel van ékitve, sötétben néz ki az udvar háttéréből, míg a hátulsó kocsiszin ajtója felett, melyben a vörös postakocsik állnak, egy másik kis szerecsenfő található, mely a főkapuzat fölöttiek szakasztott mása. De térjünk át Sqeers urra.

Sqeers ur külseje éppen nem volt ajánlatos. Csak egy szeme volt, holott az emberek általában azzal a balítélettel vannak, hogy kettőnek kell lenni. Annak, a melylyel birt, ő igen jó hasznát vette, bár nem igen diszesítette őt, mert annak zöldes-szürke színe volt, és körülbelül egy házajtó szellentőjéhez hasonlított. Képének vak oldala számtalan ránczczal és redővel volt elborítva, mely neki, kivált mikor mosolygott, annyival rútabb kifejezést adott, mert olyankor arcza nagyon is a zsebmetsző arczához hasonlított. Haja fénylő volt és simára fésülte, kivéve homloka alján, hol feszesen fölfelé volt kefélve — oly arcz, mely a leirt térfi mord hangjával, és esetlen magatartásával derekasan összeegyezett. Mintegy ötvenkét vagy ötvenhárom éves lehetett, valamivel a középtermeten alul, fehér nyakkendő viselt hosszú csücsökkel s oskolamesteres fekete öltözetet, de frakkjának ujjai nagyon is hosszúk, és lábravalói nagyon is rövidek voltak s úgy látszott, mintha a ruhák nem az övéi volnának, és mintha

állandólag bámulattal volna eltelve, hogy magát ily tiszteletteljes öltözetben találhatja.

Sqeers ur egy rekeszben állt a kávészoba egyik kandallója mellett, melyben egy asztal volt, mint a milyent közönségesen láthatni a kávészobákban, és más kettő, de egészen különös alaku, amint éppen a falak szögébe illettek. Egy szöglet-padon egy elporhanyult kötéllel összekötött kis bőrönd állt, és a bőröndön ült egy piczi fiu, kinek bakancsai és Corduroy-nadrágja a levegőben fityegtek, míg ő vállait egész a füléig felhuzta, és térdeire helyezett kezeivel, szembeszökő félelemmel és aggodással időről időre szepegve tekintett az iskolamesterre.

— Fél háromra — mormogá Sqeers ur, mialatt az ablaktól elfordult, és bosszusan a kávészoba órájára pillantott. — Ma már senkisé fog jönni.

E kilátás miatt nagyon roszkedvűvé válván, a kis fiura pillantott Sqeers ur, hogy lássa, nem tesz-e valamit, a miért meg lehetne fenyeíteni, De mivel ez esetlegesen semmit nem tett, csak egy pofont adott neki, mondva: hogy azt többé ne tegye.

— Midőn utószor itt voltam, — dörmögé Sqeers ur, panaszát ismét felvéve, — tiz fiut magammal vihettem volna, tizszer husz kétszáz fontot tesz. Holnap reggel nyolcz órakor ismét visszatérek és hárman vannak; háromszor nulla az nulla — háromszor kettő az hat — hatvan font. Mi lett azon sok ifjúból? Mi jutott szüleik eszébe? Mit jelent mindez?

A kis fiu a bőröndön ekkor nagyon tüszentett.

— Hogyan, fiu — kérdé haragosan az oskolamester megfordulva, — mi volt az?

— Semmi sir — felelé a fiu.

— Hogyan? semmi? — kiálta Sqeers ur.

— Csak tüsszentettem, édes ur — viszonzá a fiu, és oly erősen reszketett, — hogy alatta a kis bőrönd csörgött.

— Ah, te tüsszentettél, nemde? — válaszolá Sqeers ur. — Hát miért mondtad, hogy semmit sem tettél?

Egyéb jobb felelet hiányában erre a kérdésre, egy pár ujjbütyköt kapott mindenik szemébe, s elkezdett sirni, a miért Sqeers ur úgy ütötte egyik oldalról arczul, hogy a bőröndről le — s oly erővel vágta arczul másik oldalról, hogy arra visszaesett.

— Várj csak, mig lenn Yorkshire-ban, otthon leszünk ifju uracskám — mondá Sqeers ur; a többit el nem kerülöd. Lecsendesedel most mindjárt?

— I—i—g—en — felelé fuldokolva a fiu, képét egy pamutkendővel erősen dörzsölvén, melybe az alamiznakérés szövege volt benyomtatva.

— Hát rögtön úgy legyen — mennydörgé Sqeers; hallod?

Minthogy e nógatás vad, fenyegető tagmozgatástól kísértetett, képét a fiu még erősebben dörzsölte, hogy a könyüket visszatartsa s érzésein még csak felváltva egy-egy szuszanással és zokogással könnyitett.

— Sqeers ur! — kiálta most be egy pinczér, — a mérőszobában egy ur van, ki ön után kérdezősködik.

— Vezesse be Richard — felelé Sqeers ur. — Dugd zsebedbe a kendődet te kis gazember, vagy megöllek, mihelyt az az ur elmegy.

Alighogy az oskolamester ezen szavakat a fiunak mérgesen odamondta, Sqeers ur úgy tett, mintha nem látná őt, s úgy tetette magát, mintha egész buzgalommal

azzal foglalatostkodnék, hogy tanítványa számára egy író-
tollat vágjon, és annak jóakaró intéseket adjon.

— Kedves gyermekem — kezdé Sqeers ur — min-
den embernek vannak borus pillanatai. De ez a korai
megpróbáltatás, mely miatt szived megrepedni akar, és
szemeidet a fejedből kisorsod — mi az? Semmi. Elhagy-
tad ugyan családodat, kedvesem, de bennem fogsz találni
atyát, és Sqeers asszonyban anyát a gyönyörűséges
Dotheboys faluban Greta Bridge mellett Yorkshirében, hol
ifju emberek élelmeztetnek, ruháztatnak, könyvekkel, fehér-
neművel, költőpénzzel s minden szükségletekkel ellát-
tatnak.

— Ő az — mondá az idegen, az iskolamestert
hirdetménye ismétlésében meggátolva. — Sqeers ur,
mint hiszem?

— Ugyanaz, sir — felelé Sqeers ur a legmegle-
pettebb képpel.

— Az az ur, — folytatá az idegen, — ki egy hir-
detményt iktattatott be az ujságba?

— Igen, a Timesba, Morning post-, Chronicle,- He-
rald- és Advertiserbe a Dotheboys Halli académiáról, a
gyönyörűséges Dotheboys falu mellett, közel Greta Bridge-
hez Yorkshirében — adá hozzá Sqeers ur. — Ön vala-
mely ügyben jön, sir -- mint ezekről a fiatal barátimról
veszem észre. Mint vagy kis uracsám? És hogy áll egész-
séged kedvesem?

Ezen üdvözléssel megveregette Sqeers ur a két
beesettzemű kis fiu fejét, kiket a látogató magával ho-
zott, és várta a további közleményt.

— Én olajjal és festékkel kereskedem, s nevem
Snawley, sir, — jelenté be magát az idegen.

— Sqeers bicczenre fejével, mintha mondani akarná — nagyon szép név.

— Feltettem magamban, Sqeers ur — folytatá az idegen, — hogy két fiackám az ön intézetére bizom.

— Talán nem is illik mondanom, sir, — válaszolá Sqeers ur, — de alig hiszem, hogy tehetett volna jobb választást.

— Hm! — mondá a másik; husz font évenként, ugy hiszem, Sqeers ur?

— Guinea, — viszonzá az iskolamester rábeszélő mosolygással.

— Font, gondolám Sqeers ur, miután mindjárt ketőt hozok, — válaszolá Snawley ur ünnepélyesen.

— Nehezen történhetik meg, sir, — veté ellen Sqeers, mintha afféle ajánlat még sohase tétetett volna neki. — Azonban meglássuk, négyszer öt az husz — ezt kétszer véve, s abból le — no, no! — egy fonttal több vagy kevesebb, ne álljon utunkban. Hanem ajánljon ön engem ismerőinél, sir, s e módon a dolog kiegyenlítésén igyekezzék.

— Nem nagy evők, — mondá Snawley ur.

— Oh, az nem jön tekintetbe, — válaszolá Sqeers. — A mi intézetünkben nem figyelünk a fiuk étvágyára. Ez tökéletesen igaz volt.

— A legegészségesebb koszt, sir, melyet Yorkshirében feltalálhatni, — folytatá Sqeers, — erkölcstanitmányok, melyeket Sqeers asszony beléjök önt, minden, mit csak egy fiu otthon kívánhat, Snawley ur.

— Szeretném, ha mindenekelőtt erkölcsiségökre fordítottatnék gond, — jegyzé meg Snawley ur.

— Örvendek, hogy ezt hallom, sir, — viszonzá az iskolamester, mellére hajtva fejét.

— Erkölcsi állapot tekintetében nem fordulhatott volna ön jobb intézethez, sir.

— Ön maga is vallásos férfi, — mondá Snawley ur.

— Legalább úgy vélem, sir, — válaszolá Sqeers ur.

— Meg vagyok arról győződve, sir, — felelé Snawley ur. — Egy férfinál, kire ön hivatkozott, kérdezősködtem, s ő azt mondá, hogy ön az istenfélők közé tartozik.

— Mindenesetre úgy hiszem, hogy valamennyire az ő ösvényükön járok, sir, — mondá Sqeers ur.

— Magamról hasonlóképen azt hiszem, — nyilvánítá vélekedését a másik. — Nem szólhatnék egy pár szót négyszem közt önnel?

— Kérdés nélkül, — viszonzá Sqeers viczorogva. — Kedveseim, nem mulatnátok magatokat pár perczig új játszótársatokkal? Ez egyike tanítványaimnak, sir? Bellingnek hívják. Tautonból való, sir.

— Valóban? — felelé Snawley ur, — a midőn a szegény kicsire, mint valami rendkívüliségre rábámult.

— Holnap velem jön, — folytatá Sqeers. A böröndben, melyen ül, podgyászaik vannak. Minden fiúnak két teljes öltözetének kell lenni; hat inget, hat pár harisnyát, két hálósapkát, két zsebkendőt, két pár cipőt, két kalapot és egy borotvát kell magával hoznia.

— Borotvát? — szóla Snawley ur, amint a mellékszobába léptek. — Minek az?

— Borotválni, — felelé Sqeers lassu, vontatott hangon.

E szóban ugyan nem sok feküdt, de a módban, melylyel kiejtetett kellett valaminek lenni, a mi figyelmet ébresztett, mert az iskolamester és társa egyideig egymásra néztek, és aztán nagyon jelentékeny nevetést váltottak. Snawley egy gömbölyü laposorru férfi volt, sötét öltözetben, hosszú fekete szőrharisnyákkal, kinek szemeiben töredelem és szentség honolt, annyira, hogy e mosolygás valami szembeszökő ok nélkül csak még annál megjegyzésreméltóbb volt.

Mily korig tartja meg ön az ifjakat iskolájában? — kérdezé őt végie.

— Éppen addig, mig rokonaik ügyvivőmnek a városban az évnegyedenkénti dijt előre megfizetik, vagy mig a fiuk odább nem állnak, — felelé Sqeers. Értsük meg egymást, mert látom: veszedelem nélkül megtehetjük azt. Micsoda fiuk azok? — Természetes gyermekek?

— Nem, nem azok, — viszonzá Snawley, az iskolamester pillantásával találkozáván.

— Mindjárt gondoltam, — felelé Sqeers hidegen. Nagy számmal vannak ilyenek nálunk; ez a fiu is az.

— Ez itt mellette? — kérdé Snawley.

Sqeers igenlőleg bólintott, és a festékkereskedő még egyszer rá nézett a fiura a bőröndön, s ismét megfordulván, éppen oly arczkifejezése volt, mintha igen nagyon csodálkoznék azon, hogy éppen olyan színben van, mint más gyerekek.

— És mégis úgy van; válaszolá Sqeers; — de ön fiai végett akart velem beszélni?

— Igen, — felelé Snawley. A körülmény az, hogy nem vagyok atyjok, hanem csak mostoha atyjok, Sqeers ur.

— Ah, hát ugy áll a dolog? — mondá az iskola-
mester. Ez bizonyára mindent megmagyaráz. Én nem
tudtam elképzelni, mi a manóba bírhatta önt arra, hogy
a fiukat Yorkshireba küldje. Ha, ha! már most értem.

— Lássá, én anyjokat elvettem, — folytatá Snaw-
ley. — Sokba kerül a gyermekeket otthon nevelni, s
minthogy egy kis vagyona van, tartok tőle — mert a
nők nagyon esztelenek — hogy a gyermekekre elveszte-
getné, a mi azoknak, mint ön tudja, csak megrontásukra
szolgálna.

Átlátom — felelé Sqeers, székében hátradőlve és
kezével intve.

— És ez, — folytatá Snawley — arra az óhajtásra
birt, hogy őket egy jó távol eső tápintézetbe adjam, hol
nincsenek szünidők; az czélszerűtlen; évenként kétszeri
hazajövele a gyerekeknek, mely a nevelésnek mindig
nagy kárára válik, elmarad, s ők egy kissé megtörődnek.
— Ön ért engem?

— A fizetések rendesen, minden további utókérdés
nélkül? — viszonzá Sqeers fejével bólintva.

— Természetesen, — nyilváníta másik, — csupán
azt óhajtom, hogy amellet az erkölcsre szigorú vigyázat
fordíttassék.

— Magától értetik, — mondá Sqeers.

— Remélem, nincs megengedve, hogy fölötte gyak-
ran irjanak haza, — válaszolá a mostoha apa vontatva.

— Soha, csak karácsonykor, a mikor mindnyájan
egyformán a hozzájuk tartozóknak jelenteniök kell, hogy
magukat soha nem érezték oly boldognak, és hogy nem
is kívánják, hogy onnan elvitessenek, — viszonzá Sqeers.

— Helyesen, helyesen, — felelé a mostoha apa, elégülten dörzsölve kezét.

— S most, miután kölcsönösen értjük egymást — folytatá Sqeers ur, nem veszi rossz néven tőlem, ha kérdem: hogy valóban erényes, példás és feddhetetlen férfinak tart-e engem a magánéletben? és hogy személyem, mint nevelő iránt a szeplőtlen igazlelkűség, önzetlenség, valóság, és ügyességre nézve tökéletes bizalommal van-e?

— Minden bizonynyal — válaszolá a mostoha apa az iskolamester vigyorgását viszonzván.

— És tán nem is lenne önnek ellenére, ha önre hivatkoznám?

— Legkevésbé sem — Ön egészen az én kívánságom szerinti férfi — felelé Sqeers, egy tollat vevén kezébe, — ez már aztán oly kötés, milyent én szeretek.

— Miután az iskolamester Snawley ur czimét bejegyezte, még ama sokkal kellemesebb dolga volt hátra, hogy az első évnegyedre eső részlet föl vételét nyugtázza, és alighogy e dolgot bevégezte, egy másik hang hallatszott, mely Sqeers ur után kérdezősködött.

— Itt vagyok — felelé az iskolamester. — Miben szolgálhatok?

— Üzleti dolog — mondá Nickleby Ralph belépve, Miklós nyomban követvén őt. — Ma reggel egy hirdetmény állt a hirlapokban önnek neve alatt?

Ugy van. Nem méltóztatik itt besétálni? — viszonzá Sqeers a szobára mutatva, hol a kandalló volt. — Nem tetszik helyet foglalni?

— Gondolom, igen — válaszolá Ralph, — szavát tettel váltva fel, mialatt kalapját az előtte álló asztalra tette. Ez itt unokaöcsém, Nickleby Miklós ur.

— Hogy van sir — viszonzá Sqeers.

Miklós meghajtá magát, s mondá, hogy egészen jól van, és nem kevésbé bámult el a Dothenboy Hall tulajdonosának külsején, amire csakugyan elég oka is volt.

— Talán emlékszik ön rám — mondá Ralph az iskolamestert jól megnézvén.

— Ugy hiszem, ön néhány év előtt félévenkénti látogatásom alkalmával a városban nekem egy kis jegyzéket fizetett ki, sir — válaszolá Sqeers.

— Ugy van — felelé Ralph. Egy fiu szüleinek a számláját, kit Dorkernek hívtak, a ki szerencsétlenül —

— Szerencsétlenül Dothenboy-Hallban meghalt — vága közbe Ralph, a tételt berekesztendő.

— Még igen jól emlékszem, sir — viszonzá Sqeers. — Ah sir, nőm annyira szerette azt a fiut, mintha saját gyermeke volt volna. A figyelem, sir, mely betegség^e alatt rá fordított — ávizsszeletek, meleg thea minden este és minden reggel, mikor már semmit le nem nyelhetett — éjjel világ a hálószobájában, melyben meghalt — a legjobb párnák felrázva, melyekre fejét hajtsa. De nem bánom meg, mert valami igen kellemes van a gondolatban, hogy az ember kötelességét megtette.

Ralph mosolygott, de oly modorban, mintha a dolog neki éppen nem volna nevetséges, és a jelen volt idegen arcokat vizsgálgatta.

— Nehány uj tanítványom — mondá Sqeers Wackford, miközben a kis fiura a böröndön és a két másikra a padolaton mutatott, kik anélkül, hogy egy szót szóltak

volna, egymást bámulták, és testeiket egészen különő módon félreacsavarták, mint a gyerekek tenni szoktak, mi kor legelőször ismerkednek össze. — Ez az ur, sir, egy atya, ki oly jó volt, nekem bókot mondani a dotheboys-halli nevelőintézet terve felett, mely a gyönyörűséges Dotheboy falu mellett Greta Bridge közelében, Yorkshireban fekszik, hol fiatal emberek elláttatnak kosztal, ruhával könyvekkel, fehérneművel és költőpénzzel. —

— Igen, mi azt mind tudjuk, sir, — szóla közbe Ralph morogva; — a hirdetményben benne van.

— Tökéletesen igazsága van, sir; benn van a hirdetményben, — viszonzá Sqeers.

— És egészen úgy is van, — vágott közbe Snawley ur. — Én kötelességemnek tartom önt biztosítani, sir, és büszke vagyok az alkalomra, azt tehetni, hogy Sqeers urat egy igen erényes, példás, feddhetlen férfinak tartom, és hogy — —

— Nem vonom kétségbe, sir, — vága szavába Ralph, a dicséret és ajánlat folyamát meggátlandó; — legkevésbé sem vonom kétségbe. De gondolom ügyünkre térhetünk?

— A legnagyobb örömmel, sir, — mondá Sqeers. — Soha ne halaszd dolgodat, az első szabály, melyet mi kereskedőségre szánt növendékeinknek lelkükre kötünk. Master Belling, kedvesem, ezt folyvást eszedben tartsd, hallod?

— Igen, sir, — felelé master Belling. Vajjon — tudja még a mondatocskát? — kérdé Ralph.

— Mondd el az urnak, — felelé Sqeers.

— Soha ne, — ismétlé master Belling.

— Nagyon jól van, — mondá Sqeers. — Tovább.

— Halaszd, — folytatá master Belling.

— Valóban, nagyon jól van, — dicsérte Sqeers ur.

S aztán ?

— Dol — sugá jószívüen Miklós a fiunak.

— Dolgodat, — mondá master Belling. — Soha se — végezd dolgodat.

— Igen helyesen, — viszonzá Sqeers, megsemmisítő tekintetet vetvén a gonosztevőre. — Ha most el kell is halasztanunk, azért ha magunkban leszünk, egy kis ügyünk még is elintézendő lesz.

— De talán jobb lenne, ha előbb a magunkéhoz fognánk, — mondá Ralph.

— Egészen tetszése szerint, — felelé Sqeers.

— Mindjárt készen leszünk vele, — folytatá Ralph.

— Ön hirdeté, hogy ügyes segédtanitót keres, sir ?

— Teljesen igaz, — felelé Sqeers.

— És csakugyan van szüksége ?

— Bizonyosan, — viszonzá Sqeers.

— Itt áll, — mondá Ralph. — Miklós unokaöcsém, épen most hagyta el az iskolákat, s miután neki minden, mit ott tanult a fejében, s nem a zsebében peng, ő egészen az az ember, kit ön keres.

— Csak attól tartok, — ellenkezett Sqeers. kit Miklós igényteljes külseje megzavart, — csak attól tartok, — hogy ez ifju férfi nem nekem való.

Önnek való lesz, — mondá Ralph ; — én azt jobban tudom. — Nem kell bátorságodat mindjárt elvesztened, mert előbb mint egy hét alatt tanítani fogod az ifju nemesekeket Dotheboys-Hallban, hacsak ez az ur nem makacsabb, mint én eleve felteszem róla.

— Csak az aggaszt, sir, — szóla Miklós Sqeers urhoz, — hogy önnek ifjuságom és azon körülmény ellen lesz kifogosa, hogy nem vagyok a szép művészetek mestere.

— Akadémiai gradus hiánya mindenesetre tekintetbe vétetik, — viszonzá Sqeers lehető legkomolyabb képpel, ámbár az unokaöccs egyszerűsége és a világértő nagybátya magaviselete közti ellentétén, valamint az intézetében lévő fiatal nemesekre tett megfoghatlan célzáson nem kevésbé megütközött.

— Figyeljen sir — mondá Ralph; — én a dolgot egy pár pillanat alatt tisztába hozom.

— Legyen oly szives, sir — viszonzá Sqeers.

— Ez egy fiu, egy ifju, egy fiatal ember, egy ugri-füles, vagy a minek akarja ön őt nevezni, s tizenhatsz vagy tizenkilencz éves — folytatá Ralph.

— Azt látom, — jegyzé meg az iskolamester.

— És én is — gondolá Snawley, ki jónak tartotta uj barátját alkalmilag oltalmába venni.

— Atyja meghalt. Nem ismeri a világot, egészen vagyontalan, s foglalatosságra van szüksége — nyilvánítá Ralph. — Ajánlom azért az ön derék intézetébe, melyet ő szerencséje alapkövévé tehet, ha azt helyesen fel tudja fogni. Értettél ?

— Azt az egész világnak be kell látnia — viszonzá Sqeers, a gunyos oldalpillantást utánozva, — melylyel Ralph tapasztalatlan unokaöccsére tekintett.

— Természetesen — felelé Miklós hirtelen.

— Ön látja, ő engem megértett — folytatá Ralph ugyanazon kemény és száraz módon. — Ha őt bármely szeszély arra birná, hogy ezt az aranyos alkalmat elejtse,

mielőtt hasznót hajtott, akkor az én kötelezettségem: anyját és hugát segíyezni, megszünik. Vegye csak jól szemügyre s fontolja meg, hányféle módon alkalmazhatja őt, hogy a legközelebbi időben nem jobban megfelel-e ő az ön céljainak, mint husz más, kiket ön közönséges körülmények között kaphatna. Nem méltó ez a megfontolásra?

— Okvetlenül válaszoló Sqeers, — Ralph fejbizcentését hasonlóval viszonzván.

— Jó — felelé Ralph, — most még csak négyszemközt szeretnék önnel egy pár szót szólni.

Ez megtörtént, s egy pillanat mulva kinyilatkoztatá Sqeers Wackford ur, hogy a dotheboys-halli első segédtanítói hivatal ez órától Nickleby Miklós urra ruházott.

— Nagybátyja ajánlásának köszönheti Nickleby ur — jegyzé meg Sqeers Wackford.

Miklós e szerencsés siker feletti örömében megszorította nagybátyja kezét, és kész lett volna Sqeers előtt azonnal leborulni.

— Egy kissé ugyan különösen néz ki — gondolá Miklós; — de mit tesz ez? Porson, és Johnson tudoroknál ugyanaz az eset volt, mint általában minden afféle könyvbuvárnál.

— Holnap reggel nyolcz óraker indul a kocsi, Nickleby ur, — jegyzé meg Sqeers. — Egynegyed órával előbb önnel itt kell lennie, miután e fiukat is magunkkal viszszük.

— Nem mulasztom el, sir — mondá Miklós.

— Én a fuvarbért érted megfizettem — mondá Ralph mogorván, — neked hát nem kell mást tenned, csak melegen öltözködned.

Ez egy újabb bizonyága volt nagybátyja nagylelkűségének. Miklós e nem várt jószívűséget oly mélyen érezte, hogy alig tudott szavakat találni meghálálására, s valóban nem is talált azokból félig sem eleget. midőn az iskolamestertől bucsut vettek, és a vendégfogadót elhagyták.

— Én holnap itt leszek, hogy elindulni lássalak — mondá Ralph. — Idején itt légy tehát.

— Köszönöm sir — válaszolá Miklós, — soha nem felejttem el jószágát.

— Azt jól fogod tenni — — viszonzá nagybátyja. — De most láss hozzá, hogy hazamenj, és nyalábold be a mi nyalábolni valód van. Gondolod, hogy az utat Golden-Squarehez most először megtalálod ?

— Bizonyosan — felelé Miklós — hiszen megkérdezhetem.

— Vidd hát ez iratokat irnokomnak — mondá Ralph, egy kis csomagot huzván ki zsebéből, — és mondd meg neki, hogy várjon reám, mig haza megyek.

Miklós örömmel vállalta el a követséget, szívélyesen elbucszott érdemes nagybátyjától, mit a melegkeblű öreg ur csak egy morgással viszonzott, és elsietett a rábizottakat teljesíteni. Golden-Squarere kellőleg rá talált, és Roggs ur, ki haza-menet egy kocsmába befordult, éppen az ajtókilincsre tette kezét, midőn amaz nagybátyja lakához ért.

— Mi ez? — kéérdé Roggs a csomagra mutatva.

— Iratok nagybátyámtól — felelé Miklós. Azt izeni önnek, hogy várja meg, mig hazajön.

— Nagybátyja? — szóla Roggs.

— Nickleby ur — felelé Miklós.

— Jöjjön be — viszonzá Newmann.

Bevezette Miklóst, anélkül, hogy tovább csak egy szót is szólt volna, az udvarba, s onnan annak végén az írószobába, hol székkal kínálta meg, s aztán maga íróbakjára felhágott, a melyen oldalai mellett egyenest leeresztett karokkal ült, és az uj jövevényt, mint egy örtoronyból vizsgálatta.

— Felelet nem szükséges — mondá Miklós, a csomócskát maga mellett egy asztalra letéve.

Newmann semmit sem felelt, hanem karjait keresztbette, fejét előrenyujtotta, hogy Miklós képét jobban megnézhesse, és annak vonásait szorgalmasan vizsgálatta.

— Semmi felelet! — ismétlé Miklós nagyon hangosan, minthogy ugy látszott neki, mintha Newmann Roggs nagyot hallana.

Newmann kezeit térdére tette, és egy szótagot sem hallatva, — folytatá társa képének vizsgálását.

Ez a magaviselet egy egészen ismeretlen ember részéről fölötte felötlő volt, és annak külseje oly különös, hogy Miklós, ki a nevetségességet jól észrevette, nem tartóztathatta magát, hogy száját mosolyra ne huzza, midőn Roggsot kérdezde, nincs-e számára valami bizománya.

Roggs fejét csóválta és sóhajtott, mire Miklós azon megjegyzéssel, hogy nincs elfáradva, ismét felkelt, s neki jónapot kívánt.

Newmann Roggs ekkor mély lélegzetet vett és engedett egy oly megerőltetésnek, melyenre őt eddig kivált egy egészen idegennek irányában, nem tartotta volna az ember képesnek, midőn anélkül, hogy csak egyszer is megakadt volna, — mondá, — hogy nagyon kedves volna előtte megtudni, mit szándékozik nagybátyja tenni érte; ha az ifju ur jónak találná, azt vele közleni.

Miklós nem látta át, miért ne tenné meg ezt, sőt ellenkezőleg, nagyon örvendett alkalmat találni, arról a mi gondolatjait annyira igénybe vette, beszélhetni. Leült tehát ismét, és, miután képzelő tehetsége a beszélgetés közben folyvást hevültebb lőn, beleereszkedett mindazon tisztesség és haszon meleg rajzolásába, melyeket a dothenboys halli tudományosság székhelyén nyert hivatala után várt.

— De mi baja? — rosszul van? — szakasztá félbe magát Miklós, — midőn társa előbb a legkülönfélébb, legesetlenebb helyzetekben ide-oda csavargatván magát, kezeit ülőhelyén alul összetette, és azok csuklóit pattogtatta, mintha valamennyi ujja csontját összetörni akarná.

Newmann Roggs semmit sem felelt, hanem folytatta vállrángatásait, és ujjcsuklóinak pattogtatását, a midőn egyszersmind képét borzasztó mosolyra fitorította, s mozdulatlan szemének rémes kifejezésével az ürességbe bámult.

Eleinte azt hitte Miklós, hogy a rejtélyes embernek vidatánca van, de további meggondolás után abba nyugodott bele, hogy ittas, amiért is legokosabbnak vélte, minden további várakozás nélkül eltávozni.

Midőn az ajtót kinyitotta, még egyszer visszatekin-
tett. Newmann Roggs még mindig ugyanazt a különös
tagmozgatást folytatta s ujjai pattogása még erősebben
hangzott, mint előbb.

Ö t ö d i k f e j e z e t.

(Miklós Yorkshireba utazik. — Búcsuja övéitől. Utitársai, és a m velök utközben történt.)

Ha a könyük, melyek egy bőröndbe csepegnek, megvédhetnék tulajdonosát a bűtől és balsorstól, ugy Nickleby Miklós utját a legszerencsésebb előjelek közt kezdte volna meg. Annyi tennivalójuk volt, és mégis oly kevés idő reá — annyi édes mondanivalójuk, s mégis oly keserű fájdalom a szivben, mely a hangokat elnyomta, hogy az elindulás apró előkészületei a legnagyobb szomorúsággal tétettek. Miklós állhatatosan amellettt maradt, hogy százféle holmit, miket anyja és huga teljesen nélkülözhetetleneknek tartottak, hátrahagyjon, miután azok övéinek majd használhatók, vagy szükség esetén pénzre fordíthatók lehetnek. Száz gyöngéd szóváltás történt hasonló kérdések fölött a szomoru éjszakán, mely elutazását megelőzte; és minél közelebb vitt kis előkészületeik végrehajtásához minden ilyen ártalmatlan vita bevégezése, Katicza annál serényebb lett és annál többet sirt magában.

A bőröndöt végre benyalábolták, s most az estebédet tálalták fel, különösen ez alkalomra készített nyalánkságokkal, melyek költségének fődözhetéséért délben nem étkeztek, azt adván elő, hogy akkor ebédeltek, mikor Miklós nem volt otthon. A falatok mindazáltal megdaggadtak szájában, s szive majd meghasadt, mig egy pár tréfát előhozni, és egy méla mosolygást előerősokolni

megkísérlett. Így késlekedtek, míg a szokott lefekvésői idő már rég elmúlt, és csak ekkor jutott eszökbe, hogy már előbb kellett volna valódi érzelmeiket kiönteni, miután azokat minden igyekezetök daczára sem bírták elfojtani. Szabad hullást engedtek tehát könnyeiknek és ez is könnyebségökre szolgált.

Miklós mélyen aludt reggeli hat óráig, a régi otthonról álmodott, és egészen üdén és vidoran kelt fel. Néhány sort írt írónnal bucsuzásul, mert magát az élőszóvali istenhez fájalmától meg akarta kimélni; odatette megtakarított kevés készpénzének felével együtt huga ajtajára, bördnjét vállára vetette, és a lépcsőzeten csendesen lement.

— Janka, te vagy? — szólt egy hang, La Creevy kisasszony dolgozószobájából.

— Én vagyok, La Creevy kisasszony! — mondá Miklós a bördöt letéve és betekintve.

— Oh istenem! — kiálta La Creevy kisasszony felugorva, mialatt kezével hajcsomóihoz kapott; — Ön nagyon korán fenn van Nickleby ur.

— Kegyed hasonlóképp — felelé Miklós.

— A művészet korán kicsal az ágyból, Nickleby ur, — válaszolt az urnő. — Várom a nappalt, hogy egy eszmémet vászonra tehessem.

La Creevy kisasszony azért kelt fel oly korán, hogy egy képzelt orrot fessen egy kis rut fiúnak miniatürképébe, mely a nagymamának vidékre lett volna küldendő, akitől várták, hogy végrendeletében különösen meg fog róla emlékezni, ha benne némi családi hasonlatosság találatnék fel.

— Egy eszmét — ismétlé La Creevy kisasszony ;
— és ebben nekem azon körülmény, hogy egy ily eleven
utczában lakom, mint a Strand, sokat használ, ha egy
orra vagy szemre van szükségem megrendelőim számára,
csak az ablakhoz kell ülnöm, és várnom míg elém kerül,
a mit kívánok.

— Sok idő kell ahhoz, hogy az ember egy orrot
kapjon ? — kérdé Miklós mosolyogva.

— Az egészen attól függ, hogy miféle orrt kíván
— felelé La Creevy kisasszony, — tompa- és sasorr van
elég és lapos-orrot is minden fajtájut és nagyságut ta-
lálhatni, mikor az Exeter-Hallban gyűlés van ; de igazi
sasorokat, sajnálattal kell megvallanom, igen ritkán :
pedig oly sokszor kellenének tiszték és hivatalnokok
számára.

— Valóban ? — vizonzá Miklós. — Ha utamban
előmbe bukkanna egy, megkísértem annak hasonmását
kegyed számára elkészíteni.

— Csak nem azt akarja talán azzal mondani, hogy
önnek valóban szándéka volna ebben a hideg téli időben
a nagy utat Yorkshireba megtenni Nickleby ur ? — vála-
szoló La Creevy kisasszony. — A mult éjjel hallottam,
hogy beszéltek arról.

— Igenis, ez a szándékom, — felele Miklós. —
Tudja kegyed, szükség törvényt ront.

— Már egyebet nem mondhatok, mint hogy nagyon
sajnálom, — válaszoló La Creevy kisasszony, — ugy
anyja- és huga, mint önönmagáért. Az ön huga nagyon
szép egy leány, Nickleby ur, s már csak azért is szük-
sége volna oltalmazóra. Rá birtam őt, hogy üljön nekem

nehányszor, képét kirakatomban igen jól fogom használhatni. Ah mily dicső egy miniatürkép lesz az.

E szavaknál La Creevy kisasszony egy elefántcsontra festett képet, feltűnő kék szemekkel, tartott fel, s oly nagy gyönyörrel nézegette azt, hogy Miklós szinte megirigyelte.

— Ha kegyednek valaha alkalma lenne valami kis barátsággra Katicza iránt, felteszem jószágáról, hogy meg fogja tenni — mondá Miklós kezét nyujtva neki.

— Bizhatik benne — válaszolt a jószivü arczképfestő. — Isten legyen kísérője, s engedje önt boldogulni Nickleby ur.

Miklós a világot csak kevéssé ismerte, de a kisasszony beszédmódjából kivette, hogy tán nem fog ártani, ha La Creevy kisasszonynak, hogy kedveseinek annál inkább megnyerje, egy kis csókot ad. Megcsókolta azért vagy négyszer enyelgő udvariassággal, és La Creevy kisasszony nem mutatta elégtelenségének nagyobb jelét, minthogy mig sárga turbánját helyre igazította — kinyilatkoztatta, hogy ez valami hallatlan, és maga se tartotta volna soha lehetségesnek.

Miután ez a nem remélt találkozás oly kielégítő módon végét érte, Miklós sietve odahagyta a házat. Még csak hét óra volt, midőn egy embert felhajtászott, ki a bőröndöt elvigye, és ugy lassacsokán elindult, valószínűleg felényire sem oly könnyű szívvvel, mint az őt követő hordár, bár annak nem volt mellénye, melylyel a magáért betakarja, és a ki, mint ruházatjából következtetni lehetett, az éjszakát valószínűleg valami istállóban töltötte el, s reggelijét valami kútnál meritette.

Miklós nem kevés kíváncsisággal és részvétellel nézte a serény előkészületeket a jövő napra, melyek nemcsak minden utczában, hanem majdnem minden ház előtt mutatkoztak, és ide s tova azon jártatta gondolatait, hogy mégis csak kemény dolog oly messzire utazni, hogy élelmét megezerezhesse; holott annyi mindenféle fajta ember megtalálja Londonban a magáét; míg végre a snowhilli szerecsenfőhöz ért. Miután kísérőjét elbocsátotta, és bõröndjét a posta-irodában hiba nélkül elhelyezte, Squeers ur után nézett a kávéteremben.

Reggeli mellett találta a tudós férfit, míg a már említett három fiu s még kettő, kiket Squeers ur valami szerencsés eset által a tegnapi beszélgetés óta felhajhászott, sorban egy átellenben álló padon ültek. Squeers ur előtt egy kis kávé ibrik, egy tálcza piritott kenyérszeletekkel és egy darab hideg marhahús volt, a jelen pillanatban azonban abban foglalatoskodott, hogy a fiukat reggelivel ellássa.

— Ez két pence áru tej volna, pinczér? — mondá Squeers ur, és egy nagy kék korsóba nézett, melyet kissé félre tartott, hogy a benne foglalt folyadékról pontos áttekintést nyerhessen.

— Ez két pence áru, — felelé a pinczér.

— Hogy a tej Londonban oly drága! — szóla Squeers ur sóhajtva. — No hát tölts meg nekem a korsót egészen lágyemeleg vízzel, Vilmos.

— Egész a széléig, sir? — kérdezé a pinczér. — Ej! hisz ugy a tej vízbe fulad.

— Azon ne búsuljon — felelé Squeers ur: — akkor csak érdeme szerint történik vele, mivel oly drága. Rendelt kenyeret és írósvajat három számára?

— Mindjárt itt lesz, sir.

— Nem oly sürgős — viszonzá Sqeers; — még elég időnk van. Győzzétek le szenvedélyteket, ifjak, s ne irigyeljétek étkezésemet.

Mig Sqeers ur e jó oktatást elmondta, erősen hozzá-látott markahusához, amidőn egyszerre uj segédtanitóját észrevette.

— Üljön le Nickleby ur — mondá Sqeers. — Mi reggelinél vagyunk, mint látja.

Miklós nem láthatta, hogy Sqeers uron kívül még más valaki is reggelinél volna, de meghajtá magát illő tisztelettel, s oly vidám képet csinált, — a mint csak tehette.

— Ah, ez az a tej, a vízzel, Vilmos? — kérdé Sqeers. — Jó, el ne felejtse a kenyeret meg az írósvajat.

A vajaskenyérnek ezen uj megrendelésénél az öt fiu sováran nézett egymásra, és szemeikkel a pinczért követ-ték, mialatt Sqeers ur a vizestejet kóstolta.

— Ah, — mondá az iskolamester, ajkaival cset-tentve — ez már jeles tej! — Gondoljatok a sok kol-dusra és árvákra az utczákon, kik örömmel hozzá látná-nak, fiuk! Az éhség szomoru dolog, nemde Nickleby ur?

— Mindenesetre, nagyon szomoru, sir — válaszoló Miklós.

— Ha azt mondom, hogy: egy! — folytatá Sqeers ur, a korsót a gyerekek elébe téve, — akkor az ablak-hoz legközelebb ülő fiu ihatik egyet; ha „kettőt“ mon-dok, akkor a legközelebb álló iszik és ugy tovább, mig az öthöz, az az, az utolsó fiuhoz érek. Készen vagytok?

— Igen sir, — felelének a fiuk egyhangulag.

— Ugy jól van! — viszonzá Sqeers, nyugodtan folytatva reggelijét. Készen tartásatok magatokat, míg elkezdek olvasni. Féken tartásatok étvágyatokat kedveseim, s úgy urai lesztek állati vágyaitoknak. Ez az a mód, melylyel mi a gyerekeket az önuralkodáshoz szoktatjuk, Nickleby ur. — tevé hozzá az iskolamester, hússal és kenyérral megtömött szájjal, Miklós felé fordulva.

Miklós dörögött valamit — maga se tudta mit — válaszul, s az ifjak megosztották pillantásaikkal a korsó, vajaskenyér és minden falat között, melyet Sqeers ur szájába tett, mialatt sovár szemeikben a várakozásnak minden gyötrelmei voltak olvashatók.

— Istennek hála, ez jól izlett — mondá Sqeers, midőn reggelijének végére járt. — Első szám elkezdhet inni.

Az első szám nagy éhesen a korsó után kapott, és éppen eleget ivott arra, hogy még többre vágyjék, amidőn Sqeers ur jelt adott a második szám részére, mely számnak a korsót ugyanazon nagy jelentőségű pillanatban a harmadik számnak kellett kézhez szolgáltatnia, és így ismételtetett a folytatás, míg a vizestej az ötödik számmal elfogyott.

— És most — mondá az iskolamester, a háromnak való vajaskenyeret éppen annyi adagra osztva, mint a hány gyerek volt ott — jól fogtok cselekedni, ha reggeliteket gyorsan végzitek, mert a kürtöt pár percz múlva megfujják, s akkor mindenik fiúnak abba kell hagynia.

Mint hogy most a fiuknak meg volt engedve a vajaskenyérnek neki esni, elkezdtek nagy éhesen és kétségbeesett mohósággal enni, mialatt az iskolamester, ki étkezése után szokatlanul jókedvű volt, a villával fogait piz-

kálta, és mosolyogva szemlélte őket. Nemsokára reá halatszott a kürt.

— Jól gondoltam, hogy nem sokáig fog késni — mondá Sqeers felugorva, s egy kis kosarat huzva elő ülése alól. — Tegyétek ebbe mit meg nem ehettetek, fiuk, jól fog az esni nektek utközben.

— Miklós ezen fölötte gazdaságos intézkedés felett nem kissé bámult, de nem volt ideje a felett okoskodni, mert a gyerekeket kocsiba kellett emelni, batyujaikat kivinni és elrendezni, valamint Sqeers ur holmijait is a kocsikasban szorgalmasan elhelyezni, a mi mind a segéd-tanítóra hagyatott. Volt dolga untig, s ép elkészült mind ez előkészületekkel, midőn nagybátyja megszólítá.

— Ah, itt vagy muszje? — mondá Ralph. — Im itt vannak anyád és hugod.

— Hol? — szóla Miklós hirtelen körülnézve.

— Itt — válaszolá nagybátyja. — Mivel sok pénzök van, s nem tudják mit csináljanak vele, éppen kocsit akartak fogadni, mikor hozzájok értem.

— Féltünk, hogy késő lesz, s nem láthatjuk, mielőtt elutazik — felelé Nicklebyné asszony, — fiát megelőelve anélkül, hogy az udvarban ide-oda kóválygó nézőkkel gondolt volna.

— Nagyon helyes, asszonyom, — viszonzá Ralph; — kegyednek természetesen azt legjobban kell tudni. Csak azt mondám, hogy készülöben volt kocsiórt fizetni. Én soha sem fizetek kocsibért, nem is fogadok kocsit soha. Én harmincz év óta nem ültem a magam költségén kocsiban, és remélem még harmincz év eltelhetik, mig azt cselekszem, ha addig élek.

— Sohase bocsáthattam volna meg magamnak, ha még egyszer nem láthattam volna — mondá Nicklebyné asszony. — A kedves szegény fiu! még reggeli nélkül ment el, mivel félt, hogy a bucsu kinosan esik.

— Bizonyosan — rendkívül gyöngéd! — jegyzé meg Ralph kedvetlenül. — Mikor én kereskedői szolgálatra léptem, minden reggel, mielőtt a citybe mentem, egy pennyért kenyér és egy pennyért tej volt a reggelim. Mit mond ehhez, asszonyom? Reggelim! no bizony.

— Most már Nickleby, — mondá Sqeers, ki e pillanatban, felső öltönyét begombolva lépett elő, jó lesz, ha ön hátul ül fel, valamelyik fiu leeshetnék, s akkor husz font évenként oda van.

— Édes Miklós — susogá Katicza, bátyja karját megérintve, — ki ez az aljas kinézésű ember?

— Hé? — dörmögé Ralph, kinek éles füle a kérdést meghallotta; — kívánsz Sqeers urnak bemutattatni, édesem?

— Ez az iskolamester? Nem, nagybátya, bizonyosan nem — válaszolá a lányka hátralépve.

— Pedig éppen most hallottam, hogy kívánnád őt megismerni — viszonzá Ralph az ő hideg, csipős modorában. — Sqeers ur, ez itt unokahugom. Miklós testvére.

— Igen örvendek, hogy megismerkedünk, kisaszszony, — felelé Sqeers kalapját pár hüvelykre megemelvén. — Csak azt szeretném, hogy Sqeersné asszony venne fel tanítványnőket, kegyedet akkor tanítónőül használhatnók. Azonban nem állnék jót, hogy nem lenne-e féltékeny, ha, ha, ha!

Ha Dotheboys-Hall tulajdonosa tudhatta volna, hogy mi történik e pillanatban segédtanítójának keblében, némi

meglepetéssel vette volna észre, hogy egy jó sor egészséges ütéshez oly közel volt, mint soha életében. Nickleby Katicza azonban, ki bátyja érzelmeit hamarabb felfogta, szép lassan félrevezette, s az által megakadályozta, hogy Sqeers ur valami, netán kellemetlen módon, a ténynyel megismerkedjék.

— Kedves Miklósom, — kérdezé a lányka, — ki ez a férfi, s micsoda állást tölthetsz be te nála?

— Én magam sem tudom, Katicza — válaszolá Miklós huga kezét megszorítva. Gondolom a yorkshirei emberek némileg durvák és neveletlenek: ez lesz az egész.

— De ez ember? — felelé Katicza.

— Uram, feljebbvalóm, vagy hogy is nevezzem — felelé Miklós hirtelen, — és együgyűség volt tőlem durvaságát rossz néven venni. Felénk néznek, s ideje van, hogy helyemet elfoglaltam. Isten veled, édesem, s legyen jó dolgod! Anyám, ne gondoljon az elválásra, hanem a viszontlátásra! Isten önnel nagybátyja! szívből köszönöm mind azt, amit velünk tett, és még tenni szándékozik. Készen vagyok, sir.

— Ezen hirtelen kiejtett bucsuszavakkal ügyesen felveté magát Miklós ülőhelyére, s intett övéinek, mintha csüggedetlen szívvél nézne a jövőbe.

E pillanatban, midőn a postalegény az elindulás előtt utószor számította össze a kísérvél a fuvar-költséget, a teherhordók az utolsó ellentálló hat pencet kicsikarták, a házaló ujságárulók utolsó kísérletet tettek egy reggeli hírlapon tul adni, és a türelmetlen lovak utószor csörögtek szerszámaikban, egyszer csak lábát szeliden megérintetni érzé Miklós. Letekintett, s Newmann Roggs

tűnt szemébe a ki neki — egy mocskos levelet nyújtott fel.

— Mi ez? — kérde Miklós.

— Pszt! — szóla Roggs. Nickleby Ralphra pillantván, — ki Sqeers urral egy kis távolságra még néhány komoly szót váltott. — Fogja ; olvassa el. Senki sem tud róla. Ez minden.

— Várjon még, — mondá Miklós.

— Nem, — felelé Roggs.

Miklós még egyszer mondá — várjon, — de Newmann Roggs már eltűnt.

Percznyi mozgás, a kocsiajtók becsapása, a kocsinak egyik oldalára hajlása, midőn a nehéz postakocsis, és a még nehezebb kísérő helyeikre kúsztak, egy kiáltás, hogy minden rendben van, a kürt egy párszori megfuvása ; s aztán még egy sebes pillantása két busongó képnek lenn, Ralphnak kemény tekintete — és a kócsi elrobogott a smietfieldi kövezeten.

A kis fiuk lábszárai kurtábbak voltak, hogy sem azokat mikor ültek, valamint nyugtathatták volna, s mivel ezért testeik szünet nélküli veszélyben voltak, hogy a kocsiról leesnek, Miklósnak elég dolgot adott őket tartani. Nem kevésbé érezte magát azért megkönyebbülve az ezen dologgal összekapcsolt szorongás és testi megéröltetés után, midőn a kócsi az islingtowni Páva korcsma előtt megállt. De még jobban megvigasztalódott, midőn egy jámbor külsejű, és egészséges színű ur hátul fellepett, és az ülés másik oldalát elvállalni ígérkezett.

— Ha néhány fiut közbe veszünk, — mondá az újövevény, — ugy, ha elaludnak is, biztosabbak lennének, — nem gondolja?

— Ha oly jó akar lenni sir — felelé Sqeers, — nagyon megköszönném önnek. Nickleby ur, vegyen hármat a fiuk közül maga és ez ur közé. Belling és az ifjabb Snawley köztem és a konduktor közt ülhetnek. Három gyerek — magyarázá Sqeers az idegennek — kettőnek iratnak be a könyvbe.

— Azt el lehet túrni — viszonzá az ur. — Nekem van egy fivérem, kinek éppen nem volna ellenére, ha az ő hat gyermeke a pékek, és mészárosok könyveiben kettőnek vétetnének; ellenkezőleg —

— Hat gyermeke, sir — kiálta Sqeers.

— Igen, és csupa fiuk — felelé az idegen.

— Nickleby ur — mondá Sqeers nagy hirtelenséggel, — fogja ezt a kosarat egy kissé. Engedje meg sir, hogy önnek egy remek intézet jegyét átadhassam, hol az a hat fiu értelmes, szabadelvű és erényes módon neveltetnének, anélkül, hogy évenként husz guineanél — igen husz quineenél sir, többet kellene fejenként fizetniök. Én együtt mind a hatot is felvállalnám száz font kerek összegért évenként.

— Ah, bizonyosan ön maga az itt megemlített Sqeers — mondá az ur egy pillantást vetvén a jegyre.

— Igen, sir, — válaszolá az érdemes nevelő, Sqeers Wackford a nevem, s nem kell azért magam szégyenlenem. Ezek, tanítványaim sir, s ez itt egyik segédtanítóim — Nickleby ur, egy jó házból való férfit, nagyon szép mennyiségtani, classikai és kereskedelmi ismeretekkel. Mi a mi intézetünkben nem félig végezzük a dolgokat. Az én tanítványaimnak mindent kell tanulniok, sir. Én nem kímélek mellette semmi költséget, atyai bánásmódban részesülnek, s még mosásuk is van.

— Hitemre, — mondá az ur elmosolyodva s a meg-
lepetésnek kifejezésével Miklósra tekintve: ezt tartom én
igazi előnyöknek.

— Bátran mondhatja ön azt, sir — viszonzá Sqeers,
kezeit öltönyébe dugva. Kivánatra félrevethetetlen bizo-
nyítványok muttattnak elő. Azonban oly növendéket nem
vennék fel, kiért az évnegyedenkénti öt font, öt shilling
megfizetése nem biztosíthatná, — nem, még akkor sem,
ha térdre esnének előttem, és könyükkel szemeikben kér-
nének.

— Ön nagyon óvatos, — adá hozzá véleményét az
utazó.

— Az óvatosság nekem mindig legfőbb szempontom,
sir, felelé Sqeers. — Ifjabb Snawley, ha nem szünsz meg
fázni, és fogaidat vaczogtatni, mielőtt egy fél percz eltel-
nék, egy jó sor ütleggel melegítek meg.

— Szilárdan ülnek itt uraim? — kérdezé a konduk-
tor, midőn helyére felhágott.

— Hátul minden rendben van Dick? — kérdé a
kocsis.

— Minden jól van — volt a felelet. — Előre!

És odább mentek a kürt hangos harsogása, és a
ló- s kocsismerők csendes tetszésnyilvánítása között,
kik a Páva előtt összegyűlve voltak, de különösen a
lovászok megalégedésére, kik pokróczokkal karjaikon
a kocsi után néztek, míg az eltűnt, s akkor ismét
morogva az istállóba mentek az elindulás szépségének
mindenféle csodálandó dicséréssel adózván.

Miután a konduktor, egy vaskos, öreg yorkshirei, már
majd agyon fujta magát, bedugta a kürtöt egy a kocsi
oldalán e célra alkalmazott tokba, s azzal a megjegy-

zéssel, hogy rendkívül hideg van, derekasan megvereggette karjait és mellét, s aztán minden utastól megkérdezte külön-külön, hogy csupán csak passióból utazik-e, s ha nem, meddig tart útja. Midőn ezen kérdésekre kellő választ nyert, úgy tartá, hogy az utak az utolsó éjjeli havazás után meglehetősen járatlanokká lettek, s bátorságot vett magának kérdeni, nem hord-e az urak valamelyike burnótszelenczét magával, s minthogy történetesen a jelenlevők egyike sem szitt burnótot, — titokteljes tekintettel jegyzé meg, — hogy ő, midőn az utolsó héten Granthamba leutazott, egy orvostól hallotta, hogy a burnótozás nem jó a szemeknek, ámbár ő a maga személyére nézve azt soha sem találta úgy, és ő abban a nézetben van, hogy mindenki beszéljen úgy, ahogy érti.

Mivel senki sem kísértette meg ezen mondat ellen szólani, kivett egy kis barna papir-nyalábkát kalapjából, egy csontszegélyű szemüveget tett orrára (az írás némileg érthetetlen volt) elolvasta az utasítást vagy hatszor, a nyalábocskát és szemüveget előbbi helyeikre tette, s szemmeresztve nézte meg sorban valamennyi utazót. Ekkor, minthogy beszélgetése közhelyei már kimerülve voltak, önmegvidítására ismét a kürthöz nyúlt, s aztán karjait, amennyiben a sok rajta volt öltöny miatt lehetséges volt, összetette s némán és gondtalanul nézte a különféle tárgyakat, melyek mellett a kocsi elgördült. Ló- és marhafalkák voltak egyedül, melyek őt érdekelni látszottak, s melyeket, midőn az effélék mellett ment el, szakismerő szemekkel méregetett.

Kegyetlen hideg volt; itt-ott még erősen havazott és a szél elszenvedhetetlenül csipősen fujdogált. — Squeers ur minden állomásnál leszállt, hogy, amint mondá, csont-

jait kinyújtóztassa, s mivel az ilyen kirándulások alkal-
mával mindig nagyon veres orral jött vissza, és reá
közvetlenül egyet szundikált, alaposan feltehetni, hogy ez
az eljárás neki igen jól esett. A kis növendékek a reg-
geli - maradvánnyal, és egy korty különös sziverősi-
tővel üdítették fel, melyet Sqeers ur magával hordott,
s mely úgy izlett, mint a kovászlé, melyet elvéte va-
lami pálinkás üvegbe öntöttek. Elaludtak, ismét felébred-
tek, borzadoztak, és sirtak, amint éppen kedvök tartotta.
Miklós és a másik oldalon ülő férfi annyi mindenféléről
tudtak beszélgetni, hogy beszélgetésök közben az idő oly
sebesen eltelt, mint az ilyen boldogtalan körülmények
között csak lehet.

Igy telt el a nap. Eton Slocombban jó ebédre tet-
tek szert, melyben az utazótársaság nagyobb része s
köztük Miklós, a jókedvű férfi, és Sqeers ur is részt
vettek, míg az öt fiut a kandallóhoz ültették, és
vajaskenyérrrel s hideg hússal megvendégelték. Nehány
állomással odébb a lámpákat meggyújtották, és nagy za-
var támadt egy czifra delnő felvételével, ki egy tuczat
köpenyével és katulyáival egy mellékutczai korcsmából
szállt a kocsiba, s az utazók nagy épületességére saját
kocsijának, melynek öt fel kelle vala vennie, ki mara-
dása felett hangosan panaszkodott, és a konduktor ünnepe-
lyes ígérését kinyeré, hogy minden zöld kocsit, melyet
jönni látand, megállit; mit ezen becsületes ember, mint-
hogy igen sötét éj volt, és ő arczczal a másik oldal felé
ült, komoly fogadások közben meg is ígért. Midőn végre
a czifra delnő látta, hogy a kocsi belsejében csak egy
magányos ur ül, meggyújtatta kis lámpáját, melyet
kézitáskájában magával hordott, és miután az uj utazó

végre nagy bajjal a kocsiba vétetett, a kocsi a lovak teljes nyargalása közben odább röpült.

Ejjel erősen havazott, az utazók nagy fájdalmára. Nem hallasztott más hang, mint a szél ordítása, mert a kerekek mozgása, és a lovak lépései a vastag hóboritékon, mely a földet elfedte, és minden pillanatban növekedett, nem volt hallható. Midőn Stamfordton haladtak át, az utcákat elhagyatva találták, és a vén templomtornyok haragosan és mogorván emelkedtek a fehér síkság fölött. Husz mértfölddel tovább két utazó, kik az elüllevő külső ülőhelyen ültek, Angolország egyik legjobb vendégfogadójához érkezésüket felhasználták, és Granthamton Georgban háltak. A többiek jobban beburkolóztak felső-öltönyeikbe és köpenyeikbe, s midőn a város világát és melegét ismét el kellett hagyniok, a podgyászokra dőltek, és sok félig elnyomott sóhaj kíséretében barátkoztak meg ujolag a hótéreket seprő éles széllel.

Kevéssel voltak messzebb egy állomásnál Grathamtól, körülbelül mintegy feleuton e város és Newark között, mikor Miklós, ki kevéssel előbb elaludt egy erős lökésre egyszerre felébredt, mely csaknem kivetette üléséből. A karfához kapott s úgy találta, hogy a kocsi egészen egy oldalra hajlott, noha a lovaktól még mindig tovább vonszoltatott. A lökés és a belül ülő delnő hangos rikácsolása által megzavarodva épen azon gondolkodott, hogy kiugorjék-e vagy ne, midőn a kocsi hirtelen egészen felfordult, és őt az utra dobva, minden további bizonytalanságnak véget vetett.

Hatodik fejezet.

(A melyben az előbbi fejezetben megemlített baleset egy pár urnak alkalmat nyújtott történetek elbeszélésére.)

— Ej ej! — kiálta a konduktor, ki egy pillanat alatt ismét lábra állt, és a vonat első lovaihoz sietett; — Egy ur sincs itt, ki nekem segíthetne. Majd nyugosztok, ti elátkozott barmok! — Ej ej!

— Mi baj? — kérde Miklós álmottasan tekintvén fel.

— Mi baj? Elég baj egy éjszakára — felelé a kísérő. — Ördög vigye a félszemü gebéjét, tisztára megveszett, s még nagyra tartja magát vele, hogy a kocsit felfordította. Ehen ni! nem fogna hozzá velem? Vigye a manó, én megtenném, ha minden csontom összetörve volna is.

— Készen vagyok — mondá Miklós nagy bajjal lábra állván, — még nem voltam egészen eszemen, ez az egész.

— Húzza meg erősen a kantárt — mondá a kísérő, — én azalatt majd a hámköteleket vágom el. Jól van muszjé, most már elbocsáthatja. Mennydörgés és villám! még elég hamar hazafuthatnak.

S valóban még alig voltak az állatok kifogva, midőn már az istállóhoz visszaügettek, melyet csak pár percz előtt hagytak el.

— Tud kürtöt fujni? — kérde a konduktor a kocsilámpák egyikét eloltván.

Miklós igent monda.

— No hát fujjon bele egyszer abba, amelyik ott a földön fekszik, — folytatá az ember — oly jó az, hogy a holtakat is fel lehetne vele támasztani. Én azalatt majd a kocsiban a sikitásnak veszem elejét — jöjjenek ki, jöjjenek ki fehérszemélyek! Ne csináljanak olyan lármát.

E szavak közben sikerült az embernek a felfelé fordult kocsiajtót nagy erővel kinyitni és Miklós a legrendkívüliebb erőfeszítéssel, melyet valaha emberi fülek postasiptól hallhattak, a viszhangot nagy távolságra felébresztette. A hangok megtették hatásukat, mert nemcsak az utazókat, kik az események megkábitó hatásából lassan-lassan felüdültek, lábaikra állította, hanem még segítséget is hvtak elő, mert már lámpavilágok voltak távolról láthatók, melyek folyvást inkább-inkább közeledtek.

És csakugyan egy lovas elő is nyargalt, még mielőtt az utazók összeszedték magokat, s szorgalmas vizsgálódás után kitűnt, hogy a belül ülő delnő lámpáját és az ur fejét összetörte, két utazó az első ülésről kékült szemekkel, egy a kocsi kasból vérző orral, a kocsis egy kelevénnyel halántékán, Squeers ur egy zuzással alfelén bujt elő; a többi utazó azonban — hála a hóréteg puhaságának, a melyre dobattak — minden sérelem nélkül maradt. Mihelyt eziránt bizonyosságot szereztek, a delnő ájulásba akart esni, de értésére adták, hogy ha ezt tenné, egy ur vállaira rakják, és úgy viszik a legközelebbi vendégfogadóba, mire nagy bölcsen jobbat gondolt, és a többi társasággal saját lábain kész volt odáig menni.

Mikor odaérték, a vendéglőt meglehetősen magányos helynek találták, mely a tér tekintetében, melylyel szolgálhatott, semmi különös kényelmet nem nyújthatott, mivel csak egyetlen, homokkal jól behintett s néhány széssel ellátott cselédszobára szorítkozott. Midőn azonban egy nagy nyaláb galyat, és jó adag szenet felraktak a tűzhegyre, az egész azonnal jobb színben tűnt fel, és még mielőtt az iménti baleset kiirtható nyomait tisztára mosták volna, a szoba már meleg és világos volt — nem rossz csere a szabadban töltendő éj kellemetlenségei helyébe.

— No Nickleby ur, — mondá Squeers, ki magának a legmelegebb zugot kereste ki — az igen jó volt, hogy ön a lovakat tartotta, én is úgy tettem volna, ha idejekorán hozzájuthaték, de nagyon örvendek, hogy ön megtette azt; nagyon helyesen cselekedett, nagyon jól.

— Olyan jól — mondá a vidorképű ur, kinek a jóakarói hang, melyet Squeers Nickleby irányában használt, nem különösen látszott tetszeni, — hogy önnek valószínűleg semmi agyveleje nem marad, a mivel tanítást adhatott volna, ha azok abban a pillanatban oly erősen tartva nem lettek volna.

Ez az észrevétel egy bókokkal és hálálkodással gazdagon fűszerezett fejtegetésre szolgáltatott alkalmat az ügyesség és bátorság felett, melyet Miklós tanusított.

— Én természetesen nagyon örvendék, hogy úgy megszabadultam — jegyzé meg Squeers; — mert minden ember örül, ha a veszedelmen túlesett. De ha a gondviselésemre bizottak valamelyike megsérült volna, — ha gátolva lettem volna ezen kis fiuk közül valamelyikét szüleinek ismét épen és egészségesen vissza adni, ugy a

mint én átvettem — mily érzelmeimnek kellett volna akkor lenni? Sokkal jobban szerettem volna, ha egy kerék ment volna keresztül fejemem.

— Csupa testvérek azok sir? — kérdezé a delnő,
— ki biztosság okáért lámpát hordott magával.

— Bizonyos értelemben azok, asszonyom, — felelé Squeers felső-öltönyében a jegyek között kaparászva. Mindnyájan egyenlő szeretetteljes atyai kormányozás alatt állnak. Squeers asszony és én, mi mindketten mindeniknek anyja és atyja vagyunk. Nickleby ur adja át ez urnőnek és amaz urnak e jegyeket. Talán ismernek néhány szülőt, kik örülnének, ha intézetemet használhatnák.

E szavak után Squeers ur, ki egy alkalmat sem mulasztott el hirdetményeit terjeszteni, kezeit térdeire tette, és oly sok jóakarattal nézett növendékeire, amint csak azt mutatni bírta, mialatt Miklós a meghagyásnak engedelmeskedett és a jegyeket köröskörül kinálgatta.

— Remélem, a felfordulásnál semmi sérelme nem történt, asszonyom, — mondá a vidor képű ur a czipra delnőhez, legforróbb kívánsága lévén a beszélgetés tárgyát megváltoztatni.

— Testileg nem, — felelé a delnő.

— Hogyan? nem hihetném, hogy tán lelkében —

— E tárgy fölötte fájdalmasan érint, sir, viszonzá az urnő nagy felgerjedéssel, — és kérem önt, mint nevelt férfit, azt többé nem említeni.

— Oh istenem! — mondá a vidorképű ur még vidorabb tekintettel, — hisz csak kérdezni akartam —

— Remélem, hogy senki sem fog kérdésekkel zaklatni, — mondá az urnő, vagy kényszerülve leszek a többi urakhoz védelemért folyamodni. Kocsmáros ur!

kérem, vigyáztasson valami fiuval az ajtó előtt. Ha egy zöld kocsi jön Grantham felől, mindjárt állítsa meg.

Az emberek a házban szemlátomást meg voltak lepve e kérelem által, s midőn az urnő a gyereknek ajánlotta, hogy az arany-szegélyes kalapu kocsisra a bakon, és az inasra hátul, ki valószínűleg selyem harisnyát fog viselni, ügyeljen, még megkettőztetve lőn a kocsmárosné figyelme. Még magát a kocsikasban ülő férfit is megszállta a ragály, bámulandóan udvarias lett, s azonnal kérdezé, hogy nincs-e e környéken valamely előkelő társaság, mit az urnő oly módon igenlett, a mely világosan észrevéteté, hogy tulajdonkép ő áll annak élén.

— Minthogy a kocsis Granthamba lovagolt más kocsit hozni, — mondá a vidorképtű ur, miután egyideig hallgatva a tűz körül ültek, és az egy pár óránál előbb nem jöhet vissza, azt az indítványt teszem, hogy igyunk meg addig egy csésze puncsot. — Mit mond hozzá sir?

E kérdés ahhoz az urhoz volt intézve, kinek a kocsi belsejében a feje összezúzatott. Ő igen tisztos külsejű férfi volt, gyászba öltözve, középkoron alól, bár haja — a gond és bajtól, már idejekorán megszürkült, ő az indítványhoz hozzá állott, s az indítványozó jókedvén örömét látszott találni.

Az utóbbi, midőn a puncs elkészült, magáravette a pohárnoki tisztet, és miután a gőzölő folyadékkal mindnyájokat ellátta, a beszélgetést York régiségeire vezette, melyeket mind ő, mind az őszhaju ur részletesen ismertek. Midőn e tárgy ki volt merítve, az őszhaju férfihez fordult mosolyogva, s kérdezte: tud-e énekelni?

— Nem, ahhoz nem értek, — viszonzá ez hasonló mosolylyal.

— Kár, — mondá a vidorképtü. — Senki sincs itt, ki egy dalocskát énekelne, hogy időnket megröviditse.

Az utazók összesen és egyenként erősen bizonyitgatták, hogy nem tudnak énekelni; némelyek óhajták, hogy bár tudnának, mások nem tudták a szöveget, miután a könyv nem volt kéznél s. a. t.

— Talán az urnőnek tetszenék, — mondá az előlülő, mélyen meghajtva magát, s szemeivel derülten hunyoritva. — Akármely kis olasz dal azon dalműből, mely a városban legutóbb adatott elő, bizonyosan mindenkitől a legnagyobb tetszéssel fogadtatnék.

Miután a delnő nem ereszkedett le, hogy valamit feleljen, hanem csak a fejét megvetőleg magasan felvetette, és valamit dörmögött csodálkozásáról, hogy a zöld kocsi oly sokáig elmarad, néhány hang az elnököt magát erőltette, hogy ő kísértené meg az éneklést a közönség kedvéért.

— Örömet, ha tehetném, — mondá a vidorképtü ur, — mert illőnek tartom, hogy úgy ezen, mint minden más esetben, hol idegenek váratlanul jönnek össze, mindenki iparkodjék magát a kis társaságnak oly kedvessé tenni, amint csak lehet.

— Szeretném, hogy ez alapelvet mindenütt és általánosán követnék, — felelé az őszhaju férfi.

— Talán tetszenék önnek, mivel énekelni nem tud, nekünk valami történetet elbeszélni, — szól a másik.

Nem, én önt kérném fel arra.

— Ön után — szívesen.

— Igazán, — viszonzá az őszhaju férfi mosolyogva. No hát legyen, csahogy tartok tőle, hogy az én gondolataim járása nem alkalmas az időnek, melyet itt tölteni kénytelenek vagyunk, vidám módoni megölésére. De mivel ön úgy kívánja, ítéljen aztán maga. Épen a yorki székesegyházról beszéltünk. Történetem némi viszonyban áll azzal ; a miért is így czimezem azt :

A yorki öt nővér.

A többi utas részéről hallatott tetszésnyilvánítás után, miközben a kényeskedő delnő alattomban egy pohár puncsot megivott, az őszhaju ur újra fölvette a szót :

— Évek hosszú sora előtt — mert a huszonötödik század még akkor alig volt két éves, és IV. Henrik király ült az angol trónon — a yorki ó városban öt szűz lakott, mind az öten testvérek, kik elbeszélésem tárgyát képezik.

Mind az öten rendkívüli szépségek voltak. A legidősb huszonharmadik évében járt, a második egy évvel fiatalabb, a harmadik egy évvel ifjabb mint a második, és a negyedik egy évvel ifjabb mint a harmadik. Mind magas, deli alakok voltak, sötét tündöklő szemekkel, és szén-fekete hajjal. Minden mozdulatukban kellem és méltóság látszott, és nagy szépségök hire az egész országra szólt.

De ha a négy idősb nővér szeretetreméltó volt, hát még mennyire igéző volt a legifjabbik, egy tizenöt éves kedves lény ! Legszelidebb pirossága a gyümölcsnek, legfinomabb zománcza a virágnak nem volt gyönyörűbb, mint nemes arczán a rózsa és lilium vegyülete, vagy

mint szemeknek sötét kékje. A szőlővessző legdiszesebb bujaságában nem gyönyörűbb, mint a barna fürtök, melyek homloka körül lengedeztek.

Ha mindnyájunknak oly könnyű szívünk volna, mint a milyen a fiatalság és szépség keblében dobog, mily mennyországgá válnék a föld! Ha szívünk ifjui üdeségét megtartani bírná, míg testünk elfonnyad, mit árthatnának akkor nekünk a gondok és bajok? De az éden gyarló képmása, mely gyermekkorunkba van vésve, szétfoszlik a világgali zordon harcokban, s csakhamar elenyész — még pedig legtöbbször semmit sem hagyva vissza, mint egy szomorú sivatagot.

A szép lányka szive szökdelte derűtségében és örömeiben. A feláldozó ragaszkodás testvéreihez, és a forró szeretet a természet minden szépsége iránt voltak tiszta érzései. Vidám hangja és derült mosolya volt az otthonias tűzhely édes zenéje, ő maga tulajdonképeni fénye és élete. A kert legszebb virágai az ő növényéi voltak. A madarak énekeltek kalitkáikban, ha az ő szavát hallották, és búsultak, ha e szép hangot nélkülözniök kellett, Oh Alice, kedves Alice, melyik élő lény tartózkodhatott volna a te édes varázskörödben anélkül, hogy téged szeressen?

Most hiába keresnők a helyeket, hol a testvérek laktak, mert még neveik is elhangzottak, és a dűledékekben dúló régiségbuvár csak úgy beszél rólok, mint meséről. Ők azonban egy ócska faházban laktak — mely már akkor régi volt — felnyuló homlok-falzattal, és durva faragású cser-erkélyekkel, mely ház egy kis kertben állt, egyszerű kőkerítéssel körülvéve, a honnan jó ijász a szent Mártha apátságába röpíthette volna át

nyilat. A vén apátság akkor legnagyobb virágzásban volt, és az öt testvér, kik a zárda telkén laktak, a fekete benzésbarátoknak, kik ott éltek, évenként adót fizettek.

Egy pompás nyári reggelen, a zárdakapujából egy fekete szerzetes bujt elő és a szép testvérek háza felé irányozta lépteit. Fenn kék volt az ég, alant zöldellett a rét, a folyó villámlott a nap fényétől, mint egy gyémánt-út. A fák árnyékai közt madarak énekelték dalaikat; a pacsirta magasan lebegett a hullámozó vetések felett, és rovarok mély bongása tölté be a léget. Minden vidámságot és kéjt lehelt, de a szent férfi komoran ment utján lesütött szemekkel. A föld szépsége csak egy lehellet, és az ember csak egy árnyék! Mily érzéseket ébreszthettek volna hát mindezek egy férfinak keblében, ki a világ hiúságairól lemondott?

Földre csüggesztett fővel, melyet csak akkor emelt fel, ha az az utjában fekvő valamely akadály miatt szükségessé vált, haladt a szerzetes előre, míg a testvérek kertjének falában levő kis ajtócskát elérte, melyen bement, s azt maga után ismét bezárta. De még nem ment messze, midőn lágy hangokat s vidor nevetést hallott. Most főlebb emelte szemeit, mintsem alázatos szokása volt s kis távolságra az öt testvért látta, mint közönségesen, himvarrással foglalkozva, Alice-szal középen a fűben ülni.

— Isten legyen veletek szép testvérek, — mondá a szerzetes. De valóban oly szépek is voltak azok, hogy őket mint teremtője kezéből jött kiválasztott remekeket még egy szerzetes is szerethette volna.

A testvérek illő tisztelettel üdvözlék a szent férfit, és a legidősbik intett neki, foglaljon helyet mellettök egy gyepágyon; de a jó szerzetes rázta fejét, és egy kemény köre ereszkedett le, amiben az angyaloknak az égben kétségkívül nagy örömük telhetett. — Vigak voltatok leányaim? — mondá a szerzetes.

— Ön tudja, mily könnyed szivü a jó Alice — felelé a legidősb testvér ujjával a mosolygó leányka fürtjei között babrálva. — Nem kell-e öröme és gyönyörre olvadnia sziveinknek, midőn az egész természetet ünnepi öltözetében, és a napnak legvidámabb sugaraiban látjuk, szent atya? — tevé hozzá Alice a remete kemény pillantása miatt elpirulva.

A szerzetes csak egy komoly főhajtással felelt, s a testvérek hallgatva tovább folytatták munkájokat.

— Ti hát a drága órákat — mondá végre a szerzetes a legkorosb testvérhez fordulva, — ti hát a drága órákat még mindig e hiu mesterségre vesztegetitek. Oh! oh! hogy a kevés habbuborékoknak az örökkévalóság téréen — s mindennek, mit nekünk az ég azon sötét, mély folyamból látni hágy — oly pajzánul kell szétpattanni, elfecséreltetni!

— Atya, — válaszolá a leányka, mialatt, mint a többi, munkáját abba hagyta; — mi a mai napon misét hallgattunk, a mindennapi alamizsnát az ajtónál kiosztottuk, a betegeket meglátogattuk, s napi dolgainkat bevégeztük. Remélem, jelen foglalatosságunk nem olynemü, hogy becsmérlést érdemelne?

— Nézzetek ide — mondá a szerzetes a himzörámát kezeiből kivéve — egy tarka szín-zürzavar, minden más cél nélkül, mint hogy egykor valami hiu diszre

szolgáljon, és egy gyarló változékony faj kevélységét támogatassa. Mennyi nap fordítottatott e jelentőség-nélküli dologra, és még félig sincs bevégezve. Minden elenyészett napnak árnyéka sirunkra esik, s a férgek ujongatnak, midőn azt leszállni látják, mert tudják, hogy mi is mielőbb követni fogjuk. Leányaim! leányaim! — nem tudjátok a tova iramló órákat jobban használni?

A négy idősb testvér elszégyenülve a szent férfit szemrehányásáras lesüté szemeit, de Alice felvetette az övéit s szeliden a szerzetesre szegezte.

— A mi kedves anyánk — isten legyen kegyelmes lelkének — kezdé el a szűz.

— Amen — viszonzá a szerzetes mély hangon.

— A mi édes anyánk — szóla akadozva a szép Alice — még élt, mikor mi ezt a hosszas munkát megkezdtük, és megparancsolá, hogy szabad óráinkban egész szorgalommal és vidámsággal folytassuk azt, ha ő a világtól elbúcsuznék. Mondta, hogy ha mi ez órákat ártatlan jókedvben, és szűzies foglalatosságban töltjük, azok lesznek életünk logboldogabb és legnyugalmasb percei és ha majd későbbben a világba kiléptünk, s annak gondjaival megismerkedtünk — ha annak kísértései által kecségtetve, és csillámai által megvakitva a szeretetről és kötelességről valaha elfeledkeznénk, melyeknek ugyanazon anya gyermekeit szent köteléssel kell körülfogniok — akkor egy pillantás együtt leélt leányéveink régi művére jó gondolatokat ébresztend bennünk a mult időről, és sziveink ujra legbensőbb szeretetnek fognak megnyilni.

— Alice igazat beszél, atya — mondá a legidősb testvér, némi büszkeséggel! Azzal elővette ismét munkáját, s a többiek követték példáját.

Mindenik testvérnek volt egy nagyterjedelmű mintája maga előtt, mely bonyolódott és nehéz volt, de szín és rajz mindeniknél egyenlő. A testvérek jókedvvel hajoltak le munkájuk fölé, és a szerzetes, ki állát kezeire támasztotta, hallgatva egyikről a másokra tekintett.

— Mennyivel jobb volna, — mondá végre — minden efféle gondolatnak és lehetőségnek elejét venni és az életet az egyház békés ótalma alatt az égnek szentelni? Gyermekek, ifjuság, vénség oly hirtelen lejárnak a mint egymásra következnek. Gondoljátok meg, mint siet az ember a sirhoz, fordítsátok szemeiteket szünet nélkül pályafutástok céljára, és kerüljétek a felleget, mely a világ földi gyönyörei fellett szállong, és a világi embereket megcsalja. Vegyétek fel a fátyolt, leányaim, vegyétek fel a fátyolt!

— Soha, testvérek! — kiáltá Alice. — Ne cseréljétek fel az ég világát és levegőjét, a föld vidámságát, s mindazon nagyságokat, melyek azon lélekzenek, egy hideg zárda-czellával. A föld áldásai az igazi életjavak, s azoknak örülhetünk a nélkül, hogy a vétkezéstől félnünk kellene. A halál ugyan mindnyájunknak keserves örökünk, de oh! — haljunk meg az élet körében. Ha érve-reseink megszűnnek, verjenek hő szivek közelünkben, s utolsó pillantásunkat függeszszük azon határokra, melyeket isten szép ege számára kitűzött, — nem pedig kőfalakra és vasrácsokra. Kedves testvérek, hallgassatok szavaimra: éljünk és haljunk e szép kert szabadságában, kerüljük a zárda sötétjét és gyászát.

Könyvek eredtek a szűz szemeiből, midőn indulatos beszédét bevégezte, és arczát egyik testvére kebelébe rejtette.

— Légy nyugodt, Alice, — mondá a legkorosbik a leányka szép homlokát megcsókolván. — A fátyol soha se árnyékolja be a te szép arcodat. Mit szoltok testvérek? Szóljatok magatokért és nem Alice-ért vagy én-értem.

A testvérek majdnem egyhangulag kiálták, hogy sorsuk össze van füzve, és hogy a zárdafalakon kívül is van a békének és erénynek lakhelye.

— Atya! — mondá a legidősbik méltósággal felkelve, — ön hallotta megváltozhatatlan határozatunkat, ugyanazon kegyes gondoskodás, mely a Szent Mária apátságot meggazdagította, és bennünket árvákat annak jóakaró oltalma alá helyezett, parancsolta, hogy hajlmainkon erőszak ne tétessék, hanem hogy szabadon és egészen saját választásunk szerint élhessünk. Kérjük önt, ne beszéljen velünk erről többet. De testvérek, mindjárt dél lesz, estig a házban keressünk ótalmat.

A leány felemelkedett, meghajtá magát a szerzetes előtt és ment, Alicet kézen fogva, a ház felé, hova a többi testvér is követte.

A szent férfi, ki ugyanezen dolgot már előbb gyakran szóba hozta, de még soha ily himezés nélkül nem bocsáttatott el, földre sütött szemekkel ment egy kis távolságra utánuk, és ajkait mozgatta, mintha imádkoznék. Midőn a testvérek az ajtóhoz értek, meggyorsította lépteit, s utánuk kiáltott, hogy álljanak meg.

— Várjatok még — mondá a szerzetes, jobbát magasra emelve, — mialatt felváltva haragos pillantást vetett Alicera és legidősb testvérére; — várjatok még, s halljátok meg tőlem, mik azon visszaemlékezések, melyeket többre becsültök, mint az örökkévalóságot, és a me-

lyeket ti, míg azok az ég kegyéből szenderegnek, ily hiu enyelgéssel felébredszteni akarnátok. A földi dolgokra való emlékezések a későbbi években mindig keserű csalódással, fájdalommal és halállal terhelvek, és csak szomorú változásról, s emésztő büről szólnak. Jönni fog idő, midőn egy pillantás hiábavaló játékszerre néhányotok szívében mély sebeket fog felszakgatni, és lelketek mélyét fogja érni. Ha ez óra eljön — és emlékezzetek reám — el fog jönni, forduljatok a világtól, melyhez oly buzgón ragaszkodtok a menhelyhez, melyet most megvettek. A zárda-czella nem oly hideg, mint a halandó szíve, ha tűzét megpróbáltatások és szerencsétlenség kioltották, keressétek fel azt hát, és sirjatok ifjuságtok álmai felett. Azonban ez az ég akarátja, és nem az enyém, — mondá a szerzetes lassubb hangon, midőn a megrendült leánykákat rendre megnézte. A szent szűznek áldása szálljon reátok, leányaim.

E szavakkal eltűnt az ajtócskán, és a tesvérek, kik a házba siettek, e napon nem voltak többé láthatók.

De a természet a pap homlokránczai daczára is nevetett. A nap tisztán és fényesen sütött a legközelebbi napon úgy, mint a következőkön. Az öt testvér szokás szerint ezután is minden reggel és este megtette szokásos sétáját, dologgal üzték az időt és vidám beszélgetéssel békés kertjökben.

Az idő tova tűnt, mint az elmondott mese — sőt még sebesebben, mint némely történetkéek elbeszéltetnek, melyek közé, a mitől tartok, jelen történetke is tartozik. Az öt testvér háza még mindig ugyanazon helyen állt, és ugyanazon fák veték kellemes árnyaikat a kert pázsitjára. A testvérek is jelen voltak, szeretetreméltók

mint azelőtt, de lakásukban igen sok megváltozott. Néha néha fegyverzőrej halatszott, s a holdvilág sugára aczél-sisakokra esett. Máskor meg kifáradt lovagok ugrattak a kapu elé, és egy női alak suhant hirtelen elé, mintha kíváncsian az üzenetre várna, melyet a követ hozott. Egy éjjel egy derék lovag- és urhölgy-csapat hált az apátság falai közt, s másnap reggel a szép testvérek közül kettővel ismét ellovagoltak. Azután ritkábban mutatták magukat a lovagok, s ha jöttek, csak rossz híreket látszottak hozni. Végre épen egészen kimaradtak, és sebes lábu parasztok lopóztak naplemente után az ajtóhoz, hogy titkos követségükben eljárjanak. Egyszer egy szolga csendes éjféltájban küldetett sietve az apátságba, s mire megvirradt, jajgató panasz és kiáltások hallatszóttak az öt testvér lakában. Azután siri csend állt be a házban, és se lovagot, se urhölgyet, se lovat, se fegyverzetet nem láttak soha többé annak közelében.

Barátságtalan homály fátyolozá be az eget, és a nap haragudva áldozott le, a sötét fellegeket boszuságának utolsó nyomaival festvén meg, midőn ugyanazon fekete szerzetes egy kőhajtásnyi távolságról egymásra hajtott karokkal előtermett. A fák és bokrok lehajták ágaikat, és a szél, mely végtére az egész napon át uralgott, a természetelleni csendet kezdte félbeszakasztani, itt-ott nehezen sóhajtva, mintha fájdalommal akarná a közelgő pusztításokat előre megmondani. A denevér rémalaku körökben röpdösött a rekkent levegőben, és a föld hemzsegett a csúszómászó férgektől, melyeket az ösztön a föld színére hozott, hogy magukat a közelgő esőben felüdítsék.

A szerzetes szemei nem voltak már a földre szegve; szabadon vetette most körül azokat, és hagyta egy helyről a másikra kóborolni, mintha a jelenet boruja és pusztasága összhangzanék saját kebelével. Ismét megállta a testvérek háza kertjének falánál s ismét belépett az ajtócskán.

De most nem találkoztak fülei vig nevetéssel, és szemei nem találtak az öt testvér szép alakjaira. Minden néma volt és sivár; a fák ágai le voltak hajolva és el voltak törve, és a fű magasan és vadul bujálkodott a földön. — Ah, mily sok, sok nap óta nem gázolta le azt semmi könnyű láb!

Mint egy oly férfinak érzéketlenségével s közönyével, ki a változást megszokta, ment a szerzetes a házba és belépett egy alacsony szobába. Ott ült négy testvér. Fekete ruháiktól halvány arczaik még sápadtabbakkak látszottak. Idő és bú a pusztulásnak mély nyomait vésték ez arczokra. Még mindig kiváló alakok voltak azok, de a fiatalság szépsége, heve és büszkesége oda volt.

És Alice — hol volt ő? — A mennyben!

A szerzetes — még maga a szerzetes sem tudott itt némi fájdalomnak ellenállni; mert a testvérek régen nem kerültek össze, és sápadt képeiken oly barázdák mutatkoztak, milyeneket a kor nem véshetett azokra. Hallgatva leült, és intett nekik, hogy folytassák beszélgetésüket.

— Itt vannak, testvérek, — mondá a legidősbbit reszkető hangon. — Nem birtam azóta ismét megnézni, s most szégyenlem magamat gyengeségemért. Van-e valami a megemlékezésben testvérünkre, mitől irtóznunk

kellene? Nem kellene-e most inkább fájdalmas gyönyör-
érzetet kelteni, hogy a mult napjait emlékezetünkbe
hozza?

És e szavaknál egy pillantást vetett a szerze-
tesre, egy mellékszobába nyitott, s öt himzőráját hozott
elő, melyeken a munka már rég befejeztetett. Lépése
szilárd volt, de keze reszketett, midőn az utolsót
mutatta elő. A többi testvér e látványánál könnyűvel
tágitott érzeményein, s a legkorosabb könyeit azokéival
egyesítvén, zokogva mondá:

— Lebegjen béke álmai fölött!

A szerzetes felállott, s közelebb lépett hozzájuk.

— Nyilván ez volt az utolsó tárgy, melyet boldog
napjaiban érintett, — szóla lassu hangon.

— Az volt, — mondá a legidősebb testvér keser-
vesen sirva.

A szerzetes a második testvérhez fordult:

— A derék ifju, ki szemedbe nézett, s minden
lehelleteden csüggött, midőn e játékszerrel foglalkozni lá-
tott, a pázsit alatt eltemetve fekszik, melyet vére piro-
sita. A máskor oly gyönyörűen tündöklő lószerszám
rozsdás darabjai megemésztve fektüsznek a földön, és
saját maradványaitól oly kevésbé különböztethetők meg,
mint a hamvadékká vált tetemek.

A delnő sohajtott s kezeit tördelte.

— Az udvarok ravaszsága, — folytatá a másik
testvérhez fordulva — a pompa és kék színhelyeire veze-
tett benneteket csendes szülőhelyetekből. Ugyanaz az
álnoksága és hírszomja a büszke, felfuvalkodott férfiak-
nak becstelenített meg titeket és mint özvegy leányokat
megalázva visszaküldött. Igazat beszélek?

A két testvér zokogása volt az egyetlen felelet.

— Miért akarjátok? — folytatá a szerzetes sokatmondó pillantásokkal — időtököt oly játékszerrel eltékozolni, mely csak az eltűnt remények sáppadt képeit idézi fel? Temessétek el, megbánással és vezekléssel; helyezétek azokat nyugalomba s kerítsétek be a zárda falaival.

A testvérek három napi időt kértek gondolkodásra, s úgy tetszett nekik az éjjel, mintha a fátyol valóban a legalkalmasabb szemfödél lenne elhalt reményeikre. De jött a regg, és bár a fák ágai lecsüggték, vagy a földön heverték, a kert mégis csak ugyanaz volt. A fű tömött és magas volt, de azért még is ráakadtak a helyre, melyen oly gyakran egymás mellett ültek, midőn még a változást és bút csak névből ismerték. Az ösvények és zugok, melyeknek Alice vidám kedve életet kölcsönzött, még mind megvoltak, és a zárdatemplom hajójában feküdt egy lapos kő, mely alatt ő békén aludt.

És tehették-e, ha eszökbe jutott, mikép rendült meg Alice szive, ha a zárdafalakra gondolt — tehették-e, hogy apácza ruhában állják körül annak sirját, kinek evvel hamvait is megsértenék? Tehették-e, hogy a zárdai imádságoknál földre borulva, még ha az egész mennyország hallgatódzva hozzájuk hajlott volna is, a gyász mély árnyait vigyék egy angyalnak arcza fölé? — Nem.

Elküldtek a leghiresebb művészért és miután kegyes tettükhöz az egyház jóváhagyását megnyerték, himvarrásaiknak mását drága tarka üveggel öt nagy mézőben elkészítették. Ezeket egy nagy ablakba, mely eddig minden ékesség hiával volt, beleillesztették, s midőn

aztán a nap pompásan világított, mint azt a testvérek régebben oly örömezt látták volt, a megkedvelt képek eredeti színeikben ragyogtak és tündöklő fényözönüket az Alice névre vetették.

A testvérek naponként több órát töltöttek járkálva az egyház hajójában, vagy letérdeltek a széles lapos márványlapon. Évek multával már csak három, azután kettő és végre csupán egyetlenegy nőalak volt látható a szokott helyen: egy meggörbedt vén anyóka. Végtere ez is elmaradt, és a köre egyszerűen őt keresztnevé volt vésvé.

A követ onnan elvették, s másikkal cserélték fel, s több nemzedék született azóta, és ismét sirba szállt. Az idő a színeket meghalványította, de ugyanaz a fényár ömlik még az elfeledett sirra, mely semmi emlékkel nincs már megjelölve; s mind e mai napig mutogatnak a népnek a yorki székesegyházban egy ócska ablakot, mely az őt testvér nevét ragyogtatja.

— Ez szomorú egy történet — mondá a vidorképtü ur, poharát kiürítve.

— Egészen az életből, mint átaljában földi vándorlásunk története, mely efféle szenvedések lánczát képezi — felelé a másik udvariasan, de komoly és szomorú hangon.

— Minden jó festménynek megvannak a maga árnyoldalai, de fényoldalai is, csak keresnünk kell — mondá a vidorképtü ur. — A legifjabb testvér mindig jókedvü volt elbeszéléseiben.

— És korán meghalt — viszonzá a másik elérzékenyülve.

— Ő bizonynyal előbb meghalt volna, ha kevésbbé lett volna boldog — felelé az első, érzéssel. — Hiszi ön, hogy a testvérek, kik annyira szerették egymást, kevésbbé búsongtak volna, ha életök fájdalomban s keserűségben gazdag volt volna? Ha sajnos veszteségnek első fájdalmát valami enyhitheti, az belátásom szerint nem más, mint a gondolat, hogy azok, a kiket gyászolunk, az ő ártatlan boldogságukban, melyet itt lenn élveztek, és a szeretetben, melylyel környezetöket átölelték, egy tisztább és még boldogabb létezésre készíték elő magukat. Legyen ön bizonyos abban, hogy a nap nem azért süt a földre, hogy szomorú képekkel találkozzék.

— Ugy hiszem, önnek igaza van, — mondá az ur, ki a történetet elbeszélte.

— Hinni? — felele a másik. — Lehet-e azt kétségbevonni?! Juttasson eszébe bármely fájdalmas tárgyát, és lássa meg, nincs-e ahoz sok öröm is kötve? Ellenben az eltűnt örömök emlékezete fájdalmassá válhatik.

— Bizonyosan, — szólt bele a másik.

— Az már ismert tény. A visszapillantás oly boldogságra, mely visszahozhatlanul oda van, kint okoz, de szelidebb nemű kint. Emlékezeteink szerencsétlenül vegyülnek sok egyébbel, miket fájlalunk, és nem kevés oly cselekménnyel, miket keserűn megbánunk. De nekem az a szilárd meggyőződés, hogy a legborúsabb életben is annyi, oly sok apró napsugarak vannak, melyekre az ember visszapillanthat, mikép nem hiszem, hogy bármely halandó, ki magát a reménynek minden fényes pillantásától meg nem fosztá, meggondolva ihatnék Lethe folyójából, habár tehetné is.

— Ön nézete talán helyes, — mondá az őszhaju ur egy kis gondolkozás után, -- és nem idegenkedem ön véleményéhez csatlakozni.

— Így tehát, — felele a másik, — fölülmúlja a jó, melylyel földi életünkben találkozunk, a rosszat; bármit mondjanak az ugynevezett bölcsészek. Ha érzéseinknek némely megpróbáltatást kell is szenvedni, azok azért még is vigasztalásunkra és örömünkre vannak, valamint a visszaemlékezés, ha még oly sötét is, a legszebb és legtisztább összekötő láncszemet képezi e világ és egy jobb között. De menjünk tovább; én egy másféle történetecskét fogok elbeszélni.

Rövid hallgatás után a vidorképtü ur újra megtöltötte a jelenvoltak poharait puncscsal s egy ravasz pilantást vetett a czifra delnöre, ki azon látszott aggódni, hogy talán valami illetlent beszélnetnek el, és következőleg czimezé történetét:

Weinzapf báró.

Zapfenburgi Weinzapf báró oly szeretetreméltó fiatal ember volt, a milyent csak ritkán láthatni. Nem szükség mondanom, hogy kastélyban lakott, mert az magától értetik; azt sem kell megjegyezmem, hogy régi kastélyban lakott, mert melyik német báró lakott valaha új kastélyban? Sok különös körülmények álltak összekötetésben ezzel a tiszteletreméltó épülettel, s ezek között volt az a nem kevésbé meglepő és titokteljes is, hogy midőn a szél fujt, a kéményekben orgonáltak, vagy a

közel fekvő erdő fái között ordítottak, és hogy a hold sugarai bizonyos kis nyílásokon át a falban utat találtak maguknak, és valóban a téres csarnokok és karzatok néhány részét megvilágították, míg a többi mély árnyékban maradt. Gondolom, hogy a báró elődjeinek egyike, midőn pénze elfogyott, egy urat, ki itt egy éjjel beszólt az utat kérdezni, meggyilkolt s azt gyaníták, hogy e csudálatos események ennek a gaztettnek következtései volnának. Bizonyára alig gondolhatom, hogy az úgy lehetne, mert a báró ősatyja igen becsületes ember volt, és elhamarkodott tettét azután nagyon szivére vette, amiért is egy rakás követ és épületfát, mely egy gyengébb báróé volt, erőszakosan elfoglalt, abból vétkének engesztelő-áldozatául egy kápolnát épített s ez által minden követelés iránt, melyet az ég ellene formulázhatott volna, rendes térítvényt szerzett magának.

Mint hogy éppen a bárónak egy elődéről van szó, nem szabad elfelejtenem megemlíteni, hogy az örökös a tiszteletnek mily magas követelhetéseért tartozott bálával nemzetségfájának. Fájdalom agyan, hogy ősei számát elősorolni nem bírom; de mindenesetre tudom, hogy neki több őse volt, mint korabeliei közül bárkinek, s csak azt kívánám, hogy napjainkban élt volna, hogy még nagyobb számu ősekkel dicsekedhetnék. Általában nagy szerencsétlenség az elmúlt századok nagy férfaira nézve, hogy oly korán kellett születniök, mert oly férfiról, ki három vagy négy század előtt jött a világra, föl sem tehetni, hogy annyi elődöt mutasson fel, mint az, ki napjainkban él. Az utolsó ember — és volna bár czipő-foltozó, vagy akármily nyomorult ficzkó — hosszabb nemzetségfával fog birni, mint egy férfi a legrégebb

nemességből napjainkban, és ez bizonyosan mégis oly valami, minek igazság szerint nem volna szabad így lennie.

— Jó tehát: Zapfenburgi Weinzapf báró csinos, barna legény, fekete hajjal, és nagy bajuszszal, ki világoszöld ruhában, bagariabőr csizmával a lábán, és kürttel vállán az angol postakocsik vezetőinek módjára vadászatra szokott lovagolni. Ha abba a kürtbe belefujt, azonnal huszonnégy más elsőbrendű nemes, valamivel durvább-zöld öltözetben, és valamivel vastagabb talpu bagariabőr csizmákkal állott elő, s nyársakkal kezeikben, melyek fényezett rostélyrudakhoz hasonlítottak, nyargaltak egy csapatban tova, vadkant üzni, vagy ne talán medvét fölkergetni, mely utóbbi esetben annak a báró adta meg először a kegyelemdöfést, s aztán zsirjával bajuszát fente ki.

Mulatságos élet volt ez Weinzapf báróra nézve, s még mulatságosabb hűbéreseinek, kik minden éjjel rajnai bort ittak, míg az asztal alá nem hulltak, hol aztán még a talajon is dőzsöltek, s pipák után kiáltoztak. Soha se volt oly élénk, lármás, tréfa kedvelő legénycsapat e világon mint Weinzapf vig csapatja.

De az asztal örömei, vagy az asztal alatti örömek egy kis változatot kívánnak, kivált, ha ugyanazon huszonöt ember napról-napra ugyanazon asztal alatt fekszik, ugyanazon tárgyokról beszélget s ugyanazon történeteket mesélik el. A báró végre meguntta azt, és valami izgatóbbról gondolkozott. Elkezdett azért bajtársaiba kötni, és azt a kedvtelést találta magának, hogy kettőnek háromnak közülök ebéd után mindig lábára hágott. De bármily kellemes volt is ez a szórakozás eleinte, körülbelül egy hét múlva még is egy-

szertünek tetszett a báró előtt. Jó hangulata alábbszállt, és így kétségbeesésében új multságok után fürkészett.

Egy este a vadászat után, melyben még Nimród is kifogott, és ismét egy szép medvét lelőtt, melyet diadalal vitt haza; roszkedvvel ült Weinzapf báró az asztalnál és kedvetlen szemekkel nézte a csarnok füstös boltozatját. Borzasztó kancsó-borokat bocsátott le torkán; de mennél többet ivott, annál sötétebb lett homloka. Az urak, kik ama veszedelmes kitüntetésben részesültek, hogy jobb felől és bal felől ültek mellette, csodálkozására vele egyformán ittak, egymásra szintén komor pillantásokat vetettek.

— Én akarom — kiáltá a báró hirtelen, jobb kezével az asztalra ütve, — s baljával bajuszát pödörve. Töltsétek meg a kancsókat, — Weinzapf báróné tiszteletére!

A huszonnégy zöldkabátos elsápadt, kivéve huszonnégy orrukat, melyek változatlanul maradtak a maguk viritó állapotában.

— Én kiittam kancsómat Weinzapf báróné egészségeért! — ismétlé a báró, szeméit az asztalon jártatván.

— Weinzapf bárónéért! — orditák a zöldkabátosok, — és huszonnégy hatalmas kancsó oly felséges óbor folyt le huszonnégy torkukon, hogy negyvennyolcz ajkukkal nagyot csettentek, és újra a hordó felé kacsintottak.

— Schwillenhausen báró szép leánya! — fejté meg Weinzapf leereszkedve. — Mi őt atyjától nőül akarjuk megkérni, mielőtt még a nap holnap ágyába sülyedne! Ha visszautasít, elvágjuk az orrát!

A társaság vad hurrákba tört ki, s mindegyik előbb karuja markolatához, azután orrához kapott.

Még is csak szép a gyermeki engedelmesség! Ha Schwillenhausen báró leánya egy már elajándékozott szivről beszélt volna, vagy anyjának lábaihoz borulva, azokat könnyekkel áztatta volna, vagy legalább elájult volna és atyjára rettentő kifakadással ront vala, akkor százat lehetett volna tenni egy ellen, hogy a schwillenhauseni várat az ablakon dobták volna ki, vagy jobban, hogy a báró az ablakon repült volna ki, és a várban mindent össze-vissza zuztak volna. A bárókisasszony azonban, midőn egy követ a legközelebbi reggel a bárónak kérelmét előadta, magát egészen nyugodtan viselte, és szerényen kamrácskájába vonult, honnan kérője és kísérete megérkezésének nézett elébe. Alighogy meggyőződött arról, hogy a nagybajszu lovag a kérő, azonnal sietett atyjához, kijelenteni, hogy kész az ő nyugalmaért magát feláldozni. A tiszteletreméltó báró átölelte gyermekét s örömkönyeket sirt.

A kastélyban az nap nagy lakoma volt. Weinzapf huszonnégy zöldje Schwillenhausen tizenkét zöldjével örökös barátságot fogadtak egymásnak, és megígérték az öreg bárónak, hogy borából addig isznak, míg valamennyien kékek lesznek, a mi nyilván annyit jelent, hogy: míg arczaik ugyanoly szintűek lesznek, mint orraik. Midőn az elindulás ideje eljött, egymásnak vállát kölcsönösen megveregették, és Weinzapf báró kíséretével legjobb kedvében haza lovagolt.

Hat halálos hosszú hétig volt nyugta a medvéknek és vadkanoknak. A Weinzapf és Schwillenhausen házak egyesülve voltak. A kopják rozsdásodtak és a báró kürtje egészen elrekedt, mert többé nem fújták.

Boldog napok voltak ezek a huszonnégyre nézve,

de fájdalom e dicső idő immár felhuzta csizmáit és készült odább állni.

— Édesem, — mondá a báróné.

— Szerelmem, — mondá a báró.

— Ezek a durva, lármás emberek — —

— Kik? — kérdé a báró felpattanva.

A báróné az ablakból, melynél férjével együtt állt, az udvarra mutatott le, hol a semmit nem gyanító zölddek a kengyelvasban ülve, nagy kortyokat hörpentettek, hogy magukat a vadkanvadászatra erősítsék.

— Az én vadászkiséretem? — kérdezé a báró.

— Bocsásd el őket, édesem, — susogá a báróné.

— Elbocsátani őket, — mondá a báró bámulva.

— Az éu kedvemért édesem, — felele a báróné.

— Az ördög kedveért! — viszonzá a báró.

A báróné erre elsikította magát és ájultan rogyott le a báró lábaihoz.

— Mit tehetett a báró? — kiáltott a komorna után, lesietett az udvarba, két zöldnek, kik azt leginkább megszokták, a lábára hágott, megátkozta a többit sorjában, s valamenyit a — — de mindegy, akárhová küldte.

Nem tartom hivatásomnak megmagyarázni, mi csoda eszközöket és utakat használnak némely fehérszemélyek, hogy a férfiakat kormányuk hatalma alá vessék, mint azt cselekszik — bár nekem e tárgyra nézve más véleményem lehet, és tökéletesen abban a nézetben vagyok, hogy egy parlamenti tag se házasodjék meg, mert négy nő között három mindig nejeik lelkiismerete (ha van nekik) — és nem a magáé szerint szavaz, mert kénytelenek úgy szavazni. Itt nem kell többet

mondanom, minthogy Weinzapf báróné nagy hatalmat nyert a Zapfenburgban, és hogy a báró bármely vitás kérdésnél lassan-lassan, mindinkább a rövidebbet huzta, vagy valamely régi nád-paripája nyergéből ravaszul kivettetett. Lassan-lassan egy jólélő, erős, negyvennyolczassá lett, és se vendégei, se vadászatai — röviden: már semmije sem volt, a mi másszor örömet szerzett neki, vagy a mit megszokott. Bár még mindig szilaj volt, mint egy oroszlán és merev, mint az érz, de neje mindamellettt határozottan uralkodott felette saját várban és ránczba szedte.

Azonban nemcsak ennyire terjedt a báró mostoha sorsa. Mintegy egy év mulva összekelése után egy fiatal jókedvű báró jött a világra, kinek tiszteletére nagy tűzijáték rendeztetett, és mértéktelen bor költetett el. De a legközelebbi évben jött egy kis kisasszonyka; egy évre reá ismét egy bárócska, és ugy felváltva évenként egy báró vagy bárónőcske; egyik évben éppen mind a kettő, míg a báró tizenkét gyermek atyja lett. Ez évenkénti eseteknek mindenikenél a tiszteletreméltó Schwillenhausen báróné ezer bajban volt gyermeke a weinzapfi báróné boldogsága miatt, s bár nem lehetett tapasztalni, hogy a jó delnő gyermeke felgyógyulásához valami lényegessel hozzájárult volna, mégis becsületbeli dolognak tartotta a zapfenburgi várban a lehetőségig aggodalmaskodni s idejét a báró háztartása fölötti erkölcsi megjegyzések, és boldogtalan leányának kemény sorsa fölötti panaszai között felosztani. Ha aztán Weinzapf báró az által magát kissé megbántva érzé, s neki bátorodott ellenészrevételt tenni, hogy legalább nincs rosszabb dolga az ő nejének, mint más bárónőknek, akkor

Schwillenhausen bárónő bizonyságul hívta az egész világot, hogy egyedül ő neki van rokonérzése kedves leánya szenvedései iránt, mire természetesen valamennyi rokona és barátja megjegyzé, hogy ő mindenesetre több könyvet ontana, mint veje, és hogy nincs keményszivűbb ember a világon, mint — Weinzapf báró.

A szegény báró csak túrt, csak túrt, a mig lehetett, s mikor tovább már nem győzte türelemmel, elvesztette étvágját, jókedvét s komoran és leverten ült le egy sarokba. De még keményebbre is változtak a viszonyok és búánata még növekedett. Az idők változtak, adósságba keveredett. Weinzapf ládái fogytán voltak, bár a Schwillenhausen család azokat kimerithetleneknek tartotta, s midőn a báróné készülöben volt, hogy a nemzetséfgát a tizenharmadik csemetével szaporítsa, a báró arra a szomorító felfedezésre jutott, hogy semmikép sincs módjában azokat ismét^{em} megtölteni.

— Nem tudom mit tegyek — mondá a báró. — Bizonynyal legjobb lesz, ha megölöm magam.

Ez nagyszerű gondolat volt. A báró egy régi vadászkrét vett ki egy falszekrényből, csizma-talpán megköszörülte s azzal torkának esett.

— Hm! — szölt hirtelen megállva — talán nem elég éles.

A báró még egyszer megköszörülte s egy második kísérletet tett, de ismét megzavarta a fiatal bárók és bárókisasszonyok hangos sipitása, kiknek szobája ép feje felett a toronyban volt, melynek ablaka kívülről vasrudakkal volt védve, nehogy a reményteljes fiatalok az árokba bukjanak.

— Volnék nőtlen — mondá a báró sóhajtvá, megtehettem volna már tizenötször is, anélkül, hogy háborgatott volna valaki. — He! — egy üveg bort és legnagyobb pipámat! Hozzátok a csarnok mögötti kis szobába.

Fél óra mulva, vagy valamivel később egyik cseléd nagy szolgálati készséggel teljesítette a báró parancsát s a báró, midőn arról értesítve lőn, a bolthajtásos szobába ment, melynek fekete deszkával kirakott és fényezett falai a kandallóban lángoló rakásfa tüzétől visszacsugároztak, és a hely igen kellemesnek tetszett, bor és pipa volt az asztalon.

— Hagyd itt a lámpát — mondá a báró.

— Méltóztatik még valamit parancsolni nagyságos ur? — kérdezte a cseléd.

— Semmit, csakhogy hagyd el a szobát — felelé a báró.

A szolga engedelmeskedett, és a báró az ajtót bezárta.

— Rágyujtok utószor a pipámra — mondá a báró, — s azután istenhozzádot mondok a világnak.

E szavakkal Weinzapf ur a kést az asztalra tette, míg szüksége lesz reá, aztán meglehetősen mennyiségű bort öntött le, és hátravetve magát székében, lábait a tűzhöz nyújtotta s nagy füstbodrokat eregetett.

Mindenféle gondolatok forogtak fejében jelen nyomora felett, nőtlen kori élete eltűnt napjairól, és a huszonnégy zöldkabátról, kik azóta a szélrózsa minden irányában széteszlottak, a nélkül, hogy valamit lehetett volna rólok hallani, kivéve kettőt, kiknek szerencsétlenül feje vétetett, és még négyet, kiket a bor föld alá vitt.

Lelke medvékkel és vadkanokkal foglalkozott, és épen szájához vitte poharát, hogy azt fenéig kiüritse, midőn egyszerre csak határtalan bámulatára észrevette, hogy nincsen egyedül.

És valóban, nem is volt magában, mert a tűznek átelleni oldalánál összetett karokkal ült egy ránczos, őszbevegyült alak, mélyen beesett, vérrel elfutott szemekkel, és szokatlan hosszú halotti képpel, a mely összekuszált borzas hajtól volt beárnyékolva, egyszerű sötét, kékbejátszó ruhában, mely mint a báró figyelmes vizsgálás után kivette, tetőtől talpig koporsó-körmökkel volt felczifrázva és összefoglalva. Lábszárai is a helyett, hogy fegyver-lemezekkel lettek volna körítve, koporsó-czimekkel voltak körülvéve, és a bal válla felett egy rövid sötét köpenyt viselt, mely ugy látszék, valami szemfödél maradványából készült. Nem ügyelt a báróra, hanem szakadatlanul a tűzbe nézett.

— Hé! — kiálta a báró, lábával toppantva, hogy magát észrevétesse.

— Nos, mi baj? — válaszolt az idegen mozdulatlanul, szemeit mereven a báróra szegezve.

— Mi baj? — folytatá a báró, — kit a mély hang, és a fénytelen szemek meg nem félemlitettek. — Ez a kérdés tulajdonképen engem illet; hogyan jöttél te ide?

— Az ajtón, — felel az alak.

— Ki vagy? — kérdé a báró.

— Ember, — felelt az alak.

— Azt nem hiszem, — válaszolt a báró.

— Hát kételkedjél, — mondá az alak.

— Azt teszem is — felelt a báró.

Az alak darab ideig nézegette a bárót, azután bizalmasan így szólt:

— Látom, hogy nem hagyod magadat megcsalni. Én csakugyan nem vagyok ember.

— Mi vagy hát? — kérde a báró.

— Angyal; — felelt az alak.

— Az ugyan nem látszik meg rajtad, — mondá a báró megvetőleg.

— Én a kétségbeesés és öngyilkosság angyala vagyok — mondá a tünemény. — Ismersz már most?

E szavakkal a rém a báró felé fordult, mintha még csak most akarna vele igazán beszélni. Egyébiránt igen megjegyzésreméltó volt, hogy köpenyét félrevetette, és egy karót láttatott, mely testén keresztül volt ütve, ezt egy rántással kihuzta, és oly hidegvérűleg tette az asztalra, mintha sétabot lett volna.

— Nos — mondá a kisértet a vadászkésre kacsintva, — készen vagy számomra?

— Még nem egészen, — felele a báró, — előbb elszivom ezt a pipa dohányt.

— Végezz hát gyorsan, — mondá az alak.

— Ugy látszik, nagyon sietős a dolgod? — válaszolt a báró.

— Minden bizonynyal, — viszonzá az alak. — Francia- és Angolországban most mesterségem nagyon folyik, úgy, hogy időm nagyon igénybe van véve.

— Szoktál inni? — kérdezé a báró; a palaczkot pipája fejével megérintvén.

— Kilencz esetben tiz közöl, és akkor busásan — felelé a kisértet szárazon.

— Sohasem mértékkel? — kérdezé a báró.

— Soha, — felele az alak irtózva, — az vidámságot szülne.

A báró ismét jól megnézte új barátját s gondolá, hogy az nagyon is különös egy szent. végre megkérdezé, hogy vajon oly csekély dolgoknál, mint a milyent ő forral éppen magában, szokott-e szintén tevékeny részt venni.

— Nem, — felelé a kisértet kitérőleg ; — de mindig jelen vagyok.

— Látni, hogy minden rendesen megy, gondolom ? — kérdezé a báró.

— Igen, — viszonzá a szellem, karjával játszva, s annak vasalatát vizsgálgatván. De most siess, amint csak teheted ; úgy sejtem, hogy egy fiatal urnak, kit sok pénz és henyeség kinez, jelenleg nagy szüksége van reám.

— Mit ? Azért akarja magát kivégezni, hogy sok pénze van ? — szól a báró ingerülten.

— Ha, ha, ha ! már ez furcsa egy gondolat. — És sok nap óta, most történt először, hogy a báró elnevette magát.

— Ki kell jelentenem neked, — mondá a szellem nagyon boszus képpel, — hogy jövőben a nevetést abba hagyd.

— Miért ? — kérdezé a báró.

— Mert az szívemet szaggatja, — felelé az alak. — Söhajts a mennyit tudsz, az esik nekem jól.

A báró akaratlanul sóhajtott e szóra ; a rém ismét vidám lett, s a legmegnyerőbb udvariasággal nyujtotta oda neki a vadászkést.

— Valóban nem rossz gondolat : az embernek nya-

kát elvágni, azért, hogy sok pénze van, — mondá a báró kése élet próbálgatván.

— Eh! — mondá a tünemény, — nem rosszabb, mintha valaki magát azért öli meg, hogy kevés, vagy éppen semmi pénze sincs.

Vigyázatlaniságból beszélt-e úgy a lélek, vagy a báró határozatát oly szilárdnak hitte, hogy olyan oda-
vetett szavakkal már semmit sem gondolt? azt nem tudhattam ki. Csak annyit tudok, hogy a báró egyszerre megállt, szemeit kimeresztette, s épen úgy nézett ki, mintha most először nyílt volna még újra a szeme.

— Eh, valóban — mondá Weinzapf ur, — semmi sem oly rossz, hogy ismét jóvá tenni ne lehetne.

— Üres ládákat kivéve — mondá a rémalak.

— Ej! azokat is meg lehet ismét tölteni — okoskodott a báró.

— Zsémbeledő feleség — rivalt rá a lélek.

— Oh, azt is meg lehet szelidíteni — felelé a báró.

— Tizenhárom gyerek — orditá a lélek.

— Csak lesz jóra való közte! — válaszolt a báró,

A lélek szemlátomást egészen dühbe jött a báró fölött, hogy szándékát úgy egyszerre és egészen megváltoztatta, de megkísérlette mérgét nevetéssel elnyomni, és azt mondá: — nagyon le lenne kötelezve, ha a báró tréfás beszédével felhagyna.

— Soha sem jutott kevésbé eszembe tréfálni, mint jelenleg — válaszolt a báró.

— No, ezt már szeretem hallani — mondá a rémalak fölötté bús hangon; — mert a tréfa nekem a szó teljes értelmében halálom. Rajta tehát, siess, hagyd itt gyorsan e szomorú világot!

— Én nem tudom, — mondá a báró, a késsel játszva, — a világ csakugyan szomorú, de nem hiszem, hogy a tied sokkal jobb, mert legalább kinézésed nem igen vigasztaló, és most azt gondolom — mi biztosít az iránt, hogy jobb dolgom lesz, ha ezt a világot itt hagyom? — mondá felugorva, — én a dolgot még soha ily világosan nem láttam.

— Siess! — kiálta a kísértet, fogait csikorgatva.

— Takarodjál innen, — mondá a báró, — én nem akarok tovább szerencsétlenségemen évszázadonként, hanem jó képet csinállok hozzá, és ismét az úde levegővel, és a medvékkel kísértetem meg. Ha az nem használ, akkor egy okos beszédet tartok nőmnek és a Schwillenhausenokat agyonütöm.

E szavakkal a báró székében hátra dőlt s oly hangosan nevetett, hogy a szoba rengett.

A kísértet néhány lépést hátrált, miközben egyszerre a báróra a legnagyobb elszörnyedés pillantásával nézett. Azután ismét karójához kapott, azt egész erejéből testén keresztüldöfte s borzasztóan ordítva eltűnt.

Weinzapf ur a kísértetet nem látta többé. Miután már elhatározta magában cselekedni, a bárónét és a Schwillenhauseniakat csakhamar eszökre térítette, és sok év múlva halt meg, legalább mint boldog, ha nem is mint gazdag férfiú, ámbár az utóbbi tekintetben semmi szavahihető adattal nem bírok. Soktagu családot hagyott hátra, mely az ő személyes felügyelete alatt medve- és vadkan-vadászatra lón kiképezve.

E történetből az a tanúság, hogy minden férfi, ki hasonló okokból lépbajba esett — mi nagyon is soknál megtörténik, a kérdés mindkét oldalát fontolja meg,

és a jobbiknál nagyítóüveget használjon. Ha aztán még is kísértve érzik magukat a világból búcsu nélkül kívándorolni, előbb szijanak ki egy jó pipa dohányt, igyanak meg egy palaczk bort, és a Weinzapf báró dicséretes példáját fordítsák hasznukra.

— Be van fogva! ha tetszik uraim és hölgyeim, — mondá egy uj postakocsis a szobába beszélva.

E jelentésre a puncspoharak nagy sietséggel kiürültek, mi az utolsó történet fölötti értekezést megakadályozta. Észrevették azonban, hogy Squeers ur, mielőtt megindultak, az őszhaju urat nyájassággal félre hívta, hogy egy kérdést intézzen hozzá, mely a yorki öt nővérré vonatkozott, mi azonban nem volt egyéb, mint tudakolódás az iránt, hogy nem tudná-e az ur neki megmondani: mennyi tartásdíjt fizettettek maguknak az időben a yorkshirei zárdák kosztosaiktól.

Az utazás ismét folytattatott. Miklós reggel felé elaludt, s midőn ismét fölébredt, nagy bánatjára észrevette, hogy alvása közben, mindaketten, — Weinzapf báró, és az őszhaju ur — a kocsiból kiszálltak, és odább álltak. A nap lassan huzódott tova és mintegy esti hat órakor Squeers ur, a segédtanító, a fiuk és az egész máha letétettek a Georg uj vendégfogadó előtt Greta Bridgeben.

Hetedik fejezet.

(Squeers ur és Squeers asszony házi körükben.)

Midőn Squeers ur épségben a kocsiról leszállt, Miklóst és a fiukat a málhával az utcán hagyta, hogy magukat a lovak változtatásával mulassák és besietett a kocsmába, hogy lábait a mérőasztalnál kinyújtóztassa. Néhány percz múlva nagyon kinyújtott lábakkal tért vissza, ha különben orrának színe és egy rövid csuklás elég biztos jelekül tekinthettek; és egyidejüleg egy piszkos egyes lovat és egy targonczát, melybe két munkás volt befogva, huztak ki az udvarból.

— Rakjátok a fiukat és a bőröndöket a targonczára, — mondá Squeers, kezeit dörzsölve; — mig mi, ez a fiatal ember, és én, az egyfogatut használjuk. — Üljön fel Nickleby.

Miklós engedelmeskedett, és miután Squeers ur a gebét némi fáradsággal szintén engedelmeskedésre birta, elhajtottak s a gyermekkel megrakott taligát lassacskán maguk után jönni hagyták.

— Fázik Nickleby? — kérdé Squeers, — miután hallgatva, egy darabot haladtak.

— Meglehetősen, sir, nem tagadhatom.

— Azt nagyon megfoghatónak találom — véleményezé Squeers; — hosszú ut ez ilyen időben.

— Messze van még Dotheboys-Hall, sir? — kérdé Miklós.

— Még mintegy három mértföld — viszonzá Squeers. — De itt lenn a „Hallt“ elhagyhatja ön.

Miklós köhögött, mintha azzal azt akarta volna értésére adni, hogy szeretné annak okát megtudni.

— Mert tudniillik itt nincsen Hall, — jegyzé meg Squeers szárazon.

— Oh ugy! — válaszolá Miklós, nem kissé megttközve ez értesítésen,

— Londonban Hallnak nevezzük — folytatá Squeers ur — mert jobban hangzik, de e környéken ez a név ismeretlen. Valaki akár szigetnek nevezheti házát, ha neki ugy tetszik, mert a mennyire én tudom, ez egy parlamenti végzés által sincs megtiltva.

— Ugy hiszem, nincs sir — felelé Miklós.

Squeers e szóváltás befejezésekor ravasz pillantást vetett kísérlőjére, s mert ugy látta, hogy az gondolatokba merült és semmiesetre nem volt hajlandó tovább beszélgetni, megelégedett azzal, hogy a gebét folyvást ütötte, mig utazásuk céljához értek.

— Ugy, Nickleby ur, itt szálljon le — mondá Squeers. — Hé! ki onnan, a lovat fogjátok ki. Még sem lesz?

Mig az oskolamester ezt és hasonló türelmetlen felkiáltásokat hallatott, Miklósnak ideje volt körülnézni. Squeers ur intézete egy hosszú, rideg emeletes ház volt, mely mögött néhány mellék-épület, pajta és istálló állt. Néhány percz mulva hallatszott, hogy a kapu reteszét visszatolták és közvetlenül rá egy hosszú, elcsigázott ifju jött ki lámpával kezében.

— Te vagy Smike? — kiáltá Squeers.

— Igen, sir, — felelé az ifju.

— Mi az ördögért késtel oly sokáig?

— Bocsanatot kérek, sir; a tűznél elaludtam — felelé Smike alázatosan.

— Tűz? Micsoda tűz? Hol a tűz? — kérdezé az iskolamester keményen.

— Csak a konyhában, sir, — felelt az ifju, — a madame mondta, hogy bemehetek s melegedhetem, mivel fenn kell maradnom.

— Gondolom a madame megbőszült — viszonzá Squeers — fogadok, hogy a hidegben jóval éberebben maradtál volna.

Squeers ur e közben leszállt, s megparancsolá az ifjunak, hogy a ló után nézzen, s gondja legyen rá, hogy az este többé zabot ne kapjon. Azután meghagyta Miklósnak, hogy az első ajtónál várjon, miután ő a házban körül jár, s az ajtókat belőlről nyitja ki.

Egy sereg gonosz sejtelem, mely Miklóst már egész uton üldözte most kétszeres erővel tolakodott lelkére. A nagy távolság szülőhelyétől, és a lehetetlenség ahhoz máskép mint gyalog visszajutni, ha kényszerülve lenne visszatérni, a legnyugtalanabb szinben tüntek fel előtte, s mikor a nyomorult házat a sötét ablakokkal, és a vad, köröskörül hóval fedett tájékat nézegette, oly szívfájdalom fogta el, melyet az előtt soha nem érzett.

— Nos — kiálta Squeers, fejét az első ajtón kidugva, — hol van ön, Nickleby?

— Itt, sir — felele Miklós.

— Jöjjön be hát? — mondá Squeers, — a szél ugy keresztül fuj ezen az ajtón, hogy az embert fel-dönthetné.

Miklós sóhajtva engedelmeskedett, Sqeers ur az ajtókat a szél ellen biztosítandó, egy gerendát helyezett elébe, s aztán bevezette segédtanítóját egy kis székekkel gyéren ellátott szobába. A falon megsárgult földabrosz függött, s a két asztal egyikén némi készületek mutatkoztak az estebédhez, míg a másikon az „ügyes nevelő“; azonkívül Murray nyelvtana, egy fél tuczat hirdetmény, és egy régi, tekintetes Sqeers Wackford-nak címzett levél festői zürzavarban heverték körül.

Alig voltak pár perczig abban a szobában, midőn egy nő berohant, Sqeers urat torkán ragadta és arra két czuppanó csókot nyomott, melyek oly sebesen követték egymást, mint a levélhordó kopogatása. Az urhölgy egy sovány, csontos alak, majd egy fejjel magasabb volt, mint Sqeers ur; parket-szoknya volt rajta, papir-tekercek voltak hajába tűzve és egy piszkos háló-főkötő fején, melyhez képest a sárga pamut-zsebkendő, melyet az álla alatt összekötött, nagyon szerelmetesen tünt elé.

— Hogy van az én Sqeers-kém? — mondá az urnő enyelegve durva, rekedt hangon.

— Jól vagyok, egészen jól, édesem, — viszonzá Sqeers. — Hogy állnak a tehenek?

— Minden rendben van, darabról darabra, — válaszolt az urhölgy.

— És a sertések? — folytató Sqeers.

— Oly jól vannak, mint távozásodkor.

— Hála istennek, — mondá Sqeers, felső öltönyét levetvén.

— Az ifjak is valószínűleg úgy vannak, mint kell, hogy legyenek? — Oh igen, elég jól, — felelé Sqeersné asszony kellelmentül. — A kis Pitchertnek hideglelése van.

— Vigye a manó a fiút, — mondá Sqeers — örökké beteg.

— Nem hiszem, hogy a világ fel tudna mutatni több oly haszontalan ficzkót, — felelé Sqeers asszony, — és ha valami betegségbe esik, az még mindig ragadós is. De hidd el nekem, hogy semmi egyéb, mint macacsság és engem senki meg nem győz az ellenkezőről. Bizhatol benne, hogy a verés megorvosolná, mint én azt neked már fél év előtt mondtam.

— Igen, emlékszem, édesem, — viszonzá Sqeers. — Azonban majd meglátjuk, mit tegyünk vele.

E kis gyöngéd párbeszéd alatt Miklós a szoba közepén töprenkedve állott, anélkül, hogy magával tisztába jöhetett volna aziránt, hogy vajjon azt várják-e tőle, hogy magát az udvarba visszahuzza, vagy hogy a hely színén maradjon. Azonban most kisegítette őt Sqeers ur a kínos bizonytalanságból.

— Ez az az új fiatal ember, kincsem — mondá.

— Ah! — válaszolt Sqeers asszony, Miklós felé fejbiczczentéssel fordulva, és őt tetőtől talpig vizsgálva.

— Estére velünk vacsorál, — mondá Sqeers, — és holnap megkezdi dolgát a fiatalokkal. Készíthesz számára szalmaágyat, nemde?

— Meglátom, hogy lesz, — felelt az urhölgy. — Talán csak nem sokat gondol vele, hogy mint alszik, sir?

— Oh nem — viszonzá Miklós, — e tekintetben nem vagyok finnyás.

— Az szerencse — mondá Sqeersné asszony.

Ez urhölgynek elméssége leginkább csipős feleleteiben állt. Sqeers ur szivéből nevetett érdemes élet-

párjának ez utolsó élczes kitételén és úgy látszott, hogy Miklóstól is azt várta.

Most az iskolamester és iskolamesterné között a Sqeers ur kirándulásának sikere fölötti vitatkozás következett, mely főképen befolyt fizetések és rosz adósok körül forgott, míg végre egy fiatal szolgáló egy yorckhire-i pástétomot és egy darab hideg marhahúst hozott be az asztalra. Ez megtörténvén, Smike jelent meg egy tveg sörrel.

Sqeers ur kitritette felöltője zsebeit, melyek a fiuknak szóló levelekkel s más apró okmányokkal voltak telve! A fiu félénk és szorongó kifejezéssel tekintett a papirokra, mintha egy halvány reménységet táplálna, hogy számára is van azok között valami. A tekintet igen kinos volt, és Miklósnak mélyen szívére hatott, mert az hosszú és szomorú történetet beszélt el.

Miklóst ez arra indította, hogy az ifjut figyelme-
sebben megnézzé, s nem kevéssé lón meglepetve, midőn a ritka vegyületet észrevette, melyből öltözete állott. Bár Smike nem kevesebb, mint tizenhatsz vagy tizenkilencz éves lehetett, és e korhoz képest elég nagy volt, ruházata körülbelül mégis olyan volt, mint a milyent kis fiuknak szoktak adni, bár karjain és lábain disztelenül rövid, de mindamellettt elég bő volt a kiéhez-
tetett csontváz számára. Hogy lábai alsó része ezzel a különös ruhatárral összhangzásba hozassék, pár roppant csizmát viselt, melyek eredetileg felhajtott karimával voltak ellátva, és egy vaskos paraszt számára készül-
hettek, jelen állapotukban azonban egy koldus is túlságos rongyosnak találta volna. Isten tudja, mily régóta volt már Squeersnél; de még mindig azt a fehér ruhát

viselte, melyet magával hozott ide, mert nyaka körül egy gyermek-fodor csüngött, mely félig durva férfi-nyak-kendővel volt betakarva. Sántított, s midőn tetette magát, mintha szorgalmasan az asztalterítéssel volna elfoglalva, oly éles, és mégis oly bátortalan és reménynélküli pillantásokat vetett a levelekre, hogy Miklós alig nézhette.

— Mit szaglászol itt, Smike? — kiálta rá Sqeersné asszony, — abba hagysz mindent, he?

— Ah, te itt? — mondá Sqeers föltekintve.

— Igen, sir, — felele az ifju, kezeit összeszorítva, mintha remegő ujjait vissza kellene tartania a papirokhoz való nyulástól. — Van ezek közt?

— Nos? — felelé Sqeers.

— Tett ön — van valaki — semmi nem hallik — felőlem?

— A manóba! nem; — felelé Sqeers haragosan.

Az ifju félrenézett s arcát kezével elfedve, az ajtónak indult.

— Egy szó sem, — kezdé újra Sqeers, — s bizonyosan nem is fogok soha egy szót se hallani. Nem derék história az, hogy már oly sok évig itt vagy, és az első hat hónap óta egy batkát sem fizetnek értted? Igen, még csak nem is kérdezősködtek utánad, hogy legalább kitudhatta volna az ember, hogy hova tartozol; finom egy történet valóban! Ilyen nagy renyhét, mint te, felhizlalni, a nélkül, hogy remény volna, csak egy fillért is kapni valaha érte. Mi?

Az ifju homlokára nyomta kezét, hogy megkiséرتsen valami emlékezetet visszaidézni, azután szó nélkül a kérdőre tekintett s képét kissé mosolygásra vonva kisántikált.

— Valamit mondanom kell neked Sqeers, — jegyzé meg az iskolamesterné, midőn az ajtót utána bezárta, — én azt hiszem, hogy a kölyök még megbódul.

— Én nem hiszem — viszonzá Sqeers ur, — mert a házon kívül ő ügyes ficzkó, ki az ételt, italt igazán megérdemli. De ha úgy volna is, még mindig elég esze lenne számunkra, azt gondolom. De jer, menjünk este-lizni. Én éhes vagyok, és fáradt, végezzük el, hogy lefe-küdhessem.

Erre az emlékeztetésre még külön egy beefsteak hozatott elő Sqeers ur számára, aki nem késett annak teljes igazságot szolgáltatni. Miklós székét az asztalhoz húzta, de étvágya egészen elmúlt.

— Hogy izlik a beefsteak, Sqeers? — kérdé az iskolamesterné.

— Gyönge, mint a bárányhus — felelé Sqeers — Nem izleled meg?

— Egy falatot se tudnék már lenyelni — vála-szolt az asszony. — Mit kapjon a fiatal ember, ked-vesem?

— A mi neki a feladottakból tetszik — viszonzá Sqeers, — a nagylelkűségnek fölötte szokatlan duzzogásával.

— Nos, mi tetszik önnek Knittelbrey ur? — kérdé Sqeers asszony.

— A pástétomból kérnék egy kis darabot — csak igen kicsit, mert nem vagyok éhes, — felelt Miklós.

— De nem kár a pástétomat megszegni, ha ön nem éhes? — nyilatkozék Sqeersné asszony. — Nem akarna inkább a marhahusból egy darabkát?

— A mint kegyednek tetszik, — felelt Miklós szórakozottan ; — nekem teljesen mindegy.

Sqeersné asszony erre a feleletre nagyon kegyes képet csinált, intett Sqeersnek, mintha megelégedését akarná a fölött kifejezni, hogy a fiatal ember oly jól tud állásához alkalmazkodni, és saját szép kezeivel tett egy hüszzeletet Miklós elébe.

— Sört, Sqeers-kém ? — kérde az urhölgy, mialatt férjének kacshintva és homlokát ránczba szedve, — tudtára adta, hogy a kérdés nem úgy volt gondolva, hogy ő (Sqeers) akar-e sört inni, hanem hogy Miklós kapjon-e.

— Mindenesetre, — felelé Sqeers, hasonló tagmozdulatokkal. — Egy teli pohárral.

— Miklós tehát egy tele poharat kapott, s mint-hogy éppen saját gondolataival volt elfoglalva, szerencsésen kiitta azt, nem gondolván arra, hogy micsoda tárgyalások folytak le oldala mellett.

— Ez a beefsteak igen nyirkos, — mondá Sqeers, a kést és kanalat, melyekkel egyideig hallgatva játszott letévén.

— Gőbölyhus — felelt az urhölgy, — egy szép, nagy darabot vettem oly szándékkal —

— Micsoda szándékkal ? — kérde Sqeers hirtelen — Csak nem a —

— Nem, nem azoknak, — viszonzá Sqeers asszony, — hanem a te számodra, ha ismét haza jönnél. Oh istenem ! csak nem gondolod, hogy oly fonákságot követhetnék el ?

— Becsületemre, édesem, nem gondolhattam, hogy mit akarsz mondani — menté magát Sqeers ki, egészen elhalványodott.

— Nem szükség azon hasztalanul aggódnod — jegyzé meg az asszony szivéből nevetve. — Csak gondolni is, hogy én olyan liba tudnék lenni. Ej, ej!

Ez a része a beszélgetésnek valamennyire érthetetlen volt, ha nem volt az embernek semmi tudománya a környéken keringő ama hirről, hogy Sqeers ur annyira ellensége minden az állatok ellen elkövetetni szokott kegyetlenségnek, hogy növendékei számára olyan marhának a husából szokott bevásárolni, mely természetes halállal mult ki, és talán félt, hogy az imént érintett alkalommal tudta nélkül oly kiválasztott darabocskát fogyasztott el, mely az ifju uracskáknak volt szánva.

Az estebédnek vége levén, egy kis éhesszemű szolgáló mindent lehordott, és Sqeersné asszony ment a maradékot elzárni. Hasonlókép gondoskodott az ujonnan érkezett öt fiu ruháinak eltevéséről is, kik most éppen utban voltak fekhelyökhöz, egy meredek csiga-lépcsőn, melyet találón lehetett volna halállétrának nevezni, minthogy ritkán mult rajta utazás meghülés nélkül. Előbb egy kis hig levest kaptak, azután keskeny nyoszolyába egymás mellé fektették őket, hol kölcsönösen melegíthették egymást és jobb estebédről s fűtött szobácsról álmodozhattak, ha, mint nem valószínűtlen, képzeletük ez irányban működött.

Sqeers ur megvendégelte magát egy jó pohár groggal, mi mellett azon bölcs elvet követte, hogy ugyanannyi pálinka, mint meleg czukrosviz, és szeretetreméltó házas-társa Miklósnak is kevert egy kis pohárral ugyanamaz italból, csakhogy sokkal vizesebben. Midőn ez megtörtént, Sqeers ur és Sqeers asszony szorosán a tűz mellé nyomultak, lábaikat a kandallórácsra tették, s

bizalmasan suttogtak egymással, mialatt Miklós az „ügyes nevelő“-t vette kezébe, és annak legtetszőbb szakaszait az abban foglalt képekkel együtt annak, hogy mit cselekszik, éppen oly tudatával lapozta keresztül, mintha delejes álomban lett volna.

Végre Sqeers ur iszonyukat ásitott, és gondolá, hogy már ugyancsak ideje volna lefeküdni, mire Sqeersné asszony és a szolgáló egy kis szalmazsákot és paplant czipeltek a szobába s Miklósnak fekhelyet készítettek.

— Holnap ki fogjuk jelölni önnek rendes hálószobáját, Nickleby, — mondá Sqeers.

— Ki alszik a Brook ágyában, édesem ?

— A Brook ágyában? — felele Sqeers asszony gondolkodva. — Jennings, a kis Bolder, Graymarsh, és hogy is hívják a negyediket — — ?

— Ah, ugy — felele Sqeers ; — igaz, Brook ágya tele van.

— Tele? — gondolá Miklós, — magam is azt hiszem.

— De még kell valahol helynek lenni, — folytatá Sqeers, — csakhogy most nem jut eszembe. De hagyjuk ezt holnapig. Jó éjt, Nickleby! El ne felejtse, — holnap reggel hét óraker.

— Készen leszek, sir — felele Miklós, — jó éjszakát !

— Magam fogok eljönni és önnek a kutat megmutatom — mondá Sqeers. — Mindig fog ön egy darab szappant találni a konyha-ablakon ; az önt illeti.

Miklós nagy szemeket meresztett, a nélkül azonban, hogy valamit válaszolt volna, és Sqeers újra elmenni készült, azonban mégis visszatért.

— Valójában nem tudom — mondá, — melyiknek a törülközőjére utaljam önt. Egyébiránt holnap reggel más valamivel is segíthet magán. Nőm aztán a nap folytán majd gondoskodik arról is. El ne felejtse édesem.

— Lesz reá gondom, — felele Squeers asszony. — És ön fiatal ember, legyen rajta, hogy először jusson a kútteknőhöz. Nem több, mint méltányos, hogy a tanító használja először azt; de ha nem siet, a fiuk megelőzik önt.

Mielőtt a nemes pár eltávozott, Squeers ur még egyszer intett nejeének, hogy a pálinkás üveget tegye el, nohogy Miklós éjjel hasznára fordítsa azt, miről az urhölgy nagy sietséggel gondoskodott is.

Midőn Miklós magára maradt, ötször-hatszor nagyingerülten járt végig a szobán. Lassan-lassan azonban nyugodtabb lett; leült egy székre s elhatározta magában, hogy minden kéjelmetlenséget, a mi még érni fogja, egy ideig türelmesen elviseli, hogy nagybátyjának ürügyet ne szolgáltatasson arra, hogy kezét gyámoltalan szegény anyjáról és hugáról levonja. A nemes feltétel ritkán marad gyümölcsözés nélkül a lélekben, melyben keletkezik. Csüggettsége elmúlt, és — oly vérmesek az ifjuság álmai — még remélte is, hogy a dolgok Dotheboysban jobbra fordulhatnak, mint a hogy látszott.

Valamennyire ismét felvidulván, éppen fekhelyét készült elfoglalni, midőn egy bepecsételt levél esett ki öltöne zsebéből. A sietségben, melylyel Londont elhagyta, egészen megfeledkezett róla, s nem emlékezett reá többé; most egyszerre eszébe jutott Newmann Roggs, s annak titokteljes magaviselete.

— Teremtőm! mily különös egy irás, — mondá Miklós.

A levél nevére volt czimezve, rendkívül piszkos papírra írva, és a betűk oly érthetetlenül firkálva, hogy alig lehetett elolvasni. Sok fáradság után sikerült neki végre a következőket kibetűzni belőle :

— Kedves urfim ! Én ismerem a világot. Ön atyja nem ismerte azt, különben nem lett volna annyi jótéteménnyel irányomban, miután semmi megtérítésre nem számíthatott. Ön sem ismeri azt, máskép nem kötelezte volna magát afféle utazásra.

Ha valaha hajlékra lesz önnek szüksége Londonban (ne nehezteljen e kifejezésért, mert én is lehetetlennek tartottam azt ezelőtt,) megtudhatja ön lakásomat, a golden square-i kocsmárosnál a koronához czimzett fogadóban, az ezüst-utczában. Szegletház az ezüst és Jakab-utczák között, és mind a két utczára van ajtaja. Este felé jöhet. Egykor senki sem szégyelte magát, — de ez most közömbös dolog — minden elmúlt — —

Bocsánat a rosz irásért. Azt sem tudnám már, hogyan visel az ember egy ép öltönyt. Minden régít elfelejtettem s azokkal helyesírásumat is. N e w m a n n
R o g g s.

U. I. — Ha Barnet-Castle-ba jön, a királyfejnél jó sört talál. Mondja meg, hogy ismer engem s nem csinálnak önnek számlát. Beszélhet ott Roggs urról, mert én akkor előkelő férfi voltam — igen, valóban.

Talán nem érdemes a megemlítésre, de midőn Miklós a levelet összehajtotta, és tárczájába eltette, valami nedvesség homályosította el szemeit, melyet könyüknek lehetett volna vélni.

Nyolczadik fejezet.

(A belső háztartásról Dotheboys-Hallban.)

Egy kétszáz és még néhány mértföldnyi utazás rossz időben a legkeményebb ágyat is pubává teszi. Talán képes az álmokat is megédesíteni; mert azok, melyek Miklós durva ágyát szemfényvesztéssel körülvették s légi semmijöket füleibe susogták, a legkellemesb és legboldogabb neműek voltak. Éppen a szerencsét akarta szél-szárnyakon utólni, midőn valami haldokló fény gyenge csilláma vetődött szemeire, melyet nehézség nélkül a Sqeers urénak ismerhetett fel, ki figyelmeztette, hogy ideje felkelni.

— Hét elmúlt, — mondá Sqeers ur.

— Már reggel van? — kérdé Miklós fekhelyén felemelkedve.

— Oh, tudnivaló, hogy az van — felelé Sqeers, s még hozzá jó jeges. Rajta Nickleby, siessen.

Miklósnak nem kellett több figyelmeztetés, sietve felöltözött a gyertyánál, melyet Sqeers ur a kezében tartott.

— No ez szép história, — mondá az iskolamester; — a kút befagyott.

— Ugy! — felele Miklós, kit ez a hír nem igen érdekelt.

— Igen, — viszonzá Sqeers. — Ma reggel ön nem fog megmosdhatni.

— Nem mosdhatom? — szólt Miklós.

— Nem, arra gondolni sem lehet — viszonzá Sqeers élesen. — Be kell érnie száraz toilettel, míg a jeget a kútba belökjük és egy akót a fiúk számára kimerithetünk. Mit bámul ugy reám? Hamar! hamar!

Miklós semmit sem válaszolt, hamar bebujt ruháiba, mialatt Sqeers az ablaktáblákat kinyitotta, és a világot elfujta. Nem sokára reá a szeretetreméltó iskolamesterné asszony szava hallatszott, ki beeresztetni kívánt.

— Jer be kincsem, — mondá Sqeers.

Sqeersné asszony belépett, ugyanazon pongyolában, melyben már az előbbi éjjel oly kellemesen kitünt, csak-hogy további diszül az előbb érintett hálófőkötő felett egy ódon hódkalap volt rajta.

— Vigye a manó — kezdé el az urhölgy, a faliszekrényt felnyitva; — sehol semtalálom az iskolakanalat.

— Azon nincs mit aggódnod édesem, — jegyzé meg Sqeers engesztelve, — hiszen nincs rá jelenleg szükségünk.

— Nincs? Hogy mondhatasz ilyet? — felele Sqeers asszony. — Nem ma van kén-reggel?

— Igen, igen; igazad van; egészen elfeledtem — viszonzá Sqeers ur. — Mi a fiuk vérét egyszer másszor megtisztítjuk, Nickleby.

— Eh, balgaságok! — mondá az urhölgy. — Ne higye, fiatal ember, hogy mi kénvirágért és szörpért költségbe verjük magunkat, csupán hogy vértiket megtisztítsuk. Ha azt hinné, hogy a dolgot ily módon végezzük, nagyon csalódnék. Azért tehát mindjárt nyiltan kimagyarázom a dolgot.

— Kincsem, — vágott szavába Sqeers, homlokát ránczba szedve. — Hm !

— Eh, bolondság ! felele Sqeers asszony. Ha ez az ur itt tanító akar lenni, ugy előre tudnia kell, hogy itt a fiukkal nem sokat czeremóniázunk, csak egy kis ként és szörpöt kapnak — miután ha máskép pepecselne az ember körülöttük, mindig lenne valami panaszuk, ugy hogy soha vége nem szakadna ; azután meg mivel étvágyukat elrontja, és kevesebbe is kerül, mint egy reggeli és egy ebéd, s így az egyszersmind nekik is jó, nekünk is jó. Mi kell több ?

E nyilatkozat után Sqeers asszony fejét a szekrénybe dugta és szorosabb vizsgálatot tett a kanál után, minél Sqeers ur is segített.

Keresés közben suttoztak egymással ; de a szekrény megtompítá szavukat, ugy hogy Miklós egyebet nem vehetett ki, mint hogy Sqeers ur ugy vélekedett, hogy neje valami érthetlent mondott, mely nézetet egyébiránt Sqeersné asszony ostoba fecsegésnek nyilvánított.

Mikor minden keresés kutatás hiábavalónak bizonyult, Smike-ot hívták be, kit aztán Sqeersné asszony és Sqeers ur addig döngettek, pofoztak, mig e kettős kezelés folytán szelleme annyira megvilágosodott, hogy képes lett ama gyanításának kifejezést adni, hogy talán Sqeersné asszony zsebében lesz, mi csakugyan igaznak is bizonyult. De mivel Sqeers asszony előbb azt erősíté, hogy biztosan tudja, miszerint nincs ott, Smike egy további pofot kapott, amiért urnőjének ellenmondani merészkedett ; egyuttal jó rakás ütleget ígértetett neki, ha jövőben nem viseli magát nagyobb tisztelettel ; s így éleselműsége nem volt különösen nyereséges részére.

— Megfizethetetlen egy feleség, Nickleby — mondá Sqeers, midőn neje kisietett, és a szegény Smike-ot maga előtt előre taszigálta.

— Ugy látszik — jegyzé meg Miklós.

— Nem ismerem mását — folytatá Sqeers. — Ő mindig ugyanaz, Nickleby, — mindig egyenlő, dolgos, mozgékony, takarékos teremtmény, mint ez órában látja. —

Miklós önkénytelenül felsóhajtott a szeretetreméltó kilátásgondolatára, mely számára e házban felnyilt, de Sqeers történetesen jobban el volt foglalva saját gondolatai által, hogysesm azt észrevette volna.

— Mikor fenn vagyok Londonban folytatá Sqeers, — közönségesen azon beszédmódot használom, hogy ő a fiúk iránt igazi édes anya. De tizszer több nekik, mint egy anya. Oly dolgokat tesz a fiúkkal Nickleby, hogy bátran állithatom, miszerint az anyák fele sem birna annyit tenni saját fiaiért.

— Én magam is azt hiszem, sir — felele Miklós.

A mi a dologban egyébiránt igaz volt, az abból állt, hogy mind ketten, Sqeers ur és élete párja a fiúkat tulajdoképi és természetes ellenségeiknek tekintették; vagy más szavakkal: abban a véleményben voltak, hogy nekik hivatásuk, és mesterségük minden fiútól annyit csikarni ki, a mennyit csak lehet. Erre a pontra nézve megegyeztek, és a szerint intézték — magukviséletét. Csak az az egy különbség állott fenn köztök, hogy Sqeersné aszszony a háborut az ellenség ellen nyiltan és félelem nélkül folytatta, míg Sqeers gazságát otthon is szokott képmutatásának bizonyos színével leplezte, mintha valóban azt vélné, hogy egykor önmagát is megcsalhatja,

és rábeszélheti, hogy ő tulajdonképen még is talpig jószívű egy ember.

— De jöjjön csak — mondá Sqeers — hasonló gondolatokat segédtanítója lelkében félbeszakatván; menjünk most az iskolába. Segítsen iskolakabátomat felvennem.

Miklós segített főnökének parket vadász-újjasát felhúzni, melyet az egy ruhafogásról a tornácon levett, Sqeers felfegyverezte magát spanyol nádbotjával s a segédtanítót egy udvaron át a ház hátuljának egyik ajtajához vezette.

— Így — mondá az iskolamester, együtt bemenve — ez a mi műhelyünk. —

Oly tarka jelenetekre, és oly sok tárgyra talált itt az ember, melyek a figyelmet magokra vonták, hogy Miklós eleinte csak feltekinteni birt a nélkül, hogy valamit megkülönböztethetett volna. Lassan lassan azonban egy kopár, piszkos szobává fejlett ki a hely, két ablakkal, melyek táblái tizedrésyre sem lehettek üvegből, lévén a legnagyobb rész ócska irókönyvek lapjaival beragasztva. Ezenkívül találtatott még egypár hosszú, ócska töredezett asztal, melyek késsel összevagdalva, tentával bemocskolva és minden lehető módon me voltak rongálva, néhány pad, egy külön íróasztal Sqeers ur és egy másik segédje számára. A boltozat, mint egy csűrő, kereszt és szarufákkal volt megtámasztva, és a falak ugy bemocskolva, hogy lehetetlen volt kivenni eredeti mázuk, már ha ugyan ráfogásnál több lehetett — meszelőtől származott-e vagy festésztől.

Hát még a növendékek — az ifju nemes sarjadék! — A legutolsó gyenge reménysugár, legtávolabb fényvilanása a lehetőségnek, hogy fáradalmai ebben a borzasztó

barlangban valaha valami jóteredményezhessenek, eltűntek Miklós lelkéből, midőn a valónak ijedelmeit meglátta. Sáppadt, sovány ábrázatok, elsorvadt vázak, gyermekek, aggok vonásaival, éktelen alakok durva czondrával tagjainkon, sanyarodott termetű fiúk és mások, kiknek hosszú száraz lábaik a meggörbült testet alig hordhaták — mindezek szemei elébe tolakodtak. Voltak itt csipás szeműek, nyúlajkuak, lőcslábuak; röviden mindenféle förtelmesség, torzvonás, mik a szülőknek magzataik iránt természetellenes elidegenedésére, vagy egy oly életre mutattak, mely a kora gyermekévek óta csak kegyetlenséget és elhanyagoltatást ismert. Látott az ember néhány kis arcot, melyek szépek lehettek volna, ha a szenvedések által megmakacsult belsejök sötét tekintete zorddá nem teszi, látott gyermekkort, melynek szemfénye kialudt, szépsége eltűnt és csak a gyámoltalanság maradt vissza; rozsz, haragos képeket, melyek álmos szemekkel, mint gonosztevők a börtönben, maguk elé meredeztek; szegény teremtményeket, kik gyenge szüleik vétkeért lakolva, még a fogadott ápolónő után és sirtak — azon egy valami után, mit ismertek volt, és a ki mellett még sem voltak magányosságban egészen elhagyatva. Micsoda buján növvő pokoli vetés tenyészett itt, hol rokonérzés és szeretet már születésükkor elfojtattak, hol minden üde és ifjúi érzést verés és éhség által elnyomtak, és minden a bosszúvágyból eredő szenvedély lassan-lassan egész a csordultig megtelt szívnek legbelsejéig harapódzott!

És mégis meg voltak a látványnak, minden fájdalommassága mellett is, humoros vonásai, melyek egy kevésbé érdeklett nézőnél, mint Miklós, méltán nevetést idézhettek volna elő. Sqaers asszony egyik íróasztal mögött állott,

s egy szörnyű nagy tál volt előtte kénnel és szörppel tele. Ebből a drágalátos keverékből mindenik fiúnak adott egy-egy jó adagot, e műtétnél, egy közös, eredetben nyilván óriás számára csinált fakanalat használva, mely mind-egyik úrficska száját tetemesen kiszélesítette, minthogy nehéz büntetés fenyegetése alatt az egész tele kanállal egyszerre le kellett nyelniök. A szoba egyik sarkában a mult éjjel érkezett kis fiúk bujtak egytívé, hárman közülök rendkívül bő bőrnadrágban s ketten ócska pantallóban, melyek azonkívül még szembeötlőleg szorosabban simultak testeikhez, mint a nadrágot közönségesen viselni szokás. Tőlök csekély távolságra Sqeers ur fiatal fia és örököse ült, kiáltó hasonmása atyjának s egész erejéből kezével lábával védte magát Smike ellen, ki egy pár új csizmát akart lábára huzni, melyek gyanusan hasonlítottak azokhoz, melyeket az új jövevények legkisebbike az ide utazásban viselt; és a kis fiu is megismerni látszott tulajdonát, — oly siralmas csodálkozással nézte azt. Ezenkívül egy hosszú sor fiú állt még ott várakozva, mind oly képekkel, melyek nem a legkellemesebb előérzést fejezték ki a megszőrpöztetés iránt; ismét egy másik csapatka, mely ezt a kinzást éppen most állotta ki, mindenféle száj-torzítással mutatva, hogy ez a kanál nem a legkellemesebbek közé tartozik. A fiúk együtt látva oly tarkabarkák voltak, össze nem illőleg és szokatlanul öltözködve, hogy az ember nem állotta volna meg nevetés nélkül a jelenetet, ha vele a piszok, rendetlenség, és sinlődés undorító látványa összekötve nincs.

— Nos — mondá Sqeers, botjával olyat ütve az asztalra, hogy a fiuk fele majd kiugrott csizmáiból; be lesz fejezve valahára az a kura?

— Azonnal, — felelé Sqeers asszony, ki az utolsó funak, kit sietségében majd megfojtott, a fakanállal fejtejeére koppingatott, hogy magához térítse. — Smike, vidd el a tálat — hamar!

Smike kisántikált a tállal s Sqeersné asszony, miután előbb mocskos ujjait egy fiú fürtös fejében megtörülte, sietve követte valami mosóház félébe, hol egy kis tűz égett egy nagy üst alatt, és számos csésze állt egy asztalon. Ezekbe a csészékbe Sqeers asszony kiéhezett szolgálója segítségével valami barna habarékot öntött, melynek olyan színe volt, mint a cserlének, és levesnek nevezték. Minden csészébe tettek egy picziny karéj fekete kenyeret, s miután a fiuk levestüket a kenyérrel kikanalazták, s utána még ezt a kanalat is megtették, s ezzel a reggeli befejeztetett: ünnepélyes hangon megszólalt Sqeers ur: — Uram, engedd, hogy őszintén hálásak legyünk mindazon jóért, mit tőled veszünk — s azután elment saját reggelijét elkölteni.

Miklós is kitágította gyomrát egy csésze levessel, kétségkívül azon okból, mely némely vadakat, rábirja, hogy földet egyenek, — hogy tudniillik ezen belsőrész ne alkalmatlankodjék nekik, ha semmi ennivalóhoz nem juthatnak. Miután erre még egy vajas kenyérszeletet is megevett, melyben állásánál fogva részesült, leült és várt, míg a tanítás elkezdődik.

Nem kerülhette ki figyelmét, hogy a fiuknál életkedv helyett csak néma búsongás uralkodott. Ott semmi nyoma nem volt egy iskola-szobában divó tolongásnak és lármának, semmi annak zajos játékaiból, és kedves vidorságából. A gyermekek reszketve kuporogtak össze s aem látszott bátorságuk lenni mozogni; az egyetlen nő-

vendék, ki némi hajlamot nyilvánított a tréfára és mozgásra. a fiatal Squeers urfi volt. De mivel főmulatsága abban állt. hogy csizmáival a többi fiunak lábujjaira hágott, nem éppen különös örömet találtak virgonczságában.

Fél óra mulva Squeers ur ismét a szobába lépett. a fiuk helyeikre takarodtak, s könyveikhez nyultak, melyekből általában nyolcz tanulóra egy esett Squeers ur néhány perczig nagyon tudós képet csinált. mintha mindent könyv nélkül tudna, és minden szót pusztá fejéből elmondhatna, ha magának azt a fáradságot venni akarná, azután előszólitotta az első osztályt.

A felhívásnak engedelmeskedve, egy fél tuczat gyermekváz térden és könyökön merő lyukakkal, az iskola-mester íróasztala elé sorakozott, egyikök egy elszakadt és piszkos könyvet helyezett a mester tudós szeméi elé.

— Ez Nickleby az első osztály; kap tanítást angol olvasásban és bölcsészetben, — mondá Squeers, Miklóst magához közelebb intve; — latin osztályt is akarunk alapítani s azt ön fogja vezetni. Rajta hát — hol a primus?

— A hátulsó szobában az ablakokat tisztítja, — mondá a bölcsészeti osztály akkori szakasz-vezetője.

— Ah, igaz — felelé Squeers, — Mi gyakorlati tanmódot követünk — az egyetlen helyes nevelési rendszert. T-a=ta, n-u-l=nul; tanul; ige. — A-b=ab, l-a k=lak, ablak: egy átlátszó anyaggal bezárt nyílás, melyen át a világosság hat a házakba. Ha a gyermek ilyesmit a könyvből megtanult, akkor rögtön átviszi a gyakorlatba. Mi itt egészen azt az elvet követjük, melyet

a földgömb használatánál érvényesítnek. Hol a második?

— A kertben gyomlál — felelt egy gyöngéd hang.

— Igen, igen — folytatá Sqeers, a nélkül, hogy magát nyugalmából kivéetni engedte volna; — úgy van. F-ü=fü, v-é=vé, fűvé sz-e-t=szet, fűvészet: főnév, növénytan. Ha megtanulta, hogy a fűvészet a növények tana, akkor kimegy és megismerni tanulja. Ez a mi rendszerünk, Nickleby. Mit tart felőle?

— Mindenesetre nagyon haszonhajtó — felelé Nickleby érthetően.

— Elhiszem azt — válaszolá Sqeers, kinek segéd-tanítója hangsúlyozása nem tűnt fel. — Nos, te harmadik: mi a ló?

— Állat, sir, — viszonzá a fiú.

— Helyesen, — mondá Sqeers, — nemde Nickleby?

— Gondolom, itt semmi kétség nem forog fenn, sir — válaszolá Miklós.

— Természetesen nem — mondá Sqeers. — A ló quadruped, és quadruped latinul annyit jeleni mint: állat, mint mindenki tudja, ki a nyelvtanon keresztül ment, mert miben állna különben a nyelvtan haszna?

— Valóban miben állna? — mondá Miklós szóra-kozottan.

— Mivel dolgodat oly jól végezted — kezdé Sqeers újra, — elmehetsz és nézz lovam után, s vakard meg jól, mert különben majd én téged vakarlak. A többi osztály kimegy és vizet húz, míg elég lesz, mert a katlanokat a holnapi mosásra meg kell tölteni.

E szavakkal az első osztályt elbocsátotta gyakorlati bölcsésetre s Miklóstra nézett félig ravasz, félig kétséges

tekintettel, mintha meggyőződni akart volna, hogy micsoda hatást tett segédtanítójára ez eljárás.

— Igy folyik a dolog nálunk, Nickleby — mondá Sqeers hosszu szünet után.

— Miklós vállat vont alig észrevehetőleg, és azt mondá, hogy őt erre a figyelem tanítja meg.

— Egyébiránt ez igen jó módszer — folytatá Sqeers. — De olvastassa most meg ezen tizennégy kis fiút, mert önnök el kell kezdenie magát hasznossá tenni. Itt henyéségnak nincs helye. —

Sqeers ur ezt oly hangon mondá, mintha egyszerre eszébe jutott volna, hogy neki nincs is szüksége segédtanítójával fölöslegesen bibelődni, vagy hogy ez az intézet nem dicsérte eléggé. A gyermekeknek most félkörbe kellett sorakozniok az új segédtanító körül, ki nemsokára hallgatta azoknak lomha, vontatott és akadozó előadását, azon fontos történetekről, melyek a legrégebbs a-b-c-és könyvben találhatók.

E kellemetes foglalatosság közben nehézkesen húzódott a reggel tova. Egy órakor jöttek a fiuk, miután füstölt marhahúshoz étvágyukat előbb zabkásával és burgonyával a konyhában elrontották, és Miklósnak kegyesen megengedettett, hogy a maga részét magános irasztalához vihesse, s ott azt háborítlanul elkölthesse. Azután a fiuk ismét egy óráig guggoltak a hideg iskolaszobában fagyoskodva, mire a tanítás ujra megkezdődött.

Sqeers urnak szokása volt a fővárosnak félévenkénti meglátogatása után a fiukat összehívni, és azoknak némi közléseket tenni rokonaik felől, kiket látott; ujságokról, miket hallott; levelekről, melyeket magával hozott; számlákról, melyeket kifizettek, vagy jegyzékekről, mikkel

adósak maradtak stb. Ez az ünnepélyes szemle mindig visszaérkezése második napján délután tartatott, talán hogy a másnapig való várakozás által a fiuk önuralmát megszilárdítsa, vagy azért is, mert Sqeers ur bizonyos meleg italok által, melyeket közönségesen ebéd után élvezni szokott, nagyobb szilárdságot, és nagyobb hajtatlanságot nyert. De legyen bármikép: a fiuk az ablakokból, a kertből, istállóból és az udvarból összehivattak és az iskolások száma már teljes volt, midőn Sqeers ur egy kis nyaláb levéllel kezében Sqeersné asszonytól kísérve, kinél két mogyorópálcza volt, a szobába belépett, és hallgatást parancsolt.

— Ha valaki anélkül, hogy kérdeztetnék, száját feltátja mondá Sqeers ur nyájas hangon, — addig verem, míg bőre testéről lehull.

E hirdetés megtette hatását, mert abban a pillanatban halotti csend állt be, s Sqeers ur folytatá:

— Fiuk, én Londonban voltam, és épen és a legjobb egészségben ismét visszatértem családomhoz és hozzátok.

A fiuk ez örömdetes tudósítást szokás szerinti három gyöngye örömkialtással üdvözlék. De milyen örömkialtással? — alig volt erősebb oly ember sohajánál, kinek homlokán a halálveríték kiütötte.

— Láttam közületek egy némelyiknek szüleit — folytatá Sqeers, papirjait átlevelezve, s annyira örömdenek fiaik előmenetelén, hogy hazavitelükre nem is gondolnak, a mi természetesen mindkétrésznek egyenlően hasznára válik.

E szavaknál két vagy három kéz két vagy három szemhez emelkedett, de nagyobb része a fiatal embereknek nem sokat tudott szüleiről, s így a dologban semmikép nem voltak érdekelve.

— Viszontagságokkal kellett küzdenem—mondá Sqeers haragos képet csinálván. — A Bolder apja két fonttal es tiz shillinggel adós maradt. Hol van Bolder?

— Itt, sir— viszonzá hús szolgálatkész hang, — a fiuk ily esetekben éppen úgy tesznek, mint a férfiak.

— Jere ide, Bolder — kiálta Sqeers.

Egy beteges színű, szömölcsökkel befödött kezű fiu lépett halottsápadtan és dobogó szivvel a tanító iróasztalához és szemeit Sqeers képére függeszté.

— Bolder — kezdé lassu hangon, mert beszéd közben fontolóra vette: hogyan férhetne legjobban hozzá. — Bolder, ha atyád azt hiszi, hogy — de higyen a kölyök —

E szavak után megfogta Sqeers a fiu kezét hajtókájánál, s az elszörnyedésnek és undornak épületes kifejezésével nézte azokat.

— Minek nevezed ezt muszjé? kérdé az iskolamester, ráhuzván egyet a mogyoró-husággal, a felelet siettetése végett.

— Ah, hiszen nem tehetek róla, sir — felelé a fiu sirva; — maguktól támadnak, gondolom: a piszkos munka, sir — legalább nem tudom, honnan van, sir, de bizonyosan nem én vagyok az oka.

— Bolder, — mondá Sqeers, inge szegélyét hátrahajtva s jobb tenyerét megnedvesítve, hogy a pálczát jobban megfoghassa; te egy megjavithatatlan gazfiu vagy, s mivel az utolsó rakás verés nem tette meg hatását, meg-lássuk, egy újabb adag nem lesz-e jobb eredménnyel.

Sqeers, a siralmas rimánkodást semmibe se véve, neki esett a fiunak, s addig verte pálczájával, hogy már alig birta karját mozdítani.

— Így, — mondá Sqeers, midőn befejezte, — dörzsölheted a hátadat, a meddig akarod, ezt legalább nem egyhamar fogod ledörzsölni. — Mit, nem akarsz felhagyni a bögéssel? vezesd ki Smike.

A ház rabszolgája tapasztalásból jól tudva, hogy késedelemezéssel mit sem nyerhetni, a szegény áldozatot egy mellékajton odábbállította, mialatt Sqeers ur magát ismét székébe helyezte, és Sqeersné as zony egy másikra telepedett le.

— Lássuk a többit! — mondá Sqeers. — Egy levél Cobbeynek. Kelj fel Cobbey!

Egy másik fiu emelkedett fel, és aggodalmas szemekkel nézte a levelet, míg Sqeers annak tartalmát rövid kivonatban előadta.

— Ah, — mondá Sqeers, — Cobbey nagyanyja meghalt, s nagybátyja János itálnak adta magát. Ezen ujságokat mind nővére küldi, kivéve tizenhatsz pencze-t; megjegyzevén, hogy azok épen elégségesek lesznek az eltört ablakkarika kifizetésére. Édes nőm, nem vennéd magadhoz a pénzt?

Az érdeemes urhölgy a legközönbösebb arczkifejezéssel a világon tette zsebébe, és Sqeers oly hidegvérüleg tért át a legközelebbi fiuhoz, a mint csak lehet.

— A sor most Graymarsh-on van — mondá Sqeers. Kelj fel Graymarsh!

A fiu engedelmeskedett, és az iskolamester átolvasta a levelet, mint előbb.

Graymarsh anyai nagynényje — folytatá Sqeers, miután a tartalmat magáévá tette — igen örvend, hogy a gyerek oly egészséges és megelégedett; Sqeers asszonynak tiszteletét jelenteti, s azt hiszi, hogy annak egy anyagnak

kell lenni. Hasonlóképp azt véli, hogy Sqeers ur fölötté jó e világnak; reméli azonban, hogy abban őt isten még sokáig megtartja üzlete további folytatása végett. A kívánt két pár harisnyát megküldötte volna, ha pénztárában apály nem volna; a helyett küld egy kis értekezést, és reméli, hogy Graymarsh bizalmát az istenbe helyezi. De mindenek előtt óhajtja, hogy igyekezzék Sqeers urnak és asszonyának minden tekintetben kedvében járni, s azokat mint egyetlen barátjait tekinteni; Sqeers ifju urat szeresse és ne panaszkodjék kereszténytelen módon a fölött, hogy őtivel kell együtt hálunia.— Ah! monda Sqeers, az iratot összetéve, gyönyörű egy levél, szeretetteljes, valóban!

Biszonyos értelemben csakugyan szeretetteljes volt az, mert Graymarsh nagynénje, mint bizalmas barátnéi egymásnak suttogták, nem más, mint Graymarshnak valóságos anyja volt. Sqeers azonban, anélkül hogy a dolognak ezen részére czélzást tesz, minthogy az a fiu előtt erkölcstelenül hangzott volna, dolgát tovább folytatta, midőn is a „Mobbs“ nevet kiáltá, mire egy másik fiu állt fel, és Graymarsh ismét helyére ült.

— Mobbs mostoha anyja, — mondá Sqeers — ágyának esett, midőn meghallotta, hogy ő nem akar kövéret enni, s azóta mindig beteg volt. Valamelyik legközelebbi postán megtudni kívánja, hová akarja magát helyezettetni, miután a koszt iránt panaszkodik, és akarja tudni, micsoda érzéssel dúzhatja fel orrátja tehénmáj-leves fölött, miután jó tanítója áldást mondott reá. Hogy az utolsó meg szokott történni, azt ő a londoni hírlapokból, és nem Sqeers urtól tudta meg, ki emberszeretőbb és jóakaratóbb, hogy sem az embereket egymás ellen feluszítsa; ő (a mostoha

anya) egyébiránt magát oly módon megszorítva érzi, hogy Mobbsnak arról még fogalma sem lehet. És fájlalja, hogy rajta vétkes és rút elégedetlenséget vesz észre, minél fogva reméli, hogy Squeers ur majd nyugodtabb kedélyállapotot verend belé. Rosz magaviselete miatt a hetenkénti fél penny zsebpénzt is visszatartja és a kétágu kést dugóhuzóval, melyet számára vett, a missionáriusnak ajándékozta.

-- Makacs kedélyállapot semire nem vezet,— folytatá Squeers ur, mialatt jobb tenyerét ismét megnedvesítette? — Vidámságot és megelégedést mindig épségben kell tartani Mobbs, lépj elő!

Mobbs lassan mozdult az íróasztalhoz, és szomorú sejtésben, hogy nemsokára elég oka lesz rá, szemeit dörzsölte; lett is oka reá oly nagy mértékben, mint csak iskolás gyerek valaha kívánhatja, s hasonlólag eltávolított a mellékajton.

Squeers ur aztán folytatta a többi levelek kinyitását. Némelyek közülök pénzt tartalmaztak, mely Squeersné asszonynak adatott eltevéésre, mások különféle ruhaneműekre vonatkottak, mint sapkák, harisnyák s több effélékre, melyek azonban a nevezett urnőnek véleménye szerint mind majd fölötte nagyok, majd kicsinyek voltak, és senkinek nem akartak alkalmasak lenni, csak az ifju Squeersnek, ki valóban legalkalmasabb mértékkel látszott birni, miután minden, mi az intézetbe került, ugy állt neki, mintha csak öntve lett volna reá, különösen fejének kellet csodálatos rugalmassággal birnia, miután bármily bőségu kalap vagy sapka neki egyenlően jól illett.

E dolog eilintézése után még néhány iskolaórát eltarisznyáztak, mire Squeers ur családja körébe visszavonult,

és a fiukra-vigyázást a fölötté hideg szobában segédtanítójára hagyta, hol mihelyt besötétedett, az estebédet kenyérben és sajtban kiosztották.

Az iskolaszoba egyik szegletében, közel az iskola-mester íróasztalához egy kis kályha állt, mely mellett Miklós leült, s lealázott állása érzetében a halált, mint egy boldogító megváltót óhajtott magának. A kegyetlenség, melynek akaratlan tanuja volt, Squeersnek durva és gaz magaviselete, még akkor is, midőn legjobb hangulatban volt, — általában minden, mit e piszkos helyen látott vagy hallott, egyesültek e borús hangulat előidőzésére. Hát még midőn arra gondolt, hogy azokban közreműködni, és — mindegy akármily lánezolatja a körülményeknek kényszerítette is őt arra — mint segítő büntárs kellett, hogy részt vegyen e rendszerben, mely csak undort és boszuságot idézett elő lelkében: — ekkor ön magát is utálta, s e pillanatban úgy tetszék neki, hogy már maga a pusztá visszaemlékezés mostani lealáztatására örök időkre lehetetlenné teszi, hogy fejét valaha az emberek előtt fölemelhesse.

Egyelőre azonban határozata meg volt állapítva, és a múlt éjjel feltett szándékai változatlanul maradtak. Anyjának és húgának irt, értesítette őket utazása szerencsés lefolyásáról és Dotheboys-Hallt illetőleg csak kevésről, de ez a kevés is lehető derült módon volt elbeszélve. Azt hitte, hogy ha megmarad, még itt is eszközölhet némi jót és övéi sokkal inkább függtek nagybátyja kegyétől, hogy sem annak haragját most magára vonni merte volna.

Egy gondolat mindazáltal jobban nyugtalanította, mint minden a helyzetéből eredő, s a maga személyére

vonatkozó tekintetek — tudni illik: hűgának valószínű sorsa. Nagybátyja megcsalta őt s nem lehetett-e attól tartani, hogy hűgát is valami nyomoru helyre zárja, hol szépsége és fiatalsága sokkal nagyobb átokká válnék, mint a rútság és vénség? Ez rettentő gondolat volt egy kezén lábán megnyügözött férfira nézve, — de nem, hisz anyja mellette volt, és a festésznő is, egy, igaz, nagyon együgyű lány, de ki még is a világban és a világtól élt. Hajlandó volt hinni, hogy Ralph személyes gyűlölséget táplál ellene (Miklós ellen.) Miután elgondó oka volt a maga részéről is hasonló gyűlölséget táplálni: e gyanítás bizonyossággá vált, noha magát rá akarta beszélni, hogy a kölcsönös gyűlölség senki másra, csak kettejükre vonatkozik.

Ily elmélkedésekbe mélyedve, szeme történetesen Smike-ra esett, ki térden a kályha előtt feküdt s a tűzhelyről kipattant egy pár izzó szenecskét szegedetett fel és ismét a tűzbe dobta. A szegény fiu épen félbehagyta foglalkozását, hogy lopva egy pillantást vessen Miklósra, és visszarettent, mintha félne, hogy azért meg fog fenytetni.

— Tőlem nem kell félned — mondá Miklós barátságosan. — Fázol? —

— N—e—m. —

— Fogaid vaczognak.

— Nem fázom — válaszolá Smike hirtelen. — Én azt megszoktam.

Magatartásában szembetűnőleg mutatkozott a félelem, nehogy botránkozásra szolgáltatassan okot, de általában is oly félénk és levert volt, hogy Miklós nem tartóztathatta magát felsőhajtani: szegény fiu!

Ha a szegény szenvedőt megütötte volna, szó nélkül dább áll, de így sirva fakadt.

— Ah istenem! sóhajta fel, s felpattogzott, kérges kezeivel képét befedte, — meghasad a szívem — ah, meghasad a szívem. —

— Légy nyugodt — mondá Miklós, kezét vállára téve. — Légy férfi, hiszen korra nézve már csaknem az vagy; Isten segítsen.

— Korra nézve — mondá Smike. — Oh egek! — hány esztendő eltelt, mióta én mint kis gyermek ide jöttem, ifjabban, mint akarmelyik azok közül, kik most itt vannak! — Hová lettek mindnyájan?

— Miről beszélsz — kérdé Miklós, ki a szegény, félig bamba teremést észére akarta téríteni. — Beszélj.

— Rokonaim — felelé, — én — az én — ah! mennyi kint szenvedtem én!

— A remény nem hal meg — válaszolt Miklós, a nélkül, hogy tudta volna, mit mondjon.

— Nem, — felelé a másik számomra nincs remény. Emlékszik ön a fiura ki itt meghalt?

— Tudod, hogy akkor még, nem voltam itt — mondá Miklós nyájasan — de hát mi történt vele?

— Oh — felele Smike a kérdőhöz közelebb csuszván — én virrasztottam mellette, s midőn körülöttünk minden csendes volt, nem kiáltott többé rokonai után, kiktől kivánta, hogy ülnének le mellette, hanem elkezdett maga körül képeket látni, kik hazulról jöttek. Azt mondá, hogy mosolyognak reá, és beszélnek vele, s végre meghalt, midőn épen fejét felemelte, hogy e képeket megcsokolja. — Hallja Ön?

— Igen, igen — felelé Miklós.

— Micsoda képek fognak én reám mosolyogni, ha én meghalok? — folytatá Smike borzadozva; — ki fog

én hozzám beszélni ama hosszú éjjeleken? Hazulról nem jöhetnek, ők engem megijesztenének, ha azt tennék, mert én semmit sem tudok szülőföldemről, és nem ismerném őket. Számomra csak félelem van és szenvedés. Félelem és szenvedés az életben és a halálban, de semmi remény — semmi remény.

A harang megkondult takarodóra és Smike, ki e hangnál ismét szokott közömbös, tompaelműjűségébe merült, ellopózott, mintha rettegne, hogy észreveszik. Nem-sokára rá követé őt Miklós is — saját szobája nem lévén, — a piszkos s fölötte teli alvószobába.

Kilencedik fejezet.

(Squeers kisasszonyról, Squeers asszonyról, az ifju Squeersről, és Squeers urról. Különféle dolgokról és személyekről, melyek a Squeers családdal éppen oly nagyon kapcsolatban állnak, mint Nickleby Miklóssal.)

Midőn Squeers ur este az iskolaszobát elhagyta, mint már feljebb érintettük, lakszobájába vonult, — nem abba, hol Miklós megérkezése éjén étkezett. hanem egy kisebb a hátsó épületben, hol kegyteljes neje s reményteljes fia és szeretetreméltó leánya egymás társaságának örvendeztek. Squeers asszony a harisnyabetömés nőies foglalatosságához készült, míg a kisasszony és az ifju uracska valami véleménykülönbséget tárgyaltak ökölharczczal az asztalon át, mely a tiszteletreméltó apai föntség közeledtével nesznélküli lábnyomások kicserélésévé változott az asztal alatt.

Itt talán helyén lesz az olvasóval tudatni, hogy Squeers Fanni kisasszony huszonharmadik évében járt. Ha valami különös kellem és szeretetreméltóság ez életszaktól elválaszthatatlan, ugy el kell ismernünk, hogy Squeers kisasszony is birtokában volt azoknak, minthogy semmi ok nincs feltenni, hogy az általános szabály alól ép ő lett volna kivétel. Ő nem volt oly magas, mint anyja, e tekintetben inkább atyjához hasonlított, hanem meg volt neki előbbtől a durva hang, míg utóbbtól a jobbik szem azon nevezetes kifejezése szállt át reá, mely egészen úgy látszott, mintha vak lett volna.

Squers kisasszony csak éppen most tért vissza egy szomszéd barátnéja többnapos látogatásából az atyai földel alá, s e körülménynek tulajdonítható, hogy még semmit nem hallott az új segédtanítóról s csak most tudta meg annak jelenlétét, midőn Squeers ur a beszédet reá fordította.

— Nos, kincsem — mondá Squeers, székét az asztal mellett hátra taszítva, — hogy tetszett eddig neked ?

— Ki ? — kérdé Squeers asszony, ki e pillanatban férje gondolatjárását nem tudta felfogni.

— Hát a fiatal ember — az új tanító — ki más gondolhatnék ?

— Ah, a Knittelbrey ? — mondá Squeersné asszony türelmetlenül ; — én nem szenvedhetem.

— És miért nem, kedvesem ? — kérdé Squeers.

— Mi gondod arra ? — viszonzá Squeers asszony, nem elég ha mondom neked, hogy gyűlölöm őt ?

— Az egészen elég neki édesem, és mondhatom tán több is az elégnél, ha tudná, — válaszolá Squeers ur engesztelő hangon. — Azonban csak kíváncsiságból kérdeztem, kincsem.

— No tehát, ha éppenséggel tudni akarsz, hiszen megmondhatom — felelé Squeers asszony — mert ő egy gögös, felfuvalkodott, rátarti, magas orru páva.

Midőn Squeersné asszony felindult volt, nagyon hatalmasan szokott beszélni, s ezenkívül egy nagy rakás melléknevet is belefonni beszédébe, melyek között néhány képes kifejezés is akadt, mint jelen esetben a páva szó, és a Miklós orrára való célzás, mely nem betűszerinti értelemben vevendő, sőt sokkal inkább — olykor a hallgató tetszése szerint — igenis széles értelmezést engedett meg. Nem is igen nagyon gondolt vele, hogy az előnevek összeillettek-e, mint

a jelen esetből látható, mert egy magas orru páva bizonyosan egészen új az ornithológiában, s oly ritkaság, mit nem mindennap lehet látni.

— Hm! — de ő olcsó, kincsem — ellenveté szeliden Squeers ur erre a kifakadásra; — a fiatal ember igen olcsó.

— Oh igen — viszonzá Squeers asszony.

— Őt font évenként — jelenté az iskolamester.

— Nem elég drága az, ha nincs rá szükség? — felelé neje.

— De szükségünk van reá — viszonzá Squeers.

— Én nem látom át, miért volna reá nagyobb szükséged, mint a meghaltra volt — mondá Squeers asszony. — Csak hallgass. Nem tévedheted a jegyekre és a hirdetményekbe: „Nevelő intézet Squeers Wackford ur vezetése alatt ügyes segédtanítókkal“ a nélkül, hogy egy ilyen ingyenélőt beigtatni kellene? Nem fordul az elő más intézeteknél mindennap? Nem, nem, te veled már nem lehet kijönni.

— Ugy — gondolod? — felele Squeers erős hangon. — Mondok neked valamit, asszony! A mi a tanítótartást illeti, már abban én belenyugvásoddal a magam útját követem. Nyugat-Indiában a rábszolga-felügyelő mellé egy alárendelt segédet adnak, kinek az után kell látni, hogy a feketék el ne szökjenek, vagy fel ne lázadjanak; én is akarom tehát, hogy legyen egy alárendelt emberem, ki hasonlóképen ügyeljen a mi feketéinkre, míg majd egykor a kis Wackford képes lesz a felügyeletet magára venni.

— Fogom vezethetni, ha majd felnöttem, az iskola fölügyeletét, atyám? — kérdé Wackford az ifjabbik, elragadtatása túlságában egy mérges lábnyomást abbahagyva, melyet éppen nővérének szánt volt.

— Igen, azt tenni fogod, fiam — válaszolá Squeers ur érzelgő hangon.

— Hi! teringettét! majd megadom én a fiúknak — kiálta a sokat ígérő sarjadék, atyja botja után nyúlván; — tudom apám, hogy meg fognak emlegetni.

Mily büszke pillanat Squeers ur életében, egy gyermeke lelkében feltűnt ily nemes lelkesedés kitörésének tanuja lehetni, kiből egykori nagysága már most kitündökölt! Egy penny-t nyomott kezébe és érzéseinek egy hangos kaczagással tágitott, példás nejjével egyesülve. A gondolkodásmódnak összhangzása a jó kedvet és egyességet ismét helyreállította a társaságban.

— Ő egy rút, felfujt majom — egyébnek nem tekinthetem — mondá Squeers asszony ismét visszatérve Miklósra.

— No ha már fel van is fujva — felele Squeers, — a mi iskolaszobáinkban nem egy könnyen lehet azzá — kivált mikor nem is látszik különösen kedvére lenni.

— Jó — jegyzé meg Squeersné asszony, — már ezzel mondasz valamit. Remélem, az majd lehangolja büszkeségét. Én rajtam legalább nem fog múlni.

Büszke segédtanító egy yorkshire-i iskolában oly rendkívüli tünemény, kivált miután segédtanító már magában is ritkaság volt; egy kevély segédtanítónak oly lény gyanánt kellett feltűnni, melynek lehetőségéről még a legkicsapongóbb ábránd sem engedett volna semmit álmodni, úgy, hogy Squeers kisasszony, ki ritkán foglalkozott iskolai dolgokkal, nagy kíváncsisággal kérdezte, ki az a Knittelbrey, ki magát oly kevélyen viseli.

— Nickleby — javítá ki Squeers ur a nevet elébe

szótagolva. — Anyád a dolgokat, és embereket mindig helytelen néven nevezi.

— Semmit sem tesz — viszonzá Squeers asszony; én kellő szemekkel nézem azokat, s ez az, a mire szükségem van. Vigyáztam reá, midőn ma délután a kis Boldernek kijuttattad a részét. Az egész idő alatt oly sötéten nézett, mint egy viharfelhő, sőt egyszer fel is ugrott, mintha kedve lett volna neked esni. Igen, jól láttam azt, bár ő nem vett észre.

— Hagyjuk ezt most atyám — mondá Squeers kisasszony, midőn a család feje épen válaszolni készült, — ki az az ember?

— Eh, atyád azt a mesét hitette el magával, hogy az egy előkelő, de elszegényedett férfinak a fia, — felelé Squeers asszony.

— Előkelő férfinak a fia?

— Igen, de én egy cseppet sem hiszem. Ha ő egy urnak a fia, akkor bizonyosan talált gyerek, ez az én véleményem.

— No bizony, semmi afféle, — felele Squeers, mert apja több évvel az ő születése előtt elvette anyját, s ez még most is él. De ha úgy volna is, azzal nem igen kellene gondolnunk, mert mi az által, hogy őt felvettük, benne egy igen jó barátot kapunk, és ha a muszjénak tetszik a felügyeleten kívül, mely teher rajta fekszik, a fiúkat még valamicskére tanítani is, ugy semmi szóm nincs ellene.

— Még egyszer mondom, hogy jobban gyűlölöm őt, mint a mérget — lobbant fel Squeers asszony indulatosan.

— Ha ő neked nem tetszik, kincsem — felele Squeers, — ugy senkit sem ismerek, ki azt jobban tudná vele

éreztetni, mint te, és itt természetesen semmi ok nincs arra, hogy miért kellene magad fárasztanod mérgeid elpalástolásával.

— Eszem ágába sincs, légy meggyőződve — nyilváníta Squeers asszony.

— Helyesen, — felele Squeers; és ha valami kevélység lappang benne, mi nekem is úgy látszik, úgy bizonyosan alig van Angliában asszony, ki valakit oly hamar hajlékonyná tehet, mint te édesem.

Squeersné asszony szívéből nevetett e hizelgő bókon, s úgy vélekedék, hogy ő annak idején egy és más fennhéjázó szellemet csakugyan lehangolt. — Mi azonban igazságot szolgáltatunk jellemének, ha azt mondjuk, hogy ő becsületes férjével egyesülten nagyon is sokat megtört.

Squeers Fanny kisasszony erre és több egyébre, mit e tárgy felett beszéltek, pontosan figyelmeztet, és hálósobájába visszavonult, ám a kiéhezett szolgálót körülményesen kikérdezgette a segédtanító külseje és magatartása iránt. A lányka feleletei oly lelkesedve hangzottak, és oly sok dicsérő észrevételekkel kísértettek, szép szemeire, édes mosolyra, és egyenes lábszáraitra vonatkozólag, (melyeket különösen feldicsért, miután e tagok növése Dotheboys-Hallban általában görbe volt) hogy Squeers kisasszony csakhamar azt a következtetést vonta ki, hogy a segédtanítónak igen jeles, vagy mint ő igen fontosan megjegyzé, nem közönséges embernek kell lenni, és így az érintett kisasszony arra határozta magát, hogy Miklóst a legközelebbi napon szemügyre veszi.

Ezen szándéka kivitelére oly időpontot használt fel, midőn anyja elfoglalva, és atyja távol volt, s bement mintegy történetesen az iskolaszobába egy író tollat vágatni,

hol azonban, minthogy senkit, csak Miklóst látta a gyermekek közt elnökölve, nagyon elpirult s nagy zavart színlett.

— Bocsánatot kérek — mondá akadozva, azt hittem, hogy atyám itt van — vagy itt lehetne — oh jóságos ég! mily ügyetlen

— Squeers ur kiment. — mondá Miklós, e látogatás miatt zavarba éppen nem jövén, bármily váratlan volt is az.

— Sokáig nem jön vissza, sir? — kérdé Squeers kisasszony szégyenlős késedelmezzéssel.

— Egy óráról beszélt, — felele Miklós, természetesen udvariasan, de minden nyomai nélkül annak, mintha Squeers kisasszony kecasei szivét megérintették volna.

— Soha ily fonákságot — mondá a fiatal delnő. — Köszönöm önnek, nagyon sajnálom, hogy háborgatnom kellett. Ha azt nem gondoltam volna, hogy atyám itt lesz, semmi áron nem — igazán boszszantó. Igen különösnek kell ön előtt látszanom, — susogá Squeers kisasszony ismét elpirulva, mialatt majd Miklóstra iróasztala megett, majd a kezében tartott tollra veté szemeit.

— Ha csak ezt kívánja kegyed — mondá Miklós a tollra mutatva és az iskolamester lánya vonakodó zavarán akaratlanul elmosolyodva, — talán pótolhatom a helyét.

Squeers kisasszony mintegy kételkedve, hogy illő-e még közelebb lépni egy egészen ismeretlen emberhez, az ajtóra pillantott, majd körül a szobában, de azután — a negyven fú jelenléte által némiképp felbátorodva, Miklós oldalához lépett, és kezébe adta a tollat a félenkség és leereszkedés legmegnyerőbb vegyítékével.

— Kívánja kegyed, hogy keményre vágjam vagy

lányra? — kérde Miklós, s ismét mosolyga, nehogy hangos nevetésre fakadjon.

— Mily kedvesen mosolyog — gondolá Squeers kisasszony.

— Mit mond kegyed? — kérde Miklós.

— Oh istenem, biztosítom önt, hogy e pillanatban egészen egyébre gondoltam — viszonzá Squeers kisasszony — ah oly lányra, mint csak lehet, ha szabad kérnem.

Squeers kisasszony sóhajtott e szavaknál, a minek talán azt kellett jelentenie, hogy az ő szive lány, s azért a tollat is úgy kívánja.

Miklós a tollat ez utasítás szerint vágta. Midőn azonban Squeers kisasszonynak visszaadta, ez azt elejtette, s midőn ő lehajolt, hogy felvegye, Squeers kisasszony is lehajolt, s összeütötték fejeiket, mi felett huszonöt kis fiu hangosan nevettek. — bizonyosan legelőszőr ebben a fél évben.

— Mily ügyetlenség tőlem — mondá Miklós, az ifju delnőnek az ajtót kinyitván.

— Éppen nem, sir — felelé Squeers kisasszony, az én hibám volt — csak az én ostoba — oh, oh! — Jó reggelt!

— Ajánlom magamat — viszonzá Miklós. — Ha még egyszer vágok tollat kegyednek, remélem nem fog megint oly esetlenül történni. — Vigyázzon kegyed, lerágja a hegyét.

— Igazán — felelé Squeers kisasszony — oly zavart vagyok, hogy alig tudom, mit — nagyon sajnálom, hogy önnek annyi fáradságot okoztam.

— Éppen semmi fáradságot, — bizonyítá Miklós, az iskolaaajtót betéve.

— Egész életemben nem láttam ily lábszárakat, — mondá Squeers kisasszony a midőn menni indult.

Squeers kisasszony valóban bele szeretett Nickleby-ba.

Hogy megfejtessük magunknak a gyorsaságot, mely-
lyel ebben a fiatal delnőben Miklós iránt szenvedély tá-
madt, meg kell említnünk, hogy barátnéja, kit nem rég
meglátogatott, egy molárnak, mintegy tizenhét éves
leánya volt, ki a legközelebbi mezővárosban egy gabona-
kereskedő fiával jegybenjárt. Squeers kisasszony és a molnár
leánya meghitt barátnék voltak, és a fiatal barátnék közti
szokás szerint néhány év előtt megígérték egymásnak, hogy
ha férjhez menendők lesznek, mielőtt azt bármely élő lé-
leknek közlenék, e fontos titkot egyik barátné a másik ke-
belébe fogja letenni, és azt minden idővesztés nélkül nyo-
szolyóleánynak megkéri. A molnárleány ezen ígérethez híven,
mindjárt eljegyeztetése után kijött, és éjjeli tizenegy órakor
— mert a gabona-kereskedő fia (a schwarzvaldi konyhaóra
szerint) csak négy perczcel tizenegy óra előtt ígérte oda
neki kezét és szívét — Squeers kisasszony hálószobájába
sietett, ez örvendetes hirt közölni. De miután Squeers kis-
asszony öt évvel korosb, és mi nem jelentéktelen körülmény
— a tizeseken túl volt azóta forróbban égett mint valaha,
e bizalmat viszonzozhatni és barátnéját egy hasonló titokba
beavathatni, de vagy, mert nehéz volt az ő, (már mint a
Squeers kisasszony) tetszését megnyerni, vagy talán még
nehezebb, hogy ő valakinek megtessék — nem akadt alkalma
titkot közölhetni. Mihelyt azonban az éppen elbeszélte kis
találkozás Miklóssal megtörtént, Squeers kisasszony fel-
tette kalapját, futott a legnagyobb sietséggel barátnéjához,
és a régi hallgatási fogadás ünnepélyes ismétlése után fel-
födözte neki, hogy még ugyan nem valóságosan eljegyezve,
de már annyi, mintha eljegyezve volna, egy előkelő férfi
fiával, ki a legtitokteljesebb, és legkülönösebb körülmények

alatt, mint tanító jött Dothenboys-Hallba, de valóságban — mint az Squeers kisasszony nem egy alapos oknál fogva hihette — azért, hogy hallva szépsége hírét — vele megismerkedjék és aztán megkéresse.

— Nem valami rendkívüli ez? — végzé jelentését Squeers kisasszony, az utolsó szót különösen hangsúlyozva.

— Minden bizonynyal, nagyon rendkívüli, — felele a barátné; — de hát miket mondott neked?

— Ne kérdezd azt kedvesem, hogy miket mondott nekem, — viszonzá Squeers kisasszony. Csak láttad volna pillantásait és mosolyát, én soha életemben nem voltam úgy elkábulva.

— Nem így nézett-e reád? — kérdé a molnárlány a gabona-kereskedő egy szerelmes pillantását lehetőleg utánozva.

— Olyan formán, csakhogy előkelőbben, — felele Squeers kisasszony.

— Ah, nyilvánítá a barátné, — már az jelent valamit, bizhatok benne.

Squeers kisasszony, kinek még némi aggodalma volt a dologra nézve, örömet hagyta magát illetékes tekintély által tanítani; és midőn a beszélgetés folytán, melyben a szerelem jelei szóbahozattak, sok pontban hasonlatosság látszott a segédtanító és a gabona-kereskedő magaviselete között, oly rendkívül bizalmassá lett, hogy barátnéjának sok oly dolgokat beszélt el, miket Miklós nem mondott, s melyek oly igen hizelgők voltak, hogy legkisebb kétséget sem engedtek felmerülni. Beszélt aztán kemény sorsáról, hogy oly szülei vannak, kik jövődöbéli férje iránt határozottan ellenséges indulattal viseltetnek, mely szomorú körülmény fölött annyival hosszasabban és szélesebben

kiterjeszkedett, mivel barátnéja szülei az ő leányok eljegyzésébe tökéletesen bele nyugodtak, s úgy az egész megkérés oly egyszerűen és közönségesen foly le, mint csak gondolni lehet.

— Én is szeretném látni, — mondá a barátné.

— Fogod is látni, Tilda — felele Squeers kisasszony, — a legháladatlanabb teremtésnek kellene magamat tartanom a földön, ha azt tőled megtagadnám. Azt hiszem, anyám legközelebb elutazik egy pár napra néhány fiút hozni. Ha ez megtörténik, akkor téged és Jánosodat meghivlak theára, mely alkalommal meg fogjátok őt ismerhetni.

Ez felséges gondolat volt, s miután azt kellőleg megvitatták, elváltak a barátnék.

Ugy esett, hogy az út, melyre Squeersné asszonynak indulnia kellett, hogy három új növendéket hozzon, és két már meglevő növendéke rokonait egy kis hátralék kiegyenlítésére szorítsa, még ugyanazon délután másodnapra határozottat el; és a megállapított időben Squeers asszony felült a postakocsi egyik külső helyére, midőn az Greta-Bridge-ben lóváltás végett megállt. Egy kis nyalábot vitt magával, mely egy üveg szeszesitalt; kenyeret és hússzeleteket tartalmazott; vitt egy nagy bő köpenyt, hogy magát éjjel abba burkolja, és e málhával útnak indult.

Ily alkalmaknál Squeers urnak azon ürügy alatt, hogy sürgős dolgai vannak, szokása volt minden este a mezővárosba menni, hol egy általa nagy becsben tartott kocsmában mindig tíz vagy tizenegy óráig időzött. Mint-hogy tehát a thea mulatókör nem állott útjában, sőt inkább arra szolgált, hogy leányával a dolog iránt megállapodjanak, nehézség nélkül beleegyezett abba, s az ellen

sem volt semmi kifogása, hogy személyesen értesitse Miklóst arról, hogy estére öt órakor az ülőszobában theára váratik.

El lehet gondolni, hogy Squeers kisasszony, midőn az idő közelgett, nem kis zavarban volt, azonban mindenesetre előre gondoskodott, hogy magát a legkedvezőbbben felpiperézze. Haja, mely meglehetősen veresbe átjászott, és a la Titus rövidre volt nyírva, fejről öt dugóhúzó-forma fürt-sorokban csüggött alá, és vajmi mesterkéltén takarta be a bizonytalan szemek hibáit; nem is szólunk a kék övről, melynek végei hátul lecsüngtek, vagy a horgolt kötényről, a hosszú keztyükről, a vállakon átvetett és a másik kar alatt összekötött zöld vitézkötésről, vagy a többi számos toilette fortélyokról, melyek mint a Miklós szive emlen készített megannyi nyilnak látszhattak. Ezen előkészületek még alig voltak tökéletes megelégedésre bevégezve, midőn barátnéja egy fehéren barnásan koczkázott néhány pipere-czikket tartalmazó málhácskával megérkezett, melyeket csak itt akart fölhúzni, mit a molnárleány szakadatlan csevegés közben csakugyan meg is tett. Midőn Squeers kisasszony barátnéja haját rendbehozta volt, a barátné Squeers kisasszony haját igazította el, a minél egy rakás fürtöt nyaka fölé lecsüngesztett sat. Midőn már mindketten teljes megelégedésökre felcizcomázták magukat, felhúzták hosszú keztyűiket, és teljes pompában lementek a lépcsőzeten a szobába, hol minden készen volt a társaság elfogadására.

— Hol van Jánosod, Tilda? — kérdezé Squeers kisasszony.

— Csak haza ment átöltözködni, — felelé a barátné,
— de itt lesz mielőtt a thea elkészül.

— Hogy dobog a szívem, — mondá Squeers kisasszony.

— Ah, ismerem én azt, — felelé a barátné.

— Te tudod, Tilda, én ilyesmihez nem szoktam — mondá Squeers kisasszony, kezét balcsipőjére téve.

— Eh, az magától megjön, édesem — vigasztalta a barátné.

Mig ők így csevegtek, a kiéhezett szolgáló a thea-edényeket bevitte, és nemsokára reá kopogtatott valaki az ajtón.

— Ő az, — szóla Squeers kisasszony. — Oh Tilda!

— Pszt, — mondá Tilda, — Hm! mond legalább, hogy : szabad.

— Szabad, — szólalt fel Squeers kisasszony csendes hangon.

— Jó estét! — mondá a fiatal ember, hódításáról még csak sejtelve sem lévén. — Squeers urtól, hallottam, hogy — —

— Oh igen, egészen úgy van, — szóla közbe Squeers kisasszony; atyám a theát nem velünk issza, de gondolom, önnek ő nem igen hiányzik — ezt pajkos tekintettel mondta.

Miklós nagy szemeket csinált, de, mert éppen semmivel sem gondolt, abba hagyta a dolgot, és midőn a molnárlánynak bemutatattott, magát annyi kellemetességgel viselte, hogy a fiatal delnő a csodálkozásból ki sem jöhetett.

— Csak még egy másik urra várunk — mondá Squeers kisasszony, a kis thea üstről a fedelet levéve, és abba belenézve, hogy forr-e már.

Miklósnak igen közömbös volt, hogy egyet vagy húszat

várnak-e, s így e tudósítás legkevésbé sem érdekelte, levert volt, és miután semmi különös okot nem látott, miért kellene magát kellemessé tenni, az ablakon kinézett és akaratlanul sóhajtott.

A véletlen úgy akarta, hogy Squeers kisasszony barátnéja, ki enyelgő lányka volt, Miklós sóhajtását meghallotta s ezért feltette magában, hogy a szerelmespárral csüggedtsége miatt ingerkedni fog.

— Ha csak az én jelenlétem az oka, — mondá a fiatal delnő, azt fel se vegyétek, mert én is abban a betegségben sínlődöm. Éppen úgy tehetek, mintha magatokban volnátok.

— Tilda, — mondá Squeers kisasszony, fűrtjeinek legfelsőbb soráig elpirulva — szégyenlenem kell magamat miattad.

A két barátné erre ismételt nyihogásra fakadt, és helylyel-közzel zsebkendőiket át Miklósra pillantottak, ki legnagyobb bámulásából lassan-lassan ellenállhatlan kacagásba tört ki, melyet részint már a gondolat, hogy ő Squeers kisasszonyba szerelmes legyen, de részint a két leányka ostoba kinézése és magaviselete is okozott. E két körülmény egybevéve oly maróan tréfásnak látszott, hogy nyomoru helyzetének daczára is addig nevetett, míg már nem bírta.

— Isten neki, — gondolá Miklós, — ha már itt vagyok, és egy vagy más oknál fogva tőlem azt látszanak várni, hogy mulattassam a társaságot, nagyon illetlen lenne úgy állnom itt, mint egy tuskó. Hozzá simulok tehát a társasághoz.

Pirulva kell megvallanunk, hogy fiatal heve és élénk-sége szomoru gondolatjain egyideig diadalmaskodott. Mihelyt készen volt elhatározásával, nagy nyájassággal Squeers kisasszonyhoz és barátnéjához lépett, egy széket húzott a theaasztalhoz, s elkezdett oly szabadon mozogni, mint segédta-

nitó bizonyosan nem mozgott úgy főnöke házában, mióta csak a segédtanítói állás feltaláltatott.

A delnök igen el voltak ragadtatva Nickleby ur megváltozott viselete által, a midőn a várt fiatal ember végre megérkezett. Haja még nedves volt, mivel éppen akkor mosdott. Egy tiszta ing, melynek gallérja úgy nézett ki, mintha valamely ősapjától örökölte volna, s egy fehér hasonló terjedelmű mellény, ezek voltak személyének óriási főékei.

— Nos, János? — mondá Price Matild kisasszony, mert ez volt becsületes neve a molnárlánynak.

— Nos, — felele János viczorogva, mit maga a galér sem palástolhatott el.

— Bocsánatot kérek — szóla közbe Squeers kisasszony sietve a két urat egymásnak bemutatni; — Nickleby ur — Browdil János ur.

— Szolgája, sir — mondá János, ki hat lábnyi magas volt, oly ábrázattal és derékkal, melyek arányai inkább fölötte nagyoknak, mint kicsinyeknek látszottak.

— Örülök az ismeretségnek, sir, — mondá Miklós a vajas szeletek közt nagy pusztitást téve.

Browdie ur nem birt különös társalgási képességgel, s így még vagy kétszer vigyorgott, s minthogy most már a társaság mindenik személye iránt teljesítette szokott figyelme jeleit, harmadszor is vigyorgott minden különös ok nélkül, és szintén hozzálátott.

— Elment az öreg asszony? — kérdé Browdie ur, telt szájjal.

Squeers kisasszony igenlőleg intett.

Browdie ur félrehúzta száját egy még szeretetreméltóbb vigyorgásra, mintha úgy vélné, hogy valóságos oka van a nevetésre, s aztán ismét neki esett uj erővel a

vajaskenyérnek. Valóban érdemes volt látni, mint sarczoltak ketten, ő és Miklós.

— Ugy hiszem, ön se kap minden este vajasszeleket — mondá Browdie ur, miután Miklóstra az üres tányér felett egyideig szemet meresztett.

Miklós elpirulva ajakaiba harapott, s úgy tett, mintha ez észrevételt nem hallotta volna.

— A kőbe is! — mondá Browdie ur, hangos nevetéssel, — itt nem igen bőven találunk. Ön nemsokára bőr és csont lesz, ha addig kibirja, he, he, he!

— Ön igen tréfás, sir — felelé Miklós megvetőleg.

— No, azt nem tudnám — felele Browdie ur, de a másik tanító — menykőbe! — oly vékony volt, mint a czérnszál.

A régibb tanító karcsuságára való emlékezés Browdie urat a legnagyobb elragadtatásba ejtette, mert nevetett, míg csak szükségesnek gondolta szemeit öltönye ujjával megtörölni.

— Nem tudom, van-e annyi felfogási képessége, hogy be lehessen önnel láttatni, miszerint észrevételei igen sértők, Browdie ur, — mondá Miklós növekedő haraggal. — De ha úgy van, legyen jó: nekem — —

— Ha még egy szót szólasz János — kiáltá Price kisasszony tisztelőjének száját befogva — csak még egy fél szót, én azt neked soha meg nem bocsátom, és veled soha többé nem beszélek.

— Eh kincsem, mit gondolok én ő vele? — mondá a gabonakereskedő, Matild kisasszonynak egy bátor csókot adván, — miattam fecseghet, a meddig neki tetszik.

Most Squeers kisasszonynak kellett Miklóst békére birni, mit az aggódás és ijedtség sok kifejezésével tett is.

E kettős közbenjárás eredménye az volt, hogy a segédtanító és Browdie János az asztalon át egész méltósággal megrázták egymás kezét, megható egy jelenet, melynél Squeers kisasszony úgy felindult, hogy könyeket hullatott.

— Mi lelt, Fanni? — kérde Price kisasszony.

— Semmi, Tilda — felelé Squeers kisasszony zokogva.

— Hisz eszükben sem volt egymást megsérteni, — véle Price kisasszony, — nem igaz, Nickleby ur?

— Legkevésbé sem — viszonzá Miklós. — Az nagyon disztelen lett volna.

— Ugy helyesen van — susogá Price kisasszony. Mondjon ön neki valami kedveset, úgy hamar ismét jobb indulatra bírja. János és én ne menjünk kissé a konyhába, kevés vártatva visszajönnénk?

— Ne, a viláért — felele Miklós, nem kis rémülettel ez ajánlat fölött. — Én nem képzelhetem okát, miért kívánjam azt.

— Nos — mondá Price kisasszony, oldalt tekintve rá, mialatt megvető hangon folytatá: — no, ön ugyan szép egy imádó.

— Mit akar kegyed azzal mondani? — viszonzá Miklós. — Eszembe sem jut itt imádót játszani. Valóban nem tudom, mire véljem mindezt?

— Nem? no úgy én sem tudom — válaszolá Price kisasszony; — de a férfiak mindig ingatagok voltak, és azok is lesznek mindvégig, legalább az egészből nagyon könnyen azt következtethetni.

— Inगतag? — kiálta Miklós erre a vádra? Csak nem akarja kegyed azt mondani vele, hogy abban a véleményben van mintha —

— Oh nem, nekem ebben semmi véleményem nincsen, — felele Price kisasszony hányivetiséggel. Nézzen csak rá, mily szépen van öltözve, s mily jól néz ki — valóban csaknem szépen. Ön helyébe én szégyelném magamat.

— De kedves gyermekem, mi közöm nekem az ő csinos öltözetéhez és jó kinézéséhez? — kérde Miklós.

— Nem szükség, hogy ön engem „kedves gyermekének“ nevezzen, — mondá Price kiasszony, de a mellett nem tudott egy könnyű mosolyt elnyomni, mert csinos volt, és az ő módja szerint kissé kaczer is; Miklós szép férfi, s nézete szerint egy más nőnek tulajdona — mind oly okok, melyek tetszetőssé tették előtte a gondolatot, hogy ő maga tett rá bebatást; — mert Fanni azt gondolhatná, hogy én volnék mindennek az oka. Jöjön ön, kártyázzunk együtt egy kicsit.

Utóbbi szavakkal, melyeket fennhangon ejtett ki, eltipeggett, és vőlegényébe csimpaszkodott.

Ez a viselet Miklós előtt tökéletes talány volt, mert minden, mit a jelen pillanatban gondolt, arra szoritkozott, hogy Squeers kisasszony egy közönséges külsejű, és barát-néja Price kisasszony egy igen csinos leányka. De a dologról tovább gondolkodni nem volt ideje, mert az asztalt időközben leszedték, a gyertyát megkoppantották, és így egy kis kártyajátékhoz letültek.

— Négyen vagyunk Tilda, — mondá Squeers kisasszony ravasz pillantással Miklósra; jól fogunk azért cselekedni, ha kettő kettő ellen játszunk, s magunknak társat választunk.

— Mit gondol ön Nickleby ur? — kérde Price kisasszony.

— Legnagyobb örömmel, — felelé Miklós.

E szavak után nem is gyanítva, micsoda borzasztó botlást követett el, játékjegyeit, melyek a dotheboys-halli-birdetési-jegyekből állottak, azokkal, melyek Price kisasszonynak voltak kiosztva, vegyítette össze.

— Browdie ur, mondá Squeers kisasszony görcsös nevetéssel, csináljunk bankot ellenök?

A yorkshire-i szemlátomást egészen elhűlvén az új segédtanító szemtelenségén, beleegyezett, és Squeers kisasszony görcsös nevetéssel vetett egy mérges pillantást barátnéja felé.

Az osztás Miklóson volt, kinek mindjárt elején jó kártyája járt.

— Nyerjük meg mind, mondá ő.

— Tilda már nyert valamit, mit hihetőleg nem várt, ugy e bár kincsecském? válaszolá Squeers kisasszony boszusan.

— Csak husz szemet édesem, viszonzá Price kisasszony, tettétvén magát, mintha a kérdést betűszerinti értelemben vette volna.

— Daczára, hogy ma oly buta vagy, gunyolódék Squeers kisasszony.

— Oh ellenkezőleg, felelé Price kisasszony, én nagyon vitor vagyok, de nekem ugy tetszik, hogy neked nincs jó kedved.

— Nekem? kiálta Squeers kisasszony, ajkaiba harapva, s féltékenységtől reszketve; éppen nem, ellenkezőleg.

— Az szép, jegyzé meg Price kisasszony; de fürteid fölbomlanak lelkem.

— Sohse aggódjál miattam, nyihogá Squeers kisasszony, jobb volna, ha játszótársadra vigyáznál.

— Le vagyok kötelezve kegyednek ezért az emlékeztetésért, mert én is egészen a kegyed nézetén vagyok, mondá Miklós.

A yorkshire-i egy párszor megdörgölte orrát ökölre szoritott kezeivel, mintha kezét gyakorlatban akarná tartani, míg alkalma lesz azokat valakinek a képe ellen működésbe hozni; és Squeers kiasszony oly nagy bosszankodással vetette hátra fejét, hogy a számtalan fűrtök mozgása által okozott léghezam majdnem eloltotta a világot.

— Valóban, még soha sem volt ennyi szerencsém, kiáltá a tetszvágyó molnárleány néhány játszma után. Ezt egyenesen önnek tulajdoníthatom Nickleby ur. Bár csak mindig ilyen társam volna.

— Kegyed óhaja ebben találkozik az enyémmel.

— De ön gonosz feleséget kap, ha mindég nyer a kártyán, mondá Price kisasszony.

— Ha a kegyed kívánsága teljesül, bizonyára nem, viszonzá Miklós; mert meg vagyok győződve, hogy akkor igen jó feleségem lesz.

Valóban sokat ért volna látni, mikép vetette Squeers kisasszony hátra fejét beszélgetés közben, és mikép zuzta szét orrát a gabona kereskedő, míg Price kiasszony jó tréfának tartotta mind a kettőt féltékenynyé tenni, és Nickleby Miklós szerencsés tudatlanságában távolról sem gondolta, hogy annyi háborgást okoz.

— A mulatság, mint látszik, egészen rajtunk marad; mondá Miklós az asztalnál vidoran körültekintve, míg egyszersmind a kártyákat kezeibe vette, hogy újra kioszsza.

— Ön oly jól is vezette azt, nyihogá Squeers kisasszony, hogy kár lenne abba hagyni. Nem igaz Browdie ur? Hi, hi, hi!

— Hát az csak azért van, felelé Miklós, mivel más senki sem akar beszédhez fogni.

— Tudjátok ti jól, hogy örömet beszélünk veletek, ha csak akarnátok valamit mondani, tevé hozzá Price kisasszony.

— Köszönöm neked édes Tildám, viszonzá Squeers kisasszony.

— Vagy mulathattok egymással, ha velünk nem akartok beszélgetni, mondá Price kisasszony, jegyesével ingerkedve; János, mért vagy oly néma?

— Néma? ismétlé a yorkshire-i.

— Igen, igen, néma és bamba. Beszélj legalább te is valamit.

— Jó tehát, mondá a gabna kereskedő öklével egész erejével az asztalra ütve; amit én mondani akarok, az ez: engem az ördög latszámra vigyen el, ha ezt tovább elnézhetem. Te velem haza fogsz jönni és ez a csélcsap készen lehet rá, hogy bezuzom koponyáját, mihelyt kezeim közé kerül.

— Az isten szerelméért mit jelentsen ez? kiálta Price kisasszony tettetett bámulással.

— Jer, menjünk haza, mondom jer, menjünk, — felelé a yorkskire-i nyomatékkal.

Squeers kisasszonynak ezalatt özönlöttek a könyek szemeiből, minek oka részben öldöklő boszúsága volt, részben pedig azon tehetetlen kívánságba fektült, hogy vajha valakinek a képét szeretetre méltó körmeivel összevissza karmolhatná.

A dolgok ez állását különféle indokok és rugók idézték elő. Squeers kisasszony azzal járult hozzá, hogy a menyasszonyság reményének magas szerencsével, a nélkül, hogy arra elegendő alappal birt volna, dicsekedett; Price kisasszony pedig három emeltyűvel segítette azt elő, melyeket működni hagyott, midőn először barátneját a merészségért, hogy vele oly czimért, melyhez semmi jogosultsága nem volt, versenyezni kívánt, megbüntetni akarta, másodsor mert a gabonakereskedőnek szembezőkö bizonyítványt akart szolgáltatni az iránt, hogy mily nagy veszély keletkezhetnék reá nézve az összekelés ünnepejének elhalasztása által; míg a szegény Miklós osztályrészeskéje egy félórai gondnélküli jókedvben, és azon őszinte kívánságban állott, hogy a közte és Squeers kisasszony között történendő szerelmiviszonynak legkisebb gyanuját is visszautasítsa. Ilyen körülmények között természetesen nem lehetett más véget várni, mert a fiatal hölgyek főköttöre vágynak, s az oltárhoz való versenyfutásban egymásnak elejébe vágni igyekeznek, s minden alkalmat felhasználnak, kecséiket a legelőnyösebb módon ragyogtatni és tenni fogják azt az idők végeig, mint kezdet óta tették.

— Ej, és Fanni most könytkben uszik — mondá Price kisasszony, mintha őt ez uj bámulatba ejtené. — Mit jelentsen ez ?

— Oh kegyed nem tudja azt leányasszony — természetesen, kegyed azt nem tudhatja. Kérem ne fáraszsza magát kérdésekkel — viszonzá Squeers kisasszony, oly képpel, mit közönségesen arcfintorításnak szoktak nevezni.

— No még velem ilyesmi soha se történt — mondá Price kisasszony.

— Ki bánja, történt-e kegyeddel valami, lányasszony! — válaszolt Squeers kisasszony új arczfintorítással.

— Kegyed borzasztó udvarias, lányasszony — viszonzá Price kisasszony.

— Nem fogok kegyedtől udvariasságot tanulni lányasszony — sipitá Squeers kisasszony.

— Minek is fárasztaná magát ezzel, úgy is elhegedülte azt szent Dávid! — felelé Price kisasszony.

Squeers kisasszony egész a füléig elveresedett, és hálát adott az istennek, hogy neki nincs oly szemtelen homloka, mint bizonyos embereknek, Price kisasszony pedig viszonzásul szerencsésnek jelenté ki magát, hogy ő nincs, mint bizonyos személyek az irigység és kajánság ördögétől megszállva. Squeers kisasszony még egy általános észrevételt tett a veszélyre nézve, melynek az ember ki van téve. ha közönséges emberek közé keverődik, mit Price kisasszony tökéletesen helyben hagyott, megjegyezvén, hogy teljes igaz, s csaknem a szájából vettek a szót.

— Tilda — mondá Squeers kisasszony méltósággal; — én gyűlöllek.

— Ah, és én biztosítalak, hogy én sem szándékozom szeretetemet reád vesztegetni — válaszolá Price kisasszony, kalapcsokrát haragosan helyre ránczizálva. — De azt határozottan tudom, hogy ki fogod sirni szemeidet, ha nem leszek itt.

— Megvetem szavaidat, te boszorkány.

— Az ő szája nem képes gyalázni — felelé a molnárlány, mély hajlongással.

— Jó éjt kisasszony — édes álmokat.

E bucsuszavakkal Price Matild kisasszony kiillant a szobából, a szálás yorkshireitől követve, ki előbb, hogy

sem a házat elhagyta, Miklóssal oly sajtóságos jelentős mérges pillantást váltott, milyennel a vasgyuró hősök szokták szomorujátékban egymásnak tudtára adni, hogy ismét találkozni fognak.

Alig mentek el, Squeers kisasszony egykori barát-
néja jövendölését igazolta, egész könyzápornak nyitott utat, és össze nem függő szavakban hangos panaszra kelt. Miklós néhány pillanatig habozott, hogy micsoda utat válaszszon. De minthogy félig előre látta, hogy a rohamnak vagy ölelés, vagy karmolás lesz a vége, mit egyenlően kellemetlennek tartott — a legnagyobb csöndességben odább állt, míg Squeers kisasszony folyvást zokogott zsebkendőjébe.

— Ime, ez következik átkozott készségemből, mely lyel minden társaságba vegyülök — gondolá Miklós, midőn a sötét hálóterembe botorkált. Maradtam volna némán és mozdulatlanul ülve, mit csakugyan tehettem volna, akkor ez nem történik.

Egy ideig hallgatódzott, de minden csöndes volt.

— Örülök — mondá magában, hogy ezen nyomorúságos barlangtól, és annak elvetemedett gazdájától, egy pillanatra megválhattam. Most ezeket az embereket össze vesztettem, s magamnak két ellenséget szereztem, holott az ég tudja, nekem már nem volt többre szükségem. Ez igazságos büntetés azért, hogy habár csak egy órára is megfeledkeztem arról, hogy hol vagyok.

E szavakkal tapogatódzva kereste utját az összezsfolt szegény kis alvók csoportján át és bebujt nyomorult ágyába.

Tizedik Fejezet.

(Mikép gondoskodik Nickleby Ralpf unokahúgaról és sógorasszonyáról.)

Miklós elutazása után másnap reggel Nickleby Katicza egy meglehetősen kopott karszéken üldögélt La Creevy kisasszony szobájában, ki elkezdett arcképén dolgozott. Hogy tőkélyéből semmi se hibázzék, La Creevy kisasszony a házkapun levő kirakatot felhozatta, hogy Nickleby kisasszony arculatja számára lazaczhús-piros festéket vegyen ki, a mire ő eredetileg egy fiatal tiszt képe festésénél jött reá, és a mi La Creevy kisasszony főpártolónői és barátjai által egész új vaiaminek tartatott, a mi csakugyan úgy is volt.

— Gondolom, most eltaláltam, — mondá La Creevy kisasszony. Egészen ugyanazon árnyék. Bizonyynal a leggyönyörűbb kép lesz, melyet valaha festettem.

— Ugy mindenesetre csak az ön művészete az, mi azzá teszi, — felelé Katicza mosolyogva.

— Nem, nem; azt nem engedem meg, édesem — viszonya La Creevy kisasszony. — Bizonyynal már a tárgy legkedvesebb — noha természetesen a kezelés-módtól is függ.

— És pedig nem csekély részben — jegyzé meg Katicza. —

— Ebben mindenesetre igaza van, édesem, — válaszola La Creevy kisasszony — a fődologban igaza van, ámbár azt nem engedhetem meg, hogy ez a jelen

esetben különösen tekintetbe jő. Oh a művészetnek megvannak az ő nehézségei, kedvesem.

— Én nem kétkedem benne, és csakugyan úgy kell lenni — mondd, jólelkű kis barátnéja rögeszméjébe belenyugodva.

— Ah, azok minden fogalmon föltl esnek, — felele La Creevy kisasszony. Kegyednek sejtelve sincs arról, mennyi fáradságba került a szemek kellő kinyomatát megadni, és az orrt a fejjel igazi arányba tenni, a fogakról nem is szólva.

— Ilyesmit pénzzel sem lehet megfizetni — mondá Katicza.

— Kegyednek tökéletesen igaza van, — viszonzá La Creevy kisasszony, — és az emberek még oly esztelenek és nehezen kielégíthetők, hogy tiz arczkép közül alig egyet festhetni örömmel. Egyszer azt mondják: oh micsoda komoly arczot festett nekem kegyed La Creevy kisasszony, másszor meg felkiálnak: Ej La Creevy kisasszony, micsoda moczogó száj ez? — holott egy jó arczképnek még is csak vagy komolynak, vagy vidámnak kell lenni, különben nem is arczkép.

— Igazán? kérdé Katicza nevetve.

— Bizonyosan, édesem, mert az ülők mindig vagy komolyak, vagy vidámak, — felelé La Creevy kisasszony. Tekintse meg csak kegyed a királyi akadémia arczképeit — valamennyi szép képei a fekete bársony-mellényű uraknak a kerek asztalokon, vagy márványlapokon nyugvó kezekkel tudvalevőleg mind komolyak; és a delnőknek kik napernyőkkel, ölebec-kékekkel, vagy kis gyermekekkel játszanak, ugyanazon művészi elvnel fogva mosolyogniok kell. Valóban, folytatá La Creevy kisasszony

bizalmas susogással, csak kétféle arczkép van, a komoly és a vidám : az elsőt mindig az üzletek embereinél használjuk, az utolsót pedig delnöknél és uraknál, kik nem sokat gondolnak azzal, hogy okasan néznek-e ki, vagy nem.

Katicza e tanítás által nagyon felderültni látszott, mialatt La Creevy kisasszony tovább festett, s folyton változatlan öntetszéssel csevegett.

— Ugy látszik, kegyednek sok tisztet kell festenie — mondá Katicza, mialatt egy kis szünetet fehasznált, hogy a szobában széjjelnezzzen.

— Sokat, gyermekem? — kérdé La Creevy kisasszony, munkájától feltekintve. Ah, kegyed a rangos arczképeket gondolja — nem valóságos katonai személyek azok.

— Nem?

— Oh istenem, nem hát. Csak irnokok, boltoslegények s több effélék, kik egyenruhát bérelnek s azt kendőbe takargatva ide küldik, hogy az ülésnél magukra vehessék. Némely művész skarlát öltönyt tart, s annak használatáért a kárminnal együtt külön nyolcz shillinget számít fel. Én azonban nem avatom magam afféle üzérkedésbe, minthogy nem tartom azt igazságosnak.

La Creevy kisasszony e szavaknál úgy érzé magában, mintha sokat tartana arra, hogy ő az afféle fogásokat megveti s aztán ismét szorgalmasan festett, csak egyszer-másszor emelte fel fejét, némely árnyéklatot, melyet éppen alkalmazott, kimondhatatlan gyönyörrel szemlélve, vagy Nickleby kisasszonynak helylyel-közzel értésére adta, hogy arczának melyik bizonyos részével van éppen elfoglalva. — Nem azért, hogy azt festői

tartásba helyezze édesem, — jegyzé meg világosan — hanem csak szokásunk az ülőknek megmondani, hogy mely részüknél vagyunk, hogy, ha egy különös kinyomatot kívánnak abban, azt még ideje korán megtehesstük.

— És mikor — mondá La Creevy kisasszony hosszú hallgatás után, mely a jelen esetben mintegy másfél percznyi időt tett, — mikor reméli nagybátyját ismét látni?

— Azt nem tudom megmondani — felelé Katicza — mert már néhány nap óta hiába várjuk látogatását, hiszem azonban, hogy nemsokára elő fog jönni. Ó, a bizonytalanság rosszabb mindeunél.

— Gondolom, ő pénzes ember nemde? kérdé La Creevy kisasszony.

— A mint hallatszík, nagyon gazdag, — felelé Katicza, tudnivaló, hogy azt nem tudom bizonyosan, de én magam is hiszem.

— Oh, abban bizonyos lehet kegyed, hogy az, különben nem volna oly goromba — jegyzé meg La Creevy kisasszony, ki ritka vegyüléke volt az egyszerűségnek és ravaszságnak. — Ha valaki medve, átaljában fel lehet tenni róla, hogy jóformán függetlenül él.

— Ő csakugyan durva némikép külsőleg, — mondá Katicza.

— Némileg durva? szörnyüködék La Creevy kisasszony, a tövises disznó pehelyvánkös hozzá képest. Én egész életemben nem láttam olyan szőrellenes, vén zsémbes embert.

— Én úgy vélem, hogy csak megszokásból olyan, jegyzé meg Katicza båtortalanul. Ugy hiszem, azt hallottam, hogy ifjabb éveiben sokféle kesertü tapasztal-

láson ment keresztül, mi által mogorvává lett. Én nem szeretnék róla rosszat gondolni, míg nem tudom, hogy megérdemli azt.

— Már az dicséretre méltó — felelé az arczkép-festő, és mentsen isten, hogy kegyedet valami igazságtalanságra indítsam, de nem vethetne most ki, a nélkül, hogy megérzené a kegyed és anyja számára egy kis évdíjt, a miből mindketten élhetnének, míg kegyednek valami illő szerencséje akad, s anyjának még akkor is gondnélküli helyzetet biztosítana? Mi volna neki például száz font évenként ?

— Én azt nem tudom — mondá Katicza igen nyomatékosan, de nekem úgy tetszik, hogy inkább meghalni kívánnék, mint azt elfogadjam.

— Ej ej, ugyan mit mond — felele La Creevy kisasszony.

— Egész életemet megkeseritné, ha tőle kellene függőm — folytatá Katicza. Még a koldulás is kevésbbé lealázónak látszik előttem.

— Jó — mondá La Creevy kisasszony, de megvallom édesem, hogy ez különösen hangzik egy rokora vonatkozólag, kire részrehajlatlan ember kegyednek semmi rosszat nem mondhat.

— Igaza van kegyednek, mindenesetre különösen hangzik — válaszol Katicza már kevésbbé ingerült hangon. Én — én egyébiránt csak azt akartam azzal mondani, hogy, miután a jobb napok érzése és emlékezete még oly élénken áll lelkem előtt, nem bírnám elviselni, hogy más kegyéből éljek — nem főképp az övéből, de általában.

La Creevy kiasszony egy vizsgapillanatást vetett barátnőjére, mintha nem igen hibetné, hogy nem maga Ralph tárgya idegenkedésének; de mivel ifju barátnéja vonásaiban fájdalmas kifejezést vett észre, abba hagyta a választ.

— Én nem kívánnék semmit tőle — folytatá Katicza, s könyvek peregtek le arczán, csak azt, hogy legalább ne sajnálná a fáradságot engem ajánlása által — csak ajánlása által, oly helyzetbe hozni, hogy a szó betű szerinti értelmében, kenyeremet megkereshessem és anyámnál maradhassak. Hogy boldogok leszünk-e újra valaha, az bátyámnak sorsától függ. De ha nagybátyám gondoskodik rólam az érintett módon és Miklós csak azt írja is nekünk, hogy egészséges és jókedvű, úgy örömet megleszek elégedve.

Alig fejezte be beszédet, midőn a spanyolfal mögül mely közte, és az ajtó között állt, egy kis csörfetés halatszott s reá közvetlenül valaki kopogtatott.

Midőn a kopogtató a szobába lépett, nem mást mint Nickleby Ralph urnak alakját és vonásait tüntette elő.

— Szabad — mondá La Creevy kisasszony.

— Szolgájak, hölgyeim, mondá Ralph, felváltva tekintvén reájok, kegyetek oly hangosan beszéltek, hogy nem tudtam magam észrevétetni.

Midőn Nickleby Ralph valami nem közönségesen gonosz gondolatot rejtegetett szívében, olyankor szokása volt szemeit egy pillanattig csaknem egészen vastag, bokros szemöldei alá rejteni s aztán teljes élességökben kirontani hagyni. Miután a jelen pillanatban is úgy tett, és a mosolygást elnyomni igyekezett, mely vékony, összeszorított ajkait haragos ránczokkal vonta körül, mind aket-

ten azt gondolták, hogy ő a beszélgetésnek legalább egy részét, ha nem is egészen, meghallotta.

— Én a lépcsőkön készültem felmenni, de előbb alul beszólni akartam, mert félig-meddig gyanítottam, hogy téged itt talállak — mondá Ralph Katiczának arczképére egy megvető pillantást vetve — unokahugom arczképe ez madame ?

— Igen Nickleby ur, felelé La Creevy kisasszony nagy elénkséggel, és köztünk mondva sir, igen csinos arczkép lesz, bár a művésznő maga mondja.

— Ne fárassza magát azzal, hogy nekem mutassa madame, viszonzá Ralph; az én szemeim nem értenek a hasonlatosságokhoz. Hiszem kész lesz Nemsokára ?

— Nemsokára, felelé La Creevy kisasszony az ecset nyelét szájába vevén, s egy kissé elgondolkodván. Még két ülés . . .

— Végezze el mindjárt madame, — mondá Ralph s holnap után már nem lesz ideje az ilyen bolondságokra. Munka, madame — munka lelke az életnek, mindnyájunknak dolgozni kell. Kiadja ismét szobáit madame ?

— Még nem hirdtettem ki azokat, sir.

— Hát tegye gyorsan madame. Sógornőmnek a legközelebbi héten már nem lesz rá szüksége, vagy ha lenne is, a fizetés hiányzani fog. — Nos édesem, ha készen vagy, ne vesztegessünk több időt.

Sziveskedő nyájassággal, a mi neki még roszabul állt, mint szokott bánásmódja, intett Nickleby Ralph ur a fiatal leánynak, hogy menjen előre, meghajtotta magát komolyan La Creevy kisasszony előtt, behuzta az ajtót s követte Katiczát a lépcsőn felfelé, hol őt Nicklebyné asszony a nagyrabecstülés sok jeleivel fogadta.

Ralph azonban türelmetlen kézmozdulattal félbeszakasztotta őt beszéde folyamában, s áttért látogatása czéljára.

— Találtam a kegyed lánya számára helyet — mondá Ralph.

— Dicső, — felelt Niklebyné asszony; — de hiszen nem is vártam én egyebet Öntől. Még tegnap reggel is mondom Katiczának a reggelinél: bátran bizhatol benne, hogy nagybátyád, miután Miklósról oly jól gondoskodott, bennünket sem hagy el, míg veled is hasonlóképp nem sikerül. Igen, ezek voltak, a mennyire emlékezhetem, szavaim. Édes Katicza, miért nem köszönöd meg nagybátyádnak?

— Kérem engedjen tovább beszélmem, madame — szakasztá félbe Ralph a nő ékesszólása ömlő patakját.

— Édes Katicza, hagyd nagybátyádat tovább beszélni, — mondá Nickleby asszony.

— Én a legfeszültebb figyelemmel várokozom, mama — felele Katicza.

— No hát kedvesem, ha ily kíváncsi vagy reá, úgy jobban fogod tenni, ha nagybátyádat kibeszélni hagyod, a mit mondani akar, a nélkül hogy félbeszakasz, — mondá Nycklebiné asszony többszörös fejbiccentéssel és fejcsóválással. Nagybátyád ideje drága kedvesem, s bármennyire óhajtod is — és kedves rokonok irányában, kiket még oly kevésbé ismer az ember, mint mi nagybátyádat, természetesen kell is óhajtánunk, hogy minél hosszasan élvezhesstük ritka jelenlétét, azért még sem kell önzőknek lennünk, hanem meg kell fontolnunk, mily fontos dolgai vaunak neki a cityben.

— Nagyon le vagyok kegyednek kötelezve, madame — mondá Ralph, alig észrevehető gúnymosolylyal. A körülmény, hogy ebben a családban az emberek nincsenek dologhoz szokva, mint látom, nagy szószaporításra vezet annyira, hogy az ember, ha egyszer fontos dologról van szó, hozzá sem férhet.

— Félek, hogy ez nagyon is igaz — válaszolá Nicklebyné asszony egy sóhajtással. — Az ön szegény fivére.

— Az én szegény fivéremnek madame — vága közbe Ralph keményen, — legkisebb fogalma sem volt semmi foglalkozásról, és mint biztosan hiszem, még e szó értelmét sem ismerte.

— Félek, hogy igaza van, — mondá Nicklebyné asszony, zsebkendőjét szeméihez nyomva. Ha én nem vagyok, nem tudom, mi lett volna belőle.

Mily különös teremtmény az ember. Az első családegyesület, melyet Ralph első találkozásakor ügyesen oda vetett, még mindig a horgon csüggött. Minden kis nélkülözésnél vagy kényelmetlenségénél, mik Nicklebyné asszonyt, a nap huszonnégy órája folytában szükkörű és megváltozott körülményeire emlékeztették, egy mogorva visszapillantást vetett az ő ezer fontjára, míg végre arra a meggyőződésre vergődött, hogy boldogult férjének minden hitelezői között ő vele bántak legrosszabbul, s azért ő a legszánandóbb. És ő nem volt önzőbb mint mások és férjét sok éven át egész szívéből szerette. Oly ingerelhetővé lesz az ember hirtelen elszegényedés által! Jómódu helyzet gondolatait ismét a régi kerékvágásba téríthette volna.

— A jajgatás nem használ semmit, madame — mondá Ralph — Minden haszontalan cselekedetek között legha-

szontalanabb az, midőn egy már eltűnt nap után könyvet hullatunk.

— Ugy van, — zokogá Niklebyné asszony —
ugy van.

— Miután kegyed a vidám élet nélkülségének következményeit saját erszényén és személyén oly nehezen tapasztalja madame, folytatá Ralph, ugy hiszem, hogy gyermekeinek 'a fáradhatatlan tevékenységet szívökre köti.

— Természetesen, természetesen — felele Nicklebyné asszony. — Szomorú tapasztalások, mint ön tudja sógor — édes Katicza, hozd ezt fel Miklóshoz intézendő legközelebbi leveledben, vagy juttasd eszembe nekem, ha irok neki.

Ralph egy darabig elhallgatott, s miután meggyőződött, hogy az anya tökéletesen az ő részén van, habár leánya javaslata ellen valami kifogást tehetne is, tovább folytatá :

— A hely, melyről számára gondoskodtam, madame, egy — egy pipere- és ruhatár . .

— Egy pipere- és ruhatár madame — ismétlé Ralph. Egy asszonynak, kinek annyi élet-tapasztalása van, csak nem kell mondanom, hogy a ruhakészítők Londonban szép összeget szereznek, fogatokat tartanak és nagy gazdagságra vergődnek.

A szó „pipere és ruhakészítő” — Niklebyné asszony gondolatját bizonyos fonott viasz-tafotával kirakott fűzkosárcákkal hozta kapcsolatba, melyeket ő, a mint emlékezett, az utcán idestova hordozni látott, de midőn Ralph tovább folytatta, eltűnt a benyomás, és a nagy házokról London nyugati végében, czifra fogatokról, és

bankárokról való álmoknak engedett helyet. Képek melyek oly sebességgel követték egymást, hogy még mielőtt Ralph kimondotta volna, inte fejével és látszólag nagyon megelégedve, belegyezését értésére adva.

— Mit nagybátyád mond, az tökéletesen úgy van Katicza — mond Nicklebyné asszony. Én, midőn még alig keltünk össze, szegény atyáddal a városba jöttem, és még igen jól emlékezem, egy fiatal urhölgy nekem egy fehér és zöld szegélyű, és zöld selyem-bélésű kalapot saját kocsiján, mely sebes nyargalva jött, hozott a házhoz; egészen határozottan ugyan nem tudom, hogy saját kocsija volt-e az vagy bérkocsi, de még igen jó! emlékezem, hogy a ló a megfordulásakor pára nélkül rogyott össze, és hogy szegény atyád azt vélte, hogy két hét óta egy marék zabot sem kaphatott.

Ez az eset, bármily világos tanuságul szolgálhatott is a piperekészítőnek vagy onosságáról, mindazáltal nem látszott különös visszhangra találni, mert Katicza fejét lecsüggeszté és Ralphon a legnagyobb türelmetlenség jelei látszottak.

— A kérdésben forgó urhölgyet — vágott hirtelen közbe Ralph — Mantalini — madame Mantalininek hívják. Én ismerem, a Cavend-Square közelében lakik. Ha a kegyed leánya hajlandó ezen állás elnyeréséért folyamodni, úgy mindjárt magam elviszem oda.

— Nincs semmi mondani valód nagybátyádnak, édesem — kérdezte Nicklebiné asszony.

— Van igen sok — viszonzá Katicza, de nem most. Inkább szeretnék vele négy szem közt beszélni. Idő kimelésből köszönetemet és a mit még mondani szándékozom neki, utközben mondom el.

Katicza e szavakkal kisietett, hogy szemeiben meg-
eredt könnyeit eltitkolja, és kimenőre felöltözzék, mialatt
Nicklebyné asszony sok könnyecseppek között sógorát egy
rózsafából készült zongorának, és egy esztergályozott-
lábu szék-készületnek s zöld ülőpárnának körülményes
leírásával mulatta, melyekkel vagyonszága napjaiban
birt vala, a minél megjegyzé, hogy az utóbbiaknak min-
denik darabja tizenöt shillingbe került, de hogy az ár-
verezésein ezen ritkaságok potom áron adattak el.

E visszaemlékezéseknek Katicza visszatértével vé-
gök vettetett, és Ralph, ki annak távolléte egész ideje
alatt mérgesen ült ott, nem vesztegetett most már több
időt, hanem minden czeremonia nélkül elhagyta a házat.

— Most fuss, mint csak tudsz, mondá ő, unokahu-
gát karjánál fogva, — ugy majd bele okulsz a lépésbe,
melyet valahányszor dolgodra mégysz, használni kelleud.

E szavak után Katiczát ugyancsak szapora lépé-
sekkel Cavend Squarebe vezette.

— Nagyon le vagyok önnek kötelezve jóságáért
mondá a lányka, miután egy ideig szó nélkül sietve haladt.

— Azt örömet hallom, — mondá Ralph. Remé-
lem meg fogsz felelni kötelességednek.

— Igyekezni fogok magamat megkedveltetni, nagy
bátyám, viszonzá Katicza ; — valóban, én — —

— Nekem ne kezdj itt sirni, mormogá Ralph, —
én nem szenvedhetem az efféle orditást.

— Jól tudom én, hogy döreség, édes nagybátyám
— kezdé a szegény Katicza.

— Igen, bizonynyal az — felelé Ralph, szavába
vágva, és azonkívül nagyon színeskedő. Hagyj nekem bé-
két az ilyenféle komédiákkal, kedvesem.

Ez talán nem volt a legjobb mód egy fiatal és érzékeny leányka könnyeinek megszüntetésére, ki készülöben volt egy egészen új pályára lépni, hideg, részvétlen barátok között, de a cél még is előn érve. Katicza képét izzó tűz futotta el, s keble néhány pillanatig hullámozott, de azután szilárdabb és elhatározottabb lépésekkel ment tovább.

Különös ellentét volt a kettőnek magatartásában: a félénk fiai leányka bátortalanul suhant keresztül a tömegen, mely az utczákon ide oda hullámozott, s szorosán kísérijéhez kapaszkodott, mintha félne, hogy a néptömegben elveszthetné; míg a komoly, érczkemény úzér mogorván ment utján, magának könyökével ösvényt csinált, és itt-ott egy mellette elmenővel, ki tatán meglepetve annak szép kísérijére visszanézett, és az oly roszul összeillő párosuláson elbámult, kedvetlen köszöntést váltott. De ezen ellentét még sokkal élesebb lett volna, ha a szivekben, melyek oly közel vertek egymáshoz, olvasni, és az egyiknek tiszta ártatlanságát, a másiknak elvetemült gázságával összehasonlithatták volna. Mily örömet mulatott volna az ember a gyönyörű leányka gondolatainál, s mennyire el kellett volna álmélnodnia, ha a vén ember költségvetései és számításai között a halál és sir gondolatának semmi nyomára nem talál. Pedig úgy volt, és a mi még feltünőbb, bár minden nap előfordul — a fiatal meleg szív ezer aggodalom és szorongatás közt dobogott, míg az öreg világfié, rosdásodva feküdt czellájában, s csak úgy járt, mint az órainga, a nélkül, hogy valaha a reménynek, félelemnek, szeretetnek, vagy részvétnek bármely élő lény iránt egy dobbanását is érezte volna.

— Nagybátyám — mondá Katicza, midőn gondolta, hogy rendeltetése helyéhez közel vannak, — egy kérdést kell intéznem önhöz. — Otthon fogok lakni?“

— Otthon? — viszonzá Ralph. — Hol van az?

— Értem — anyámnál, az özvegnél — felelé Katicza hangsúlylál.

— A te tartózkodásod tulajdonképeni értelemben madame Mantalini házában lesz, válaszolá Ralph; mert nála fogsz enni és reggeltől estig, s tálán egyszer más-szor másnap reggelig is ott maradsz.

— De én ugy értem, hogy éjjel, — mondá Katicza; — én őt el nem hagyhatom, nagybátyám. Nekem kell helyemnek lenni, melyet otthonnak mondhassak. és az ott van, a hol ő lakik, bármily nyomoru legyen is az.

— Bármily nyomoru legyen is? — ismétlé Ralph türelmetlenséggel, melyet ez a megjegyzés okozott, lépéseit még inkább meggyorsítva. — Lesz is, akarod mondani. Lehetőségekre nem számítunk! Megbőszült ez a lány?

— Azt a szót csak ugy kiszalasztottam a nélkül, hogy azt az értelmet akartam volna neki adni, melyet ön talál benne — felelé Katicza.

— Remélem, hogy ugy van, — felelé Ralph.

— De kérdésem, nagybátyám? Ön még nem felelt arra.

— Már gondoltam rá — viszonzá Ralph, s azért, bár egyáltalában nem az én gondolkodásom szerint van, tettem végette lépéseket. Ugy beszéltem rólad, mint egy házon kívüli munkásnőről, és így azon otthonodban, mely nyomoru lehet, minden éjjel menedéket kereshetsz.

Ebben mégis volt némi vigasztalás. Katicza száz hálanylatkozatban ömledezett nagybátyja gondoskodásáért, mit Ralph el is fogadott, mintha azt tökéletesen megérdemlette volna, míg végre a nélkül, hogy további beszélgetésbe bocsátkoztak volna, a pipereárusnő házához értek. Egy szép kőlépcsőzet vezetett az ajtóhoz, mely fölött egy nagy tábla Mantalini asszony nevét, és üzletét hirdette. A házban egy bolt volt, melyet egy rózsajolaj-kereskedő kibérelt. Mantalini asszony raktára az első emeleten volt, miről a pipere-kedvelő közönséget néhány legujabb divatu női kalap és néhány értékes, legjobb izlésű ruhadarab, melyek a pompás függönyökkel bevont ablak-kirakatban voltak láthatók, értesítették.

Egy libériába öltözött szolgáló kinyitotta az ajtót és Ralph kérdésére, hogy otthon van-e Mantalini asszony, egy szép tornáczon át s széles lépcsőzeten fel a két tágas szobából álló raktárba vezette őket, hol nagy választéku divatos ruha és ruhakelme volt látható, melyek részint állványokon, vagy a tükrök felett csüngtek, részint hanyagul a pamlagokon, és a padolat szőnyegén hevertek, vagy más módon a legkülönfélébb értékes bútorzattal összekeveredve voltak.

Sokkal tovább kellett várniok, mint az Nickleby, Ralphnak kedvére volt. Ő e tarka hiábavalóságokat maga körül nagy közönbösséggel nézte, s végre a csengetyüt készült megrántani, midőn egyszerre csak egy ur az ajtón bedugta fejét, de szintoly hirtelen visszahúzta, midőn látta, hogy van ott valaki.

— Hé! ki az? — kiálta Ralph.

Ralph hangjára ismét elő tünt a fej, és egy száj, melyből hosszú hófehér fogsor mutatta magát, nagy affec-

tussal ejté ki e szavakat: „Az ördögbe! hogyan, Nickleby? oh az ördögbe!” Ezen felkiáltások közben az ur közelebb lépett, és nagy tűzzel megrázta Nickleby kezét. Diszes reggeli öltönyben volt, mellénynyel és török nadrággal hasonló kelméből, rózsapiros selyem nyakkendőt viselt és világos zöld papucsot és mellén végig nehéz arany óraláncz lógott. Ezenkívül bajuszt és barkót viselt, mindkettőt feketére festve és gondosan bodrozva.

— Az ördögbe! Talán csak nem akar tőlem semmit. Isten akárhova tegye! — mondá az ur Ralphnak, vállát veregetve.

— Még nem! — felele Ralph csipősen.

— Ha ha! az ördögbe! kiálta az ur s egyet fordult a sarkán, hogy még nagyobb csinnel nevetessen, midőn egyszerre Nickleby Katiczát meglátta, ki közelében állott.

— Unokahúgom, — mondá Ralph.

— Emlékezem, — válaszolá az ur, büntetésül feledékenységeért mutatóújjával orrára ütven — az ördögbe, most jut eszembe jövetelének czélja. Jöjjön csak velem, Nickleby. Nem tetszik engem követni, lelkem? Haha! mind követnek, Nickleby; és — az ördögbe! — tették is azt mindig.

Az ur kaczkias modorban folyvást fecsegett, s mindkettőt egy elfogadó szobába vezette a második emeleten, mely alig volt kevésbé diszesen bútorozva, mint a terem az elsőben. Egy ezüst kávébrik, czifra findzsa, és egy kopott porcellán-tálca azt látszottak jelenteni, hogy a lakó éppen reggelizett volt.

— Üljön le, lelkem — mondá az ur, Nickleby kisasszonyon addig bámulva, míg az nyugalmát elveszté, és akkor elragadtatva sikerült hősi tettétől, vicsorogva

szétvonta képét. — Ezek magasan fekvő átkozott szobák fojtják az ember lélekzetét. Ördög vigye az ilyen égi lakásokat! félek, hogy ki kell költözniöm.

— Én mindeu körülmények közt azt tenném — felele Ralph, fanyarul körültekintve.

— Ah ön egy átkozott ódivatu legény, Nickleby. — mondá az ur, a legelátkozottabb, legroszkezdűbb vén kópé, Nickleby — ki valaha arany és ezüstben dúlakodott, vigyen el az ördög!

E bókok után az ur meghúzta a csengetyút, s míg a csengetésre megjelentek, Nickleby kisasszonyt bámulta, s aztán megparancsolá az inasnak, mondja meg urnőjének, hogy mindjárt jönné ide, mire ismét szemlélgetni kezdte Katiczát, s nem hagyta el előbb, csak mikor madame Mantalini megjelent.

A pipereárusnő egy derék, szépen öltözködött és jó színben lévő asszony volt, de sokkal korosb, mint az ur a török nadrágban, kihez hat hónap előtt ment férjhez. Eredetileg Muntle volt a neve, de egy kis változtatással Mantalini lett belőle, mivel az úrhölgy igen helyesen úgy vélekedett, hogy egy angol név lényeges kárára válnék az üzletnek. A férj tulajdonkép barkójára házasodott meg, melyért több évig illendő tartást húzott, és ezen tőke után hozzáadva a bajuszt, melylyel hosszas és türelmes ápolás után arczát megszépítette, elvárhatta, hogy ez neki egészen kényelmes függetlenséget fog biztosítani. Az üzlet nehézségeiben részvéte jelenleg a pénznek elfecsérlésére szoritkozott, és ha ez fogyatán volt, akkor meg arra, hogy egyszer-másszor Nickleby Ralph urhoz kocszított, azzal magának számláira — az illő kamatok lehúzása mellett, — előleget adadni.

— Szivecském, mondá Mantalini ur, mily ördögös hosszú ideig kellett reád várakoznunk?

— Azt én nem tudhattam, hogy Nickleby ur itt van, kincsem — válaszolá Mantalini asszony.

— Ugy az inasnak egy kétszeresen ördögi, pokoli hunczutnak kell lennie, lelkem, — viszonzá Mantalini ur.

— Annak te magad vagy oka, kedvesem, — mondá madame Mantalini.

— Én vagyok oka, te szivem öröme?

— Bizonyosan — felele az urhölgy; mit várhatsz tőle, édesem, ha azt az embert nem akarod ránczbaszedni?

— Őt ránczbaszedni, te, lelkem gyönyöre?

— Igen, valóban nagyon szükséges, hogy egy komoly szót szóljon az ember vele, — duzzogá Mantalini asszony.

— No, ne neheztelj — mondá Mantalini ur. — Az ördögbe, addig korbácsolom, míg el nem felejti, hogy él.

Ez ígérettel Mantalini ur megcsókolta Mantalini asszonyt, és e gyöngédség után tréfásan megcsipte a fülét, mire aztán leereszkedőleg a dologra tértek át.

— Nos, asszonyom, — mondá Ralph, ki az előzmények a latt oly megvetéssel nézett maga elé, mint csak kevés ember tudja pillantásaival kifejezni, ez az unokabúgom.

— Ah igaz bizony, Nickleby ur — felele madame Mantalini, mialatt Katiczát tetőtől talpig megnézte. Tud francziául beszélni, gyermekem?

— Igen, madame, — felele Katicza, a nélkül, hogy felpillantani mert volna, mert érezte, hogy az undorító férfi szemei a hálóköntösben reá voltak szegezve.

— Oly folyékonyan is, mint egy ördögös franczianó ?
— kérde a férj.

Nickleby kisasszony erre nem felelt, hanem a kérdőnek hátat fordított, mintha az volna akarátja, hogy csak arra feleljen, a mit Mantalini asszony kérdez tőle.

— Folytonosan húsz fiatal leány van üzletükben — mondá a madame.

— Valóban, asszonyom ? — felele Katicza félénken.

— Igen, és köztök néhány átkozott szép, — mondá az ur.

— Mantalini ! — szólt neje feddő hangon.

— Életem bálványa ! — viszonzá Mantalini.

— Meg akarod szívemet repeszteni ?

— Húszezer földtekéért sem megannyi kis tánczosnéval, — felele Mantalini költői emelkedettséggel.

— De megrepeszted, ha tovább is úgy beszélsz, mondá neje. Mit fog Nickleby ur gondolni, ha ilyeket kell hallania.

— Oh semmit, madame — szóla közbe Ralph. — Ismerem már szeretetreméltó modorát és a kegyedét is. Ezek afféle apró észrevételek, melyek a kegyetek naponkénti multságának csipős mellékizt adnak. — Szerelmi-bajocskák, melyek a házi örömeket megédesítik, ha azok unalmassá akarnak válni. — Ez mind, ez mind.

Ha egy vasajtó összepörölhetne sarkaival és elhatározhatná, hogy méreg-lassan nyílik ki, és az ellenségeket, melyek körül forog, porrá zúzza, alig lehetnének hangjai kellemetlenebbek, mint a szavak, melyeket Ralph durva és maró hangon kiejtett. Még Mantalini is érezte hatásukat s ijedten fordult meg felkiáltva :

— Micsoda ördögös, förtelmes krákogás !

— Ne ügyeljen arra, a mit Mantalini ur mond — jegyzé meg madame Mantalini Nickleby kisasszonyhoz fordulva.

— Nem ügyelek madame — mondá Katicza nyugalmas megvetéssel.

— Mantalini ur a házban semmi érintkezésbe nem jön a fiatal nőekkel — folytatá madame Mantalini — egy pillantást vetvén férje után — Katiczához. — Ha látott valakit közülök, az csak az utcán történhetett, mikor dolgukhoz jöttek, vagy attól elmentek, de a házban semmi esetre sem, mert én nem engedem meg, hogy valaha a dolgozó szobába jöjjön. Micsoda munkaórákhoz szokott kegyed?

— Én még egyelőre általában nem vagyok munkához szokva, madame — felele Katicza félénken.

— Éppen azért fog most annyival szorgalmasabban dolgozni, — szóla közbe Ralph, — hogy ez a vallo-más a tárgyalásnak ne árthasson.

— Remélem — válaszolá madame Mantalini. — A mi óráink kilencztől kilenczig tartanak, s még tovább is, ha dologgal el vagyunk halmozva, a mi azonban külön díjaztatik.

Katicza bólintott fejével jeléül, hogy a hallottakkal meg van elégedve.

— Kosztot — folytatá Mantalini asszony, — az az ebédet és theát itt kap kegyed, dija egyre-másra öt-hét shilling hetenként. De erre nézve még határozottan nem nyilatkozhatom, mig nem látom, mire képes.

Katicza ismét bólintott.

— Ha szándéka eljönni — tevé hozzá Mantalini asszony, legjobb lesz, ha hétfőn reggel pontban kilencz

órakor lép be. Az első dolgozónőnek, Knag kisasszonynak, meg fogom hagyni, hogy kegyednek eleinte könnyebb munkákat adjon. Szolgálhatok még valamivel Nickleby ur?

— Semmi egyébbel, asszonyom, felelé Ralph felkelve.

— Ugy hiszem, mindent elintéztünk.

E szavak után Mantalini asszony az ajtóra tekintett, mint ha távozni kívánna, de még késlekedett s úgy látszott nem akarja férjének engedni a szerencsét, hogy a látogatókat kikísérhesse. Ralph azonban kisegítette őt a bajból, a midőn rögtön ajánlta magát. Mantalini asszony előbb még kegyesen tudakolta tőle, hogy miért van olyan ritkán szerencséjük látogatásához, és Mantalini ur lemenet nagy nyelvügyességgel pokolba kívánta a lépcsőket abban a reménységben, hogy okot ad Katiczának a visszatekintésre, — mely reménynek azonban az a rendeltetése volt, hogy ne teljesüljön.

— Igy — mondá Ralph, midőn az utcára kiléptek, — most rólad gondoskodva volna.

Katicza ismét meg akarta neki köszönni, de az szavába vágott:

— Nekem az a gondolatom volt — mondá, hogy anyádat vidéken valahol elhelyezem. — Jogában állt neki tudniillik néhány hely betöltése a kornwalli szegények házában, a mi ez alkalommal nem egyszer jutott eszébe — de minthogy együtt akartok maradni, — majd meglátom mi mást tehetek. Még van egy kevés pénze?

— Nagyon kevés — felelé Katicza.

— Kevéssel is sokáig beérhetni — viszonzá Ralph. Addig kell nyújtóznia, meddig a takaró ér. A házbér nem fog semmibe se kerülni neki. Jövő vasárnap kiköltözők?

— Ön rendelte úgy, nagybátyám.

— Igen, nekem most van egy üres házam, hol benneteket befogadhatlak, és aztán talán egy másik is készen álland rendelkezésemre, ha csak a körülmények meg nem változnak. Egyelőre ott fogtok tartózkodni.

— Messze van ide sir, — kérde Katicza.

— Jó el van — felele Ralph — a városnak egy másik részében — a keleti végen. De szombaton este öt órakor elküldöm hozzátok irnokomat, ki benneteket oda vezet, isten veled. Az utat csak tudod? Mindig egyenest előre.

Ralph elhagyta unokahúgát az első utcza bemeneténél egy hideg kézszorítással, s folytonos pénzkeresési tervekkel betért egy mellékútczába, mialatt Katicza szomorkodva haza tért.

Tizenegyedik fejezet.

(Newmann Roggs Nicklebyné asszonyt és leányát új lakásukra vezeti a City-ben.

Katicza elmélkedései hazamenet oly csüggetegek voltak, melyeket a reggel történtek igen képesek voltak előidézni. Nagybátyja bánásmódja nem olyan volt, hogy a kétségeket és nehézségeket, melyek már kezdetben reá tolakodtak, szétoztlathatta volna, éppen oly kevésbé, mint neki a pillantás, melylyel Mantalini asszony telepén széjjel tekintett, kedvet nem csinálhatott. Minélfogva némi komor előérzéssel és nehéz szívvvel nézett pályája megkezdésének elébe.

Ha vigasztaló szavak képesek lettek volna kedélyét kellemetesebb, derültebb hangulatba ejteni, az bizonyára megtörtént volna, mert anyja részéről azokban nem volt hiány. Ez a jó urhölgy leánya távolléte alatt a piperekészítőnk két hiteles esetére gondolt, kik tetemes vagyoniá tettek szert, bár nem tudta határozottan megmondani, hogy azt egészen üzletük által szerezték-e vagy már megfélehetős tőkével kezdték el, avagy hogy szerencsés házasság által gazdagodtak-e meg. De volt légyen bármikép, még is mindenesetre — amint igen helyes logikával megjegyezte — egy fiatal személy boldogulhatott az efféle üzletben a nélkül, hogy kezdetkor birt volna valamivel; és ha állt e feltevés, mért ne állhatna Katiczára nézve is? La Creevy kisasszony, ki a család-tanácsba bevonatott, mert ugyan némi kételyt táplálni, hogy vajjon valószínű-e, hogy Nickleby kisasszony

közönséges élettartam határai közt elérheti e boldog czélt; de a jó özvegy e kételyt azon nyilatkozatával döntötte meg, hogy neki erre vonatkozólag sejtelve van, — egy második látás, melylyel a megboldogult Nickleby urnak hajdan minden életrevaló eszméjét sarokba szokta szoritani, és őt tiz eset közül kilencz és háromnegyed esetben megfordított lépésre terelte.

— Csak attól tartok, hogy ez a munka egészségének fog ártani; — mondá La Creevy kisasszony. — Én emlékszem, hogy nekem, mikor festeni kezdtem, három fiatal pipere-készítőnő ült, és mind nagyon sáppadtan s betegesen nézett ki.

— Oh, az nem állhat általános szabályul — jegyzé meg Nicklebyné asszony, mert még oly jól emlékszem rá, mintha tegnap történt volna, hogy azon időben, midőn skárlátköpenyek voltak divatban, csináltattam egyet, és hogy ez alkalommal nekem egy piperekészítőnőt ajánlottak, kinek igen piros képe volt, igen, nagyon piros képe volt.

— Talán ivott, — vélekedett La Creevy kisasszony.

— Azt nem tudom, hogy miben állt a dolog, — viszonzá Nicklebyné asszony, de azt tudom, hogy igen piros képe volt s így a kegyed állítása meg van döntve.

Ily és hasonló nyomós bizonyítékokkal az érdemes asszonyság minden kis ellenvetést visszautasított, mely a másnap reggeli tervvel ellenkezett. Boldog Nicklebyné asszony! egy tervnek csak újnak kellett lenni, s már az ő lelkében a legtündöklőbb színekben jelent meg.

Midőn ez a kérdés tisztába hozatott, Katicza közlöttes anyjával nagybátyja abbeli kívánságát, hogy jelen lakásukat hagyják el, és Nicklebyné asszony hasonló készséggel bele-

egyezett, azon jellemző észrevételt tevén hozzá, hogy szép estéken mily kellemes lesz majd neki leányát a nyugoti városvölgéből haza kísérni; de elfelejtette ám, mi szintén jellemző, hogy csaknem minden héten vannak esős esték, és rossz idő.

— Sajnálom -- valóban nagyon sajnálom, hogy kegyedet el kell hagynom, jóságos barátám, — mondá Katicza, kire a miniatürekép-festőnö jóakaró kedélye mély behatást tett.

— Még sem fog kegyed tőlem szabadulni — felelt La Creevy kisasszony természete egész élénkségével, én kegyedet igen gyakran meg fogom látogatni, hogy halljam, mint folynak dolgai, és ha egész Londonban, sőt ha széles e világon nem akadna szív, mely a kegyed boldogságában részt vesz, lesz egy kis, egyedülálló nő lény keblében, ki kegyedet minden nap és minden éjjel imájába foglalandja.

E szavaknál a jólélek, ki London védszelleméhez Gog s felül reá még Magoghoz képest is elég nagy szívvel birt, különbnél különb csudálatos képet vágott, melyek ha állandósíthatta volna azokat, nagy vagyont biztosíthattak volna számára, azután egy zugba ült, hogy érzésein könyeivel tágitson.

De se köny, se szó, se reménység, se félelem nem tartóztathatták vissza a rettegett szombat-estét, s azzal Newman Roggs-ot. Nevezett azon pillanatban, midőn a szomszéd toronyórák összevágva ötöt ütöttek, sántikálva tartott a ház kapujának, s lehelte át pálinkától terhes lélekzetét a kulcslyukon, s amint az óra utolsót ütött, csengetett.

— Nickleby Ralph urtól, — jelenté magát Newman, lehető legrövidebben, amint a lépcsőkön felment.

— E pillanatban készen leszünk, — mondá Katicza.
— Nincs ugyan sok magunkkal vinnivalónk, de még is félek, hogy kocsira lesz szükségünk.

— Mindjárt hozok egyet, — felele Newman.

— Világért sem, ön ne fárassza magát, — viszonzá Nicklebyné asszony.

— De én akarom — mondá Newmann.

— Azt gondolni sem lehet, hogy mi önnek ily módon alkalmatlanokdjunk, felel Nicklebyné asszony.

— Kegyed azt nem akadályozhatja meg, — mondá Newman.

— Nem ?

— Nem, mert már jövet gondoltam reá, de nem hoztam magammal, mert azt hittem, hogy kegyetek még nem lesznek készen. Én igen sok dologra gondolok. Senki sem gátolhatja azt.

— Ah, most értem önt Roggs ur, — mondá Nicklebyné asszony; — a gondolatok természetesen szabadak és világos, hogy mindenki gondolhat, a mit akar.

— De nem lennének azok, ha bizonyos emberek változtathatnának rajta dörmögé Newmann.

— Önnek igaza van Roggs ur — válaszolá Nicklebyné asszony — vannak bizonyos emberek, kik még a gondolatokon is erőszakot tennének. Mit csinál főnöke?

Newman egy sokatmondó pillantást szalasztott Katicza felé; és felelete utómondatának erős hangsúlyozásával azt felelte, hogy Nickleby Ralph ur jól van, és szives üdvözetét küldi.

— Valóban, mi nagyon le vagyunk neki kötelezve, jegyzé meg Nicklebyné asszony.

— Mindenesetre — felele Newmann, — meg fogom neki mondani.

Newmann Roggs-ot nem egy könnyen lehetett elfelejteni, ha az ember egyszer látta, és midőn őt Katicza, — sajátságos magaviselete által indítatva, melyben akadozó beszédmódja daczára is tisztelet, sőt gyöngédség vegyült, jobban megnézte, eszébe jutott, hogy e különös alakot már látta futólag valahol.

— Bocsásson meg kíváncsiságomért, — mondá Katicza, de nem a postaház előtt láttam önt azon reggel, midőn bátyám Yorkshire-ba utazott?

Newmann egy jelentős pillantást vetett Nicklebyné asszonyra és merész homlokkal mondá:

— Nem.

— Nem? — szóla Katicza; és én még is mertem volna mindenkor azt állítani.

— Akkor nem igazat állított volna kegyed; — felele Newmann. Én három hét óta ma mentem ki először, ismét, mert köszvényben szenvedtem.

Newmann legkevésbé sem volt olyan szinben, mint egy köszvényes, s Katicza sem tudott menekülni ettől a gondolattól. De a további vitatkozásnak Nicklebyné véget vetett, ki állhatatosan a mellett volt, hogy az ajtót tegyék be, hogy Roggs úr a meghülésnek ki ne legyen téve, mire elhatározta egy szolgálot kocsiórt küldeni, hogy nevezett ur megkiméltessék. Newmann kénytelen volt engedni. A koci nem sokáig váratott magára, és sok könydús — isten hozzád — és sok serény ide s tova futkározás után La Creevy kisasszony részéről, mialatt a sárga turbán nem egyszer jött erőszakos össeérintkezésbe a mellette járókelőkkel, elment — nem a turbán, hanem a koci — a két urhölgygel és

málhájokkal. Newmann a bakra ült a kocsis mellé, daczára annak, hogy Nicklebyné asszony váltig óbégatott, hogy az még halála lehet.

A folyómentén haladva elértek a Citybe, és hosszú, igen lassu hajtás után — mert az utczákon mindenféle járművek tolongtak — egy nagy, régi, füsttől feketült ház előtt a Themse-utczában megálltak. Ajtai és ablakai ugy be voltak fecskendezve sárral, hogy ugy nézett ki, mintha évek óta nem laktak volna benne.

Newmann az elhagyatott ház ajtaját egy kulccsal kinyitotta, melyet kalapjából vett ki — megjegyezzük futólag, hogy ő, zsebjeinek rongált állapotánál fogva, mindent kalapjába rakott, és nagyon valószínű, hogy pénzét is ott tartja, ha t. i. lett volna neki, — és, miután a kocsist elbocsátotta, előre ment a hajlék belsejébe.

Régi, fekete, sötét fészek volt ez, és sötétek, feketék voltak a szobák is, hol azelőtt oly mozgékony nyüzsgő élet működött. Hátsó részén a Themsének egy rakodási helye volt. Üres kutyaól, néhány csont, vas abroncsok maradványai, és ócska hordódongák feküdtek körül elszórva, de sehol sem mutatkoztak életnyomok — minden a romlásnak hideg, szomorú képét tükrözte vissza.

— Itt minden oly nyomasztó és sivár, — mondá Katicza, mintha a ház valami gonosz befolyás alatt állna, Ha babonás volnék, csaknem azt hinném, hogy ez ócska falak között valami borzasztó gonosztett követtetett el és e hely azóta nem virágozhatott: mily mogorva és sötét itt minden!

— Az istenért! kedvesem, felele Nicklebyné asszony, ne beszélj ugy, ha nem akarod, hogy halálra irtózzam.

— Ah, mama, hiszen csak botor képzelődés tőlem—
mondá Katicza mosolygást erőtetve.

— No én kívánom édesem, hogy tartsd magadnak
az ilyen bohó képzelődést és ne ébreszd fel az én esz-
telen képzelődésemet is, válaszóla Nicklebyné asszony.
Miért nem gondoltál mindezekre már előbb? Te nem is
gondolkodol semmiről. Kikérhettük volna La Creevy
kisasszony társaságát, vagy egyet mást kölcsönözhattünk
volna, vagy ezer egyéb dolgot tehettünk volna. De így
— te éppen olyan vagy, mint szegény boldogult atyád
volt. Ha én nem gondoskodnám mindenről . . .

Ily siralmas éneket szokott Nicklebyné asszony
közönségesen hangoztatni, mely egy tuczat vagy még-
több bonyolódott mondaton keresztül tekergődött, me-
lyek tulajdonkép senkire sem voltak irányozva és a
melyekben most is annyira neki ereszkedett, míg csak
lélekzetből ki nem fogyott.

Newmann nem látszott ezen észrevételeket hallani,
hanem az anyát és leányát pár szobába vezette az első
emeleten, melyeket némileg lakhatókká tenni próbáltak
volt. Egyikben pár szék, asztal állt, a tűzhely előtt
ócska szőnyeg terült és tűz volt a kandalló rostján; a
másikban ócska tábori ágy és néhány hálószobabeli bú-
tor állott.

— Nos édesem — mondá Niklebyné asszony, ki
iparkodott jókedvű lenni, — nem ismeresz rá itt nagy-
bátyád gondoskodására és igyekezetére? E nélkül
semmink se lett volna, mint az ágy, melyet tegnap
vettünk.

— Valóban nagy kegyesség, — felelt Katicza
örököztekinve.

Newmann Roggs nem mondta meg, hogy az ócska lomot ő kereste össze mindenfelől, hogy a párkányon álló tejet a theához a maga erszényéből fizette, a megtöltött üstöt a tűznél s a forgácsot a ház mögötti lomtárban gyűjtötte össze és a szemet koldulta. De a gondolattal, hogy mindez Nickleby Ralph meghagyásából történt, annyira nem tudott kibékülni, hogy nem tartóztathatta magát egymásután mind a négy ujját pattogatni; a min Nicklebyné asszony eleinte persze bámult egy kissé, de mivel azt vélte, hogy az köszvénybajával van valami távoli összeköttetésben, nem vett szabadságot magának eziránt valami észrevételt tenni.

— Gondolom, nem tartóztatjuk fel önt tovább — mondá Katicza.

— Nincs már semmi tennivalójok részemre? — kérdezé Newmann.

— Semmi; köszönöm önnek — viszonzá Nickleby kisasszony.

— Talán szives lesz, édesem, Roggs ur egy poharat egészségünkre kitüriteni, — vága közbe Nicklebyné asszony, kötő táskájában egy kis pénzdarab után tapogatódzván.

— Attól tartok, mama, — felelt Katicza akadozva, midőn Newmann elfordult képét észrevette, hogy megsérti érzékenységét, ha valamivel megkinálja.

Newmann Roggs meghajtá magát a fiatal urhölgy előtt — inkább egy gentleman modorával, mint a minő oly szegény nyomorulthoz, milyent külseje mutatott, illeni látszott.

Kezeit egy ideig mellére tette oly arczkifejezéssel mint a ki öiömet beszélne, de nem tudja hogyan

fogjon hozzá, aztán megfordult s kiment a szobából. A becsapódó nehéz ajtó viszhangja oly szomorun füttyölt keresztül az épületben, hogy Katicza csaknem kísértetbe jött, hogy nagybátyja irnokát visszahívja és kérje, hogy még maradjon egy kis ideig, de szégyelte magát félelme miatt és így Newmann Roggs haza felé vándorolt.

Tizenkettedik fejezet.

(Közli az olvasóval, mily folyamatja volt Squeers Fanni kisasszony szerelmének.)

Szerencsés körülmény volt az Squeers Fanni kisasszony részére, hogy érdemes papája, midőn a theaestély után későn haza ment, sokkal többet öntött fel a garatra, hogysen a legnagyobb boszankodás jeleit, melyek leplezetlenül mutatkoztak vonásaiban, észrevehette volna. De minthogy ő, ha kissé berugott, meglehetősen heves és veszekedő volt, könnyen beállhatott volna az eset, hogy a legelső, légből kapott tárgy felett összeveszett volna leányával, ha e fiatal delnő igen ajánlatraméltó eszélyes elővigyázattal nem gondoskodott volna arról, hogy a legelső zivatar elhárítására egy fiut kézszen tartson. Midőn e zivatar lábbrugások és ököllökések formájában lecsillapult, az érdemes férfi lassan-lassan lecsendesedett annyira, hogy ráhagyta magát beszélni a lefekvésre, mit aztán csizmástól esernyöstől meg is tett.

A kiéhezett szolgáló elkisérte Squeers kisasszonyt mint közönségesen a hálószobába, ott haját betekergetni, más apró toilette-szolgálatot végezni s annyi hizelgést mondani neki, a mennyit csak előteremthetett; mert Squeers kisasszony renyhe és átaljában elég hiu és könnyelmű volt arra, hogy előkelő delnőt játszék, amint, hogy semmiben sem is különbözött attól másban, mint

csupán igazságtalan önkény által meghatározott rangi megkülönböztetésekben és állásban.

— Mily szépen göndörödik ma a haja, kisasszony — mondá a szobaczigyuska. Valóban halálos véték kifésülai.

— Hallgass! — felele Squeers kisasszony haragosan.

Effélék már sokkal többször történtek a leánynyal, hogy sem urnőjének rossz kedve meglepte volna; s minthogy félig meddig gyanította az este történeteket megváltoztatta működési tervét, melylyel magát kellemessé tenni hitte és egy mellékutra tért.

— Ah kisasszony, — mondá a leányka, én nem segíthetek magamon, de ki kell mondanom, ha megöl is kegyed. Én egész életemben nem láttam leányt, ki oly közönségesen nézett volna ki, mint ez este Price kisasszony.

Squeers kisasszony sóhajtott s figyelő helyzetbe tette magát.

— Tudom, hogy nagyon helytelen tőlem, hogy úgy beszélek, kisasszony, folytatá a lányka, nagy örömmel tapasztalván, hogy szavai benyomást tettek, mert Price kisasszony kegyednek barátnéja és mindene; de úgy felpiperézi magát és oly botránkoztató módon törekszik szembetűnni, hogy — de bánom is én — jaj, csak magokat is látni tudnák az emberek.

— Mit értesz az alatt, Phib? — kérdé Squeers kisasszony, a tükörbe tekintve, hol, mint közölünk a legtöbben, nem önmagát, hanem képzelete egy kedves képeinek visszfényét pillantá meg.

— De mi indít e kifakadásra?

— Mi indit kisasszony? Ah, annak van anyyi oka, hogy felőlök még egy öreg kanmacska is beszélhetne francziául, — felele a szobalány. Csak reá kell nézni, hogy hányjaveti a fejét ide s tova.

— Ő csakugyan ide-oda veti a fejét — jegyzé meg Squeers kisasszony szórakozott képpel.

— Oly hiú és pedig semmi sincs rajta — mondá a lyánka.

— Szegény Tilda! — sóhajtá Squeers kisasszony szánakozólag.

— És mily mélyen kívágva viseli ruháját, csak-hogy magát megbámaltassa, folytatá a szolgáló. Istenem, ő a legnagyobb mértékben szemérmetlen.

— Én ilyen nyilatkozatokat nem engedhetek meg, Phib, — mondá Squeers kisasszony. Tilda rokonai csekély emberek és ha nem érti jobban, az nem az ő hibája, hanem a családjaé.

— Jó, mondá Phoeba, mely nevet Squeers kisasszony, mikor jókedvében volt Phib-re változtatta; — de hát akkor nem vehetne példát barátnéjáról? Oh mily takaros fehérszemély lehetne belőle idővel, ha magát kegyedhez alkalmazná s valahára átlátná, mily rossz utat választott.

— Phib, — felele Squeers kisasszony méltósággal, az nem illik, hogy én ilyen hasonlításokat végig hallgassak; azok Tildát egy illetlen aljas személylyé teszik és tőlem barátságtalanságnak látszhatnék, ha azokra figyelek.

Azért beszéljünk más valamiről, Phib, mert bár meg kell mondanom, hogy Price Tilda, ha valakiről

példát akarna venni — nem mondom, hogy éppen rólam —

— Oh igen, éppen kegyedtől kisasszony — vága közbe Phib.

— No hát nem bánom rólam, ha éppen úgy akarod — folytatá Squeers kisasszony — ki kell mondanom, hogy ő, ha ezt tenné, sokkal jobban járna.

— Ugy van és nagyon csalódnám, ha még egy valaki is nem ugyane véleményben volna, — viszonzá a lányka titokteljesen.

— Mit akarsz ezzel mondani? — kérde Squeers kisasszony.

— Semmi különöst, kisasszony — felele a lányka, de elég — — én tudom, a mit tudok.

— Phib -- viszonzá Squeers kisasszony, színházi magatartással, — akarom, hogy magadat jobban kimagyarázd. Mirevalók e titokteljes szavak, beszélj!

— No, ha éppen úgy akarja a kisasszony, hát már csak kimondom, felele a szobalány. Browdie János ur hasonló nézetben van kegyeddél, és ha nem ment volna már messzebb, mintsem hogy becsülettel visszaléphetne, Price lányasszonyt örömet elszalasztaná és Squeers kisasszony kegyeibe igyekeznék bejutni.

— Szent isten! — sópánkodék Squeers kisasszony nagy méltósággal csapván össze kezeit. Mi ez?

— Való igazság, kisasszony, semmi más, mint tiszta igazság — nyilvánítá a ravasz Phoeba.

— Micsoda helyzet! — kiáltá Squeers kisasszony. Hát így a nélkül, hogy magam tudnám, azon ponton állok, hogy kedves Tildám szerencséjét és nyugalmát felduljam. Ugyan mi az oka, hogy a férfiak, akarom

vagy nem akarom, belém szeretnek és kedvemért választott aráiktól elpártolnak?

— Az okot nem kell messze keresnünk kisasszony, — nem tehetnek másképp válaszoló a lányka.

Ha Squeers kisasszony volt az oka, úgy csakugyan közel volt.

— Nekem többé soha se mondj ilyeneket — viszontá Squeers kisasszony, soha többé, hallod? Price Tildának vannak hibái — sok hibái — de én javát akarom és mindenekelőtt kívánom, hogy főként alá kerüljön, mert az kívánatos, különösen fogyatkozásai miatt kívánatos, hogy mielőbb férjet kapjon. Nem, nem, Phib, csak tartsa meg Browdie-ját. A szegény suhanczot sajnálom ugyan, de Tildát még mindig barátnémnak tekintem és remélem, hogy mint feleség jobban összeszedi magát, amint az valószínűleg úgy is lesz.

— Harag — kis szó, de oly különös érzemények és dissonanciák vegyüléke, mint talán nyelvünk legszótágdusabb szava sem. Squeers kisasszony szive legbelsejében ép oly jól tudta, mint szolgálója, hogy mind az, a mit ez a szegény teremtmény mondott, semmi egyéb, mint hazug bizelkedés. De már csak az alkalom, sértőnjé elleni mérgét kiöntetni, és annak hibái s gyengeségei iránt szánalmat szüntetni — habár csak egy nyomorult szolgáló jelenlétében is — csaknem oly nagy könnyebülésére szolgált, mintha mindaz, a mi szóba jött, evangéliom lett volna. Az önáltatás hatalma azonkívül a felingerülés óráiban annyira megy, hogy Squeers kisasszony lemondásáért Browdie János kezéről rendkívül nagyinak és magasztosnak tünt fel maga előtt, és vágytársnőjére

némi szent nyugalommal nézhetett le, a mi zavart érzelmei lecsendesítéséhez nem kevésel járult.

E szerencsés kedélyhangulat némi hatással volt arra, hogy a kibékülésre kiegyengette az utat, mert a midőn másnap az ajtón koczogtattak, és a molnár-leányt jelentették be, Squeers kisasszony oly keresztényi magabateréssel ment a látogató-szobába, hogy nem lehetett ájtatos épületesség nélkül látni.

— Látod, Fanni, — mondá a molnárleány, hogy ismét eljövök hozzád, noha tegnap némi felelés folyt köztünk.

— Én sajnálom indulatoskodásodat Tilda — felele Squeers kisasszony, de én magasztosabb vagyok, hogy sem haragtartó tudnék lenni.

— Ne haragudjál Fanni — mondá Price kisasszony, azért jövök, hogy veled valamit közöljek, a minek, remélem, örülni fogsz.

— Mi lehet az, Tilda, kérdé Squeers kisasszony, ajkait felbiggyesztvén, s oly képet vágva, mintha semmi a tűzben, vízben, légben és a földön nem lenne képes az érintett érzésnek még csak nyomát is kisajtolni belőle.

— Midőn tegnap este házatokat elhagytuk, — folytatá Price kisasszony, — Jánossal borzasztó civakodásunk volt.

— Az nekem nem okozhat örömet, válaszolt Squeers kisasszony, noha egy kis kedves mosolygást nem birt elnyomni.

— Édes istenem, hogyan is gondolkozhatnám oly rosszul felőled? viszonzá társnője; nem ebből áll.

— Ugy? — monda Squeers kisasszony, képét ismét komorabb ránczokba huzva. — Hát micsoda?

— Miután hosszasan pereltünk, és kijelentettük, hogy soha nem akarjuk egymást látni többé, — folytatá Price kisasszony — ismét megbékültünk, s János ma reggel elment az első kihirdetést a legközelebbi vasárnapra megrendelni. Tehát három hét múlva üljük meg a nászt, s azért közlöm veled, hogy a nyoszolólány-ruháról gondoskodhassál.

Ez méreg és méz volt egy pohárban. Méreg, mert barátnéját oly hamar kellett férjhez menni látnia; és méz mivel az által bizonyossá lett, hogy a molnár leány nem számított komolyan Miklósrá. Egészben azonban a keserűnél az édes annyiban tulnyomóbb volt, hogy Squeers kisasszony késznek nyilatkozott a nyoszolólány-ruha megrendelésére, s egyszersmind kijelentette, miszerint reméli, hogy Tilda boldog lehet; nem láthatni ugyan előre, hogy valóban így lesz; ezért ő azt a tanácsot adja neki, hogy ne fölötte nagyon bizzék benne, mert a férfiak vajmi csodálatos teremtmények, és sok asszony van azon szomorú állapotban, hogy teljes szivökből visszaóhajtják leánykoruk szép idejét. Ezen vigasztaló beszédhez Squeers kisasszony még néhány más észrevételt is koczkáztatott, melyek nem kevésbé nemes módon barátnéja felbátorítását és öröme emelését célozták.

— Hogy más egyébre térjünk, Fanni, — mondá Price kisasszony — akarnék egy pár szót beszélni veled a fiatal Nickleby végett.

— Én nem gondolok vele, — szóla közbe Squeers kisasszony hánytorgva, — szivemből megvetem.

— Oh azt nem mondhatod komolyan; — felelé barátnéja. Légy őszinte Fanni — te még mindig szereted őt.

Anélkül, hogy egyenes választ adott volna, Squeers kisasszony, mérges könyárba tört ki, s azt mondá, hogy ő egy nyomorult, elhanyagolt, szerencsétlen lábbal tiport teremtmény.

— Én az egész világot gyűlölöm — zárá be Squeers kisasszony indulatos ömledezését; — és azt akarnám, hogy minden ember halva volna — igen, én azt akarnám.

— Könyörületes ég! — szóla Price kisasszony, nem kevésé elrémtülve ez emberbaráti érzelmek nyilvánításán; de nem, lehetetlen, hogy ezt komolyan mondanád.

— Teljes komolysággal mondtam — felelé Squeers kisasszony, fogait csigorgatva s közbe zsebkendőjén nagy bütyköket kötve — és akarnám, hogy én is meg volnék halva.

— Oh, öt percz mulva már máskép fogsz gondolkodni — mondá Mathild. Mennyivel jobb lenne őt ismét kegyedbe fogadni, mint magadat ily módon gyötörni, és nem lenne szebb őt jó feltételek alatt ismét tulajdonodá tenni, vele tréfálni, csevegni és vele kellemesb módon élni ?

— Én nem tudom, hogy mindez mikép történhetne — zokogá Squeers kisasszony. Oh Tilda, hogy tudál oly bécstelenül és alávaló módon cselekedni ? Én soha se hittem volna, ha saját szemeimmel nem látom.

— Ej, ej, — mondá Price kisasszony, nem azt hinné az ember hogy legalább is megöltem valakit.

— Csaknem éppen oly gonosz volt, — felele Squeers kisasszony indulatosan.

— És mindez azért, mert történetesen elég jól nézek ki, hogy az embereket magam iránt udvariasakká tegyem? — viszonzá Price kisasszony. Senki sem választotta maga magának az arczát, és éppen oly kevésbé vagyok én oka, ha nincs okom röstellini a magamét, mint mások nem okai, ha ezzel nem dicsekedhetnek.

— Fogd be a szádat kiáltá Squeers kisasszony legrikoltóbb hangján, — vagy kénytelenítesz, hogy reá üssek, Tilda; a mit aztán megtalálnék bänni.

Nem kell mondanunk, hogy a társalgás hangja némi hatással volt a fiatal urhölgy hangulatára, és hogy ennek következtében, a szóváltás személyeskedéssé vált. Valóban szemlátomást növekedett az indulatosság, és végre erőszakossá lett, úgy hogy mindakét rész könyekre fakadt, s egyszerre fakadtak ki, hogy soha se gondolták volna, hogy valaha ilyen bánásmódnak lesznek kitéve. Ez fejtegetésekre és magyarázatokra vezetett, a minék lassan-lassan kibékülés lett a vége, és azzal rekesztetett be, hogy egymásnak karjaiba estek, és újra örök barátságot esküdtek. Megjegyezzük itt még, hogy ez az érzékeny jelenet nem az első, hanem ez évben már az ötvenkettedik volt.

Miután így a jó egyetértés ismét tökéletesen helyreállt, a társalgás az öltözékek mennyisége és minőségére tért át, melyeket Price kisasszony a szent házaság állapotjában mulhatlanul szükségelt, és Squeers kisasszony szembetűnőleg kimutatta, hogy ebben a tekintetben jelentékenyen többet kell tenni, mint a molnár tehet, vagy tenni akart, hacsak minden illendőséget figyelmen kívül nem akart hagyni. A fiatal urhölgy azután ügyes fordulattal a maga öltözékeire terelte

a beszélgetést, s miután főritkaságait egész hosszában előszámlálta, barátneját a lépcsőkön felvezette, hogy személyesen szerezzen magának meggyőződést. Itt most a kincsek két ruhatartóból és egy fali-szekrényből szemlére kirakattak, és a kisebb pipere-czikkok felpróbáltattak, míg Price kisasszonynak eljött az ideje, hogy haza menjen. Mintbogy azonban utóbbi a látott pompában igen gyönyörködött és egy rózsaoív által egészen elragadtatott, Squeers kisasszony széles jó kedvében kinyilatkoztatta, hogy barátneját még egy darabig el akarja kísérni, hogy társasága örömét még tovább is élvezhesse. Elhagyták tehát együtt a házat, és sétálás közben Squeers kisasszony hossza-vége nélkül beszélt atyjának magas tulajdonairól, mi mellett még, hogy családja rendkívüli fontossága és felsőbbségéről némi gyönggefoglalma legyen, egyszersmind annak jövedelmét tiszszernagyobbnak állította.

Éppen az iskolai szünóra alatt az ebéd és a tanítás kezdete közt volt, mely időt Miklós közönségesen sétálásra használta, mely közben szerencsétlen helyzete fellett méléán szomorkodva kedvetlenül szokott a falun keresztül járkálni. Squeers kisasszony ezt igen jól tudta, de valószínűleg megfélekedezett róla, mert amint a fiatal embert maga felé jönni látta, a meglepetés és zavar minden jelei látszottak rajta, és barátnejának kinyilatkoztatta, hogy úgy érzi magát, mintha a föld alá kellene süllyednie.

— Megforduljunk, vagy hirtelen valamely parasztházba meneküljünk? — kérdé Price kisasszony. Még nem látott meg benünket.

— Nem, Tilda, — felele Squeers kisasszony; — kötelességem magamon erőt venni, s azt akarom is.

Squeers kisasszony ezt oly hangon mondá, mintha magát valami nagyra, nemesre határozta volna el és mivel azonkívül érzéseinek erős küzdelmét néhány sóhajtással és lég után kapkodással nyilvánította volna, barátnéja nem vett magának bátorságot, további észrevételre.

Egyenesen Miklósnak tartottak, ki földresittott szemekkel lépegetett előre, de a két lánykát nem vette észre, csak mikor már egészen közel voltak hozzá, mint-hogy máskép tán ő maga is igyekezett volna, hogy a hölgyeket kikerülje.

— Jó reggelt, — mondá Miklós magát meghajtva s tovább ment.

— Elmegy, — susogá Squeers kisasszony, Ah, megfuladok, Tilda!

— Ah Nickleby ur! — kiálta Price kisasszony, ugy tevén, mintha nyugtalanitaná őt barátnéja fenyegetőzése, ámbár az ő magaviseletének csak a gonósz kívánság, hogy ő is hallja, mit fog Miklós mondani, volt egyedüli alapja; — ah Nickleby ur, ugyan jőjjön vissza.

Nickleby ur visszament és meglehető s zavarral kérdezé, miben lehetne az urhölgyek szolgálatára.

— Ne vesztegetse a szót — mondá tolakodólag Price kisasszony, — hanem gyámolítsa őt a másik oldalról. Hogy vagy most, édesem?

— Jobban — sóhajtá Squeers kisasszony zöld fátyollal ellátott vereses-barna hódkalapját Miklós vállára bocsátva. Ah ez a balga gyöngeség.

— Ne mondd azt gyengeségnek édesem, — mondá Price Paula, kinek fénylő szemei nem kevésbé gyönyörködtek a segédtanító zavarán, semmi okod sincs magadat a miatt szégyenleni. Azoknak kellene magukat szégyellniök, kik oly nagyra vannak, hogy kibékítésükre az ily jelenetekre van szükség.

— Kegyed, mint látom, velem folyvást ingerkedni akar, — mondá Miklós mosolyogva, — ámbár tegnap este már megmondtam kegyednek, hogy én semmiben nem érzem magamat vétkesnek.

— Hallod, azt mondja, semmiben sem érzi magát vétkesnek, édesem — jegyzé meg Price kisasszony gonoszul, — talán fölötte féltékeny, vagy túlhirtelen voltál irányában? Azt mondja, hogy ártatlan és én azt gondolom : ez elég kárpoztás.

— Kegyed nem akar engem megérteni, — felelt Miklós, — de mindenesetre kérem, hogy ily tréfáknál hagyjon ki engem a játékból, mert nekem nincs időm és valóban nincs is kedvem a jelen pillanatban, hogy jókedvének czéltáblájául szolgáljak, vagy abban osztozzam.

— Mit akar ön azzal mondani? — kérdé Price kisasszony, szinlelt bámulással.

— Ne kérdezd őt, Tilda, — szóla Squeers kisasszony — én megbocsátok neki.

— Jóságos isten! — mondá Miklós, midőn a barna kalap ismét vállára ereszkedett; a dolog komolyabbá válik, mint hittem. Engedje meg — nem lenne szives meghallgatni?

E szavakkal felemelte a barna hódkalapot, de Squeers kisasszonynak gyöngéd szemrehányó pillantásával talál-

kozván néhány lépést hátrált, hogy szép terhének hatásköréből kiszabaduljon és következőkép folytatta:

— Nagyon sajnálom, — igazán, őszintén sajnálom, hogy tegnap kegyetek között egyenetlenségre okot szolgáltattam. Én már a legkeserűbb szemrehányásokat tettem magamnak, hogy oly szerencsétlen voltam kegyetek közt összekocczzanást előidézni, bár biztosíthatom önöket, hogy tudtom s akaratom nélkül történt.

— Jó jó, de ez bizonyosan nem mind, a mit mondani akar, — mondá Price kisasszony, midőn Miklós egyidőre elhallgatott.

— Magam is tartok tőle, — dadogá Miklós félig mosolyogva egy pillantást vetvén Squeers kisasszonyra. Mindenesetre igen balga egy dolog, de — nem, az ily föltevésnek már pusztá érintése is oly ostobának tünteti fel az embert, — de szabad kérdezniem, fölteszi rólam ezen urhölgy, hogy én... szóval: azt hiszi, hogy szerelmes vagyok bele?

— Most kelepczébe került — gondolá Squeers kisasszony, csakhogy valahára idáig jutottunk — felelj helyettem, édesem — susogá barátnéjának.

— Hogy hiszi-e ezt — viszonzá Price kisasszony. Természetesen hiszi.

— Hiszi — kiáltá Miklós oly szilaján, hogy az ember egy pillanatig elragadtatásnak vehette volna.

— Bizonyosan, — biztosította Price kisasszony.

— Ha Nickleby ur kétségbevonta, Tilda, — mondá az elpirult Fanni szelid hangejtéssel, úgy megnyugodhatik. Az ő érzelmei viszon — —

— Megálljon kérem! — szakasztá félbe Miklós sebesen; hallgasson meg. Itt a legkülönösebb csalódás forog fenn, a legotrombább tévedés, mely valaha embert ért. Én alig láttam a kisasszonyt hatszor, de láttam volna bár hatvanszor, vagy ha hatvanezerszer kellene is látnom, reám nézve az bizonynyal mindegy lenne. Soha nem keletkezett bennem gondolat, kívánság, vagy reménység, mely vele összeköttetésben állna, hacsak — ezt azonban nem azért mondom, hogy gyöngédségét megsértsem, hanem hogy valódi érzelmeimet megismer-tessem, — hacsak olynemű nem, mely szívemhez oly közel áll, mint maga életem, hogy tudniillik ennek az átkozott helynek egykor hátat fordithassak és soha többé ne kellessék ide belépnem, vagy reá gondolni — mert még gondolni se tudnék másképp reá, mint irtózással és undorral.

Ezen, valóban szokatlanul nyílt és egyenes nyilatkozat után, melyben felizgatott és felboszantott szive keserű terhétől szabadult meg, könnyeden meghajtá magát és nem várva feleletet, eltávozott.

Szegény Squeers kisasszony mérge, haragja dühe s az egymást sebesen követő keserű szenvedélyek, melyek lelkében viharoztak — nem, azt nem lehet leírni. Elutasítva, elutasítva egy segédtanítótól, kit egy hirlapi hirdetemény és határozatlan részletekben fizetendő öt font évdij mellett szedtek fel és kit kosztra s lakásra nézve egészen úgy tartottak mint a fiukat. És ezt egy molnárlány féle kis majom jelenlétében, ki tizen-nyolcz évet számlált s ki három hét mulva össze fog kelni egy férfival, a ki térden esedezett „igen“ szavá-

ért! Ha mindezt sorra megfontolta, komolyan tartani lehetett, hogy a düh megfojtja.

De felzaklatott dühe mellett is, egy dolog tisztán állt előtte, az, hogy ő Miklóst a Squeers-sarjadékhoz méltó szükkeblüsséggel és engesztelhetetlenséggel gyűlölte és utálta. Egy vigasza is maradt még feun, hogy tudniillik minden órában meg fogja sebzeni büszkeségét, és apró gyűlölködésekkel, bántalmakkal, vagy megrövidítésekkel boszanthatja, s föltehető, ha már az egykedvűekre is kellemetlen hatást gyakorol ez, oly ingerlékeny férfinak, mint Miklós, még egyszer oly keserűn kell éreznie. E két tekintet által megerősödve, igyekezett Squeers kisasszony a dolgot a maga előnyére fordítani, barátnéja előtt megjegyezvén, hogy Nickleby ur oly csodálatos ember, és oly heves kedélyű, miszerint azt hiszi, hogy neki csakugyan le kell róla mondania és így megvált egymástól a két delnő.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy Squeers kisasszony midőn szerelme (vagy akármit képviselt nála az érzemény) Miklósra esett, egy pillanatig se gondolt a lehetőségre, hogy az ebben a dologban különböző nézettel lehetne. Sőt azt hitte, hogy a fiatal ember magát az ő leereszkedése által megtisztelve fogja érezni, mert hiszen ő szép és magas igényű, atyja főnök és Miklós segéd-tanító, — atyjának van pénze, Miklósnak nincs — oly okok, melyek sokat nyomnak a latba. Amellett még azt is jól megfontolta, mily kellemessé teheti ő helyzetét mint barátnő és mily kellemetlenné mint ellenség; és kétségkívül más, kevésbé lelkiismeretes ember, mint Miklós, már ezen igen szembeszökő oknál fogva is táplálta volna tévedését, Miklós azonban tanácsosnak tartotta,

máskép cselekedni és Squeers kisasszony a fölött dühös-ködött.

— Ám lássa — mondá a dühöngő fiatal deán, midőn ismét szobájába ment, és szívéen egy Phib ellen intézett rohammal könnyebbitett. Ha anyám haza jön, még jobban fel fogom őt ellene ingerelni.

Erre alig volt szükség, de Squeers kisasszony állott a szavának. A szegény Miklós a rossz koszt, piszkos lakás és vérlázító nyomor mellett, melynek szünet nélkül szemtanujának kellett lenni, a lealázás minden nemével mit csak gonoszság, és a legaljasb fősvénység kigondolhatott, keserítették.

De még ez nem volt minden. Volt még egy mélyebben metsző kínzási rendszer, melynek igazságtalansága és kegyetlensége őt majd kétségbe ejtette.

A szegény Smike, mióta Miklós egy éjjel az iskola szobában vele barátságosan beszélt, fáradhatatlan szolgálatkészséggel csaknem mindig sarkába volt a segédtanítónak, apró szükségeinek a mennyire tehetségében állt, elejét venni iparkodott és magát boldognak érezte, ha csak közelében lehetett is. El tudott ülni órákig mellette, és csendesesen szeméibe nézni, míg Miklós szájából egy szó bánatteljes vonásait felvidította, mi több, még a boldogságnak egy mulékony sugarát is fel tudta idézni szemében. A szegény fiú egészen más lény nézett, mert életének volt most célja, az tudniillik, hogy azon egyetlen személy iránt, a ki vele, ha nem éppen szeretettel is, de mégis mint emberrel bánt, ragaszkodását kimutassa, bár e személy különben hozzá idegen volt.

Ezen szegény teremtményen töltötték most minden mérgöket és szeszélyöket, melyekkel Miklós ellen ki nem

kelhettek. A legterhesebb rabszolgai munkákat számba se vette volna, hisz ezekhez már régóta hozzá szokott; az ok nélküli pofonok hasonlóképp oly valami volt, mi magától értetődik, mert sok nehez és fáradságteljes éveken át más egyebet nem ismert. De alig hogy észrevették, hogy Miklós iránt ragaszkodással van, reggeltől estig nem részesült egyébben, mint korbácsütésekben és oldal-döfésekben. Squeers féltékeny volt a befolyásra, melyet segédje oly hamar kivivott magának; a Squeers család gyűlölte őt, és Smikenak mindkettőjükért kellett lakolnia. Miklós látta ezt és fogait csikorgatta minden ily gyáva és embertelen megtámadás ismétlésénél.

Ő néhány rendes tanórát állapított meg a fiuk számára, s egy este, midőn a rideg iskolaszobában fel s alá járkált és tultelt szive a gondolatnál, hogy védelme és jóakarata e legszánandóbb lény nyomorát csak még növelte, csaknem meghasadt, egyszerre akaratlanul megállt egy sötét zugban, hol gondolatja tárgya üldögélt.

A szegény fiu kisírt szemekkel ült ott egy rongyos könyv felett szorgalmatoskodva, s hiába fárasztá agyát, hogy egy oly leczkét megtanuljon, melyet egy közönséges tehetségű kilencz éves fiu is könnyen megfejtethetett volna, de a mely az elcsenevészedett tizenkilencz éves suhanc megháborodott agyának bepecsételt s reménytelen titok volt. Mind a mellett ott ült türelemmel, átszótagolván a lapot újra meg újra, bár nem gyermeki nagyravágyás (mert hisz környezete gunyjának közönséges céltablája volt) hanem csupán a buzgó kívánság lelkesíté, hogy egyetlen barátjának tetszését megnyerje.

Miklós vállára tette kezét.

— Nem bírok vele boldogulni — mondá Smike csüggedten, fájdalmasan feltekintve. Nem, sehogyszem megy.

— Sohse erőtesd magadat annyira Smike, — felelt Miklós.

Smike fejét rázta, sóhajtva összetette a könyvet, lankadtan meresztgeté maga körül szemeit s arcát tenyerébe hajtá. Sirt.

— Az isten szerelméért ne sirj — mondá Miklós felindult hangon; — én nem nézhetem azt.

— Még rosszabbak hozzám, mint valaha — zokogá a fiu.

— Fájdalom! — válaszolá Miklós.

— De önért — folytatá a szegény féreg, tűzbevizbe is kész vagyok rohanni. Bizonyos vagyok benne, hogy az volt céljok, hogy engem eltemessenek.

— Majd jobb dolgod lesz, szegény fiu, — felele Miklós, szomorun csóvalva fejét, — ha én elmegyek.

— El? — szólt Smike, mereven nézve Miklósra.

— Csendesesen! — felelt Miklós. — Igen.

— Ön hát el akar menni? — susogá a fiu sürgetősen.

— Még nem mondhatom meg, — válaszolá Miklós — inkább magamban beszéltem, mint hozzád.

— Mondja meg nekem, — esdeklett a fiu, — oh mondja meg, valóban el akar menni — el akar?

— Maga a végzet arra kényszerít — felele Miklós. De hiszen a világ nyitva áll előttem.

— Mondja meg nekem — unszolá Smike, a világ s oly rossz és utalatos, mint ez a hely?

— Isten mentsen! — mondá Miklós, saját gondolatait folytatván, — annak legnehezebb s legkeservesebb munkája is boldogság ez élethez képest.

— Találkozom ott önnel? — kérde a fiu szokatlan hévvel és szenvedélyesen.

— Igen, — viszonzá Miklós azzal a szándékkal, hogy lecsillapítsa.

— Nem, nem, — mondá a másik, Miklós kezét megragadván, — találkozom, találkozom? — mondja még egyszer. Biztosítson arról, hogy önt bizonyosan megtalálom.

— Meg, meg, — felele Miklós, ugyanazon jóakaró szándékból: — és segélyedre leszek s nem szerzek neked új szenvedéseket, mint itt tettem.

Smike indulatosan melléhez szorította a fiatal ember kezeit, néhány töredezett, érthetetlen szót rebegvén. Azon pillanatban Squeers lépett a szobába s Smike szokott szegletébe vonult.

Tizenharmadik fejezet.

(Miklós férfias föllépése által némi változásokat idéz elő a dotheboys-hall-i egyformaságban, a mi nem jelentéktelen eredményeket szül.)

Hideg, januarius reggel szürkületje lopódzott keresztül a közös hálószoza ablakin, midőn Miklós könyökére támaszkodva a végig nyult alakokon eltekin-
tet, melyektől minden oldalról körül volt véve, mintha valami különös tárgyat keresne.

Éles szem kívántatott ahoz, hogy az alvók összevegyi-
tett tömege között egy bizonyos egyén körrajzait ki-
találja az ember. Szorosan egymás mellé rakva, foltozott
s elrongyolt ruháikkal betakarva feküdtek ott mindnyá-
jan s nem igen lehetett mást megkülönböztetni, mint
sáppadt arcok vázlatait, melyekre a homályos fény
ugyanazon szint árasztott, melylyel itt-ott egy sovány
kart festett be, mely semmi takaróval be nem fedve,
magát egész töpörödött rutságában tárta szem elé. Né-
hányan közülök, kik felfelé fordított arczczal és összetett
kezekkel hanyatt feküdtek és a homályos világítás mel-
lett, csak éppen, hogy látszottak, inkább holttestekhez,
mint élő teremtményekhez hasoalítottak, míg mások is-
mét oly különös fantastikus helyzetekbe görnyedtek
össze, hogy ezeket inkább a fájdalom enyhülést kereső
nyugtalan igyekezetének, mint az álom szeszélyének
lehetett tekinteni. Csak kevesen és ezek is a legifjabb
gyerekek közül aludtak békén és mosolylyal vonásaikon,

talán az édes otthonról álmodva. Időről-időre egy nehéz sóhaj, mely a szoba csendét félbeszakította, jelenté, hogy ismét felébredt egy alvó az új nap nyomorára; és a mint a reggel az éjszakát elüzte, lassanként eltűnt a mosoly is a barátságos homálylyal, mely azt előidézte.

Az álmok kedves gyermekei a képzeletnek. Éjjelente tarka, mesés képekben a földön játszanak és szétfoszlanak a nap első sugarára, mely fényével a sötét gondot és a szomorú valót a világba vezeti.

Miklós az alókra pillantott — előbb oly ember tekintetével, ki egy bár ismert, de azért nem kevésbé fájdalmas jelenetet lát, későbbben azonban inkább azon ember vigyázó és kémlelő módján, kinek szeme valamely megszokott tárgyra nem akad. Még folytatta keresését, mely célból ágyában fölemelkedett, midőn Squeers szava a lépcső aljáról felhallatszott.

— Mi ez? — kiálta az emberséges ember. Egész nap akartok aludni? keljetek fel.

— Ti lusta kutyák, — végzé be Squeers asszony a mondatot, miközben oly hangot adott, mely ahhoz hasonlított, milyent a fűzőváll befűzése okoz.

— E pillanatban lemegyünk sir — felele Miklós.

— E pillanatban? — mondá Squeers. — Igen jól fogja ön tenni ha hamar lejön, különben egyiket másikat majd még hamarabb körmöm közé kaparitok. Hol van Smike?

Miklós hirtelen körülnézett, anélkül azonban, hogy felelt volna,

— Smike! orditá Squeers.

— Azt akarod, hogy koponyádba még egy másik lyukat is furjanak Smike? — kérdé a szeretetreméltó iskolamesterné ugyanazon hangon.

Még mindig semmi felelet. Miklós mindenfelé széjjelnézett és azonképen a fiuk nagyobb része is, kik azalatt fölébredtek.

— Elvetemedett szemtelenség! — dühöngött Squeers botjával türelmetlenül a lépcsőzet karfáira ütve. — Nickleby!

— Mi tetszik sir?

— Küldje le azt a makacs gazembert, nem hallja, hogy szólok?

— Nincs itt, sir — felelé Miklós.

— Nekem ne hazudjék — viszonzá az iskolamester — bizonyosan ott van.

— Nem, ő nincs itt — válaszolt Miklós boszankodva; a hazugság az ön részén van.

— Mindjárt meglátjuk, mondá Squeers ur, a lépcsőkön felrohanva. — Mibe fogadjunk, hogy én megtalálom.

E biztosítás mellett Squeers ur ütésre emelt botjával berohant a hálószobába, és sietett a zughoz, hol a ház rabszolgájának elcsigázott teste éjjel közönségesen feküdt. A bot alásuhogott a nélkül, hogy kárt tett volna, mert az ágy üres volt.

— Mi dolog ez? — mondá Squeers holt sápadtan megfordulva. — Hová rejtette el?

— Én már tegnap este óta nem láttam, — felelé Miklós.

— Hagyjon fel a bolondozással — mondá Squeers, szemlátomást hüledezve, bár eltitkolni akarta aggodalmát. Ön ezzel nem segít rajta. Hol van?

— Az eddig történetek után valószínűleg a legközelebbi tó fenekén — válaszolá Miklós csendesen, egy éles pillantást vetve főnöke arczára.

— Az ördögbe, mit akkor azzal mondani? — felelt Squeers nagy zavarban. És feleletre nem várva, a fiukat kérdezé, hogy tud-e valaki közlök valamit az elveszett tanulótársról.

Mindnyájan szorongó nem-mel feleltek és csak egy szólt fel rikácsoló hangon:

— Én azt hiszem, Smike megszökött.

— Hah! — kiálta Squeers hirtelen megfordulva — ki mondta azt?

— Tomkins Toms, sir — felelt egy egész kar.

Squeers ur a csoport közé rohant és pillanat alatt megcsipett egy parányi fiut, ki még ingben állt ott, s kinek zavart arcz kifejezése, midőn előrántatott, azt lát-szott mutatni, hogy még nem bizonyos benne: jutalmat kap-e, vagy büntetést? Azonban nem sokáig maradt kétségben.

— Tehát te azt gondolod kölyök, hogy megszökött he? kérdezé Squeers.

— Igen sir, felelt a kis fiu.

— És micsoda oknál fogva, kölyök? — mondá Squeers, mialatt a kis fiut azonnal karjánál ragadta és annak könnyü leplét nagy ügyességgel magasra felrönczigálta — micsoda okod van feltenni, hogy egy fiu ezen intézetből megszökjék? Nos, kölyök, beszélj!

A gyerek felelet helyett ordítani kezdett és Squeers ur, ki erejének kellő felhasználására kedvező állásba helyezte magát, addig verte, míg a szegény fiu vonaglása közben kezeiből a szó teljes értelmében kigurult, mire aztán az iskolamester legkegyelmesebben megengedte neki, hogy oly messze gurulhasson, a meddig bir.

— Igy ! mondá Squeers. Van talán még köztetek valaki, ki azt hiszi, hogy Smike elszökött, nagy kedvem volna egy szót szólni vele.

Természetesen senki sem jelenté magát, és a most bekövetkezett hallgatás alatt Miklós oly világosan kimutatta eliszonyodását és utálatát, a mint csak pillantásaival tehetette,

— Nos, Nickleby — mondá Squeers mérges pillantást vetve a kérdezetre ; talán ön is azt véli, hogy megszökött ?

— Nagyon valószínűnek tartom, felelt Miklós nyugodtan.

— Ah, nagyon valószínűnek tartja ? — mondá gúnyosan Squeers. — Sőt talán tudja is ?

— Semmi affélét nem tudok.

— Hihetőleg nem mondta meg önnek, hogy el akar menni — vagy igen ? gúnyolódék Squeers.

— Ő nekem semmit sem mondott, — felele Miklós, és annak örvendek is, mert különben tisztemnek tartottam volna, önt ideje korán figyelmeztetni.

— A mi önnek kétségkívül ördögi módon nehezére esett volna csufolódék Squeers.

— Mindenesetre — viszonzá Miklós. Ön igen jól magyarázza érzelmeimet.

Squeersné asszony mind hallotta ezt a lépcső aljáról, de most már elveszté türelmét, és gyorsan felhevén háló szoknyáját, a szóváltás színhelyére sietett.

— Micsoda dolgok ezek ? — kezdé el az urhölgy, mialatt a fiuk jobbra balra tértek ki neki, hogy megkíméljék izmos karjait az uttöréstől — az isten szerelmére, mi eligazítani valód van ezzel itt Squeerském ?

— Eh, kincsem, — mondá Squeers, a dolog abban áll, hogy Smike-ot sehol sem találni.

— Jó, azt tudom, felelé az urnő — de hogy is csodálkozhatol a felett? Mi mást várhattál, mit lehetett várni, ha az ember egy csapat hegyke segédtanítót vesz a házhoz, kik a kölykeket felláztatják? — Ifiur, ebben a nyomban szives lesz magát a fiukkal együtt az iskolaszobába elhordani, s onnan egy lépést se mozdulni, míg engedelmet nem kap, vagy én és ön bizonyos módon úgy összenőhetnénk, hogy szépségének megáráthatna, bármily nagyra van is vele; ezt én mondom önnek.

— Igazán? — szólt Miklós mosolyogva.

— Igen, igazán, és még egyszer igazán, mamlasz ur, — zsémbelt a felingerült urnő folyvást; — és ha rajtam állna, egy ily haszontalant, mint ön, egy óráig sem tartanék meg tovább a házban.

— Azt nem is kellene tennie kegyednek, ha tőlem függne — válaszolt Miklós. Jertek gyerekek!

— Igen, jertek gyerekek, kaffantott Squeersné tovább, mialatt az altanító hangját és magatartását tőle telhetőleg majmolta. Kövessétek tanítótokat, s vegyétek Smike-ot például, ha van bátorságtok, de lássátok majd hogy issza meg a levét, ha majd ismét itt lesz, és jusson eszetekbe, a mit most mondok: ti is úgy járhattok, és kétszer oly rosszul járhatok, ha a szájatokat kinyitjátok róla.

— Ha nyakon csipem, nem hagyok addig fel vele, míg elevenen meg nem nyuzom — jegyezzétek meg magatoknak gyerekek.

— Ha nyakon csiped? — felelt Squeers asszony megvetőleg. — Lehet abban csak kételkedni is, ha az igazi utat választod? Takarodjatok innen!

E szavakkal elbocsátá Squeers asszony a fiukat, és néhány oldaldöfés után a hátulsókra, kik előre tolakodtak, hogy a szeretetreméltó urnő ökleinek hatásköréből kimeneküljenek, de néhány pillanatig az elsők tolongása által feltartóztattak, sikerült neki a szobát kiüríteni, úgy hogy most már férjével egyedül tanácskozhatott a teendők felett.

— Csakugyan elment— mondja Squeers asszony,— az istállóban nem lehet, mert be van zárva, ép oly kevéssé van lenn a házban, mert a leány mindent keresztülkutatott. Yorknak kellett, hogy menjen, és pedig az országutak valamélyikén?

— Miért arra?

— Oktondi! — felelt Squeersné asszony, boszankodva. Hisz nem volt pénz nála?

— Tudtommal egész életében sem volt egy fillérje, viszonzá Squeers.

— No igen, felelt Squeersné asszony, — és valami ennivalót szintén nem vitt magával, arról jótállok Ha ha ha!

— Ha ha ha! kontrázott Squeers ur.

— Így természetesen csak koldulás után élhet meg — magyarázá tovább Squeersné asszony, — és azt nem teheti sehol, csak az országuton.

— Az igaz, szólt Squeers, kezeit összecsapva.

— Mindenesetre igaz, de neked egész életedben nem jutott volna eszedbe. — Most fogj be a kordéba és menj az egyik uton, mig én Swallow kocsiját kölcsön kérem, és a másik utnak indulok. Ugy hacsak

szemeinket nyitva tartjuk, és az embereknél kérdezősködünk, okvetlenül kezünkbe kerül vagy neked, vagy nekem.

Az érdemes urnő terve tetszést aratott, és legkisebb halasztás nélkül foganatosításba vétetett.

Nagy sietséggel megreggeliztek, a faluban tudakozódtak s ennek eredménye arra mutatott, hogy nyomon vannak. Squeers ur kordéjával boszuvágyólag utnak eredt. Nemsokára reá Squeersné asszony fehér kámzsás köpenyével feldiszítve, és nagyszámu nyakkendőkbé burkoltan másik csézában másik irányban indult meg, magával vivén egy jó füttyköst, néhány erős kötelet, és egy vaskos munkást; mindez előkészületeknek az volt céljuk, hogy a boldogtalan Smikenak, ha kézre kerül, szolgálatot tegyenek és őtet mihelyt megkapják, biztos őrizet alá tegyék.

Miklós szívében nyugtalan érzelmek viharoztak, mert jól tudta, hogy a fiú elszökésének eredménye fájdalmas és szánalmas lehet akár sikerüljön az, akár nem; az élelem s fedél hiánya miatt bekövetkezett halál még a legjobb volt, a minnek egy oly szegény, gyámoltalan teremtményre nézve, ki egyedül és barát nélkül előtte egészen ismeretlen tájékon vándorolt, hosszabb uton be kellett következnie. Talán rossz választás volt, inkább úgy elveszni, mint a Yorkshiri oskola jótétemnyéhez visszatérni, de a szerencsétlen teremtés annyira megnyerte részvétét és szánakozását, hogy Miklósnak a szive vérzett, ha azon szenvedésekre gondolt, melyeket a sors a szegény Smike-ra mérhetne. Ezer lehetőséget-képzelt magának szakadatlan aggodalmi közepett, midőn Squeers ur a legközelebbi napon este a nélkül, hogy célját érte volna, visszatért.

— Semmi ujság a szökevényről? kérdé az iskola-
mester, ki régi elve folytán szembeötlőn gyakran nyuj-
totta ki lábait az uton. No majd megvigasztal ön helyet
más Nickleby, ha nőm rá akad; abban bizonyot
lehet ön.

— Nekem nincs tehetségemben önt vigasztalni sirs
— felelt Miklós, — semmi közöm a dologhoz.

— Ugy? — válaszolá Squeers fenyegető hangon. —
Meglássuk.

— Bánom is én — viszonzá Miklós.

— A ló elpusztult, úgy hogy kölcsön gebével vol-
tam kénytelen hazatérni. Tizenöt shilling az ára, a többi
költségen kívül — mondá Squeers, — ki kártalanít azért
engem he?

Miklós vállat vonított és hallgatott.

— Azt mondom önnek, valaki kárpótolni fog —
folytatá Squeers, közönséges durva és ravasz modorát
nyílt kihívással cserélvén fel. — Félre az ön zsémbelő
szeszélyével pimasz uram, pusztuljon innen a lyukába, a
hol már rég kellene lenni. Pusztuljon ki!

Miklós ajkaiba harapott s kezét akaratlanul ököltre
szoritotta, mert az, hogy bántalmait megboszulja, egész
az ujja hegyéig szurdálta. De eszébe jutott, hogy ez
ember részeg és hogy a dolog csak boszantó jelenetet
idézne elő, s így beelégedett azzal, hogy egy megvető
pillantást vessen anyomorult zsarnokra, s büszke léptek-
kel lement a lépcsőzeten, bár bosszuságára észrevette,
hogy Squeers kisasszony, az ifju Squeers és a szolgáló
egy sarokból a jelenet felett mulattak. A két első épü-
letes észrevételeket tesz a szegény szerencsefiak önhitt-
sége felett és hangos kaczagással kíséri a megjegyzéseket

és a minden nyomorult szolgálók legnyomorultabbja is velök tart, mialatt Miklós mélyen sértve, a vékony takarót feje fölé huzta s erősen feltette magában, hogy a közte és Squeers ur között felszaporodott számlát jóval előbb kiegyenlítani, mint az azt sejtethné.

Másnap reggel Miklós még alig ébredt fel, midőn egy cséza hallatszott a házhoz robogni. Megállt. Squeersné asszony hangja hallatszott, a ki jó kedvvel, mi már maga eléggé mutatta, hogy valami rendkívülinek kellett történnie, egy pohár pálinkát kívánt valaki számára. Miklós alig mert az ablakon kinézni; de végre még is megtette, és az első tárgy, mely szemébe ötlött, a boldogtalan Smike volt, de úgy átázva és bepiszkolva, úgy megsoványodva és elvadulva, hogy az ember méltán kétségbevonhatta volna azonosságát, ha ruházata, minőt madáríjesztőn sem láthatni, mellette nem bizonyított volna.

— Ide vele! kiálta Squeers, miután tekintetét hallgatagon a vétkesen hagyá nyugodni — hozzátok be, hozzátok be!

— Viseld gondját,— mondá Squeersné asszony, midőn férje segélyét ajálta, — mi lábait a kasban keményen megkötöttük, nehogy ismét el találjon szökni.

Elragadtatástól reszkető kezekkel oldozta meg Squeers a kötelet és Smike-ot a ki inkább halott volt, mint élő, miután őt a házba bevitték, biztos őrizetül egy pinczébe dugták, honnanannak idején ismét elő fogják hurcolni, ha majd Squeers ur helyén látja az executiot az egész iskola épülésére.

A körülmények felületes megfontolása mellett is meglepethné az embert, hogy Squeers ur, és asszony oly igen törekedtek ismét birtokába jutni egy oly tehernek

mely ellen oly hangosan szoktak volt panaszkodni. Azonban nem fog az ember csudálkozni, ha tudja, hogy a ház rabszolgájának különféle szolgálatai, ha más által kellett volna végeztetniök, ez az intézetnek legalább tiz vagy tizenkét shillingjébe került volna hetenként; ezenkívül Dotheboys-Hall politikája azt követelte, hogy minden szökevényen mindenkor szigorú példa adassék kivált mivel az intézet bájai kevés vonzerővel bírtak arra, hogy egy növendéket, ki szokott számu lábakkal, és azok használására kellő tehetséggel el volt látva, máskép, mint a félelem hatalmas emeltyűjével visszatartóztatni lehetett volna.

Az ujság, hogy Smikeot ismét elfogták és diadallal visszahozták, futó tűzként terjedt el az intézet kiéhezett növendékei között, és minden a legfeszültebb várakozásban volt egész délelőtt. De e várakozás csak délután lőn kielégítve. Squeers, miután jól megebédelt és még ezen felül egy kis külön italkával megerősítette magát, szeretetreméltó életpárjától kísérve egy igen jelentős pillantással és rettentő erős hajló és alul kifényesített ujdonatuj kinzó-szerszámmal, melyet csak reggel, a jelen specziális esetre vásárolt, megjelent.

—Itt vannak mind a gyerekek? — kérdé Squeers mennydörgő hangon.

Mind ott volt, de egyiknek sem volt bátorsága szólni. Squeers tehát végig jártatta pillantását a sorokon, s a hová az esett, ott a szemek a földre süttettek, és a fejek lekushadtak.

— Kiki maradjon helyén, mondá Squeers botjával az íróasztalra ütven, a midőn egyszersmind mőrd gyönyörrel nézte az általános megrezzeuést, mely közönsége-

sen követte az efféle kedvencz hetvenkedését. — Nickleby !
íróasztalához.

A kis nézők közül többen észrevették, hogy az altanító képén valami különös és szokatlan kifejezés mutatkozott, ámbár a nélküli, hogy ajkait feleletre nyitotta volna, elfoglalta helyét. Squeers egy diadalmas pillantást vetett segédjére, és egyet, a legkorklátlanabb zsarnokság pillantását a fiukra, kiment a szobából és nem-sokára reá Smike-kal ismét visszatért, a kit öltönygallérjánál, vagy sokkal inkább azon dolmány maradványon fogva, mely annak helyéhez, hol a gallérnak kellett volna lennie, ha ugyan a fiu ruházatja ily diszszel dicsekedhetett volna, legközelebb volt, beránczigálta.

Minden más helyen szánakodó morgást és beleszólást idézett volna elő a nyomorult, megabajgatott és elcsüggedt vádlottnak megjelenése. Valóban itt is gyakorolt az némi hatást, mert a nézők mozogtak helyeiken, s néhány bátrabb gyerek még boszankodó és szánakodó pillantást is mert egymással váltani.

De Squeers, ki szemeit élesen a szerencsétlen Smike-ra függesztette, ilyesmit most nem vett észre, és a hasonló esetekben szokásos kérdést intézte Smike-hoz, hogy tud-e valamit mentségére fölhozni.

— Bizonynyal semmit sem fogsz tudni? — fejezé be Squeers ördögi vigyorgással.

Smike körülnézett, s szemei egy pillanatig Miklóson nyugodtak, mintha tőle várna beavatkozást, de ez szemeit tartósan az íróasztalra szegezte.

— Van még valami mondani valód? — kérde Squeers még egyszer, mialatt jobb karját kétszer vagy háromszor a levegőben megforgatta, mintha ügyességét és erejét

akarná megpróbálni, Lépj egy kissé félre, édes nőm, mert helyre lesz szükségem.

— Ah, legyen irgalommal irántam sir, — kiálta Smike.

— Oh és csak ennyiből áll? — mondá Squeers. — Igen, irgalommal leszek irántad, s addig korbácsollak, míg szived verni megszünik, és én karomat tovább nem mozdíthatom.

— Ha, ha, ha! nevetett Squeersné asszony. Ez derék — ez derék.

— Erőszakkal vittek engem ennyire — felele Smike gyenge hangon, újra esdő pillantást vetvén maga körül.

— Ugy? Erőszakkal vittek ennyire? — viszonzá Squeers. Ó, nyilván nem is te voltál az oka, hanem én?

— Te állhatatlan, hálátlan, disznófejű, barom, csökönyös csúszó mászó kutya! kiáltá Squeersné asszony, mi alatt Smike fejét karja alá kapta, minden melléknévnél egy-egy oldal-döfést adván neki, — mit értesz azalatt?

— Lépj kissé félre, édesem — mondá Squeers. — Meglátjuk, nem vesszük-e ki belőle.

Squeersné asszony, ki már annyira neki hevült, hogy csak úgy lelkendezett, engedelmeskedett. Squeers ur erősen megkapta a fiut és egész erejéből végig sujtott a szegény fiu testén, ki a csapásra összegörnyedt és fájdalmában nyöszörgött. Még egyszer neki huzalkodott a bakó és ismét egy vágás volt készülöben, midőn Nickleby Miklós egyszerre felugrott, s oly hangon, hogy a boltozat rengett bele, kiáltá: Megállj!

— Ki kiáltotta azt, hogy: megállj? — dühöngött Squeers zord tekintettel hátrafelé.

— Én — mondá Miklós előre lépve. — Ennek nem szabad tovább így menni.

— Nem szabad? — rikácsolá Squeers.

— Nem, — mennydörgé Miklós.

Squeers megmeredve e vakmerőségén, Smike-kal felhagyott, egy pár léppel hátrált és Miklóstra valóban irtóztató pillantást vetett.

— Én mondom: nem szabad! — ismétlé Miklós, magát elbátortalanítani nem hagyván — nem szabad! Én azt meg nem szenvedem.

Squeers szemeit, melyek majd kiugrottak üregeikből, folyvást rá meresztette, mert a bámulat e pillanatban valóban elnémitotta nyelvét.

— Ön az én komoly szöszólásomat a fiu végett nem vette figyelembe — mondá Miklós, — sőt feleletre sem méltatta levelemet, melyben érte bocsánatot kértem és jótállani ígérkeztem, hogy békével itt fog maradni. Nyilvános beavatkozásomat ennél fogva szememre nem hányhatja, miután csak magának és nem nekem tulajdoníthatja.

— Menj a helyedre nyomorult kolduskölyök — kiáltá Squeers, csaknem magán kívül a düh miatt, mialatt ismét Smike után kapott.

— Nyomorult! — felele Miklós tüzesen; — Ha ön hozzá ér, az csupán az ön veszedelmére lesz. Én nem fogom azt tétlenül nézni. A vérem forr, és tiz oly ember erejével bírok, mint ön. Vigyázzon magára, mert istenemre! én nem fogom kimélni önt, ha a végsőre kényszerít.

— Hátra innét! — kiálta Squeers fegyverével neki huzalkodva.

— A sérelmeknek hosszú sorát kell megboszulnom — viszonzá Miklós a haragtól elveresedve, és elkeseredése-

met még növeli a gyáva kegyetlenkedés, melyet ez utálatos barlangban gyámoltalan gyermekeken űznek. Ovakodjék, mert ha felkelti bennem az ördögöt, annak következései az ön fejére fognak sulyosodni.

— Alig mondta ezt ki: Squeers a dühnek indulatos kitörésével és egy kiáltással, mely a vadállat ordításához hasonlított, a segédtanítóra ráköpött, s kinzó-eszközével, oly ütést mért arczára, mely a hova esett, veres daganatot hagyott hátra. E pillanatban Miklós lelkében a düh és utálat minden érzései összetolultak, felugrott, Squeers kezéből kikapta a fegyvert, torkánál ragadta a gazembert, és addig páholta, míg kegyelemért ordított.

A fiuk, kivéve az ifju Squeerst, ki atyjának segítségére ment, és az ellenséget hátul támadta meg — se kezöket, se lábukat nem mozdították. De Squeers aszszony folytonos segélykiáltások között belekapaszkodott férje kabátjába, s őt dühöngő ellenének kezeiből kirántani erőlködött, míg Squeers kisasszony, a ki egy egészen más jelenetet várva, a kulcslyukon leskelődött, éppen a támadás kezdetén rohant be és, miután egy rakás tintatartót a segédtanító fejéhez vágott, kedve szerint püfögette hátba s minden ütésnél boszura lelkesítette magát, megvetett szerelme miatt, mi karjának, mely (mivel e tekintetben anyjához hasonlított) különben sem volt gyöngé, még több erőt kölcsönzött.

Miklós azonban szilaj haragjában az ütéseket nem érezte jobban, mint hogyha tollal osztogatták volna neki. Végre azonban megunta a lármát és zenebonát, s mivel karja is elernyedett, összeszedte minden még rendelkezésre álló erejét néhány befejező vágásra, s akkor Squeers-t egész erejéből ellökte magától. A hatalmas

lökés Squeers asszonyt is 'magával rántotta és egy utban álló padra buktatta, melyhez Squeers ur leestében oly rösen hozzá ütődött, hogy teste egész hosszában kábultan és mozdulatlanul végig terült a földön.

Miután Miklós a munkát ily módon szerencsésen bevégezte, és teljes megnyugvására, meggyőződött, hogy Squeers nincs agyonütve — mi felett eleinte némi kéjelmetlen kétsége volt — hanem csak kábult családjára hagyta további gondozását és eltávozott, hogy meghányja — vesse, mi lesz legczélszerűbb számára. Midőn a szobából kiment, nyugtalanul nézett Smike után, de sehol sem akadt reá.

Rövid gondolkodás után, kevés ruhaneműit egy bőrtáskába rakta, s mivel elvonulásának senki sem állt útjában, bátran keresztül ment a főajtón és csakhamar a Greta-Bridge-be vezető utra tért.

Midőn már eléggé lecsillapodott, hogy jelen állapota fölött kissé gondolkozhatott, az bizony nem igen bátorító fényben tűnt elébe, mert csak négy shilling és néhány pence volt a zsebében, és több mint két százötven mérföldnyire volt Londontól, hová mindenekelőtt akarta intézni lépteit, hogy egyebek közt azt is megtudja, hogy Squeers ur szeretetreméltó nagybátyjának mikép fogja előterjeszteni az e napon történeteket.

Ezen elmélkedések, fájdalom, azon szomoru következtetésre vezettek, hogy a dolognak mostani szerencsétlen állásában semmi segélyforrás nincs számára, s amint történetesen szemeit felvetette, egy lóhátast látott maga felé közeledni, kiben közeledtekor, nagy bosszuságára nem másra, mint Browdie János urra ismert. Bőrnadrágban ült lován, és azt egy erős bot segítségével, melyet

kevéssel előbb valamely fiatal vaskos kőrísről metszhetett, előre ösztökélte.

— Nincs kedvem a czivódás és versengés folytatására, gondolá Miklós, — és mégis úgy érzem, hogy akárhogy tegyek, valószínűleg még szóváltásom lesz ezzel a becsületes töksivel, vagy talán egy két ütés vár rám.

És valóban látszott is, hogy van némi alapja e gondolatnak, s a találkozás ily kimenetele várható, mert alig látta meg Browdie János Miklóst az uton haladni, midőn lovát a gyalogútra terelte és addig várt, míg Miklós odaért, mialatt lova fülei között állandóan Miklós felé nézett, ki csöndesen mendegélt.

— Alázatos szolgálja urfi, — mondá János.

— Hasonlóképen, — viszonzá Miklós.

— No, valahára találkoztunk — jegyzé meg János kőrísbotjával olyat ütven kengyelvasára, hogy az csöröpölt.

— Igen, — felele Miklós megállván. De — folytatá egy pillanatnyi szünet után őszintén — mi, a midőn utószor láttuk egymást, nem a legbarátságosabban váltunk el egymástól. Gondolom, én voltam oka, de nem volt szándékom önt megbántani, s nem is álmodtam, hogy magát megbántva találja. Később fájlaltam azt. Egyenlitsük ki most a dolgot egymással, s adjunk kezét egymásnak kibékülésre.

— Ide vele! — kiáltá a jószivü Yorkshire-i, — ráállok — s azonnal lehajolt a nyeregből, s erősen kezét szoritott Miklóssal. — De mi van a képeden, ember? úgy nézesz ki, mintha megagyabugyáltak volna.

— Az bizony egy ütés — felelt Miklós egészen elpirulva; de oly ütés, melyet én adójának dús kamattal térítettem vissza.

— Hm, s ugy volt? — kiáltá Browdie János. Jól tette, szeretem érte.

— Hát méltatlanul bántak velem — felele Miklós, ki alig tudta, mikép kezdje elbeszélését.

— No — szóla közbe Browdie János szánakozva, mert ő óriás volt erőre és termetre, s Miklós csak egy törpének látszhatott előtte; — ugyan ne mondja!

— Fájdalom, ugy van — viszonzá Miklós, — és még attól a gaz Squeerstől; de hiszen jól elpáholtam ökelmét, s aztán ott hagytam a házát.

— Mit? — kiáltá Browdie oly elragadtatással, hogy a lova — egyet horkant; — az iskolamestert elpáholt! Ki hallott ilyet valaha? addsa még egyszer kezedet pajtás! az iskolamestert páholtad el! ördög vigye; meg csókolhatnálak érte.

Az elragadtatás ezen kitörései alatt ismételve oly nagyokat nevetett Brwdie János, hogy a visszhang mindenfelől csak a jókedv legvidorabb hangjait küldte vissza, miközben a gabona-kereskedő a segédtanító kezét a legnagyobb szívélyességgel megszorongatta. Miután nevetési rohama lecsillapult, kérdezé Miklóstól, hogy most mihez akar fogni, de fejcsóválással fogadta azon közlését, hogy egyenesen Londonba akar menni, s azt vélte, hogy bizonyosan nem fogja tudni, mennyibe kerül a gyorskocsi e hosszú utra.

— Azt csakugyan nem tudom, — felelé Miklós, de nem is igen jó tekintetbe, mivel az utat gyalog szándékozom megtenni.

— Londonba gyalog? — kiáltá a gabona-kereskedő csodálkozva.

— Lépésről lépésre az egész uton, — felelé Miklós. De a helyett, hogy itt állok, már jó darabot haladhattam volna; s így isten veled!

— Nem úgy, — viszonzá a becsületes falusi ember, nyugtalan lovát fékezve; állj meg még egy kissé, mondom. Mennyi pénz van a zsebedben?

— Nem sok, — felelé Miklós elpirulva, de igyekezni fogok kijönni vele. — Erős akarat sokat tehet.

Browdie János nem szólt, hanem zsebébe nyult, s egy ócska, piszkos bőrrerszényt vett ki abból, s állhatatosan azon volt, hogy Miklós fogadjon el tőle annyit kölcsön fejében, a mennyire szüksége van.

— Nem kell szégyelned magadat, ember! — mondá. Végy annyit, a mennyi hazameneteledre szükséges. Nem aggódok miatta, majd valamikor visszafizeted.

Miklós azonban semmikép sem hagyta magát rávétetni, hogy többet, mint egy guineát elfogadjon, mely kölcsönnel Browdie urnak sok erőtetés után, hogy többet vegyen, meg kellett elégednie, noha barátjának — nem némi yorkshire-i megfontolás nélkül — előhozta, hogy hiszen azt, a mit tán nem költene el belőle, elteheti, míg alkalma akad azt bérmentetlenül visszaküldeni.

— Vidd ezt a botot is magaddal, hasznát veszed utközben, pajtás — tevé még hozzá, kőrisbotját Miklósnak nyujtván, és kezét még egyszer megszorítván. — Légy jókedvű és isten vezéreljen. Egy iskolamestert megverni! — Istenemre, ez a legderekabb, mit huszesztendő óta hallottam.

Eszavak után Browdie János gyengédebb érzellemmel mint tőle várni lehetett, újra felkaczagott, hogy Miklós

hálálkodásaira ne kelljen figyelnie, sarkantyut adott lovának, és sebes ügetéssel elnyargalt, még néhányszor Miklós után visszanézve, és annak örömmel intve kezével, mintha őt utjához felbátorítani akarná, mialatt az megállott és jótevőjének utána pillantott, míg egy távol domb fordulója megett ló és lovag eltűntek ; aztán folytatta utját.

Az nap már nem messze mehetett, mert besötétedett, s mivel nagyon havazott, az ut nemcsak nagyon fárasztó lett, hanem éj idején olyannak, ki a tájékat nem ismerte kellőleg, az utra is bizonytalanul és nehezen lehetett ráakadnia. Éjjelre egy gunyhóban maradt, hol alsóbbrendű utazók számára ágyak olcsó áron voltak kaphatók, más nap reggel jókor felkelt, és még az éj beállta előtt Boronghbridge-be ért. Midőn e városon keresztül járkált, hogy valami olcsó megháló helyet találjon, egy pár száz lépésre a kocsitól oldalvást egy pajtára talált, melyben egy meleg zugot keresett, fáradt tagjait kinyújtotta és nemsokára egészséges álomba merült.

Ahogy másnap reggel felébredt és álmait, melyek dothenboyshalli rövid tartózkodásával kapcsolatban voltak, emlékezetébe visszaidézni megkíséرتette, felült, szemeit dörzsölte, és rá bámult — hihetőleg nem a legnagyobb nyugodtsággal — egy mozdulatlan tárgyra, mely néhány lépésnyire látszott állni előtte.

— Különös! — kiáltá Miklós. — Ez is még azokhoz az államképekhez tartozik, melyek éppen elhagytak? Való nem lehet és mégis — hisz ébren vagyok — Smike!

Az alak megmozdult, felállt, közelebb lépett, s térdeire esett Miklós lábainál. Valóban Smike volt.

— Miért térdepelsz előttem? mondá Miklós, sebesen felemelve őt.

— Hogy engedje meg ön, hogy vele mehessek — mindenhová — egész a világ végeig — egész a sirig — felele Smike, kezeit megkapva. Oh engedje meg azt nekem! Ön az én hazám — egyetlen jóbarátom — vi-
gyen engem magával, esedezem.

— De ez a jóbarát keveset tehet érted, — mondá Miklós szeliden. Mikép kerültél ide?

A szegény suhancz, mint látszott, Miklóst nyom-
ban követte, őt az egész uton nem tévesztve szem elől,
és mindig vigyázva reá, ha aludt vagy étkezett, de min-
dig félt előtte megjelenni, nehogy ismét vissza küldje.
Nem is volt szándékában most még magát megmutatni,
de Miklós elébb felébredt, mint ő várta volna, s így nem
volt többé ideje magát elrejtteni.

— Szegény fiu! — mondá Miklós — kemény sor-
sod megtagad tőled barátokat, egyetlenegyét kivéve, és
ez majd olyan szegény és gyámoltalan, mint te magad.

— Szabad — szabad önnel mennem? mondá Smike
félve. Én semmi fáradságtól nem irtózom, és önnek hű
szolgája leszek. Nekem nem kell ruha, — tevé hozzá a
szegény teremtmény, rongyait összerántván magán; mert
én ezzel beérem. Így semmi sem hiányzik, csak hogy ön
közelében lehessenek.

— És leszesz is, — mondá Miklós — Osztozkodni
fogunk sorsunkban, mig egyikünk e világot jobbal vál-
tandja fel. Jer hát!

E szavakkal táskáját hátára vetette, botját egyik
kezébe fogta, másikat az örömtől elragadtatott Smike-
nak nyujtotta, s így mindketten odahagyták a pajtát.

NICKLEBY MIKLÓS

ÉS CSALÁDJÁNAK

ÉLETE ÉS VISZONTAGSÁGAI.

REGÉNY.

IRTA

BOZ (DICKENS).

FORDITOTTA

BENEDEK ALADÁR.

MÁSODIK OLCSÓ KIADÁS.

II. KÖTET.

BUDAPEST.
AIGNER LAJOS.

NICKLEBY MIKLOS

ESZAKADJANAR

ELETE ES VISZONT AGSACAI

BOZ DIORIBIA

REHENT ALIATA

LAADU GLEDO YAGAS

II KOTU

ROGASZNA

AKCER 1. ANO

Tizennegyedik fejezet.

(Melynek az a baja, hogy kizárólag hitvány emberekkel foglalkozik, s következképen jelleme is olyan.)

London azon részében, hol Golden-Square fekszik, van egy pusztuló, ódon utca, két szabálytalan, magas keskeny házsorral, melyek oly régóta látszanak egymást bámulni, hogy már egészen kijöttek a sodrúkból. Még maguk a kemények is buskomorrá váltak, mivel hogy az átelleni kéményeknél soha tisztességesebb valami nem jutott szemük elé. Töredezetek, rongyosak, a füsttől megfeketültek és csak itt látszik egy egy többiekénél feljebb nyuló kürtő, mely nehézkesen egyik oldalára hajlik s már félig a házfedélre bukott, hogy a mélyebben fekvő padlásszobákban lakók összezuzása által egy félszázad elhanyagolásáért boszut álljon.

A baromfiak, melyek a moslékcsatornák körül sze-degetnek, és London nyomoruságos módja szerint, melyet egy falusi kakas vagy tyuk csak ámulattal bírna nézni, s ide oda ugrálnak, tökéletes öszhangban vannak lakosainak dülőfélben levő házaikkal. Piszkosak, félig koppadtak, s álmosak azok, mint sok gyerek a szomszéd-ságban, kiket az utczára küldenek élelmöket keresni; és úgy ugrálnak a szegény állatok körül köre, hogy valami harapni valót a sárból kikeressenek, a mi azonban oly vékonyan táplálja őket, hogy a kakasok kukorékolni sem bírnak. Az egyetlen, ki még némi hangnak nevezhetővel

bir, az a vén kakas egyik pék házában, de előbbeni gazdájánál volt rossz tápláléka miatt már ez is rekedtebbé lett.

A házak terjedelme után itélve, azok régebben gazdagabb tulajdonos birtokában lehettek, mint a mostaniak. Most azonban az emeletek és egyes szobák hetenként adattak bérbe, és minden ház ajtaján annyi névtábla, vagy csengetyünyél volt, mint a hány szoba találkozott belül. Ez okból az ablakok elég változatos látványt nyújtottak, miután minden kigondolható ablakredőnyök és függönyökkel voltak felczifrázva, meg a tornácok a gyerekek és minden féle nagyságu porter-korsók tarka halmaza által egyenlően járhatlanná torlaszoltattak. Mert itt szopós gyerekek és félpintes kannáktól kezdve egész a felnőtt lyánkák, és nagy hadi hajó-korsóig mindennemű gyerekek és korsók találhatók.

E házak egyikének ajtajára, mely talán piszkosabb volt mint bármelyik szomszédja, és csengetyű fogantyút gyermeket s porter-korsót is többet mutatott fel, és egy a mellette fekvő nagy sőrfőző-házból éjjel nappal felszálló sűrű füstnek gőzét első-kézből kapta, egy czédula volt ragasztva azzal a kirdetményel, hogy falai közt még egy szoba kiadó, ámbár a legjobb számvevőnek tehetségét is fölülmulta volna kitalálni az emeletet, melyen a bérbeadó szoba feküdt, ha a sok lakó külső ismerető-jegyét szemügyre vette, melyek a ház egész homlokzatán a mángorlótól a konyha ablaknál egész a virágcserepekig a padlásszobákban kifejlettek.

A közös lépcsőzet előtt e házban nem feküdt gyékény. De ha valamely kíváncsi egész az ormóig felkúszott, úgy észrevehette, hogy mentől tovább mászott

fel, annál kevésbé hiányoztak a növekedő szegénység jelei, bár a lakók szobái zárva voltak. Az első emeleti lakóknak, kik butorral gazdagon el voltak látva, ócska mahagonifa-asztaluk volt — valóságos mahagoniból — mely a fülkében állott, s csak akkor tétetett a szobába, ha az alkalom úgy kívánta. A második emeleten a főlöleges háziszerek már egy pár ócska fenyőfaszékre olvadtak le, melyek egyike a hátulsó szobához tartozott, és egy lábától és könyöklőjétől meg volt fosztva. A harmadik emelet nem dicsekedhetett egyéb nélkülözhetlen butorral, mint egy szúrágta csöbörrel, és a bejárat alatti térség tornácza nem mutatott egyéb értékesebb tárgyakat, mint két hibás vizeskorsót, és néhány tört fénymáz-
tíveget.

E padlás eszterhéja alatt egy öreges, rongyos öltözetű, kemény vonású és széles arcú férfi lehajolt, hogy a tornácra nyíló szobácska ajtaját kinyissa, és miután a rozsdás kulcsot a még rozsdásabb zárban megfordította, a törvényes birtokos módorával lépett be.

A férfiú hitvány, vörös rövid parókát viselt, melyet kalapjával együtt vett le, és egy szegre akasztott. Miután ezen fejtakarót egy piszkos, pamut hálósapkával felváltotta és a sötétben egy darab gyertya után tapogatózott, kopogott a falon, mely a két padlásszobát egymástól elválasztá, és hangosan kérdezé: hogy van e világ Roggs urnál.

A visszatérő hangokat a fából készült bevakolt fal tompította ugyan némileg, mindazonáltal úgy tetszett, mintha azok egy korsó belsejéből, vagy más ivó edényből jönnének; mindenesetre még is Newmann szava volt és a felelet igenlő.

— Csunya egy éjszaka, Roggs ur — mondá a hálósapkás férfi, midőn a másiknak szobájába lépett, hogy gyertyáját meggyujtsa.

— Esik? — kérdé Newmann.

— Hogy esik-e? — felele az első boszusan — én egészen átáztam.

— Nekünk nem sok kell, hogy egészen átázzunk, Crawl ur, — mondá Newmann, kezét kopott kabátjára tevén.

— Annál boszantóbb — mondá Crawl ur, ugyanazcn boszus hangon.

A férfi, kinek durva vonásai megtestült önzést fejeztek ki, egy darabig még tovább mozgott; a csekély tüzet úgy megrakta égő anyaggal, hogy majd elfojtódott, a poharat melyet Roggs elébe tolt, kiitta, és kérdé, hol tartja Newmann a szénét.

Newmann egy szekrény legalsóbb fiókjára mutatott, mire Crawl ur megragadta a lapátot, és a készlet felét a kandallóba hányta, a mit azonban Roggs szó nélkül, gondosan ismét visszatett.

— Nem remélem, hogy ma kezd takarékos lenni? — mondá Crawl.

Newmann az üres üvegre mutatott, mintha az elég volna egy oly vádat visszautasítani, és röviden azt mondá, hogy lemegy vacsorálni.

— Kenwigsékhez? — kérdé Crawl.

Newmann igent intett.

— Csak lássa az ember! — folytatá Crawl, ha bizonyosan azt nem gondolom, hogy ön nem megy hozzájuk, mert ön úgy nyilatkozott: én nem mondtam volna Kenwigséknek, hogy nem mehetek, a minthogy

akkor nem is tettem volna fel magamban, hogy ez estét önnél töltöm.

— Ők állhatatosan s határozottan követelték, hogy elmenjek, és így meg kellett ígérnem, — felele Newmann.

— Jó, de mi lesz én velem? — kérde a becsületes ember, a ki soha se gondolt másra, mint magára. Egyenesen Ön az oka. De mondok önnek valamit — Én az ön tüzénél maradok, míg visszajön!

Newmann egy kétségbeejtő pillantást vetett fűtő anyaga kis készletére, de mivel nem volt bátorsága nemet mondani, — mely szót egész életén át sem maga, sem más valaki irányában kellő idejében nem tudta használni — megnyugodott az indítványban, s Crowl ur azonnal hozzá látott s Newmann Roggs tüzelőjével gazdálkodni kezdett amennyire csak a körülmények engedték.

A ház lakói, kiket Crowl Kenwigséknek nevezett egy esztergályosnak neje és reményteljes sarjadékai voltak, ki a háznál tekintélyes férfinak tartatott, mint-hogy ő az egész első emeletet birta, mely két szobából állt. Azonkívül Kenwigs asszony a delnőt játszotta, mint ki tisztos családból származott és nagybátyja vizadószedő volt. Két idősb leánygyermek a szomszédban hetenként kétszer kapott tánczleczkét. Lenhajakat kék szalagos buja fonatékokba viselték, és fehér fodros nadrágot hordtak; mind oly kiváltságok, melyek, számtalan egyéb hasonló fontos okok mellett, Kenwigné asszonyt igen kívánatos ismeretséggé és az utczabeli kávéházak állandó beszéd tárgyává tévék.

Ama boldog nap évfordulóját ünnepelték ma, melyen az angol egyház Kenwigs urat és asszonyt a szent há-

zasság kötevényével egyesítette, és Kenwigs asszony élete e felejthetetlen időszakának hálás emlékezetétől néhány választott jó barátot egy kis estélyre és kártyajátékra hívott meg az első emeletbe. Az elfogadáshoz lángvörös ruhát vett magára kissé fiatalos szabással, melyben oly hódító volt, hogy Kenwigs ur kijelentette, miszerint nyolcz évi házasság élete, és az öt gyermek, csak álomnak tetszik neki és Kenwigs asszony fiatalabban s virágzóbban néz ki, mint volt azon vasárnap, melyen először látta őt.

Kenwigs asszony valóban oly szép és pompás színben volt, hogy azt gondolhatta volna az ember, hogy legalább egy szakácsné és egy szolgáló áll rendelkezésére, és semmi egyéb tenni valója nincs, mint azoknak parancsolni. Mindamellett kimondhatlan sok fáradozásába kerültek az előkészületek, sőt többbe mint a mennyit elbirt volna, ha a büszkeség, hogy kitegyen magáért fenn nem tartotta volna. Végre azonban még is minden előirányzott tárgy együtt volt és az a mi zavart okozhatott volna, az utból elhárítatott, s minden rendén volt, a vizadószedő is megígérte, hogy megjelenik, s az ünnepelemben ő is részt veend, és így az est boldogságához semmi egyéb nem kívántatott.

A társaság bámulatosan kiszemelt tagjai voltak: Először is Kenwigs ur és Kenwigné asszony, négy Kenwigs sarjadékkal, kik az estebédhez fen maradhattak, részint mert legalább is méltányos volt, hogy ily ünnepi alkalmából ők is jó napot csináljanak maguknak, és másodsor, mert lefekvésük a társaság jelenlétében helytelen, hogy ne mondjuk: illetlen lett volna; továbbá a fiatal delnő, ki a házinő öltözékéről gondoskodott és, mivel két emelettel feljebb lakván a világon a legügyesebb

módon — ágyát a bölcsőbeli legifjabb Kenwigs fiucska-
nak engedte át, és egy kis lánykáról is gondoskodott, ki
gondját viselje; harmadszor: egy nőtelen fiatal ember —
mint az ifju delnőhöz illő társalgó, kivel Kenwigs ur már
régebben ismerős volt, és a ki a delnőktől nagyon be-
csültetett, minthogy korhely czimbora hírében állt. Ezek-
hez járult még egy uj házaspár, mely Kenwigs urnál és
asszonyánál herészbe járt volt, és egy nővére Kenwigs
asszonynak, ki tökéletes szépségnek tartatott; még eze-
ken kívül egy fiatal ember, kiről azt hitték, hogy szán-
dékai vannak az éppen most érintett delnőre és Roggs
ur, ki azért lőn meghiva, mert egykor tisztos állást fog-
lalt el. Azután egy öreges urnő, ki földszint egy hátsó
szobában lakott, és egy fiatalabb delnő, ki a vizadószedő
után talán a legelőkelőbb volt a társaságban, miután
atyja színházi locsoló volt és ő néha néma szerepekben
fellépett a szinpadon, s a legkitünőbb szinpadi képessé-
gekkel birt, melyet csak ember valaha hallhatott, mert oly
jól tudott énekelni és szavalni, hogy Kenwigs asszonyt ren-
desen könyekre tudta indítani. A kéjt, ily társaságot láthatni
maga körül, csak egy kellemetlen körülmény fanyaritotta
meg, és ez az volt, hogy a földszinti hátulsó szobában
lakó delnő, a ki nagyon testes és már a hatvanon túl
volt, közönséges muszelin ruhában s rövid bőrkesztyüben
tette tiszteletét, a mi Kenwigs asszonyt annyira boszantá,
hogy az utóbb nevezett urhölgy nővérének bizalmasan
megsugta, hogy ő (Kenwigné) ezt a szemtelen személyt
nyomban haza küldené, ha történetesen nem a földszinti
hátsó szobában tálalnák fel az estebédet.

— Édesem, — mondá Kenwigs ur, — nem legjobb
enne ha egy kis társasjátékot elkezdenénk?

— Édes Kenwigs — viszonzá neje, — nekem ugy tetszik, mintha nagybátyám nélkül akarnád azt megkezdeni?

— Az adószedőt elfelejtettem, — felele Kenwigs, — nem, az nem lehet.

— Oly csudálatos ő, — mondá Kenwigs asszony a másik, férjnél levő urhölgynek, — hogy kizárna bennünket végrendeletéből, ha nélküle megkezdnök.

— Lehetséges-e? — viszonzá amaz.

— Kegyednek fogalma sincs arról, mily különöczségek vannak — viszonzá Kenwigs asszony — bár különben a legjobb ember a világon.

— A legszeretetteljesebb lélek, mely valaha létezett, — erősíté Kenwigs.

— Azt hiszem, a szivét repeszti meg, ha az emberekől a vizet kell megtagadnia, mikor nem fizethetnek, — jegyzé meg a korhely czimbora, ki éltet akart mondani.

— György! semmi affélét, ha szabad kérnem, — mondá Kenwigs ur ünnepélyesen.

— Csak tréfa volt, — mondá a fiatal ember meghunyászkodva.

— György! méltatlankodék — Kenwigs ur, a tréfa ugyan szép dolog — nagyon szép, de ha nőm érzéseit sérti, ugy tiltakoznom kell ellene. A férfinak, ki közhivatalt visel, el kell ugyan tűrnie a gunyt — de annak oka magas állásában és nem ő benne magában van. Nőmnek rokona hivatalnok, György. Ő tudja azt, és azért az azzal összekötött kellemetlenséget el tudja tűrni; de mellözve nőmet, ha különben Kenwigs asszonyt oly alka-

lomnál, mint a jelen, a játékból kihagyhatjuk is, — nekem szerencsém van az adószedővel házasságomnál fogva rokonságban lenni, a miért az afféle megjegyzéseket az én — házamban — akarám mondani Kenwigs ur, de a mondatot némi javítással így fejezte be: — az én szobámban meg nem szenvedhetem.

E rendreutasítás után, mely Kenwigs asszony szemeiből könyeket csalt ki, és a hatást, hogy az adószedő előkelősége a társaságnak jól a szívére köttessék, nem hibázta el, a csengetyü hangja hallatszott.

— Ez ő, — suttogá Kenwigs ur nagyon megindulva. — Morlina, kedves gyermekem, siess le, és ereszd be a nagybácsit, de el ne felejtsd, mihelyt az ajtót kinyitod, őt megcsókolni. Hm! Fogjunk beszélgetéshez!

Kenwigs ur felhívásának megfelelőleg a társaság azonnal igen hangos beszélgetésbe eredt, hogy jókedvűnek látszik; de alig kezdték el, a mint egy kicsiny öreg ur sárga nadrágban, szárharisnyában, s oly képpel, mely életfából látszott kifaragva lenni, Kenwigs Morlina kisasszony által tréfálkozás közben bevezettetett. Itt meg kell jegyeznünk, hogy Kenwigs asszony ezt a szokatlan keresztnévet első lebetegedése előtt a czélből gondolta ki, hogy azzal, mint különös kitüntetéssel első gyermekét ruházza fel, ha leány fogna lenni.

— Oh kedves nagybátyvám, mennyire örvendek, hogy láthatom — mondá Kenwigs asszony, mialatt az adószedőnek gyengéden mind a két arcát megcsókolta, — oly jó kedvem van.

— Virradjon rád meg e nap gyakran és boldogan — édesem — felele az adószedő, a bókot viszonzva.

A pillanat valóban ünnepélyes volt. Itt állott a vizadószedő, könyve, tolla és tintája s félelmet gerjesztő kettős-ütése nélkül — adószedő, ki egy csinos asszonnyal csókot vált — valóban csókolózott — és adó-pénztárt, idézéseket, nyomtatott czédulákat, stb. egészen félretett. Valódi öröm volt látni, hogy a társaság, egészen elragadtatva e látványtól, mikép kacsingatott minden oldalról a férfiura, s mikép adták fejbiczentésekkel, s jelekkel egymásnak kölcsönösen tudtára belső örömeiket, melyet azon körülmény felett éreztek, hogy egy adószedőben annyi nyájasságot találhatni.

— Hol akar helyet foglalni, nagybátyám? — mondá Kenwigs asszony családi büszkeségének teljes kifejesztésével, melyet oly magas állásu rokona jelenléte okozott.

— A hová te elhelyezesz, édesem — felele az adószedő, — én ennek nem tulajdonítok fontosságot.

— Nem tulajdonít neki fontosságot! Mily szerény adószedő! Ha író lett volna, ki ismeri helyét, nem beszélhetett volna mélyebb alázattal.

— Lilliwick ur! — mondá Kenwigs ur az adószedőhöz fordulva, néhány barátom, kik már rég óhajtják a szerencsét önt megismerhetni, Cuttler ur és asszony, sir.

— Büszke vagyok rá. Önt ismerhetni, sir — állítá Cuttler ur, minthogy már oly gyakran hallottam önről beszélni.

És ez nem volt pusztá udvariasság. Cuttler ur Lilliwick kerületében lakott, s valóban sokszor hallott felőle. Az adószedő rendkívül pontos volt látogatásaiban.

— György, gondolom ön ismeri már Lillivick urat? — mondá Kenwigs; — Ez urhölgy itt földszint

lakik — Lillivick ur. Ez Snewkes ur — Lillivick ur. Ez Green kisasszony — Lillivick ur. — Ez Petowker kisasszony a királyi Drury-Lane színházból. Nagyon örvendek, hogy két köz hivatalnokot egymással megismerkedtethek. Édes nóm, nem adnád ki a játékjegyeket ?

Kenwigs asszony engedelmeskedett a felhívásnak Newmann Roggs segítségével, kiről csak átaltában mint egy vagyoni körülményeiben alább szállt tisztos származásu emberről susogtak, — helyet adva abbeli kívánságának, hogy őt észre se vegyék. Legnagyobb része a vendégeknak most a kártya asztalhoz ült, mig Newmann, Kenwigs asszony, és Petowker kisasszony a királyi Drury Lane színházból asztaltéritéssel foglalkoztak.

Mig az urhölgyek ily módon foglalatoskodtak, Lillivick ur egész figyelmét a kártyára fordította, és mivel minden fölösleges ütést hálnak hivatnak, mi egy vizadószedő hálójába kerül, épen nem volt a jó öreg ur röst szomszédjainak tulajdonát elsajátítani. És e mellett oly annyira nyájasan mosolygott és oly leereszkedőleg beszélt a vesztőkhöz, hogy azok egészen el voltak ragadtatva szeretetreméltósága által, s azt gondolták magukban, hogy legalább is kancellárságot érdemelne.

Sok fáradság és nem egy koppintás alkalmazása után a kis gyerekek fejére, kiknek két legcsintalanabbját rövid uton el kellett távolítani, az abroszt nagy csinál fölterítették és egy pár főtt tyukot, sódart, almapástétomot, burgonyát és némely nyalánkságokat adtak fel az asztalra, melyek meg pillantásakor az érdemes Lillivick ur sok élczes ötlettel állt elő, és tisztelői csoportját csudálatra méltó ügyességgel derítette fel.

Az estebéd jól folyt és hamar vége lett, mivel hogy átaljában semmi komolyabb akadály nem adta elő magát leszámítva a tiszta kések és villák utáni szüntelen kérdéseket, mi Kenwigs asszonyt többször azon kívánságra vezette, hogy a magán társaságoknál is szokásba hoznák a tápintézetek azon elvét, hogy minden vendég tartozik magával kanalat, kést és villát vinni. Mindenestre nagyon kényelmes lenne ez sok esetben, és senkire nézve nem inkább, mint a ház urára és asszonyára, kivált, ha ez végső consequentiájában is keresztül vitetnék, hogy t. i. senki sem lesz oly gyengédten, hogy evőszereit magával ismét elvigye.

Minthogy mindenki mindentől evett, az asztal nem kevésbé nyugtalanító sietséggel és meglehető s lármával ürült meg. Azután következtek a szeszes italok, melyek meleg és hideg vizen kívül a legszebb rendben tétettek fel, s melyek felé Newmann Roggs szemei már régóta kacsintgattak. A társaság most a vendégség örömeit élvezni készült, és Lillivick ur díszes helyet nyert egy nagy karszékben a tűzhely mellett, míg a négy kis Kenwigs gyerek képeikkel a tűz — pihe-hajfonataikkal pedig a vendégeknek fordulva egészen elül egy alacsony padra telepítettek le. E rendelkezés alig lőn befejezve, Kenwigs asszony anyai érzelmeinek tulságában drága férjének bal vállára repült, s könyekre olvadt.

— Oly szépek ők, — mondá Kenwigs asszony zokogva.

— Ah jó istenem! mondák mind az urhölgyek; — kegyednek tökéletesen igaza van, és igen megfogható, hogy büszke reájok, de ne engedjen ezen érzelmeknek oly nagy tért.

— Én nem — nem segíthetek magamon, és a két könyei nem ártnak, — zokogá Kenwigs asszony : — de őh, ők szebbek; sokkal szebbek, hogy sem remélni lehetne, hogy megmaradnak.

— A négy kis leány meghallván az előérzést, hogy arra volnának rendelve, miszerint virágzó ifjuságukban korahalállal kellend kimulniok, siralmas nyöszörgésbe tört ki s egyuttal fejeiket anyjok ölébe rejtették, és oly szívmegethető zokogást vittek végbe, hogy nyolcz pihe-hajfonataik szünetlenül fel, s le billegtek. Kenwigs asszony ez alkalmal, midőn egyiket a másik után elfogódott anyai szívéhez szoritotta, a belső fájdalom oly kifejezés teljes állásaiba helyezte magát, hogy még maga Petowker kisasszonynak is mintául szolgálhatott volna.

Végre az aggódo anya ismét meghagyta magát nyugtatni, és a kis Kenwigs gyerekek is magukhoz tértek, mire ezek aztán a társaságban szétosztattak, nehogy Kenwigs asszony az ő egyesített szépségök ragyogása által ismét önkivületbe essék. Ez megtörténvén, urak és urnők megegyeztek abban, hogy azok még sok, igen sok évig fognak élni és Kenwigs asszonynak éppen semmi oka nincs szomorkodni.

— Ma nyolcz éve — mondá Kenwigs ur kis szünet után. — Jó isten! — ah!

Ez a függelék valamennyi jelenlévő által után imádkoztaték, csakhogy azzal a különbséggel, hogy ezek az: Ah!-t elől, s a jó isten-t hátul hangoztatták.

— Én akkor fiatalabb voltam — mondá vigyorogva Kenwigné asszony.

— Dehogy! — mondá az adószedő.

— Bizonyyal nem — tevé hozzá mindenki.

— Nekem még jut eszembe, mondá Lillivick ur komoly méltósággal hallgatóra pillantván, — még jut eszembe, midőn egy délután Kenwigs iránti hajlamát anyja előtt először megvallotta, — Anyám — mondá: — én szeretem őt.

— Imádom, mondtam, nagybátyám — vága közbe Kenwigs asszony.

— Szeretem őt, volt a kifejezésed a mennyire én emlékszem, kedvesem, — mondá az adószedő szilárdan.

— Csakugyan igaza lehet, — felele Kenwigs asszony engedve, — de én úgy vélem, hogy ama kifejezésel éltem.

Szeretem, mondtad, édesem, — felele Lillivick ur. Anyám — mondád — én szeretem őt. Mit hallok? — kiáltá anyja, s abban a pillanatban erős görcsökbe esett.

— Általános megütkezés a társaság részéről.

— Erős görcsökbe, — ismétlé Lillivick ur büszke pillantásokkal nézván körül. Kenwigs meg fogja bocsátani, ha barátjainak jelenlétében azon körülményt megemlítem, hogy nagyon sok ellenvetést tettek megkérésére ellen, mert rangjára nézve a családon alul állott, s ennek szégyenére lehetett. Emlékszik rá Kenwigs?

— Bizonyosan — felelé Kenwigs ur, kit ez emlékeztetés éppen nem érintett kellemetlenül, minthogy az minden kétségén fölül helyezte, hogy mily magas családból származott Kenwigs asszony.

— Én akkor osztottam e nézetben, — folytatá Lillivick ur, mely talán természetes volt, de talán nem is.

Csendes mormogás futott végig a társaságban, mely azt látszott jelenteni, hogy oly állásu férfiunál, mint Lillivick, ily ellenvetés nemcsak természetes, hanem még nagyon is dicséretre méltó volt.

— Ő azonban nemsokára a maga részére hódított — mondá Lillivick ur. Midőn már összekeltek, és a dolgon nem lehetett változtatni, egyike voltam a legelsőknek, kik azt mondták, hogy Kenwigs-et becsülni kell. A család ezt tette is előterjesztésem folytán, s én kötelességemnek tartom kimondani, — sőt büszke vagyok rá, hogy mondhatom, miszerint őt mindig tiszteletreméltó, becsületes, tisztességes, figyelemreméltó férfiunak találtam. Kenwigs adja ide a kezét!

— Büszke vagyok reá azt tehetni, — mondá Kenwigs ur.

— Én hasonlóképen, Kenwigs, — mondá Lillivick ur.

— Én igen boldog házas életet éltem unoka hugával — mondá Kenwigs.

— Saját hibájának kellenne lenni, ha nem úgy volna — felele Lillivick ur.

— Morlina, kiáltá az ezen kifejtés által mélyen megilletődött anya — csókold meg a nagybácsit.

A leányka úgy tett, a mint parancsolták, azután a többi három gyermeket is felemelik a vizadó-szedő képéhez, hogy ugyan azt tegyék, mi azután a jelenlevők nagyobb részénél is ismételtetett.

— Kedves Kenwigs asszony — mondá Petowker kisasszony, ugyan engedje meg, hogy Morlina Lillivick ur előtt eltánczolhassa azt a tánczot, az uj figurákkal, mig Roggs ur a puncsot elkészit.

— Nem, nem édesem — felele Kenwigs asszony nagybátyámat csak untatná.

— Lehetlen — viszonzá Petowker kisasszony, ellenkezőleg, mulattatni fogná. Nem igaz sir?

— Bizonyosan — felele az adószedő egy pillantással a puncsművészre.

— No jó, hát teszek egy indítványt — mondá Kenwigs asszony: Morlina lejtse el a tánczot, ha nagybátyám Petowker kisasszonyt rábirhatja, hogy ő aztán nekünk a „Vérivónő temetését“ elszavalja.

Az indítvány minden oldalról nagy tetszéssel — melyet kézzel tábbal nyilvánítottak — fogadtatott és a delnő, a kit illetett, köszönete jeléül többször meghajtott a fejét.

— Önök tudják — mondá Petowker kisasszony. mennyire nem örömet lépek fel magán-társaságokban oly productióval, mely hivatásomhoz tartozik.

— Oh, itt egészen más, — felele Kenwigs asszony. Mi itt egészen magunk között vagyunk és oly jó hangulatban, hogy épp oly kevésbé szükség azt á tallania amit saját szobájában; s még hozzá az ünnepélyes alkalom.

— Ki birna önnek ellenállani? — vágott közbe Petowker kisasszony. Ily körülmények között örömemre szolgál, ha csekély tehetséggel hozzájárulhatok az ünnepély emeléséhez.

Kenwigs asszony és Petowker kisasszony egy kis programot terveztek, mely az estély éppen most érintett sorozatát megszabta, de egyszersmind az is el lett végezve, hogy mindkét résznek kéretnie kell magát egy kissé, mert ugy természetesebbnek tetszik. A társaság

bevárta a drámai előadást és Petowker kisasszony egy dalt zizegett, mi alatt Morlina tánczát eljárta, miután előbb czipői talpát oly gondosan bekrétázták, mintha kötélen kellett volna eljárnia. A tánczot szép volt látni, kivált mivel a karoknak csaknem több dolguk volt mellette mint a lábaknak, a miért is feltétlen tetszéssel fogadtatott az.

— Ha én oly szerencsés volnék, hogy gyermekem lenne — mondá Petowker kisasszony elpirulva, kinek annyi tehetsége volna, tüstént a ballethez adnám.

Kenwigs asszony sóhajtott, és Kenwigs úrra tekintett, ki fejét rázta, és azt vélte, hogy még e fölött gondolkodni kellene.

— Kenwigs fél, — mondá Kenwigs asszony.

— Mitől? felele Petowker kisasszony — csak nem attól, hogy rosszul ütne ki?

— Éppen nem — viszonzá Kenwigs asszony — de ha így folytatja és felnő — csak gondoljon a fiatal hercegekre és grófokra.

— Teljesen igaz — jegyzé meg az adószedő.

— Ah — felele Petowker kisasszony, ha érzi saját becsét, úgy jól tudhatja kegyed —

— Csakugyan sok igaz van ebben az észrevételben — viszonzá Kenwigs asszony egy pillantással férjére.

— Minden esetre, mondhatom — szólt akadozva Petowker kisasszony, — persze, hogy ez nem általános szabály — velem azonban soha sem történt ilyen kellemtelenség.

Kenwigs ur illő udvariassággal kinyilatkoztatta, hogy ez minden esetre döntő ok, minél fogva a dolgot komolyan megfontolni akarja. Miután ezen átestek, Pe-

towker kisasszonyt megkérték, hogy a „Vérivónó temetését” szavalja el. A fiatal delnő e végre haját felbontotta és a szoba felső részén foglalt helyet, a hová egyszersmind a nőtelen jóbarátot is elhelyezte egy szegletbe, hogy a főmondatnál: „Utolsó lélekzetem elszáll” elősiethessen és őt karjaiba kaphassa. Az előadás rendkívüli tüzzel történt, mi azonban a kis Kenwigs gyerekeket úgy megijesztette, hogy alig lehetett velők boldogulni.

Az előadást követő lelkesedés még egész teljében volt, és Newmann, ki egész életében nem maradt még ily késő ideig józanan, még mindig nem juthatott hozzá, hogy kimondhassa: készen a puncs, — midőn hirtelen kozogás hallatszott az ajtón, a mi Kenwigs asszonyból, ki rögtön azt sejtette, hogy a legkisebbik Kenwigs sarj leesett, egy borzasztó kiáltást sajtolt ki.

— Ki az? — kérdé Kenwigs ur boszusan.

— Csak tessék folytatni — csak én vagyok — mondá Crawl, ki hálósipkájában benézett. A kicsinek semmi baja, lejöttömben benéztem a szobába. Keményen alszik és a leány hasonlóképp, s nem is hiszem, hogy a világ a függönyöket meggyujtsa, ha léghuzam nem hat a szobába. Roggs urral akar valaki beszélni.

— Velem? mondá Newmann szerfözlött csodálkozva.

— Csakugyan, kissé alkalmatlan időben — nem igaz? — viszonzá Crawl, kit a kilátás, hogy tüzét el kellend hagynia, nem a legjobb hangulatba ejtett; és azok az emberek is igen csudálatosak, úgy át meg át vannak ázva és bepiszkolva. Elküldjem őket?

— Nem — felele Newmann felkelve. Emberek ?
hányan ?

— Ketten — viszonzá Crawl.

— Beszélni kívánnak velem ? Nevemet említették ?
— kérdé Newmann.

Igen — felele Crawl, oly érthetőleg mondták :
„Newmann Roggs ur,“ a mint csak kívánhatni.

Newmann gondolkodott pár perczig s kisietett azzal
a biztosítással, hogy tüstént visszatér. Szavát is tartotta,
mert pár másodpercz mulva már berohant ismét a szo-
bába s a nélkül, hogy csak szóval mentette volna ma-
gát vagy nyilatkozott volna, felvett egy égő gyertyát és
egy pohár forró puncsot az asztrálról és kirohant mint
egy tébolyodott a szobából.

— Mi a manó leli ? — kiáltá Crawl, az ajtót fel-
rántva. Ah nincs lárma oda fenn ?

A vendégek nagy zavarban felkeltek s megütközve
és hüledezve néztek egymásra, kinyujtották nyakukat és
hallgatództak.

Tizenötödik fejezet.

(Megismerteti az olvasót az előbbi fejezetben leírt félbeszakítás okával és néhány más dologgal, miket tudni szükséges.)

Newmann Roggs gyorsan felkapaszkodott a lépcsőzeten a kezében gőzölgő puncscsal, melyet oly kevés czeremóniával vett el Kenwigs ur asztaláról és tulajdonkép a vizadó-szedő ur orra előtt, ki a pohár tartalma után oly mohó vágygyal szaglálódott. Zsákmányát egyenest padlásszobájába vitte, hol a sebesült lábu, csaknem csizmátlan, lucskos, sáros, kimerült s a fárasztó utazás nyomait magánviselő Miklós Smike mellett ült, a ki okozta, és osztotta vele a fáradságos vándorlást.

Newmannak első dolga volt, Miklóst szelid erőszakkal arra bírni, hogy felét a még forró puncsnek egyszerre igya ki, második dolga pedig az, hogy a maradékot Smike torkába öntse, ki, miután egész életében nem izlelt más erősítő italt, mint hashajtót, nem egy furcsa tagmozdulattal adott kifejezést meglepetése és örömének, hogy az ital oly kellemesen lecsuszik, s azután szemeit a legfelölőbb módon forgatta.

— Ön bőrig át van ázva — mondá Newmann, az öltönyt, melyet Miklós levetett, kezeivel megtapogatva, és én — én nem szolgálhatok önnek más öltönnyel — tevé hozzá szomorú pillantást vetve saját ruházatára.

Vannak nekem száraz ruháim uti táskámban — felelt Miklós. Ha azonban ön oly szomorú képpel fogadja

látogatásomat, úgy ön a fájdalmat, melyet a fölött érzek, hogy önnél szegénysége mellett szállást és segílyt keresni kényszerülök, csak még növelni fogja.

Newmann szomorú képe azonban Miklós szavaira éppen nem kapott derültebb kifejezést. De a midőn őt fiatal barátja szívélyesen kezénél fogta és biztosította, hogy semmi más, mint föltétlen bizalma, ígérétének őszintesége és levelében kifejezett jóakaró érzelmei iránt vitte őt arra, hogy Newmann urnak Londonban megérkeztét legalább tudtára adja, az utóbbinak vonásai felvidultak s a legnagyobb igyekezettel hozzáfogott minden előkészületeket megtenni vendégei kényelmére — már a mennyire tehetségében állt.

Ez előkészületek azonban elég egyszerűek voltak, mert a szegény Newmann módja távol eset jóakaratótól; de daczára ennek még sem történt az sok zörges és ide oda futkosás nélkül. Minthogy Miklós csekély pénzkészletével oly jól gazdálkodott, hogy még maradt is valamicske, az asztal csakhamar meg lőn rakva estelivel: kenyérrel, sajttal és egy darab hideg sülttel a legközelebbi laczikonyhából; és azon körülmény, hogy ezenkívül még egy üveg pálinka és egy korsó sör is állt az asztalon, az éhség és szomjuság miatti aggodalmakat egészen eloszlathatá. Ezek voltak az előkészületek, melyeket Newmann megtehetett, mert a fekvőhely elkészítése valóban kevés idejébe került. Azután Roggs ur állhatatosan ahhoz ragaszkodott, hogy Miklós ruhát váltson és Smike az ő (Roggs) ruhájával takarózzék; mert semmi kéréssel nem hagyta magát visszatartóztatni attól, hogy azt e célra le ne vesse. És ekkor a vándorok csekély este-

lijöket nagyobb megelégedéssel költötték el, mint legalább az egyik közülök valamikor dúsabb asztalok mellett tette.

Mikor aztán jóllaktak, a tűzhöz telepedtek, melyet Newmann annyira megrakott, a mennyire Crowl gazdálkodása után még tenni lehetett; és Miklós, ki eddig barátja rendkívül aggóató sürgetései miatt, hogy a kiállott fáradságok után igyekeznék erejét visszaszerezni, majd szóhoz sem jutnatott, elárasztotta őt kérdéseivel anyja és huga után.

— Jól — felele Newmann szokott rövidségével, — mindaketten jól vannak.

— Még most is a Cityben laknak? — kérdé Miklós.

— Igen — felelé Newmann.

— És hugom — tevé hozzá Miklós, — még mindig azon üzletben van, a melyről nekem azt írta, hogy ugy hiszi: tetszeni fog neki?

Newmann valamivel jobban felnyitotta szemét mint szokta, és csak egy ühümmel felelt, melynek értelmét egyébiránt barátainak csak az azt követő fejmozgása magyarázhatta igenre vagy nemre. A jelen esetben a jelbeszéd fej-biccentésből és nem rázásból állott, a miért is Miklós a feleletet kedvezőnek tartotta.

— Hallgasson most reám — mondá Miklós, kezét Newmann vállára téve.

— Én, mielőtt enyéimet meglátogatnám, czélszerűnek tartottam előbb önhöz jönni, nehogy saját önző óhajtaisaimnak engedve, nekik valamiben kárukra legyenek, a mit talán azután nem lehetne jóvá tenni. Mit hallott nagybátyam Yorkshire-ból?

Newmann többször felnyitotta és ismét betette száját, mintha nagy erőfeszítésébe kerülne a szó, a nélkül, hogy valamit mondani birna, s végre, mint egy rém oly szemeket meresztett Miklósrá.

— Mit hallott ő? — szólta Miklós sürgetve. Ön láthatja, hogy én el vagyok készülve a legroszabbra is, mit a gonoszság ellenem koholt. Mire való azt visszatartani tőlem, mintán előbb utóbb úgy is meg kell tudnom? És mit nyerhet ön egy két percznyi halasztással? midőn fél annyi idő alatt engem minden eddig történetekről értesíthet? Kérem, vessen véget bizonytalanságomnak.

— Holnap reggel — mondá Newmann; — holnap reggel mindent meg fog tudni.

— De mért holnap reggel — miért nem most mindjárt? — erőttette Miklós.

— Jobban fog ön úgy aludni — felele Newmann.

— Inkább rosszabbul; válaszolá Miklós türelmetlenül. Aludni! A mily kimerült vagyok, és amint nem közönséges nyugalomra van szükségem, még sem remélhetem, hogy egész éjszaka szememet behunyhatom, ha ön mindent el nem mond.

— És ha mindent elmondok önnek? — felele Newmann akadozva.

— Akkor talán kissé felhevülök, vagy büszkeségem meg lesz sértve, de nyugalمام semmi esetre sem lesz továbbra megzavarva; mert fordulna meg előttem bár újra egy oly jelenet, akkor sem tennék egy hajszállal is máskép, bármi következései lennének is. Soha nem fogom megbánni a mit tettem — soha; ha mindjárt koldulnom, vagy éhen vesznem kellene is. Mi a szegénység, és szenvedés, a legalávalóbb, legembertelenebb gyávaság

gyalázatához mérve? Azt mondom önnek, hogy ha nyugodtan s tétlen tudtam volna maradni mellette, meg kellett volna gyűlölnöm magamat, és minden becsületes ember megvetését megérdemlettem volna. Ó, a nyomorult gazember!

— E gyöngéd célzással Squeers urra, Miklós elfojtotta növekedő haragját, s miután Newmannal a Dotheboys Hall-ban történeteket körülményesen közlöt, kérte őt, hogy beszéljen, s ne hagyja tovább magát kényszeríteni. Így kérve-kényszerítve kivett Roggs ur egy ócska ládából egy darab papirost, mely nagy sietséggel látszott teli firkálva lenni, s azután némi vonakodással a következő szavakkal tágitott szíven:

— Édes urfiam! nem úgy kell élni a világban tudvalevő, hogy afféle dolgok soha se vezetnek jóra, és nem boldogul az ember a világon, ha mindenkinek pártját fogja, kivel méltatlankodnak — de — az ördögbe! úgy örülök, hogy ezt hallom öntől, és én magam sem; cselekedtem volna máskép.

Newmann e fölötte szokatlan kifakadását egy hatalmas ütéssel kísérte az asztalra, mintha azt hevültében Squeers Wackford hátának vagy oldalbordáinak irányozta volna; és miután saját érzelmeinek ezen nyílt bevallásával szándékba vett életbölcse ségi leczkéjének utját elvágta, nem késett tovább.

— Tegnapelőtt, — mondá Newmann, kapta nagybátyja ezt levelet, Én hamarjában, mikor nem volt honn, lemásoltam. Elolvassam?

— Ha úgy tetszik, — felele Miklós.

— Newmann Roggs ahoz képest a következőt olvasta :

„Dotheboys-Hall. Csütörtökön reggel.

Sir!

Papám megbizot, hogy irjak önnek. A doktorok kétesnek tartják, hogy fogja-e, valamikor hasznát vehetni lábainak, a mi gátolja a tolat tartani.

Oly, lelkiálabotpa vagyunk, melyet nem lehet meg-irni, és papa egész teste csak egy főt, hol kék, hol zód, és két pad be van vérével mocskolva, kénteleneknek lá-tunk magunkat ötet a könhába vini, a hol most fekszik. Eből ön maga is ítélhet, hogy neki nagyon lejárt.

Mivel az ön öcse, kit ön mint tanitót ajánlott, tete ezt az én papámal, és csizmás lábbal ugrált a testén, és káromkodott, a mivel én nem pizkithatom meg tolam leirását, ugy ragata meg mamámat borzasztó módon, a földre dopta és a fésüt néhány hüvelkig fejébe ütötte, csak egy kicsit tovább, hát az agyába ment vóna. Van or-vosi bizonyítvánunk, hogy, ha ez megeset vóna a teknyős-béka a velőt megsértete vóna.

Azután én és öcsém lettünk dühösége áldozatja, és azóta sok kint áltunk ki, a mi arra agyanura visz minket hogy valahon belül kárt szenvedtünk, kivált miután kívül semi nyoma nem látszik az erőszakból.

Én az egész idő alatt, mig irok, kéntelen vagyok felkiátani és ugy az öcsém is, a mi figyelmemet megza-varja, és reménlem, rossz íráson kimentti.

Mikor az a szörneteg vérszomjuságával jó lakot, elszőköt, és elvit magával egy nagyon veszéles jellemű embert, kit fellázadásra csábitot, ugy mint egy granát-

gyűrűt is a mamától és mivel a pandur nem foghatta be, azt hisszük gyors kocsin ment el. A papa kéri, kügyék vissza a gyűrűt, ha magukhoz jut, és ereszték, a tolvajt és orgyilkost a maga útjára, mert ha bíróság elibe állítják, csak deportálják, és ha menni hagyják, előbb utób úgy is felakasztják, és nekünk fáradságba nem kerül és sokkal nagyobb örömet szerez. A remében, hogy valamit halunk, ha önek tetszik, maradék önek s a t.

Squeers Fanni.,

U. i. Én sajnálkozom az ő tudatlanságán és megvetem őtet.

E szemenszedett levél felolvasását követő hallgatás alatt Newmann Roggs, miután másolatát ismét összehajtott, a tréfás szánakozás nemével nézett azon veszélyes jellemű emberre, kiről a levél szólt, mialatt ez a nélkül, hogy világosabb fogalma lett volna a dologról, mint hogy ő boldogtalan oka a sok kellemetlenségnek és hazugságnak, melyek Miklóst körülhálózta, némán és leverten ült a leggyötrőbb bu kifejezésével.

— Roggs ur, — mondá Miklós egy kis gondolkodás után, nekem sietve a városba kell mennem.

— Menni? — kérdé Roggs csodálkozva.

— Igen. — felele Miklós, Golden Square-be. Senki, a ki engem ismer, nem fogja ezt a mesét a gyűrűről elbinni, de Nickleby Ralph ut céljának megfelelhet, vagy gyűlöletének szolgálhat, ha úgy tesz, mintha hitelt adna neki. Magamnak tartozom vele és nem neki, hogy az igazság napfényre jöjön és ezenkívül még egy két szavam van hozzá, melyeket elhalasztanom nem szabad.

— El kell halasztania — felele Newmann.

— Semmi áron — viszonzá Miklós határozottan, és a házat elhagyni készült.

—Hallgasson a szóra kérem—mondá Newmann fiatal barátjának utját állva. Ő nincs otthon, falura ment s három nap előtt nem tér vissza. Azt is bizonyosan tudom, hogy a levélre még csak azután fog felelni, majd ha haza jön.

— De egész bizonyosan tudja ezt? — kérde Miklós, a szűk szobában nagy izgatottsággal járván fel s alá.

— Teljes bizonyossággal — felele Newmann. Alig-hogy elolvasta azt a rongypapírt s azonnal elhívták. Tartalmát senki sem tudja, csak ő és mi.

— Bizhatom benne? kérde Miklós hevesen. Anyám se. Se a hugom?

— Ha meggondolom, hogy talán ők ... oda kell mennem — látnom kell őket. Merre menjek? Hol laknak?

— No, hajtson a szóra — mondá Newmann, ki e komoly pillanatban úgy beszélt, mint más ember. — Halaszsa el látogatását, míg ő haza jön. Én ismerem az embert. Nem szabad a dolognak oly színben tűnnie fel, mint ha ön valakit részére meg akart volna nyerni, Ha ő ismét itt lesz, ön elébe lép és oly bátran beszél, a mint önnek tetszik. Abban bizonyos lehet, hogy ő az igazságot csak úgy átlátja, mint ön és én.

— Ön javamat akarja, s természetesen jobban ismeri őt, mint én, — felele Miklós rövid megfontolás után. Hát nem bánom,

Newmann, ki e szóváltás alatt háttal támaszkodott az ajtónak, hogy szükség esetén vendégét erőszakkal is

visszatartóztassa, most nagyon meglegedetten foglalta el ismét helyét; s mivel a viz aközben az üstben forrni kezdett, egy pohár grogot vegyített Miklós számára és egy korsóval magának s Smike-nak, melyet ketten nagy egyetértéssel elfogyasztottak, míg Miklós, fejét tenyerébe hajtva, sötét gondolatokba merült.

Az elsőemeleti társaság, miután figyelmes hallgatódzás után semmi zajt nem hallott, a mi kíváncsiságuk kielégítése érdekében a beavatkozást igazolhatta volna, ismét a Kenwigs-ék szobájába vonult és Roggs ur rögtöni eltűnése s kimaradása oka felett különféle gyanúsításokkal foglalkozott.

— Édes istenem, ha tán ép egy futár jött volna azzal a hirrel, hogy egykori vagyonát ismét visszanyerte? szólt Kenwigs asszony.

— Istenemre, az nem lehetetlen, — mondá Kenwigs ur. Ez esetben talán jól tennők, ha föl küldenénk és megkérdeztetnők, hogy nem akar e még egy kevés puncsot.

— Kenwigs — mondá Lillivick ur fennhangon. Ön engem bámulatra ragad.

— Hogy hogy, sir? — kérdé Kenwigs ur, a vizadószedőt megillető hódolattal.

— Mivel ily megjegyzést tesz, — felele Lillivick ur bosszusan. Hiszen már volt neki puncsa — vagy tán nem, sir? Én a módot, melylyel ő a puncsot — hogy alkalmas kifejezéssel éljek — ellopta, fölötte tiszteletlennek tartom a társaság irányában, és botrányosnak — igen, tökéletesen botrányosnak. E házban tán szokás lehet az, hogy ily dolgokat eltűrnek, de én nem vagyok ahhoz szokva, hogy jelenlétemben magát valaki úgy viselje

és így éppen nem átallok ezt önnek kimondani. Kenwigs. Egy nevelt férfi előtt áll a pohár pucns, melyet már-már ajkaihoz akar vinni; jön egy harmadik s elviszi a pohár pucnsot a nélkül, hogy azt mondaná „engedelemmel“ vagy „bocsánat“, s azzal a pucnccsal odább áll. Ez igenis szép modor lehet és nem is akarom kétségbevonni legkevésbé sem; de személyemre nézve nem tudok belenyugodni, s mi több, nem is akarok belenyugodni. Nekem szokásom és modorom úgy beszélni, a hogy a szívem érez, Kenwigs, és ha önnek véleményem nem tetszik, rendes lefekvés óráim már úgy is lejárt, majd csak haza találhatok, a nélkül, hogy még tovább időzném.

Most gyült meg csak a baj a háznál. Az adószedő ki megsértett méltósága érzetében néhány perczig néma haraggal ült ott, most kitört. A nagy férfiú — a gazdag rokon — a nőtlen nagybátya, kinek hatalmában volt Morlinát gazdag örökössé tenni, sőt még a bölcsőbeli Kenwigskeről is szép hagyományyal gondoskodni — e férfiú megvolt sértve. Mennyei hatalmak, mi lehet ennek a vége!

— Igen nagyon sajnálom, sir — mondá Kenwigs ur alázatosan.

— Ne beszéljen nekem sajnálkozásáról, — felele Lillivick ur; önnek meg kellett volna akadályoznia.

A társaság e házi zivatar következtében mintha megdermedt volna. A földszinti hátsó szobabeli urhölgy tátott szájjal ült ott, és néma elszörnyűködéssel mereszté szemeit az adószedőre, míg a többi vendégek nem kevésbé voltak elhűlve a nagy férfiú haragján. Kenwigs ur, ki hasonló alkalmaknál nem a legfinomabb tapintattal

birt, még inkább szitotta a lángot a mielőtt azt eloltani igyekezett.

— Valóban, sir, arra nem gondoltam — mondá Kenwigs ur, — Átalában nem is gondolhattam, hogy oly csekélység, mint egy pohár puncs, önt elkedvetleníthetné.

— Elkedvetleníteni? — Mi az ördögre czéloz ön ezzel az új garázdasággal, Kenwigs ur? — felele az adószedő. — Morlina, gyermekem, add elő kalapomat!

— Ah, csak nem fog még elhagyni bennünket Lillivick ur — veté közbe magát Petowker kisasszony legigőzőbb mosolyával.

De Lillivick ur a nélkül, hogy a syrén által rábeszéltetni hagyta volna magát, újra Morlina és kalap után kiáltott, míg végre e felhívás negyedszeri ismétlésénél Kenwigs asszony egy sikoltással, mely még egy vizes hordót is meglágyított, volna nemhogy egy vizadó-szedőt ne, székében hátra roskadt, míg a négy kis leányka, kik alattomban meg voltak rá tanítva, a nagybácsi nadrágszárait karjaikkal körülfonták, s őt akadozó gyűgőgéssel maradni kérték.

— Miért maradnék itt, édesim? — kérdé Lillivick ur. Reám itt nincs szükség.

— Ah, — ne beszéljen oly kegyetlenül, nagybátyám — zokogá Kenwigs asszony, ha nem akar megölni.

— Nem csudálkoznám ha bizonyos emberek valami olyat állítanának rólam, viszonzá Lillivick ur bosszus szemeket vetvén Kenwigsre. Csak lássa az ember — elkedvetleníteni!

— Ah, azt én nem bírom kiállani, hogy ily pillanásokat vessen ön férjemre — kiálta Kenwigs asszony,

Az valami borzasztó, mikor ily jelenetek fordulnak elő egy családban. Ah!

— Lillivick ur — mondá Kenwigs, — remélem unokahuga kedvéért nem lesz ön megkérelhetetlen.

Az adószedő vonásai szelidebbek lőnek, midőn az egész társaság egyesíté kérését unokahuga férjeével. Kalapját letette, s előre nyujtotta kezét.

— Ime Kenwigs, mondá Lillivick ur, és hogy lássa, mennyire el voltam kedvetlenítve, csak annyit akarok önnek mondani, hogy én, ha minden további szó nélkül mentem volna is el, rendelkezésemre nézve a pár fentot illetőleg, melyeket holtom után önök gyermekeinek fogok hagyni, semmi változtatást nem tettem volna.

— Morlina! — kiálta Kenwigs asszony, fölötte elérzékenyülten, térdepelj le a kedves nagybácsi előtt, és kérd meg őt, hogy egész életén át szeressen, mert ő inkább angyal, mint ember, mint mindig mondtam.

Morlina közelebb lépett, hogy a rá parancsolt hódolati actust véghez vigye, de Lillivick ur őt minden czerimonia nélkül karjára vette, és megcsókolta, a mire Kenwigs asszony oda rohant és az adó-szedőt megcsókolta, mialatt a társaság többi részéről, mely tanuja volt ezen nagylelkűségi jelenetnek, a tetszés lecsillapíthatlan morgása hallatszott.

A becsületes férfiú ismét életévé és lelkévé lett a társaságnak, és elfoglalta ismét előbbi helyét honnan az általános gondolatzavar által leszállítatott. A négylábu átlatok, mint mondják csak akkor vadak, mikor éhesek, ami a kétlábuaknál is megtörténik, minthogy ritkán duzzognak tovább, ha egyszer a kitüntetés utáni étvágyukat lecsillapíták. Lillivick ur most magasabban állt mint

valaha mert hatalmát megmutatta, egy czélzást tett vagyonára és végrendeleti intézkedéseire, nagy becsületet nyert önzetlensége és erényeért, és mind ezek mellett végre még egy sokkal nagyobb pohár puncsot kapott, mint az volt, melylyel Newmann Roggs oly megbocsáthatlan módon odább állott.

— Még egyszer bocsánatot kell kérnem tolakodásomért — mondá Crowl, midőn ezen szerencsés fordulat után ismét benézett az ajtón; de az különös történet — nem igaz? Roggs most már öt év óta lakik ebben a házban, s a legrégebb lakók nem emlékeznek rá, hogy valaha látogatót láttak volna nála.

— Bizonyynyal valami fölötte különös, mikor az embert úgy éjjel elhivják — felele a vizadó-szedő, és Roggs urnak magaviselete legszelidebb értelemben véve is, legalább nagyon titokteljes.

— Önnek igaza van — viszonzá Crowl, s én még többet mondok önnek, én azt hiszem, hogy ez a két lángész, bár kik legyenek is, valahonnan megszöktek.

— Mi viszi önt erre a gondolatra? — kérdé az adószedő, a ki néma egyetértéssel a társaság szóvivőjének látszott megválasztva lenni. — Én azt hiszem, önnek nincs oka attól tartani, hogy azok valahonnan megszöktek a nélkül, hogy adójukat s taksáikat megfizették volna?

Crowl ur az orrát fintorgatta, s éppen az adók és taksák fizetésének átaljában és minden körülmények közt ellenmondani készült, midőn Kenwigs ur sugva és Kenwigs asszony különböző jelekkel és arcjátékával még ideje korán visszatartották e merész lépéstől.

— No no, — mondá Crowl, ki Roggs ajtajánál a legnagyobb figyelemmel hallgatódzott; — oly hangosan beszéltek együtt, hogy majd kikergettek a szobámból, s így lehetetlen volt egyik másik szavukat meg nem értenem; de mind az, a mit kivehettem, arra mutat, hogy vagy egyik vagy másik helyről megszöktek. Nem akarék Kenwigs asszonynak nyugtalanságot szerezni, s azért úgy hiszem, hogy nem épen börtönből vagy kórházból jöttek, és talán nem is hoztak magokkal semmi hideglelést, vagy más afféle kellemetlenséget, a mi a gyerekekre ragadhatna.

Kenwigs asszony e gyanu által annyira megrendült, hogy Petowker kisasszonynak, a királyi Drury-Lane színház tagjának egész gyengéd figyelmére volt szüksége, hogy csak némikép is megnyugtassa, Kenwigs ur abbeli iparkodását nem is említve, ki egy meglehetősen öbltű szagos üvegecskét mindaddig tartott neje orrához, míg képtessé lett, hogy a könyűk, melyek annak képén leperregtek, érzéseinek következményei-e vagy az erős szesznek?

Az urhölgyek, kik eleinte rokonérzésüket egyenként jelentették ki, most már a csillapító szavakkal egész khorusban törtek elő, melyek között „a szegény jó asszony!” — „Valóban nehéz próba!” — „Az ő helyzetében én is úgy éreznék!” — és „Csak egy anya tudja, mint érez az anyai szív!” — a legkitünőbb kifakadások voltak, és legtöbbször ismételtettek. Röviden a társaság oly nyíltan kijelentette nézetét, hogy Kenwigs ur már készült Roggs ur szobájába menni, és nyilatkozatot kérni. És valóban, szándéka megszilárdítása végett egy bátorság gerjesztő pohár puncsot már ki is üritett, midőn

valamennyi jelenlevők figyelmét egy uj borzasztó meglepetés vette igénybe.

És ez nem kevesebből állott, mint egy éles és átható kiáltásból, mely a felső emeletből, és minden látogatás szerint, a hátulsó padlásszobácskából jött, hol az ifju Kenwigs ur bölcsőjében fektüdt. A lárma alig kezdődött, s Kenwigs asszony azonnal arra a sejtelemre jött, hogy valami idegen macska belopódzott, és mialatt a leányka aludt a kicsinek vérét kiszivta, miért is az ajtónak rohant, kezeit tördelte és a társaság nagy bámulása s zavarodására iszonyu jajgatásba tört ki.

— Kenwigs, tekintse meg, mi baj — siessen — kiáltá neje nővére, Kenwigs asszonyt erővel visszatartva. Ah édesem, ne viczkánozzál oly szörnyükép, különben nem tarthatlak fel tovább.

— Gyermekem! édes—édes—édes—édes gyermekem — rikácsolá Kenwigs asszony, minden következő — édes-t jobban meghangsulyozva. Egyetlenem, és mindenem, édes ártatlan Lillivickecském! Oh bocsássatok hozzá, hagyjátok men—men—mennem!

Ezen bőszi rikácsolás, és a négy kis lyánka eszeveszett sirása s jajgatása közben Kenwigs ur sietett fel a lépcsőkön a szobába, honnan a hangok jöttek, melyek ezt a zürzavart okozták. De az ajtónál Miklóssal találkozott, a ki a gyerekek karján oly hévvel rohant ki, hogy az aggódó atyát hat lépcsőfokon előre buktatta és a legközelebbi karfához ütődött, mielőtt ideje lett volna száját a kérdésre kinyitni, hogy tulajdonkép mi a baj?

— Legyen nyugodt, — kiáltá Miklós lesietve, — Itt van! minden elmúlt — mindennek vége! kérem, térjen magához; semmi szerencsétlenség sem esett.

Ez és még ezer más biztosításokkal átadta a gyereket, kit sietségében fejlefordítva czipelt oda, Kenwigs asszonynak, s ismét kirohant, hogy Kenwigs urnak segítse, ki eleséséből még sem üdült volt fel, és zavart tekintettel dörgölte a fejét.

Ez örvendetes hír által megnyugtatta, felüdültek a jelenlevők lassan lassan félelmökből, mely a társaság néhány tagjánál a lélekjelenlét elvesztését vonta maga után. Igy például a nőtelen házi barát Kenwigs asszony helyett jó ideig annak nővérét tartotta karjai közt, és az érdeemes Lillivick urat zavart eszméletében többször látták az ajtó mögött Petowker kisasszonyt oly nyugodtan megcsókolni, mintha semmi szokatlant nem tennének.

— A dolog egyáltalában jelentéktelen, — mondá Miklós, midőn Kenwigs asszonyhoz visszatért. A kis lányka, ki a gyerekre vigyázott, — hihetőleg kimerülés következtében elaludt s haja meggyuladt.

— Oh, te gonosz kis teremtmény! — kiáltá Kenwigs asszony, mutató ujját jelentősen rázva a szegény szerencsétlen felé, ki mintegy tizenhárom éves lehetett, és lepörkölt hajjal s egész testében reszketve állt ott.

— Hallottam őt kiáltani — folytatá Miklós, — és még elég jókor érkeztem megakadályozni, hogy a tűz tovább terjedjen. Bizonyos lehet kegyed benne, hogy a gyerek sértetlen, mert én magam vettem őt ki az ágyból és hoztam ide kegyed megnyugtatóására.

E rövid fejtegetések után a kicsit, ki, minthogy az adószedő nevére kereszteltetett, a Lillivick-Kenwigs névnek örvendhetett, a jelenlevők édelgéseikkel majd megfojtották s anyja addig szorongatta, míg újra sirni kezdett. A társaság figyelme az egészen természetes átmenetnél fogva a kis lány felé fordult, ki bátor volt haját megégettetni, s ki a felindult urhölgyek különféle püfölései után kegyelemmel haza küldetett; a kilencz pence, mit neki bértil ígértek volt, megfoghatólag a Kenwigs családra maradt.

— De nem is tudjuk, hogy önnek mit mondjunk, sir, — mondá Kenwigs asszony, ki végre a fiatal Lillivick megmentőjéhez fordult.

— Nekem semmit sem szükség mondania — felele Miklós, mert bizonyosan én semmit sem tettem, mi által a kegyed pazar ékesszólását megérdemlettem volna.

— A kicsi megéghetett volna, ha ön nincsen, — jegyzé meg Petowker kisasszony.

— Azt én nem tartom valószínűnek — felele Miklós, — mert innen alulról sem hiányzott volna a segély, mely még elég jókor jött volna a gyermek megmentésére.

— De azt még is megengedi ön, hogy egészségeért igyunk, sir, — kérdezé Kenwigs ur, az asztalhoz közeledve.

— Távollétamben bizonyosan, — felele Miklós mosolyogva. Igen fáradalmas utazásom volt, és roszul illeném a társaságba, miután még az esetben is, ha ébren maradhatnék, mit egyébiránt igen kétesnek tartok, inkább akadályoznám az önök multságát, mint előmozditanám. Megengedi azért ön, hogy barátomhoz,

Roggs urhoz visszamehessek, ki látván, hogy semmi komoly nem adta elő magát, ismét szobájába vonuit. Jó éjt!

Kitérvén így a meghívásnak Miklós, Kenwigs asszonytól és a többi urhölgytől igen megnyerő módon elbucszott és távozott, nem jelentéktelen benyomást hagyván maga után a társaságnál.

— Mily jeles egy fiatal ember — kiáltá Kenwigs asszony.

— Egészen előkelő férfi külsejével bir — mondá Kenwigs ur. Nem gondolja ugyanazt Lillivick ur?

— Igen, — adá véleményét az adószedő, kétkedő vállvonítással. A külseje — a külseje.

— Én úgy hiszem, nincs önnek semmi kivétivelója rajta, nagybátyám? — kérdé Kenwigs asszony.

— Éppen nincs, édesem — felele az adószedő, éppen nincs. Remélem meg fog felelni külsejének — No — mit se tesz. Neked édes unokahugom, szeretetemet, és hosszú életet a gyerekeknek!

— Mely az ön nevét viseli — tevé hozzá Kenwigné asszony édes mosolylyal.

— És, mint hiszem, becsülettel is viselendi — jegyzé meg Kenwigs ur oly szándékkal, hogy az adószedőt egészen kibékítse. — Én meg vagyok győződve, hogy a kicsi sohasem fog szégyent hozni keresztatyjára, és későbbi években egészen tagja gyanánt fog tekinteni, a Lillivick családnak, melynek nevét viseli. Én csakugyan mondhatom, — és nőm is abban a véleményben van, miután szintoly elevenen érzi mint én — hogy életem legnagyobb áldásának és becsületének tartom, hogy őt a Lillivick névvel szólithatom.

— **A** legnagyobb áldásnak, Kenwigs — sugogá neje.

— Igen, a legnagyobb áldásnak — mondá Kenwigs, melyet, amint remélem, valamikor ki fogok tudni érdemelni.

Ez mesterfogása volt a Kenwigs-politikának, mint-hogy Lillivick urat tette a kicsi jelentőségének főkut-fejévé. A jó ur érezte e czélzás gyengédségét és finomságát, s egyszerre, azt indítványozta, hogy az ismeretlen ur egészségére ki ez éjjel oly gyorsaságot, és meggondoltságot tanusított igyanak egyet.

— Ő — nem szégyellem kimondani — folytatá Lillivick ur, ki azzal nem keveset ismert el, nagyon tisztességes külsejű fiatal ember, és oly jó magatartású, hogy én hiszem, miszerint azzal jelleme is összhangzik.

— Valóban igen csinos képtü, és finom modoru — mondá Kenwigs asszony.

— Azt senki sem vitathatja el tőle — tevé hozzá Petowker kisasszony ; — van valami a külsejében, valami olyan — oh isten, hogy is mondják csak azt a szót ?

— Micsoda szó ? — kérdé Lillivick ur.

— Ah istenem, mily östoba vagyok, — felele Petowker kisasszony vontatottan.

— Hogy hívják csak mikor a főurak az ajtó-zörgetyűt leszakasztják, más emberek pénzét eljátszszák s több affélét tesznek ?

— Aristokratikusnak ? találgatá az adószedő.

— Csakugyan az — aristokratikusnak — felele Petowker kisasszony, valami különös aristokratikus van rajta. -- Nem ugy van ?

Az urak nyugodtan maradtak, és egymásra mosolyogtak, mintha mondani akarták volna, hogy az izlés dolga, de az urhölgyek egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy Miklósnak egészen aristokratikus külseje van, s minthogy senki nem tartotta alkalmasnak e tétel felett vitázni, az mint elvitázhatlan tény elfogadtatott.

A punci a közben fogytára járt, és a kis Kenwigs-ek, kik már darab idő óta apró szemeiket kis mutató ujjakkal voltak kénytelenek nyitva tartani, makranczoskodni kezdtek, és sürgették a lefekvést. Az adószedő jelt adott az elindulásra, kivevén óráját, és jelentvén, hogy mindjárt két óra lesz, mi a vendégek közül néhányat meglepett, másokat meg megijesztett. Előkeresték a férfi- és női kalapokat az asztalok alól, s midőn ezeket lassan lassan megtalálták, tulajdonosaik sok kézszerítés és azon többször ismételt nyilatkozattal, hogy még ily kellemes estét soha nem értek, s hogy mennyire csodálkoznak, hogy már oly későn van, holott ők legfeljebb fél tizenegyet gondoltak, mennyire kívánnák, hogy Kenwigs ur és asszony minden héten ily jó estét csapnának és mint nem tudják felfogni, hogy is ejthette Kenwigs asszony a módját, mindent ily csinosan elrendezni — s több afféle szóvirágok után eltávozták.

Kenwigs ur és asszony e hizelgő bókokra azzal feleltek, hogy minden urhölgynek és minden urnak sorban megköszönték a szerzett élvezetet, és azon óhajtasukat nyilváníták, hogy bár félig oly jól mulatták legyen magukat, mint az részükről történt.

Mi Miklósunkat illeti, ő arról, hogy mily benyomást tett legkevesebbet sem tudva, — már rég álomba

merült, Roggs urra és Smike-ra bizván a pálinkástüveg közös kűiritését, miben el is jártak oly készséggel, hogy Newmann végre épp oly kevésbé tudta megkülönböztetni, hogy ő maga tökéletesen józan-e, vagy hogy látott-e valaha embert oly nyakig elázva, mint uj ismerőse.

Tizenhatodik fejezet.

(Miklós alkalmazást keres, s mivel nem talál, elfogad végre egy magán tanítói állást.)

Más nap reggel Miklósnak első gondja volt szoba után nézni, hol jobb időig lakhassék, a nélkül, hogy Newmann Roggsnak terhére legyen, ki örömet a lépcsőn aludt volna, csakhogy ifju barátjának kissé több kényelme legyen.

Az üresen álló szoba, melyre a ház aajtájára függesztett hirdetés vonatkozott, közelebbi utánnézés folytán egy kis hátsó szobácskának bizonyult be a második emeletben, honnan nagyon is kedves kilátása volt az embernek a korommal fődött fedélcserépekre és kéményekre.

A háztulajdonos felhatalmazta a földszinti bérlőt, a háznak ezen részét illendő ár mellett hétről hétre bérbeadai, mint általában meg volt az bizva a szobákat, mihelyt megüresednek, kiadni, s a ház lakóit éles szemmel tartani, hogy meg ne szökjenek. Hogy az ember ez utóbbi tisztjét pontosan foganatosítsa, szabad lakást kapott, hogy kísértetbe ne jőjön, maga is megszökni. Néhány nélkülözhető ruhadarabért bekapott pénze lehetővé tette Miklósnak a kamrácskát megtartani és a hasznobért néhány szükséges butorért, melyet magának egy szomszédos zsidárustól szerzett be, egy hétre előre megfizetni. Itt ült most négy falai közt, hogy jövője

felett töprenkedjék, mely — mint ablakain — szűk-körűnek és homályosnak mutatkozott. De a töprngés után sem lettek kilátásai kedvezőbbek, s minthogy a fölötte szoros ismeretség könnyen megvetést szül, elhatározta magában gondolatjait egy nagy séta által elűzni. Fogta azért kalapját, s a szobát a szegény Smike-ra bizta, ki azt folyvást újra és ismét újra elragadtatással rendezte, mintha a legpompásabb palota lett volna, míg Miklós az utcai tolongás közé vegyült.

Mikor az ember magát pusztán egységnek tekinti a sürgőforgó tolongás között, hol az emberre senki sem figyel, bizonynyal elvesztheti saját fontosságának érzetét, de abból éppen nem következik, hogy az emberépp oly könnyen megszabadulhat gondjai fontosságának és nagyságának nyomasztó tudatától. Miklós agya kizárólag saját ügyeinek vigasztalhatlan állapotjával volt elfoglalva — oly gondolatokkal, melyek a legsebesebb járás daczára sem akartak tágitani — s ha megkísértette is e környező tömeg helyzete és kilátásai fölötti vizsgálásaival elűzni; az ellentétek hasonlítgatása őt néhány pillanatra tán elfoglalta, azonban előbb, hogysen vélte volna, visszavezette előbbi eszméjására.

Midőn ily szemlélődések közt London főutczáinak egyikén tova ballagna, egyszerre egy kék táblán akadtak meg szeméi, hol arany betűkkel volt kiírva: „Főügynökség. E házban mindennemű állomások és helyek tudakolhatók.“ Egy ablaktábla volt az vakablakkal és egy belső ajtóval, melynek üvegtáblái mögött hosszú és kecsesgetű sora függött a hirdetményeknek, melyek minden foku megürült hivatalokat kínálgattak titkárságtól le egész a kihordó-szolgáéig.

Miklós akaratlanul megállt az ígéretek eme temploma előtt és keresztül futotta szemeivel a törtbetűkkel irt pályákat, melyek itt oly pazarul ígértettek. Midőn tanulmányozását bevégezte, tovább ment egy darabig, de ismét visszatért s egy ideig fel s alá járkált a főügynökség irodája ajtaja előtt, míg nekibátorodott és belépett.

Most szőnyegekkel beterített kis szobában látta magát, hol egy magas, korlással ellátott íróasztal állt. Ez íróasztal mögött egy ravasz-szemű sovány, kiálló állu fiatal férfi ült, kinek czimirási művészetét az ajtó betűi is homályba vonták. Egy nagy főkönyv feküdt kinyitva előtte, s jobb kezének ujjai annak levelei közt babráltak, mialatt szemei egy nagyon testes, reggeli főkötős urhölgyre voltak szegezve, ki szemmelláthatólag tulajdonos nője volt az üzletnek, s ki a tűznél melegedett. Ugy látzott, bizományosokra várakozott, hogy néhány pont fölött melyek rozsdás kősöntyüs könyvének rejtélyébe voltak zárva jelentést tegyen.

Miklós kívül egy táblát látott, mely a közönségnek hirdette, hogy itt tiz órától négyig mindennemű cselédek szereztetnek, s ezért a féltuczat izmos, fiatal fehér személy jelenlétének czélját, kik felső-czipőkben s esernyőkkel egy sarok-padon ültek, annyival könnyebben meg magyarázhatta magának, mivel a szegény ördögök igen aggódva és kedvetlenül néztek ki. Nem oly biztosan ki tudható volt két csinos fiatal nőszemély hivatása és állása, kik a tűzmelletti vaskos urhölgygyel beszélgettek, míg ez utóbbi — Miklós, kinyilatkoztatván, hogy várni fog, míg a többi, alkalmazástkeresők kielégítetnek, s egyszegletben leült, — a beszédet, mely beléptekor megszakadt, ismét felvette.

— Szakácsné — Tom, — mondá a kövér asszony, a ki, mint már mondtuk a tűz mellett melegedett.

— Szakácsné, — felelt Tom, főkönyvének néhány levelét megfordítva; — jó.

— Olvasson fel ön egy-két könnyű helyet, — felele a vaskos asszony.

— Ha szabad kérnem, egy pár igen könnyűt, ifj. ur, — tevé hozzá egy divatosan öltözködött fehér-személy, tarka szövetű cipőben, ki ugy látszott a helykereső volt.

— Marker asszony — olvasá Tom, Russel-tér, Russel-négyszög; tizennyolcz guineat ígér — és theát és czukrot, két személyből álló család, mely ritkán fogad társaságot, öt cselédet tart, de egy férfit sem; szeretőnek nem szabad a házhoz járni.

— Oh uram istenem! az semmit sem ér, — rikácsolá a nő, olvasson fel egy másikat ifj'ur.

— Wrynug asszony — mondá Tom. Kellemes hely Finsbury-ban, a bér tizenkét guinea, sem thea, sem czukor. Szelid család.

— Ah csak hagyja abba, — szóla közbe a kérelmező.

— Három jámbor inas — folytatá Tom hangsúlyozva.

— Három, mondá ön? — szóla a kérelmező megváltozva.

— Három jámbor inas — ismétlé Tom — szakácsné, szolgáló, szobalány, minden nő cselédnek háromszor kell vasárnap a templombamenni, — egy jámbor inással. Ha a szakácsné istenfélőbb, mint az inas, megvárják tőle, hogy az inast megjobbítsa, hapedig az inas

szelidebb, mint a szakácsné, remélik tőle, hogy hasonló befolyással lesz a szakácsnéra.

— Kérem ennek a helynek czimét, mondá a kérelmező, — nem tudom, de úgy vélem, ez az állás nekem való lehetne.

— Itt van még egy — jegyzé meg Tom, néhány levelet megfordítva; Gallambile ur családja, parlamenti tag. Tizenöt ginea, thea és czukor; a nőcselédek elfogadhatnak férfi rokonokat, ha azok istenfélő személyek. Szombaton a konyhában hideg ebéd, mert Gallambile ur a szombat szigorú megtartása mellett van. Vasárnap éppen semmit nem főznek, mint ebédet Gallambile urnak és asszonynak, a mi, mint az istenfélőség és szükség ténye, természetesen kivételt szenved. Gallambile ur a nyugalom napján későn ebédel, hogy a szakácsnét az öltözködés bűnétől megkímélje.

— Nem hiszem, hogy ez a hely nekem oly jó lesz, mint az előbbi, — mondá a kérelmező, egy kis sutogás után barátnéjával. — Legyen ön azért szives a Markerék czimét ide adni. Hisz ismét eljöhettek, ha nem lenne nekem való.

Tom a kívánat szerint felírta a czimet, és a divatosan öltözött szakácsné barátnéjával eltávozott, miután a vaskos urhölgyet egy kis ajándékkal kielégítette volna.

Miklós éppen ki akarta nyitni száját, hogy a fiatal embert megkérje; keresné ki s. alatt a titoknoki állomást, midőn egy urnő az irodába lépett, a kinek külseje őt éppen úgy meglepte, mint a hogy megtetszett neki, amiért is illedelemből visszalépett. — A delnő, ki alig volt tizenhét éves, és rendkívül szép és gyengéd termetű, félénken lépett az íróasztalhoz, és lassu hangon kérde-

zösködött nevelőnői vagy társalkodónői állás után, valamely urhölgy mellett.

Mig mondókáját előadta, hátravetette egy pillanattig fátyolát, s tökéletes szépségű arcot láttatott, bár szomorúság fellegétől volt az árnyékolva, a mi oly ifju teremtménynél kétszeresen feltűnt. Egy czimjegyet irtak ki neki, s miután a szokott járandóságot lefizette, kiballagott.

Szépen, de rendkívül szerényen volt öltözködve, úgy hogy öltözéke egy kevésbé kellemes nőszemélynél, mint ő, még szegényesnek is látszott volna. Kisérőnője — mert az is volt — egy piszkos vöröskepű leányka volt, a ki csámpásan magára hányt nagykendője alól kilátszó, durva meztelen karjai, és a piszok- s koromnak félig lemosott nyomai után ítélve, melyek képén láthatók voltak szemelláthatólag a padon ülő szolgálók osztályához tartozott, kikkel néhány pillantást is váltott, melyek bizonyos szabadkőművesi egyetértésre mutattak.

A leányka követte urnőjét, és még előbb, mintsem Miklós a meglepetés első hatása alól felocsudhatott volna a delnő eltűnt. Nem egészen oly valószínűtlen, mint talán sok mérsékeltebb ember gondolhatja, hogy utánok ment volna, ha az által, mi a vaskos urhölgy és könyvvezetője között tárgyalatott, visszatartóztatva nem lett volna.

— Mikor jön el ismét, Tom? — kérde a kövér urhölgy.

— Holnap reggel — felele Tom tollát hegyezve.

— Hova küldötte? — kérde tovább a testes urhölgy.

— Jó dolga lesz, ha oda bejuthat, — jegyzé meg a vaskos hölgy, egyet szippantva cin-szelenczéből.

Tom semmit sem felelt, hanem tollával Miklóstra mutatott. Oly emlékeztetés, mely a vaskos urhölgyet a kérdésre ösztönzé:

— Nos, sir, önnek miben szolgálhatunk?

Miklós rövid szóval felelt, hogy tudni szeretné, ha nem volna-e valamely urnál titoknoki vagy irnoki állomás kapható.

— Oh egész tuczat egy helyett — felelt az intézet tulajdonosa, ugy-e bár, Tom?

— Hiszem azt — felelé az if'ur.

E szavak után bizalmassan intett Miklósnak, mi kétségkívül igen hizelgő kellett hogy legyen, de a titkárságot kereső nagyon hálátlan módon csak megelégedetlenül fogadta azt.

Midőn a könyvet elővették, kitűnt, hogy a tuczat állomás csak egyetlenegyre olvadt le. Gregsbury ur a manchesteri nagy parlamenti tag Westminsterből keresett egy fiatal embert, a ki iratait és levelezéseit rendbe tartsa, és Miklós épp azon egyén volt, kit Gregsbury ur keresett.

— A feltételek előttünk ismeretlenek, miután a megbízó azok iránt a féllal magával akar tisztába jönni, — jegyzé meg a testes urhölgy, de azok igen előnyösek lehetnek, miután ő parlamenti tag.

A mily tapasztalatlan volt is Miklós, ezen következtetés helyességéről még sem volt teljesen meggyőződve. A nélkül azonban, hogy új kérdezősködésbe bocsátkoznék, feliratta magának a czimet, s feltette magában, hogy Gregsbury urnál haladék nélkül tisztelegni fog.

— A ház számát nem mondhatom meg önnek, — mondá Tom, — de Manchester-Buildings nem nagy, és a legrosszabb esetben is megtalálja, ha sorra minden ajtón kopogtat, a mi nem sok idejébe kerül. Az szép egy hajadon volt, nemde?

— Micsoda hajadon, sir? — kérde Miklós komoran.

— Oh igen igen, én már tudom miféle hajadon, he he — suttogá Tom, szentelenül előre tolva állát. Ön természetesen nem látta őt, — mit gondol, nem szeretne helyembe itt lenni, mikor holaap ismét eljön?

Miklós oly tekintetet vetett a rút irnokra, mintha kedve volna, jutalmául, hogy a fiatal delnőt úgy megbámulta, a főkönyvet füle tövéhez vágni, de még is türtőztette magát és büszkén elhagyta az irodát, daczolva a lovagkor régi törvényével, mely kötelességévé tette minden derék lovagnak nemcsak imárottja dicséretét meghallgatni, de követelte tőlök, hogy a világon szerte kalandozzanak és behorpaszszak fejét mindazon fásult és prózai embereknek, kik vonakodnak a delnöket egéig magasztalni, kikről esetlegesen soha semmit nem hallottak, soha nem látták — mintha ez utóbbi körülmény valóban mentségül szolgálhatna.

Miklós annak találgatása közben, hogy miben állhat annak a szép leánykának szerencsétlensége, egészen elfelejtette a maga szomorú helyzetét, s ily gondolatok közt lépteit Manchester-Buildings felé irányozta, bár nem egyszer tévedt el, minthogy tudakozódásaira csaknem mennyi hamis utbaigazítást kapott.

A hajdani Westminster városrész határánál egy pár száz lépésre annak ódon apátságától van egy kes-

keny, piszkos kerület, a mi időnkbeli kisebb jelentőségű parlamenti tagok sanctuariuma; egyetlenegy utczából áll az sötétes házakkal, melyek ablakaiból a parlamenti szünidő alatt hosszú, szomorú sorai lógnak le a hirdetéseknek, melyek épp oly nyiltan, mint az előbbi lakók, kik a kormány és ellenzék padjain tekeregnek, kikiáltják a világba, hogy bérbeadó — bérbeadó! Midőn a parlament összegyűlve van, a czédulák eltűnnek és a házak hemzsegnak a törvényhozóktól — törvényhozók földszint, törvényhozók az első, második és harmadik emeleten egészen fel a padlószobákig; a kis szobák párolognak a bizottmányok, és küldöttek lehelletétől. Nedves időben semmit sem lát az ember a helyből, mivel a gőz által, mely a megnyirkosodott parlamenti iratok, és a dohos kérvényektől párolog fel, egészen ködbe borítatik. A levélhordók elalélnak, midőn e megfertőzött kerület határain belépnek, és megviselt alakok, kik a parlamenti tagok postamentességét kizsákmányolni akarnák, rohannak erre-arra szünetlenül, mint a kimult levélírók felzaklatott szellemei. Ez a Manchester-Buildings; és itt az éjnek minden órájában lehet a kulcsok csikorgását és egyszer másszor — ha a vizen, mely az épületek lábait mossa, keresztül vonuló szélroham a hangot a bejárásnak hajtja — valamely fiatal parlamenti tagnak, ki a jövő reggelre beszédét betanulja, gyenge, rikácsoló hangját hallani. Itt egész nap hallani a kintornák sivitását, és a zene órák csengését, mert Manchester-Buildings egy zsák, melyből nincs más kijárási mód, mint a disztelen nagyszáj; egy pinczetok ez keresztüljárás nélkül, rövid keskeny nyakkal — és e tekintetben méltán lehet nem egy lakója sorsa előképének nevezni, kik, miután sok

fáradtsággal s hajlongással a parlamentbe befurakodtak, végre úgy találják, hogy nincs szabadulás részökre, és minden, mint Manchester-Buildings semerre sem, hanem egyenest magához visszavezet, úgy hogy végre örömet kimennek, úgy mint bementek, a nélkül, hogy vagy gazdagabbakká, vagy bölcsebbekké, avagy legalább egy szállal is hiresebbekké váltak volna.

E helyre vándorolt Miklós a névjegygyel kezében és mindjárt a bejárásnál nagy embertömegre bukkant, mely egy nyomorult házba özönlött. Várt, míg az útcza megürült, azután egy azon házbeli szolgát keresett fel, kitől megkérdezte, hogy nem tudná-e — hol lakik Gregsbury ur.

A szolga egy sáppadt, hitvány fiatal ember volt, a ki úgy nézett ki, mintha gyermekora óta pinczében aludt volna, a mi talán úgy is volt.

— Gregsbury ur? — mondá ő; Gregsbury ur itt lakik. Egészen jó helyt jár, csak jöjön be.

— Miután Miklós semmi okát nem látta, hogy mért ne menne be, megtette azt; a mi alig történt meg, a fiatal ember bezárta az ajtót utána s odáb ballt.

Ez elég különös volt, de még inkább megzavarta azon körülmény, hogy a keskeny tornáczon, és keskeny lépcsőzeten kevert néptömeg szorongott, kik igen jelentős és fontos képekkel az ablakokhoz álltak, és a sötét bejárást még sötétebbé tettek. Bizonyosan valami közlő eseményt vártak ott hallgatva; mert időről időre sugott egyik vagy másik valamit szomszédjának, vagy egy egész kis csoport összesutlogott, s azután megbillentették vagy rázták fejeiket oly jelentőséggel mintha valami kétségbeesett dolgot forgattak volna fejeikben, és erősen el volnának hatá-

rozva, hogy magukat semmi körülmények között sem engedik elutasítani.

Néhány percz mult a nélkül, hogy valami történt volna, a mi e jelentet megmagyarázza és Miklós, ki magát nem igen kéjelmesen érezte helyzetében, épen egyik mellette állótól kérdezősködni készült, midőn egyszerre élénk mozgás lőn észrevehető a lépcsőkön, és egy hang hallatszott :

— Nos, uraim, legyenek szivesek feljönni.

Az urak a lépcsőkön azonban a helyett, hogy fölfelé mentek volna, hirtelen lefelé kezdtek sietni, s aztán rendkívüli udvariassággal kérték az ajtó közelében álló urakat, hogy menjenek előre. Ezek hasonló udvariassággal visszonzák, hogy szük ágába sincs ilyesmi, de megtették a nélkül, hogy rá gondoltak volna, mert a többi urak mintegy huszan, Miklós is köztök, előre tolakodtak, és azokat, hátulról hozzájuk csatlakozva előre tolták nemcsak a lépcsőkön fel, hanem egészen be Gregsbury ur kihallgató szobájába, melybe a legilledelmetlenebb mohóssággal kényszerültek belépni a nélkül, hogy tehetségökben állt volna visszahúzódnok, minthogy az utánok tolakodó sokaság a szobát megtöltötte.

— Uraim — mondá Gregsbury úr, isten hozta önöket. Örvendek, hogy láthatom önöket.

Gregsbury ur oly férfinak, ki örvend, hogy egy egész csoport vendéget lát maga körül, oly kedvetlenül nézett ki, a mint csak lehet; de ennek oka talán a törvényhozó méltóságában feküdt, és az erőszakban, melyet államférfiak érzelmeiken gyakorolni szoktak. Ő egy testes, vastagfejű ur volt, erős hanggal és pompás alkattal, kinél a türehető semmitmondó szóvirágok mindig készletben vol-

tak és a ki — egy szóval — a jó parlamenti tag minden kellékeivel birt.

— Nos, uraim — mondá Gregsbury ur, egy nagy rakás papirt dobva a lábainál álló kosárba, és egymásba tett karokkal székeben hátradőlve ; — önök mint a hirlapokból értettem, nincsenek megelégedve eljárásommal ? —

— Igen, Gregsbury ur, nem vagyunk — felele egy idomtalan öreg ur, a ki nagy erőszakkal elétört a tolongásból, s legelül állott meg.

— Hogyan ? válaszolá Gregsbury ur a szólót meg nézve, — nem csálnak szemeim vagy valóban az én öreg barátom Pugstyles ?

— Az vagyok, és nem más, sir — felele az esetlen öreg ur.

— Ide kezét, érdemes barátom — mondá Gregsbury ur, — Pugstyles, kedves barátom, mód nélkül sajnálom, hogy itt látom.

— És én mód nélkül sajnálom, hogy itt kell lennem — viszonzá Pugstyles ; — de az ön magatartása Gregsbury ur, ezt a küldöttséget választóinak részéről parancsoló szükké tette.

— Az én magamtartását, Pugstyles — válaszolá Gregsbury ur, a küldötteket sorban kegyes leereszkedéssel nézegetvén — az én magamtartását mindig ezen nagy és boldog ország igaz, és valódi érdekeinek őszinte tekintetbevétele vezérelte, és folyvást vezérleni fogja. Akár szülőhelyemre, vagy más országészre tekintek ; akár sziget hazánk békés, iparüző községeit, annak gőzhajókkal födött folyóit, ország- és vasútait, egész a hatalmas és nagy léghajókkal, melyeknek a léghajózás történetében (ugy sajtát, mint más népekében is) nincs párja — mondom :

akár a magam hazáját tekintem, vagy szemeimet messzebb látni engedem, és a hódítás és birtok kilátására fordítom figyelmemet, mely előttem nyíltan áll, és a mely britt kitartás és britt bátorsággal küzdetett ki — összecsapom kezemeimet. szemeimet a nagy ég boltozat felé irányzom, és felkiáltok: Hála neked ég, hogy britt vagyok!

Volt idő, midőn a lelkesedésnek ily kitörése minden felől örvendetes viszhangra talált volna, de a jelen pillanatban a küldöttség öldöklő hidegséggel fogadta. Általános benyomásnak látszott, hogy ezek a cifra szavak, ha azok Gregsbury ur politikai magatartása nyilatkozatának veendő, nem eléggé ereszkednek a részletekbe, — és egy ur a háttérből nem átalotta fennhangon megjegyezni, hogy ez az egész szeletverő mondóka — bliktri!

— Nem tudom, mit ért itt a szeletverő mondóka kifejezéssel — felele Gregsbury ur, — de ha az azt jelenti, hogy kissé vérmesnek, sőt tán nagyitónak tüntem fel szülőföldem előnyeinek magasztalásában, ugy ez észrevételnek teljes igazságot adok. Én büszke vagyok a szabad és boldog országra. Nagyobbnak érzem magam, szemeim ragyognak, szivem dagad, keblem lángol, ha annak hirnevét és nagyságát eszembe juttatom.

— Néhány kérdést akarunk előterjeszteni, — jegyzé meg Pugstyles ur nyugodtan.

— Szolgálatukra állok, uraim; az én időm önöké és hazámé — igen, és hazámé — felele Gregsbury ur.

Mihelyt ezen engedelem megadatott, Pugstyles ur feltette szemüvegét és átfutott egy teleirt papírt, melyet zsebéből huzott ki, mire a többi küldöttségi tagok

is majd mindnyájan iratokat huztak ki zsebeikből, hogy Pugstyles urat, míg a kérdéseket olvassa, ellenőrizték.

Ez megtörténvén, Pugstyles ur áttért czéljára.

— Első kérdés: Nem ígérte ön meg önkényt megválasztása előtt, hogy ha megválasztatik, véget fog vetni az alsóházban a köhögési és röhögési rosz szokásnak, és nem hagyta magát már az első vitatkozáskor az ülésben leköhögni, és leröhögni a nélkül, hogy csak meg is kísérlette volna ezen illetlenség megszüntetését indítványozni? Nem adta továbbá szavát, hogy a ministereket lemennydörgi, és meghunyászkodtatja — és ledörögte, meghunyászkodtatta őket?

— Térjen a legközelebbi pontra édes Pugstyles, — mondá Gregsbury ur.

— Van ezen kérdésre nézve valami nyilatkozata? sir? — kérdé Pugstyles.

— Bizonyára nincs — felele Gregsbury ur.

A küldöttségi tagok előbb összekeveredtek, s azután a parlamenti tagra zord pillanatásokat löveltek, és „a kedves Pugstyles“ miután szemüvege fölött Gregsbury urat jó ideig meredt szemekkel nézte, jegyzékét ismét elővette.

— Második kérdés: Nem fogadta ön meg, hasonlókép önkényt, hogy tagtársát minden alkalommal segíteni fogja, és nem hagyta őt el tegnapelőtt délután s nem az ellenféllel szavazott ön, mivel egy főkolompos neje az ellenpártból Gregsbury asszonyt egy estélyre meghívta?

— Tovább — mondá Gregsbury ur.

— Erre sincs semmi mondanivalója önnek, sir? — kérdé a szóló.

— Éppenséggel nincs — viszonzá Gregsbury ur.

A küldöttség, mely őt csak a korteskedés alkalmával és választáskor látta, nem kissé álmélkodott e hidegvérüségén. Nem ugyanazon férfiúnak látszott többé, mert akkor egészen mézes-mázos volt, míg most egészen megczetesedett.

De az emberek változnak mint az idő.

— Végre és bezárólag : Harmadik kérdés : — folytatá Pugstyles megnyomva a szót : — Nem nyilvánította ön a választás alatt határozottan abbeli rendithetetlen szándékát, hogy minden indítványt ellenezni fog, hogy minden kérdésnél szavazást fog kívánni, minden tárgy fölött tüzetes kimutatást fog követelni, minden nap interpellációt terjeszt be, — szóval — hogy magamat saját emlékezetes szavaival röviden fejezzem ki — mindenkinek rábág a tyukszemére ?

Ezen tartalomdús kérdéssel összehajtogatta Pugstyles ur papirját, és a mögötte állók ugyanazt tették.

Gregsbury ur gondolkodott, orrát megtörülte, hátradőlt székében, azután ismét előrehajolt, könyökeit az asztalra támasztotta, két hüvelyk- és két matató ujjával háromszögöt csinált, s annak szegletével orrára ütött, és mosolyogva felelt :

— Én mindent tagadok.

E nem remélt feleletre a küldöttség közt önkénytelen mozgás támadt, s ugyanazon ur, ki a beköszöntő beszéd felett már véleményt kockáztatott ismét egy egyszótagu tüntetést hallatott, azt a szót t. i, hogy „lemondani,“ mely a módnál fogva, a mint tudniillik társai abba beleegyeztek, valóban komoly és általános harag-nyilatkozattá nőtte ki magát.

— Én meg vagyok bizva, sir, — mondá Pugstyles ur könnyü főhajtással, — önnek kinyilatkoztatni hogy választóinak nagy része kívánja, hogy lenne oly jó: állásáról egy másik vállalkozó javára lemondani, kit bizalomraméltóbbnak hisznek.

Gregsbury ur erre a következő választ olvasá fel, melyet egy ily felhívás előérzetében levélalakban fogalmazott, hogy annak másolatait a napilapok szerkesztősegeinek megküldhesse.

„Kedves Pugstyles!

Szeretett szigetünknek — ezen nagy, szabad, és boldog országnak, melynek ereje és segédforrásai legbensőbb meggyőződésem szerint határtalanok— jóllétén kívül én legtöbbre becsülöm a függetlenséget, melylyel egy angol nagy büszkeséggel kérkedhetik, s a melyet gyermekeimre is mocsoktalanul és fertőzetlenül hátrahagyni akarok. Semmi személyes indokok által nem, hanem egyedül magas és fontos alkotmányi tekintetek által ösztönöztetve, melyeknek fejtegetését nem akarom itt megkísérteni, miután azok oly személyek felfogási erejét, kik, mint én, a politikát bonyolódott és fáradságos tanulmányozás által nem sajátították el, fölülmúlják, szükségesnek tartom ülésemet megtartani, és szándékom azt valóban meg is tartani.

Legyen oly jó, a választó-testületnek tiszteletemet kijelenteni, és ezen elhatározásomat tudtára adni.

Mély tisztelettel stb.“

— Ön tehát semmi körülmények közt nem akar visszalépni? — kérdé a szónok.

Gregsbury ur mosolygott, és fejét rázta.

— Ugy jó reggelt sir, — mondá Pugstyles haraggal.

— Isten vezérelje — felelt Gregsbury ur.

És a küldöttség morgás s szitkozódás közt oly sietve kirohant, a mint csak a keskeny lépcsők engedték.

Midőn már az utolsó ember is eltávozott, Gregsbury ur kezeit dörzsölte és vigyorgott, mint jókedvű sihederek tesznek mikor azt hiszik, hogy valami szokatlanul jót mondtak, vagy követtek el. Ő általában úgy el volt telve magával, hogy Miklósunkat, ki egy ablakfüggöny mögé vonult volt, észre sem vette, míg ez, félve, hogy még oly monolog tanúja talál lenni, mely nem idegen füleknek van szánva, két- vagy háromszor nem köhintett, hogy a parlamenti tag figyelmét magára vonja. — Mi az? — kiálta Gregsburg ur éles hangejtéssel.

Miklós előlépett s meghajtá magát.

— Mi dolga van itt, sir? — kérdé Gregsbury ur.
— Kém szobámban! egy eddigi választó! Ön hallotta válaszomat, sir, azért kérnem kell: kövesse a küldöttséget.

— Ha hozzá tartoznám, már eddig megtettem volna azt — felele Miklós; de nem tartozom hozzá.

— De hát mit akar itt, sir? — volt természetesen legközelebbi kérdése Gregsbury urnak. — És honnan a pokolból jön ide, sir? — hangzott a másik kérdés.

— A tudakozó intézetben kaptam ezt a névjegyet sir, — felele Miklós, és ajánlanám magamat önnek titkárrul, minthogy értesülésem szerint titkárra van szükség, sir.

— Ez lenne mind, a miért ön ide jött? — kérdé Gregsbury, a kérelmezőt kémlelő pillantásokkal méregetve.

Miklós igennel felelt.

— Nincs ön semmi összeköttetésben valamelyikkel a gaz hirdapok közül? — folytatá Gregsbury ur. — Nem azért lopózkodt be a szobába, hogy meghallja, mi történik, hogy aztán kinyomassa — he?

— Fájdalom, hogy ki kell jelentenem, hogy én egyelőre semmivel és senkivel sem vagyok összeköttetésben; — felele Miklós udvariasan ugyan, de elfogulatlanul.

— Ah, ugy! felele Gregsbury ur. — De hogy találta meg az utat ide fel?

Miklós elbeszélte, hogy sodorta magával a küldöttség.

— Hát ugy volt a dolog? — viszonzá Gregsbury ur — foglaljon helyet.

Miklós letült, és Gregsbury ur egy darabig erősen megnézte, mintha előbb meg akart volna győződni, hogy semmi gyanus nincs külsejében, mielőtt tovább kérdezősködnék.

— Ön tehát titkárom akar lenni? — kezdé végre

— Igen — felele Miklós.

— Szép, — viszonzá Gregsbury ur, de mi telik öntől?

— Gondolom — felele Miklós mosolyogva, — hogy képes vagyok megfelelni a titkári teendőknék.

— És az volna? — kérdé Gregsbury ur.

— Hogyan? — felele Miklós.

— Igen, igen, miben áll az? — mondá a parlamenti tag fejét egy oldalra hajtva, s ravasz pillantással nézve a kérelmezőt.

— Egy titkár teendőit talán kissé nehéz meghatározni — mondá Miklós némi gondolkodás után, első sorban áll, azt hiszem, a levelezés.

— Jó — vága közbe Gregbury ur.

— Az iratok és okmányok rendezése.

— Nagyon helyes.

— Egyszer másszor talán leírni, a mit ön tollba mond, és valószínűleg — monda Miklós fél mosolylyal — egy-egy beszédet leírni valamely hirlap számára, ha ön azt nagyobb fontosságúnak találná.

— Bizonyosan, — felele Gregsbury ur — és mi még ?

— Valóban — viszonzá Miklós rövid gondolkodás után, — e pillanatban nem vagyok képes még a titkár többi teendőit felsorolni, ha csak azt az általános teendőjét nem emlitem még, hogy főnökének a mennyire csak lehet, kedvében járjon és hasznára működjék, anélkül, hogy a kötelezettségek határait túllépje, melyek az általános fogalmak szerint tiszte czime által ki vannak mutatva.

Gregsbury ur Miklóst egy ideig szorosán szemügyre vette, azután szempillantásait ravaszul a szobán keresztül jártatta és fojtott hangon mondá !

— Ez mind igen jól van, uram — hogy hívják ?

— Nickleby.

— Ez mind igen jól van Nickleby ur, és teljesen rendben, a mennyire terjed — igen, a mennyire terjed ; de nem elég messze terjed. Még más kötelezettségei is vannak Nickleby ur, miket oly férfiú titkárának, ki a parlamentben ül, nem szabad szem elől téveszteni. Követelnem kellene tőle, hogy ótalmazóm is legyen.

— Bocsásson meg sir — szólt közbe Miklós kételkedve, hogy jól hallott vagy nem?

— Ótalmazóm, sir — ismétlé a parlamenti tag.

— Még egyszer bocsánatot kell kérnem — szabad kérdezni, mit ért ön e kifejezés alatt? — kérde Miklós.

— Annak értelme elég világos, sir — felele Gregsbury ur ünnepélyesen. — Titkáromnak bizalmas lábon kellene állania a külügyi politikával, a mennyire az a hírlapokban vissza tükröződik; annak a nyilvános gyűlések minden jelentéseit, úgy szintén a vezércikkeket is átkellene olvasnia, s feljegyezni mindent mit figyelem reméltónak tart minden kis beszédnek egy vagy más kérdés tárgyalásánál döntő eredményét. Ért ön engemet?

• — Ugy gondolom, sir, — felele Miklós.

— Azután — folytatá Gregsbury ur, — folyvást figyelemmel kellene kísérnie a folyó napi-eseményeket, melyekkel az ujságok foglalkoznak, és oly ujdonságokat mint — „valamely sörkibordónak titokteljes eltünése, s gyanítható öngyilkossága“ — s más afféléket, a mik iránt a belügyminiszteri államtitkárhoz kérdést lehet intézni, nem szabad észrevétlenül hagynia s fel kellene jegyeznie, az interpellációt, és azt, a mi a feleletből még eszembe volna; a kéziratot pár észrevétellel függetlenségemről és értelmességemről valamelyik lapnak beadnia, s azt talán néhány sorral pártolnia, s észrevétetni benne, hogy engem a parlamentben folyvást helyemen találhatni, s hogy soha ki nem huzom magamat nehéz és fontos kötelességeim gyakorlásából s a t. — Érti?

Miklós meghajtotta magát.

— Ezekén kívül megvárnám tőle, hogy egyszer másszor a nyomtatott statistikai táblákba is bepillantson,

s összejegyezne néhány adatot, melyek nekem, például a favám-kérdésnél, s hasonló pénzügyi intézkedéseknél nevet szerezhethének; kedvesen venném még, ha az érczpenzbeni fizetések és érczpenz-forgalom veszedelmes hatásairól, alkalmilag megemlítve az arany- és ezüstnek rudakbani kivitelét is; az oroszok czárjáról, a bankjegyekről, és afféle dolgokról néhány kis bizonyító okmányt gyűjtene, miket azonban nem szükséges éppen nagyon mélyen feszegetni, miután azt ugy sem érti senki. Felfogja ön ezt tisztán?

— Ugy hiszem, értem önt, — mondá Miklós.

— Nem-politikai jellemű kérdéseknél, folytatá Gregsbury ur, egyre nagyobb tüzzel, — és olyanoknál, melyekkel nem igen nagyon kell gondolnunk, kivéven ha arról kellene szükségkép gondoskodni, hogy azoknak, kik alattunk állanak, éppen nagyon jódolguk ne legyen (mert hova lennének különben kiváltságaink?) — nem-politikai jellemű kérdéseknél örömet látnám, ha titkárom néhány apró lelkes, hazafias beszédet dolgozna ki. Ha például valami képtelen törvényjavaslat nyujtatnék be a szegény ördögök, az írók irodalmi tulajdonjának biztosítása iránt, akkor tán azt mondanám, hogy a mi személyemet illeti, én soha nem fogok bele egyezni, hogy a tudományosság terjesztésének a nép között akadályok gördíttessenek utjába (ért ön engemet?) hogy az, a mit pénzzel szerezhetni a mennyire mindenki pénzhez juthat, igenis valamely emberhez vagy családhoz tartozhatik, de a szellem termékeinek mik az ég ajándékai, magától érthetőleg, általában a nép tulajdonát képezi. Ha jó kedvemben volnék, még egy kis élczet is kockáztatnék az utóvilágról, s azt mondanám, hogy az utóvilág tetszésével

fognak jutalmaztatni. Ilyesmi a házat mulattatná, és nekem nem árthatna, miután az utóvilágtól nem várhatom, hogy felelem, vagy tréfáimról tudomást vegyen. Belátja ezt ön?

— Tökéletesen — felelé Miklós.

— Oly eseteknél, hol nem vagyunk személyesen érdekelve, főkép arra kell önnek vigyázni, hogy a nép lehetőleg előtérbe helyeztessék, mert ugy annak idejében a választás részünkre jól sül el — mondá Gregsbury ur — mig az írókból tréfát üzhet, a mint csak kedve tartja, mert azt hiszem, hogy legnagyobb részök zsellérkedik, s nincs szavazatjoguk. Ez volna hevenyészett vázlata teendőinek, melyekhez hozzá járulna még az, hogy minden este várakoznia kellene az előszobában azon esetre, ha netán valamit elfelejtettem volna. Egyszer másszor fontos viták alkalmával üljön ön a karzat első padjára s mondja szomszédjának: látja ön azt az urat, ki kezével homlokát simítja s karjával az oszlophoz támaszkodik? Az Gregsbury ur, a híres Gregsbury ur — némi más apró dicsérettel, a mint épen a pillanat sugallja. Mi a fizetést illeti — folytatá Gregsbury ur, sebesen a befejezéshez sietve, minthogy már egészen elfuladt volt — a mi végre a fizetést illeti, hogy önt teljesen kielégitsem, nem veszek kekszámot, s önnek, ha használhatom — ámbár több mint adni szoktam — tizenöt shillinget határozok hetenként, de a mellett aztán maga gondoskodik élelmezéséről.

E szép ajánlatnál nem egyszer dőlt hátra székében Gregsbury ur, s egészen oly arcot vágott, mint ki érzi ugyan, hogy bőkezű volt, de mind a mellett el van határozva: nem bánni meg nagylelkűségét.

— Tizenöt shilling hetenként nem sok, — mondá Miklós bátortalanul.

— Nem sok! tizenöt shilling hetenként nem sok, fiatal ember! — kiáltá Gregsbury ur. — Tizenöt shilling heten — —

— Kérem, ne tessék azt hinni, hogy az összeg ellen van kifogásom — szóla közbe Miklós, mert nem szégyellem elismerni, hogy az, bármily csekély legyen is, rám nézve még mindig jelentékeny. De a kötelezettségek és felelősségek teszik a jutalmat csekélylyé, és ezek valóban oly terhesek, hogy félek azokat elvállalni.

— Így hát ön nem akarja a hivatalt elfogadni sir? — kérdé Gregsbury ur kezével a csengetyűzsinóron.

— Félek, hogy nem felelhetek meg annak, bármily jó legyen is akaratom — felelé Miklós.

— Ez tehát anynyit akar tenni, hogy az állomást nem vállalja el, és hogy ön tizenöt shillinget hetenként kevesel — mondá Gregsbury ur csengetve. Ön tehát valóban elutasítja az ajánlatot sir?

— Nincs mást mit tennem, felele Miklós.

— Az ajtót, Máté! — kiáltá Gregsbury ur, amint az inas belépett.

— Sajnálom, hogy önnek szükségtelentül alkalmatlankodtam sir — mondá Miklós.

— Én hasonlókép — felele Gregsbury ur Miklósnak hátat fordítva. — Az ajtót, Máté!

— Jó reggelt — mondá Miklós.

— Az ajtót, Máté! — kiáltá Gregsbury ur.

Az inas intett Miklósnak, előre ballagott le a lépcsőzeten, kinyitotta az ajtót s kivezette őt az utcára. Szomorú gondolkodó képpel eredt utnak haza felé.

Smike a tegnapi esteli maradékait összekapargatta Miklósnak ebédül és szorongva várta visszatértét. A reggel törtétek nem arra valók voltak, hogy Miklós étvágyát növeljék, és így az ebéd az ő részéről érintetlenül maradt. Gondolkodva ült ott, s a tányér, melyet a szegény fiu a legkiválogatottabb falatokkal szorgalmasan elébe rakott, érintetlenül állt előtte, midőn Newmann Roggs a szobába nézett.

— Haza jött? — kérdé Newmann.

— Igen, — felele Miklós, de nagyon kimerültem és a mi legroszabb, kimenetelem eredményére nézve akár itt-honn maradhattam volna.

— Hisz azt csak nem várhatta ön, hogy első reggel sokat végezzen — mondá Newmann.

— Meglehet, de én kissé vérmes vagyok, s azt reméltem — mondá Miklós, de most ugyanazon mértékben tisztába jöttem.

És elbeszélte Newmannnak fáradozásainak lefolytát.

— Ha valamit végezhetnék folytatá Miklós, — csak valami keveset tehetnék mielőtt Nickleby Ralph visszatér, könnyebb szívvél és szerencsésebb hangulattal lépnek elébe. Az ég tudja, én nem tartom szégyennek a munkát és örültté tenne, ha itt tétlenül kellene élnem, mint egy félig megszelidített vadállat.

— Én nem tudom — mondá Newmann; — valami csekélység volna kéznél — legalább a házbért fedezhetné és még valami maradna is, de önnek nem fog inyére lenni — nem, hinni is alig lehet, hogy ön beleegyezzen — nem, nem.

— Mibe nem egyezném bele? — kérdé Miklós szemeit felütve, mutasson ön nekem Londonnak ezen tág sivatagában egy becsületes módot, melyen csak ennek a

nyomorult szobának hetenkénti bérét is előkerithessem, s lássa visszariadok-e tőle? Beleegyezni? Ah már sokba beleegyeztem, barátom, hogysen különösen most finyás lehetnék, vagy a kevélységnek helyet engednék. Én természetesen csak oly dolgokról beszélek — tevé hozzá Miklós rövid hallgatás után, hirtelen, — melyek becstületes uton kivihetők, és az önbecsüléssel megférnek; mert éppen nem nagy különbség egy baromi iskolamester segédje és egy alávaló és tudatlan pöfetegnek, habár parlamenti tag is, hányt vetett firkásza között.

— Alig merem önnel közölni, amit hallottam, ma reggel — felele Newmann.

— Összeköttetésben van azzal, mint az elébb említett ön? kérdé Miklós.

— Igen.

— Úgyan ki vele hát az isten szerelmeért, barátom — viszonzá Miklós. Gondolja meg az istenért nyomorult helyzetemet, és hagyja legalább a véleményét hallanom, hiszen örömet megigérem, hogy lépést se tesz, a nélkül, hogy önnel tanácskoznám.

Newmann meghagyta magát lágyítani e sürgető kérés által, s egy rakás érthetetlen, és zavart mondatot hadart el, miknek összesége abból állott, hogy Kenwigs asszony a Miklóssali ismeretség eredetéről, annak életéről, sor sáiról és családjáról vége hossza nélkül kikérdezgette. Ő ugyan e kérdésekre mindaddig kitérő választ adott, míg csak lehetett, de utoljára úgy körülfogta, hogy végre bevallotta, hogy Miklós ügyes tanító, jelenleg egyébiránt kellemetlen viszonyokba van bonyolódva, melyek természetét nem lehet bővebben megmagyaráznia, és hogy Johnsonnak hijják. Kenwigs asszony erre háladatosságtól,

nagyravágyástól, anyai büszkeségtől vagy anyai szeretettől, sőt tán mind e négy hatalmas indoktól együtt vezéreltetve — Kenwigs urral a dolog iránt értekezett, és végre azon indítvánnyal tért vissza, hogy Johnson ur a négy kis Kenwigs gyereket a francia nyelvre, úgy mint azt a bennszülöttek beszélnek, tanítaná hetenkint öt shillingért; mi mellett ő minden leánya számára hetenként egy shillinget, és azon kívül egy shillinget a bölcsőben lévő kis fiu számára is addig az ideig kivetett míg ez a tanításban szintén részt fog vehetni. De ennek mint Kenwigs asszony mondta, lehetetlen, hogy soká tartson, miután az ő belátása szerint az egész világon nincsenek eszesebb gyermekek, mint az övéi.

— Ime, ennyiből áll az egész ajánlat — végzé Newmann beszédét. — Az ugyan, mint igen jól tudom, önnek derogálhat de gondolám, talán még is. — —

— Talán? — ujongott fel Miklós — nem, nem; ez nekem éppen jókor jön. Kijelentheti, kedves barátom, az érdemes anyának minden haladék nélkül, hogy kész vagyok a leczkéket megkezdeni, mihelyt neki tetszik.

Newmann örömmel sietett be, hogy Kenwigs asszonynak barátja beleegyezését tudtára adja s nemsokára visszatért azon hirrel, hogy szenencsájöknek fogják tartani, ha, mihelyt neki tetszeni fog, meglátogatja őket az első emeleten; Kenwigs asszony abban a pillanatban elküldött egy ócska francia nyelvtanért és olvasó könyvért, melyek már régóta a könyvbodcban hevernek, s darabja hat pence; és a család nagyon el volna ragadtatva a kilátástól, hogy háztartásuk előkelő társalgási hangjához még egy új jeles momentum járuland, s leg-

élénkebben ohajtaná, hogy az első tanóra mindjárt megkezdetnék.

Az olvasó megértheti ebből, hogy Miklós nem volt fennbéljázó fiatal ember e szó közönséges értelmében. Ő ugyan a sértést, mely őt magát érte, megboszulni, vagy méltatlanságot, mely más valakit fenyegetett, kész volt oly bátran és nyíltan megakadályozni, mint bármely lovag, de hiányzott benne a megfontolás ama tulsága, és a nemes önzés, mely változatlanul a magas nagy gondolkozású urak jelleméhez tartozik. A mi személyünket illeti, hajlandók vagyunk ugyan oly urakat, kik magasra emelkedni vágyanak, a családban inkább tehernek tekinteni, miután történetesen többeket ismertünk, kik magas gondolkozásuk által gátolva lőnek, valamely alacsonyabb foglalkozásra rászánni magukat, és többre tartották: ezt csak bajszuk mivelésében és vad tekinteteikben tüntetni ki.

Igy minthogy Miklós — a közönséges értelemben — nem volt fennbéljázó fiatal ember, és nagyobb gyalázatnak tartotta szükségletei fedezhetésére Newmann Roggstól venni pénzt kölcsön, mint a kis Kenwigs-eket hetenként öt shillingért francziául tanítani, az ajánlatot a már említett készséggel fogadta, és kellő sietséggel megjelent az első emeleten.

Itt Kenwigs asszonytól előkelő magatartással fogadtatott, mely a tanítót az urhölgy pártolásáról és segélyéről mintegy biztosítsa. Ott találta Lillyvick urat és Petowker kisasszonyt is, a négy Kenwigs kisasszonyt padjukon a leczkét várva, és a kis Kenwigset egy gyerekcsékben, hol egy fejetlen fa-lóval mulatta magát; az érintett ló egy fa-hengerből állt, négy görbe botocs-

kán, mely igen elmés módon czinóberrel és suvikszszal volt bekeverve.

— Hogy van Johnson ur? — kérde Kenwigs asszony
— nagybátyám, ime Johnson ur.

— Hogy szolgál egészsége, sir? — kérde Lillyvick ur kissé mogorván, mert a mult éjjel még nem tudta Miklós állását, és felette nagy udvariasság egy házi tanító irányában egy adószedőnek nem lett volna megbocsátható.

— Mi Johnson urat felvettük tanítóul a gyerekek számára, nagybátyám, mondá Kenwigs asszony.

— Éppen téled hallottam, édesem — viszonzá Lillyvick ur.

— De remélem, folytatá Kenwigs asszony anyai büszkeséggel — hogy azért el nem kényesednek, hanem hálát adnak istennek a jó sorsért, mely nekik már születésüknél fogva jobb állást jelöl ki, mint közemberek gyerekeinek. Hallod Morlina?

— Igen, mama — felele Kenwigs kisasszony.

— És ha az utczára vagy más valahová mentek, kívánom, hogy más gyerekek irányában azért ne legyetek hányivetiek — mondá Kenwigs asszony. Ha arról netán, szólanotok kellene, csak azt mondjátok: tanítót fogadtunk a ki bennünket otthon tanít, de mi nem vagyunk büszkéek rá, mert a mama azt mondja, hogy az vétek volna. Hallod Morlina?

— Igen, mama, — felele Kenwigs kisasszony ismét.

— Ugy hát ne felejtsd el, és tedd úgy, mint mondom — mondá Kenwigs asszony.

— Elkezdheti Johnson, nagybátyám?

— Én majd hallgatom, ha Johnson ur kész elkezdni, édesem — mondá az adószedő dologhoz-értő hangon. — Miféle nemű nyelvnek tartja ön a francziát, sir?

— Hogy érti azt ön? — kérdé Miklós.

— Szép nyelvnek, tartja azt, sir — folytatá az adószedő — szép nyelvnek, okos nyelvnek?

— Szép nyelvnek, bizonyosan — felele Miklós, s mivel mindenre van megnevezése, és ügyes, ékes társalgást eszközöl, azért okos nyelvnek is mondhatnám.

— Én nem gondolom, véle Lillyvick ur fejét rázva. Elevennek is tartja ön a francia nyelvet?

— Minden bizonynyal — felele Miklós.

— Ugy az én időm óta nagyon meg kellett változnia. — igen, igen, nagyon — mondá az adószedő.

— Hát az ön idejében szomorú volt? — kérdé Miklós, alig tudván magát a mosolygástól tartóztatni.

— Minden esetre, — felele Lillyvick ur némi hevességgel. — Én a háboru idejéről beszélek — az utósó háboruról. Miattam vidor nyelv lehet, mert nem örömet mondanék elien valakinek, de azt állithatom, én hallottam a francia foglyokat, a kiknek pedig mint bennszülötteknek ahoz csak érteniök kell, oly szomorú módon beszélni, hogy már a hallástól is egészen rosszul lettem. Ige, igen, ez megtörtént rajtam ötvenszer, — legalább is ötvenszer.

— Lillyvick ur fölgerjedtében oly boszus lön, hogy Kenwigs asszony czélszerűnek vélte Miklósnak inteni, hogy ne feleljen többé, de még Petowker kisasszony részéről is szükség volt néhány hizelgő szóra, míg a derék öreg ur ismét csendesebbé lett, s leereszkedett a hallgatásnak véget vetni a kérdéssel:

— Hogy hívják a vizet francziául ?

— L'eau — felele Miklós.

— Ah, — mondá Lillyvick ur fejét csóválva — olyan formának gondoltam. Ló — nem igaz ? Nem, én nem tartok semmit — legkevesebbet sem tartok erről a nyelvről.

— Nem kezdenők el nagybátyám ? — kérdé Kenwigs asszony.

— Oh igen, elkezdhetik édesem — felele az adószedő elégtelenül. Nekem nem szándékom valamivel akadályozni.

Erre a helybenhagyásra sorba ültek a Kenwigs gyerkeek, hajtekerőcseikkel mind egyoldalra, s Morlinka legfölül, míg Miklós a könyvet kezébe vette és a bevezető magyarázatokat elkezdte. Petowker kisasszony és Kenwigs asszony bámuló hallgatással figyelmeztek, mely csak néha néha lőn félbeszakasztva, utóbbinak egy-egy suttogva ejtett szava által, mely biztosította, hogy Morlina legrövidebb idő alatt mindent felfogott; és Lillyvick ur sötét aggódó szemekkel nézte a csoportot, várva az alkalomra, mely neki okot szolgáltatathatna e nyelv újabb fejtegetésére.

Tizenhetedik fejezet.

(Nickleby Katicza további sorsa.)

Nehéz szívvvel és borus sejtelmekkel, melyeket minden iparkodása daczára sem tizhetett el, hagyta el Katicza reggel háromnegyed nyolczra, mely órát Mantalini asszony kitiizött volt a C tyt, és neki indult egyesegyedül a robaj és tolongás közepett a Westend felé.

Ily reggeli órában láthatni sok senyvedő leánykát az utczákon dolguk után sietni, mely mint minden szegény féregé, abból áll, hogy fáradhatatlan szorgalommal megszerezze azt a kis diszt, mely a bővelkedőket s gondatlanokat egészen elhalmozza. Mindennapi fáradságuk szinhelyére sietve, menet közben szívják talán be loppal azt a kis egészséges levegőt és élvezik a kevés napsugarat, mely egy munkanap végtelen órái alatt örömtelen életüket elvidámitja.

Midőn Katicza a város fashionable részébe közelite, több ez osztályhoz tartozó szegény teremést vett észre, kik, mint ő maga is, fáradalmas foglalkozásnak siettek elébe; és egészségtelen szintükből s bágyadt járásukból világosan látta, hogy saját aggodásai nem oknélküliek.

Néhány perczcel a kiszabott idő előtt érkezett Mantalini asszony üzletéhez és abban a reményben, hogy jöhet egy másik munkás lány s őt megkimélheti a zavartól, hogy az inasnak elő keljen adnia mibenjárását, néhány-szor fel s alá járkált a ház előtt. Végre még is meg

merte kopogatni az ajtót, mely rövid késedelem után egy inas által felnyitattott, ki éppen csikos ujjasát húzta magára a lépcsőn, s most egy kötényt készült felkötni.

— Itthon van Mantalini asszony? — dadogá Katicza.

— Ebben az órában ő ritkán szokott kimenni, kis-asszony — felelt a szolga oly hangon, mely a „kis-asszony“ szót még sértőbbé tette, mint ha „kedvesem“-et mondott volna.

— Beszéihetek vele? — kérdé Katicza.

— Mit — felele az ember kezét az ajtón tartva, s a kérdőnőre szemtelen vicsorgással rá bámulva; arra még csak gondolni sem lehet.

— De én saját meghagyása folytán jöttem ide, — mondá Katicza, nekem itt munkát kell kapnom.

— Ah, ugy a dolgozónók csengetyűjét kellett volna meghuznia — felele az inas megérintve annak fogóját az ajtó mellett. No de, meglássuk — ha nem tévedek, Nickleby kisasszony?

— Igen — felele Katicza.

— Ugy csak sziveskedjék a lépcsőkön felmenni, — mondá az inas. Mantalini asszony kívánja látni kegyedet — erre fel — vigyázzon a holmira a talajon.

Ez intő szavak után, nehogy a pástétom-deszkák, lámpák, pinczetokok, s feldölt székek, mik mind a csarnokban széjjel heverték és a mult éji lakomára mutatnak, tarka zürzavarába megbotolják, előre ment az inas a második emeletbe, s Katiczát egy hátsó szobába vezette, melynek szárnyasajtója a teremmel állt kapcsolatban, hol Katicza a divatárusnőt legelőször látta.

— Ha egy pillanatig türelemmel lesz, tüstént bejelentem — mondá az inas,

— E barátságos képpel tett ígéret után eltávozott és Katiczát egyedüli hagyta.

A teremben nem igen sok volt, a mi mulathatta volna az embert. A legszembeötlobb tárgy egy olajba-festett mellkép volt, Mantalini uré, melyet a művész úgy állított ki, a mint fesztelentül a fején kaparászott, hogy egy gyémánt-gyűrűt, Madame Mantalini-nak még nász előtti ajándékát legkedvezőbb módon szembetüntesse. A mellékszobában azonban néhányzó hallatszott, s mivel a beszélgetés meglehetősen hangos és a fal vékony volt, Katicza rögtön felismerte Mantalini ur és asszony hangjait.

— Ha oly gyűlöletreméltó s irtoztató szerelemföltő akarsz lenni lelkem, úgy magadat nagyon nyomoruvá, borzasztó nyomoruvá, ördögiesen nyomoruvá fogod tenni.

Ezután oly hang hallatszott, mintha Mantalini ur kávét szörpölne.

— Ah, én már ugyis nyomorult vagyok,— felelt Mantalini asszony feltűnő komoran.

— Akkor egy háladatlan, rút, ördögös rosz, kis boszorkány vagy — felelt Mantalini ur.

— Az nem vagyok — viszonzá Mantalini asszony zokogva.

— Ne csinálj magadnak annyi bogarat — mondá Mantalini ur, egy tojást törve fel. Neked oly szép, bájos, ördögös képecskéd van, de nem kellene rajta a kedvetlenségnek tért engedned, mert az megfosztja bü-

bájától és sötétté, s visszatetszövé teszi, mint egy szörnyű rut, ördögös manóét.

— Nem fogsz te engem többé ily módon megjártni — felelt Mantalini asszony haragosan.

— Nos akkor talán majd más módon, vagy miattam akár semmi féle módon sem, — viszonzá Mantalini ur, a tojás-kanalat szájához vivén.

— Mily könnyen beszélsz! — mondá Mantalini asszony.

— Nem éppen oly könnyen, mikor az ember ily ördögös tojást eszik — felele Mantalini ur, mert a szike végig folyik a mellényen és a tojás sárgája nem illik össze a mellénnyel, hacsak ez nem ördögös sárga.

— Egész éjjel körülötte csapodárkodtál — mondá Mantalini asszony, a ki szembetűnőleg arra a pontra kívánta visszavinni a beszélgetést, a melytől az eltért volt.

— Igen, mondom — felelt az asszony, én egész idő alatt szemmel tartottalak.

— Ah, ez a mennyei kedves szempár — hát egész idő alatt rajtam csüggött? — kiáltá Mantalini némi álmos elragadtatással; ej az ördögbe!

— És még egyszer mondom neked — kérdé ujra a feleség, hogy senki mással és egyedül csak nőddel járd a keringőt, én azt nem türhetem Mantalini és inkább mérget vennék be.

— Ah, mérget csak nem fog bevenni, s oly szörnyű kinokat szenvedni — mondá Mantalini, a ki megváltoztatott hangja után ítélve, széket nejéhez közelebb huzta, nem, ő nem vesz mérget be, mert ördögösen szép férje

van, ki két grófnőt vehetett volna el és özvegyet

— Két grófnőt? — vága közbe Mantalini, asszony te ezelőtt csak egyről beszéltél nekem.

— Kettőt—erősítette Mantalini, két ördögösen szép delnőt, valóságos grófnőt és rettentő gazdagokat, veszszek el, ha nem.

— S hát miért nem tetted? — kérde a feleség ingerkedve.

Miért nem tettem? — válaszolt férje. Hát nem látam-e meg egy reggeli hangversenyen, a világ legördögösebb kis boszorkányát? és mivel ez a kis boszorka jelenleg nőm, mehet valamennyi grófnő és özvegy a po...

Mantalini ur nem fejezte be mondatát, hanem egy csattanós csókot adott néjének, melyet Mantalini asszony viszonzott, azután még több csók látszott a reggeli körüli foglalatosságot időről időre félbeszakasztani.

— És hogy áll a pénztárunk, te létem drágaköve? — kérde Mantalini, miután ezen édelgéseket bevégezte. „Mennyivel rendelkezhetünk még?”

— Csak nagyon kevéssel, — felelt a nő.

— Ugy többet kell beszereznünk — viszonzá Mantalini. — Az öreg Nickleby kell, hogy ismét előleget adjon, hogy kivergődhessünk.

— A jelen pillanatban táncsak nincs szükséged pénzre? — mondá a nő hizelegve.

— Életem és lelkem, — felelt a férj; a Scrubbsnál van egy ló eladó, és vétek s szégyen volna azt kezünkől elszalasztani. Ingyen kaphatni, szemeim gyönyöre.

— Ingyen? — kiálta fel a nő. Annak örülök.

— Valóban egy semmiért — viszonzá Mantalini. Szász guineaért meglehet kapni; sörénye, nyaka, farka mind ördögös szép. A ligetben éppen a megvetett grófnők kocsija előtt fogok majd rajta lovagolni, az ördögös vén özvegy a kín és düh miatt el fog ájulni, s a másik kettő mondani fogja — meházasodott, kisiklott hálóinkból — ördögös egy dolog, most mindennek vége. Majd egymást ördögi módon gyűlölni fogják, s téged a sirba kívánnak. Ha! ha! az ördögbe!

Mantalini asszony okossága, ha egyébiránt birt affélével, nem volte képek ellen felfegyverkezve. Csörömpölt darabig a kulcsokkal és kinyilatkoztatta, hogy meguézi mennyittalál iróasztalában, végre kinyitotta a szárnyajtót, s bement a szobába, hol Katicza ült.

— Jó isten! — kiálta Mantalini asszony ijedten vissza lépve, hogyan jött kegyed ide gyermekem?

— Gyermek? — kiáltá Mantalini oda sietve. — Hogy történt, he — mi — az ördögbe, hogy van kegyed?

— Már darab idő óta várok itt, asszonyom — mondá Katicza. Az inas nyilván elfelejtette kegyednek jelenteni, hogy itt vagyok.

— Ennek a ficzkónak egyszer csakugyan a körmire kell ütnöd — mondá Mantalini asszony férjének.

— Kirántom képéből ördögös orrát, hogy ily szép teremtményt itt magában hágy, mondá a férj.

— Mantalini! kiálta a feleség, te elfelejtetted magadat.

— Téged nem felejtlek el, lelke, és nem felejtetlek, nem akarlak elfelejteni soha, felelt Mantalini ur, neje kezét megcsókolva, mialatt egyszersmind Nickleby

kisasszony felé oldalvást arczát fintoritotta, ki azonban megvetőleg elfordult.

E hizelgés által lecsillapítva, Mantalini asszony néhány darab bankjegyet vett ki íróasztalából, átadta férjének ki azokat nagy örömmel átvette. Azután Katiczát felszólította, hogy kövesse, s néhány felsült kísérlet után Mantalini ur részéről, hogy a fiatal leány figyelmét magára vonja, elmentek s az érdeemes férfiut magára hagyták, ki egész hosszában végig nyujtózkodott a pamlagon, s lábait felfelé fordítva egy hirlapot tartott kezében.

Mantalini asszony Katiczát egy sor lépcsőn le, s a tornáczon át egy nagy hátulsó szobába vezette, hol számos fiatal fehér személy varrással, szabással, tisztítással, átalakítással és különféle más dologgal voltak elfoglalva, mik azonban csak azok előtt ismeretesek, kik a pipere- és ruhakészítés mesterségét értik. — Keskeny szoba volt az, melybe a világosság a boltozat egy nyílásán hatolt be, és annyira homályos, elzárt, a mint csak szoba lehet.

Mantalini asszony hangosan kiáltott Knag kisasszony után, mire egy alacsony, serény, fontoskodó, tulságosan czifra nő jelent meg mialatt valamennyi jelenlevő lányka abba hagyta foglalkozását egy pillanatra, kölcsönösen bíráló észrevételeket suttoztak Katicza öltözékének szabása és kelméje felett, és egész külsejét ugyanazon jó izléssel mustrálgatták, mint azt egy a tolongásig megtelt tánczteremben a legjobb társaság tenné.

Knag kisasszony, ez az a fiatal személy, kiről kegyeddel már beszéltem, kezdé Mantalini asszony.

Knag kisasszony ezen bemutatást egy tiszteletteljes mosolylyal vizonozta, a mit ő Katicza irányában nagyon ügyesen leereszkezővé tudott változtatni, s aztán kinyi-

latkoztatta, hogy bár oly fiatal néppel, mely a munkához még nem szokott, sok a fáradság, ő azonban meg van győződve, hogy a fiatal személy tőle kitelhetőleg fog igyekezni, mely meggyőződésénél fogva már is érdeklődést érez Katicza iránt.

— Én azt gondolom, egyelőre legjobb lesz, ha Nickleby kisasszony kegyeddel az öltözködő-szobában fog lenni, és az urnőknek a ruhákat próbálja, mondá Mantalininé, — Most még másképp nem használható, és a külseje — —

— Épen hozzá illik az enyémhez, Mantalini asszony, szólt közbe Knag Kisasszony. Mindjárt tudtam, hogy erre céloz ön, mert hisz kegyednek minden afféle dologban oly sok izlése van, hogy én valóban sokszor mondom a fiataloknak, hogy én meg nem foghatom: hogyan, hol, és mikor lehetett kegyednek mindazt megtanulni, a mit tud kegyed. Hm — Nickleby kisasszony és én egészen egymáshoz való pár vagyunk, Mantalini, asszony, csakhogy az én arcszínem kissé sötétebb mint az övé, és — hm! — azt hiszem, a lábam valamivel kisebb lesz. Bizonyosan, Nickleby kisasszony nem fogja nekem rossz néven venni, hogy így beszélek, ha hallja, hogy a mi családunk mindig kis lábairól volt nevezetes, mióta, nos mióta családunknak lábai vannak. Nekem volt egyszer egy nagybátyám, Mantalini asszony, ki Cheltenhamben lakott, és egy igen terjedelmes dohánygyárral birt; — hm! annak oly parányi lábai voltak, nem nagyobbak, mint azok, melyeket közönségesen a falákhhoz készítenek — oly szép arányu lábak, Mantalini asszony, a milyent csak képzelhet magának kegyed.

—Nyilván hasonlítottak a nyomorék lábához, Knag kisasszony — mondá a madame.

— Ah, dicső, dicső! a kegyed élcze mindig találó, felelt Knag kisasszony, — ha! ha! ha! nyomorék-lábak — valóban nagyon derék! a kisasszonyok mondhatják, a hánszor beszéltem előttük, azt meg kell vallanom, gondolkok is én vele, akárki hallja — minden találó élcz közt, a melyet csak életemben hallottam — és én sokat hallottam; mert mikor fivérem még életben volt (én vittem a gazdaságát, Nickleby kisasszony) minden héten volt nálunk két vagy három fiatal ember estelin, kik élczeikről voltak híresek — minden találó élcz között — mondám a kisasszonyoknak — melyeket csak hallottam életemben, Mantalini asszonyé a legpikánsabb, hm! Az oly nemes, oly csipős és mégis oly szivélyes, hogy nekem, mint ma reggel is mondtam Simmonds kisasszonynak, valóságos talány: hogy, mikép, vagy mi módon jutott kegyed azokhoz.

Itt Knag kisasszony elhallgatott, hogy lélegzetet vegyen, és e szünet alatt megjegyezzük: nem hogy ő csodálatosan fecsegő, és bámulatosan előzékeny Mantalini asszony iránt, mert ezek oly tények, melyekhez nem kell bővebb commentár; hanem hogy neki szokása volt egyszer másszor beszédje folyamában egy-egy tompa, de hangos — hm! — beleszőni, a mi ismerősei részéről különfélekép magyaráztatott. Néhányan azt tartották, hogy Knag kisasszony szereti a tulzásokat, s ezt a kis szótagot akkor szalasztja ki, mikor egy efféle új ötletet készül kisüttni; míg mások ismét abban a véleményben voltak, hogy azt azért veti oda, hogy, ha valami szó nem jut eszébe, időt nyerjen, és mégis megakadályozza, nehogy valaki szavába vágjon. Továbbá még arra kell felhivnunk olvasóink figyelmét, hogy Knag kisasszony még mindig

fatalnak akart tartatni, bár már szépszámu évek nyomják vállát, és hogy ötet gyengesége s hiúsága miatt azon személyekhez számították, kiket legjobban jellemez az, hogy addig higyjünk nekik, a míg látjuk őket, és ne tovább.

— Gondja lesz rá, hogy Nickleby kisasszony az órákat és a többit illetőleg tisztába jőjjön — mondá Mantalini asszony, azért hát a kegyed ótalmába ajánlom. Utasításaimat nem felejtí el Knag kisasszony ?

Knag kisasszony természetesen azt felelé, hogy erkölcsi lehetetlenség volna valamit elfelejteni, a mit Mantalini asszony parancsolt ; mire az urnó „jó reggelt“ mondott a munkásnőeknek és kiment.

— Bájos egy urnó — nemde ? Nickleby kisasszony kérdé Knag kisasszony kezeit dörzsölve.

— Keveset voltam vele, felelt Katicza, és még nem alkothatok magamnak véleményt róla ?

— Láttá már kegyed Mantalini urat ? kérdé Knag kisasszony.

— Igen, már kétszer találkoztam vele.

— Nemde igézö egy férfi ?

— Én nem tapasztaltam, — felelt Katicza.

— Nem ? — kiálta Knag kisasszony kezeit összecsapva. Uram isten ! milyen izlése van kegyednek ! Oly szép, karesu, szöke, előkelö kinézésü ur ! Minö haj, minö barkó és — hm ! — nem ; ön bámulatba ejt.

— Én elhiszem, hogy balga leány vagyok, de mivel véleményem sem ö reá, sem másra nézve különös becscsel nem birhat, nem sajnálom, hogy nézetem olyan, a minö és nem is hiszem, hogy azt egyhamar megváltoztassam.

— De nem tartja őt kegyed igen csinos férfinak?
— kérdé egy fiatal munkásnő.

— Az meglehet; én semmiesetre sem akarom az ellenkezőt állítani — felelt Katicza.

— És milyen szép lovakat tart, — nemde? — kérdé egy másik.

— Azt sem vonhatom kétségbe, mert soha sem láttam azokat, felelt Katicza.

— Sohasem látta azokat? vágott közbe Knag kisasszony. — Oh, úgy már megfoghatónak találok; hogy is mondhatna itéletet egy urról, — hm — ha lóháton nem látta, mikor alakja egész szépségében mutatkozik.

Katicza, ki a beszélgetésnek örömet más irányt adott volna, minden további észrevételtől tartózkodott, és Knag kisasszonynak szótlanul engedte át a csatatért.

Rövid hallgatás után, mialatt a leánykák Katicza külsejét szorosabban szemügyre vették, és észrevételeiket egymással közölték, egyik közülök ajánlkozott, hogy kendőjét leveszi és kérdezte, midőn ajánlata elfogadtatott, hogy nem érzi e magát kényelmetlenül fekete ruhájában.

— Oh bizonyosan, felelt Katicza keserű sóhajtással.

— Oly poros, és meleg — jegyzé meg ugyanaz a leány, a ruhát megigazitva rajta.

Katicza elmondhatta volna, hogy a fekete valamenynyire viselet közt a legridegebb, hogy az nemcsak a keblet, melyet betakar, vonja be jegével hanem befolyását még a nyári barátokra is kiterjeszti, a midőn jákاراتjuk és részvédek forrásait befagyasztja, és az ígéretek bimbóit, melyek különb noly buján hajtottak, kihalni készíti, és nem hogy hátra egyebet, mint száraz, korhadt sziveket. Kevesen vannak, kik elvesztve a barátot vagy rokont, kin

létreményök függött, keserűn ne érezték volna fekete ruhájuknak fagyasztó befolyását. Katiczát is sulyosan nyomta az s mivel a jelen pillanatban is érezte, nem tudta könnyűt visszatartani.

— Ó, mennyire sajnálom, hogy kegyedet könnyelműen megsértettem, — mondá a varróleány — kegyed valami közel rokonát gyászolja.

— Atyámat — felele Katicza sirva.

— Kit, Simonds kisasszony? — kérdé Knag kisasszony érthető hangon.

— Atyját — felele a másik csendesen.

— Atyját mi? — folytató Knag kisasszony ugyan azon hangon. Ah, valószínűleg hosszú betegségben síuló-dött Simonds kisasszony

— Pszt, — kérem, felele a leányka; én nem tudom.

— Szerencsétlenségünk nagyon váratlanul lepett meg bennünket — mondá Katicza elfordulva, más különben tán könnyebben el tudnám viselni.

— A munkáslányok mint rendesen midőn egy új pályatárs lépett be az üzletbe, nem kevésbé voltak kíváncsiak megtudni Katiczától körülményeit, viszonyait. De noha e kíváncsiságot a fiatal leányka külseje és felindulása csak nagyobbíthatta, attól tartván, hogy kérdéseikkel csak fájdalmat okoznának neki, legyőzték kíváncsiságukat és Knag kisasszony is felhagyott egyelőre a további kérdezősködésekkel és bár nem örömet, segédnőit dolgozra szólitotta.

A lányok néma szorgalommal dolgoztak félkettőig, mely idő tájban birkaczóbot, burgonyával találtak a konyhában. Miután az ebédet elvégezték, s a fiatal nők

még a kézmosásnál pihenést is élveztek, ismét munkához fogtak, mely hallgatva folytattatott, míg a kocsik robaja künn az utcán és a hangos kettőztetett ütések az ajtónkon, arra mutattak, hogy az emberi társadalom boldogabb tagjainak napi munkája kezdődik.

Ily kettős-ütés Mantalini asszony ajtaján egy főrangu delnő kocsiját jelentette, vagyis inkább gazdagét, —mert roppant különbség van itt a főrangú és a gazdag között, — ki leányával jött, néhány gálarubát megpróbálni, melyek már régóta munkában voltak. Katiczára bízott, Knag kisasszonynyal oldalánál — természetesen Mantalini asszony vezérlete alatt, a delnőt fogadni.

Katicza szerepe ez tinnepélyes jellenetben meglehetősen szerény volt, minthogy egész kötelessége abból állott, hogy néhány divatszikket tartson, míg Knag kisasszony kész volt azokat felpróbálni, s itt-ott egy szalagsokrot megkötni, vagy egy kapcsot beakasztani. Jogos lett volna ennél fogva a feltevés, hogy ez alárendelt állás őt a roszakarat áskálódásai és kitörései ellen megóvja. De véletlenül enapon a gazdag delnő és annak gazdag leánya éppen nem voltak rózsás kedvben, és így a szegény leánykának is kijutott a maga része a pirongatásból. Mamlasznak mondták, s kezeit hidegnek, piszkosnak, durvának találták — szóval, semmit sem tudott kedvökre tenni. Csodálkoztak, hogy tud Mantalini asszony oly népséget tűrni környezetében, s követelték, hogy ha legközelebb ismét eljönnek, más fiatal leányt lássanak.

Ily mindennapi történet alig érdemelne megemlítést, hacsak a következményekért, melyeket a szegény leánykánál szültek, nem kellene érintenünk. Miután a

delnők eltávoztak, Katicza keserű könyvet hullatott, s először érezte helyzetének lealázó minőségét. Kedve ugyan már a szolgálói állapot és nehéz munka kilátása által is nagyon csökkent, de a gondolatban, hogy kenyeréért dolgozik, nem látott lealacsonyítót addig, míg magát a legdurvább kevelység dőllyenek kitéve nem látta. A bölcsészeti szempont arra tanította volna ugyan őt, hogy a mi az ily bánásmódban lealázó van, azokat sújtja, kik annyira súlyedtek, hogy minden ok nélkül megeresztk szenvedélyök fékjeit, de sokkal fiatalabb volt, hogy sem ebben vigaszt lementett volna, és becsületérzése mély sérelmet kapott. Vajjon nem abban keresendő-e oka azon sokszor hangoztatott panasznak, hogy a szegények nagyralátók, mert a nem-szegények gyakran rangjukon alól súlyednek?

Ily jelenetek és foglalatosságok közt eljött a munkaszünet órája, és Katicza a nap közben előfordultaktól elfáradva s elkedvetlenedve elsietett a keskeny dolgozószobából, hogy anyjával az utca szögletén találkozzék, és haza menjen. — Kinos ut volt ez, mert valódi érzeményeit el kellett rejtenie, s magát úgy viselnie, mintha k sérőjének vérmes álmait osztaná.

— Ah, te jó Katiczám, mondá Nicklebyné asszony, egész nap azon gondolkoztam, hogy mily dicső dolog lenne az, ha Mantaliui asszony téged társul fogadna, — és mily könnyen meg lehetne az? Szegény édes atyád sógoröje — Browndock kisasszony — társaságba lépett egy urnóval, kinek nevelő-intézete volt Hammersmithben, és igen rövid idő alatt boldogult. Nem egészen tisztán emlékszem már reá, hogy ez a Browndock kisasszony ugyanaz volt-e, a ki tizezer fontot nyert a lutriban, de

ugy rémlik nekem, hogy igen; de nem; — de tán mégis, most már ismét egész tisztán jut eszembe — bizonynyal tudom, hogy ő volt az; — „Mantolini és Nickleby“ mily jól hangzanék az! És ha Miklósnak csak egy kis szerencséje lesz, ő még mint doktor Nickleby, a Westminster iskola elnöke veled egy utczában lakhatik.

— A kedves Miklós! mondá Katicza, bátyja levelét, melyet az utószor irt Dothenboyshallból, kötőerszényéből kivevén. Mily boldogok lehetünk mi anyám még mostoha sorsunk mellett is, ha halljuk, hogy neki jó dolga van, és leveléből megtudjuk, hogy jókedvü. Oh, mennyire vigasztal mindazok mellett is, a mik reánk mérettek, ha arra gondolok, hogy ő elégtül és boldog.

Szegény Katicza, keveset gondolt arra, hogy mily gyöngye ez vigasznak és hogy a kiábrándulás oly közel.

Tizennyolczadik fejezet.

(Knag kisasszony miután három álló napig egészen belebolondult volt Katiczába, fölteszi magában hogy őt mindig gyűlölni fogja. Az okok, melyek Knag kisasszonyt ezen határozatra birták.)

Hány oly élet van, mely hosszú lánczolata búnak, bajnak és fájdalomnak, és mást senkit nem érdekel, csak azt, ki azt hurczolni kénytelen, miután még a legérzékenyebb személyek is nagyon fukarkodnak részvétükkel, és csak ott élnek vele, hol rokonszenvüket erős indokok ébresztik fel!

Az emberszeretet hirdetői közt is nem kevés találkozik, kiknek, hogy cselekedjenek, nem kevésbé szükséges a mesterséges izgatás, mint azoknak, kik a kéjeknek hódolnak a kéj folytatásához. Innen van az, hogy annyi szenvelgő szánakozás és rokonézés pazaroltatik el naponta uton kívül eső tárgyakra, míg a leggondolatlanabb ember, látás- és hallás-körében is minden pillanatban számtalan követelés történik az erények czélszerti gyakorlására nézve, mihelyt azt kellőleg érteni akarják. Röviden, az emberszeretnek is ép ugy szüksége van a romantikára, mint a regény- és szinmű-íróknak. A darócza öltözött tolvaj aljas egy lény, kire művelt emberek gondolni is restellnek; de öltöztessétek csak zöld bársonyba, adjatok magas kalapot fejébe és tegyétek át működése szinbelyét a tömör népességű városból egy hegyi ösvényre, s olyan költői kalandor lesz, a melyet csak képzelni lehet. Ép ugy vagyunk a nagy sarkalatos

erénnyel is, mely czélszerűleg őrizve és ápolva valamennyi erénynek kútfejévé lesz, melyeket eleve szükségkép nem foglal magában. Kell, hogy regényes érdeke legyen, és minél kevesebb keveredik abba az igazi fáradságos köznapi életből, annál jobb.

Az élet, melyre a szegény Katicza előre nem láthatott körülmények lánczolata folytán, melyeket elbeszélésünk folyamában előadtunk, kényszerítve lőn, valóban a nyomasztók közé tartozott; de hogy az egyhangúság, az egészségtelen lakás egy börtönhöz hasonlító szobában, és a testi megerőltetés, a mi a földolog volt, a szánakozó és érzékeny lelkek nagy tömegének részvétét tőle egészen meg ne vonják, inkább magunk tartjuk szemmel Nickleby kisasszonyt, nehogy Mantalini asszony intézetének bővebb festése által minden jóakaró sziveket mindjárt előre elhidegítsünk.

— Valóban Mantalini asszony, mondá Knag kisasszony, midőn Katicza új pályája első estéjén fáradságos utjának indult hazafelé, ez a Nickleby kisasszony jeles fiatal leány — valóban talpig derék leány — hm — szavamra Mantalini asszony. A kegyed ítélő-tehetségének rendkívül becsületére válik, hogy oly kiváló, tisztességes, és — hm — oly kevéssé önhitt fiatal leányt talált, ki a felpróbálásnál segítsen. Én több oly fiatal nőszemélyt láttam, kik ha alkalmuk esett magukat előkelőbbek előtt mutatni, — uram isten! — mi módon viselték magukat! De kegyed csak mindig eltalálja Mantalini asszony — igen. mindig; s én mindig mondom a fiatal leányoknak, hogy én meg nem foghatom, hogyan is ejti módját kegyed, hogy mindent oly jól eltalál, holott mások oly gyakran elhibázzák dolgukat.

— De én nem vettem észre, hogy Nickleby kisaszszony ma valami különös jól viselte volna magát, ha csak azt nem, hogy legjobb vevőim egyikének a kedvét elrontotta, felelt Mantalini asszony.

— Oh istenem, — mondá Knag kisaszszony. Hiszen tudja kegyed, hogy a tapasztalatlanságnak sokat el kell nézni.

— És a fiatalságnak? — kérdé a madame.

— Ó, arról épen nem akarok beszélni, Mantalini asszony, — viszonzá Knag kisaszszony elveresedve. Ha a fiatalság a mentő ok volna, úgy kegyednek nem

— Nem volna oly jó felügyelőnöje, mint valóban van, gondolom, egészíté ki a madame.

— Ah én nem ismertem még oly okos nőt, mint kegyed Mantalini asszony, felelt Knag kisaszszony igen öntetszőleg. Igen, annak igaznak kell lennie, mert kegyed tudja, mit akar az ember mondani, mielőtt ideje volna kimondani azt. Ah, dicső, ha! ha! ha!

— A mi engem illet, jegyzé meg Mantalininé, segédnőjét mesterkéltséggel nézvén, de bels-jében majd — halálra tudta volna magát nevetni rajta, én Nickleby kisaszszonyt a legügyetlenebb lánykának tartom, kit csak életemben láttam.

— A szegény jó lélek, mondá Knag kisaszszony; — ő nem oka annak, ha úgy volna is, remélhetnők a hibát megorvosolhatni; de minthogy ő oly szerencsétlen, Mantalini asszony — eh, hiszen kegyed tudja, mit mondott az egyszeri ember a vak lóról, — elnézőknek kell lennünk iránta.

— Nagybátyja azt mondta nekem, hogy szépnek tartják őt, jegyzé meg Mantalini asszony, de nekem a

legközönségesebb lánykák egyikének látszik, kit csak valaha láttam.

— Közönséges! — kiálta Knag kisasszony kéjtől ragyogó képpel; és ügyetlen! Miudaz, mit mondhatok, Mantalini asszony annyiból áll, hogy én a szegény leánykát szeretem. És ha még egyszer oly közönségesen nézne is ki, és még egyszer oly ügyetlen volna is, azért még inkább barátnéja lennék, — igen, igen bizonyosan és igazán.

Knag kisasszonynak csakugyan volt már egy kis hajlandósága Katicza iránt, midőn tanuja volt reggel rosz kimenetelű első fellépésének, és most érintett rövid beszélgetése főnöknőjével meglepően növelte hajlamát a lányka iránt, a mi annyival figyelemreméltóbb, mivel Katicza arczának és alakjának első szemlélése alkalmával erős előérzet támadt benne, hogy nem a legjobban fognak megférni egymással.

— De most, — mondta Knag kisasszony, hasonmását egy köztükörben nézegetvén, most szeretem őt — egész lelkemből szeretem őt, és épen nem csinállok titkot belőle.

Ez a nemes barátság oly haszonkeresetlen és anynyira fölülemelkedett volt hizelgés vagy irigység apró gyengeségei felett, hogy a jószívű Knag kisasszony másnap Nickleby Katiczának tartózkodás nélkül kinyilatkoztatta, hogy jól látja, miszerint Katicza soha sem fog az üzlet-hez alkalmazkodni tudni; de azon legkevesebbé sem szükség búsulnia, mert ő növekedő megerőltetéssel, amennyire csak lehet, el fogja háritani Nickleby kisasszonyról a figyelmet, s akkor nem lesz más teendője, mint hogy magát egészen nyugodtan viselje, ha emberek lesznek jelen, mert akkor ügyetlensége kevésbé tűnik

szembe. Ez utóbbi bátorítás annyira összehangzott a félékeny lányka érzelmeivel és kívánataival, hogy minden habozás nélkül megigérette a derék vén hajadonnak, hogy tanácsát a legpontosabban követendi, a nélkül, hogy az okokról, melyekből az eredt, csak egy pillanatig is gondolkodott volna.

— Szavamra, a leghőbb részvétellel vagyok kegyed iránt, kedvesem, — mondá Knag kisasszony, bizonyosan testvéri részvétellel, — úgy, hogy magam sem tudom magamnak megmagyarázni.

Kétségkívül érthetetlen valami volt az, hogyha Knag kisasszony valóban meleg részvétet érzett Katicza iránt, az nem inkább olyan volt-e mint egy nagynénéé, vagy nagyanyaéé, minthogy korviszonyaikhoz inkább az illett volna. De Knag kisasszony nagyon fiatalosan öltözködött, s azért érzései is nyilván olyneműek lehettek.

— Jó isten, mondá Knag kisasszony, midőn a második nap végén Katiczának egy csókot adott, — mily szörnyen ügyetlen volt kegyed ma egész nap!

— Félek, hogy a kegyed jóakaró nyilatkozata, mely velem hibáimat még fájdalmasabban éreztette, semmivel sem járult azok megjavításához, sóhajtá Katicza.

— Az igaz, hogy azt nem tettem, felele Knag kisasszony szokatlan jókedvvel. De mennyivel jobb, hogy az kegyednek mindjárt elején meg lett mondva, mert most nyugodtabban siethet céljához. Melyik uton megy, édesem?

— A Citybe, felelt Katicza.

— A Citybe? kiálta Knag kisasszony, mialatt kalapját nagy öntettségel a tükör előtt arczához illesztgette. Irgalmas isten, kegyed valóban a Cityben lakik?

— Hát az oly rendkívüli dolog ott lakni? mondá Katicza félig mosolyogva.

— Én nem tartottam volna lehetségesnek, hogy egy fiatal leány, akármilyenek legyenek körülményei, csak három nap is élhessen ott, válaszolt Knag kisasszony.

— A lejjebb szállott, — akarám mondani elszegényedett emberek, felelt Katicza magát hirtelen megjavítva, mivel nem akart gögösnek látszani, ott kénytelenek élni, a hol lehet.

— Oh, nagyon igaz, kénytelenek; abban semmi sincs csudálni való, felelt Knag kisasszony, a sóhajtás azon nemével, mely néhány bólintó fejmozdulattal egyesítve, közönségesen a szánakozás aprópénzét képezi. — Mondom is én ezt sokszor fivéremnek, mikor szolgálóinkat, egyik a másik után megbetegedvén, el kellett bocsátanunk és ő a hátulso konyhát okozza, mivel az nedvesebb, hogysen ott aludni lehessen. Az ilyen nép, mondom neki, örül, ha valahol alhatik. Isten a vállakat a teherhez alkotja. És nem helyes-e, hogy ugy van?

— Oh, igen — felelt Katicza, elfordulva.

— Egy darabig el fogom kegyedet kísérni, édesem, mondá Knag kisasszony, mert jó közel megy el házunk mellett, és minthogy már egészen sötét van, és utolsó szolgálónk egy hét előtt szent Antal-tüzet kapván a képen, kórházba kényszerült menni, nagyon örvendek, hogy kegyedet kíséromül használhatom.

Katicza örömetst kikerülte volna ezt a hízalgó társaságot, de Knag kisasszony, miután kalapját teljes megelégedésére megigazitotta, karjánál fogta, oly tekintettel, mely nyiltan mutatta, mily magasra számítja a tisztele-

tet, melyet iránta nyilvánított, és így az utczán termetek mindaketten, mielőtt Katicza egy szót szólhatott volna.

— Félek. dadogá Katicza akadozva, hogy a mama — az anyámat értem — vár reám.

— Azzal épen nem szükség magát mentenie kegyednek, édesem, mondá Knag kisasszony édes mosolylyal, én meg vagyok győződve, hogy ő egy tiszteletreméltó asszony, és igen nagyon — hm — nagyon fogok örülni, ha megismerkedhetem vele.

Minthogy a szegény Nicklebyné egész testében borszongva, fázva, állott az utczán, nem tehetett Katicza mást, minthogy őt Knag kisasszonynak bemutatassa, a ki is az utolsó, saját kocsijában jött vevőt utánozva, magát igen leereszkedő udvariassággal viselte. Azután mind a hárman karonfogva haladtak tovább, Knag kisasszonynyal, ki különösen szivélyes és szeretetreméltó volt, a középén.

— Kegyednek arról fogalma sem lehet, mennyire szeretem a kegyed leányát, mondá Knag kisasszony, miután egy ideig hallgatva ment.

— Rendkívül örülök, hogy ezt hallom, felelt Nicklebyné asszony, ámbár előttem az épen nem valami új, hogy még egészen idegen személyek is megszeretik Katiczát.

— Hm! hápogá Knag kisasszony.

— Egyébiránt még jobban fogja kegyed szeretni őt, ha az ő szép szivét megismeri, folytatá Nicklebyné asszony, nagy áldás lesz az reám nézve szerencsétlenségben, hogy oly gyermekem van, ki sem gőgöt, sem hiuságot nem ismer, ámbár oly nevelést kapott, a mi az egyiket is, a másikat is kimenthetné. Ah kegyed nem

tudja, mit tesz az, egy férjet elveszteni, Knag kisasszony.

Mint hogy Knag kisasszony még azt sem tudta, hogyan lehet férjre szert tenni, abból egész természetesen következett, hogy nem tudhatta, mit tesz az, férjet elveszteni. Azért némi sietséggel felelé: Nem, azt valóban nem tudom, és ezt oly arczkifejezéssel mondta, melynek talán azt kellene jelentenie, hogy kész lett volna a szent házasság jármába fogatni magát — gondolja talán az olvasó? — nem, ő valami jobbat értett.

— Nincs kétségem benne, hogy Katicza már e kis idő alatt is megmutatta, hogy beválik, folytatá Nicklebyné asszony, kevély pillantással leányára.

— Oh természetesen felele Knag kisasszony.

— És még folyvást tökéletesebb fog lenni, tevé hozzá Nicklebyné asszony.

— Minden bizonynyal, felelt Knag kisasszony, Katicza karját erősebben szorítván, hogy őt a derék tréfára figyelmeztesse.

— Ő mindig, már gyenge gyermekkorá óta nagyon tanulékony volt, mondá a szegény Nicklebyné asszony fénylő szemekkel. — Még jól emlékszem, hogy midőn még csak harmadfél éves volt, egy ur, ki sokat járt házunkhoz, — Watkins ur, — ismered még őt? Ugyanaz, a kiért szegény atyád jótállott, s ki azután titkon az Egyesült-Államokba ment, s nekünk egy pár hóczipőt és oly elérzékenyítő levelet küldött, hogy szegény boldogult atyád egy egész hétig sirt rajta. — Jut talán még eszedbe a levél? Azt mondta benne, hogy nagyon fájlalja, hogy az ötven fontot most meg nem fizetheti, mert tőkési kamatozásra vannak kiadva; ő jelenleg rendkívül

dolgozik boldogsága megállapításán, de nem felejtette el, hogy te keresztlánykája vagy, és nagyon rossz néven venné, ha neked ezüstmegfoglalt korall nyakkötőt nem vennék, és azt régi számlájára fel nem jegyeznők, — mit? nem emlékszel már reá? Ah, mily ostoba vagy. És mennyire dicsérte az ó-bort, melyből, valahányszor eljött, mindig másfél üveggel megivott! Oh, kell hogy eszedbe jusson, Katicza?

— Igen, igen mama; mi lett belőle?

— Ej, ez a Watkins ur édesem, folytatá Nickleby asszony lassan, mintha nem kis megerőltetésébe kerülne oly különösen fontos dolgot eszébe juttatni. — Ez a Watkins ur — kegyednek tudnia kell, Knag kisasszony, hogy ő nem volt rokon azzal a másik Watkinsszal, az „Öreg Vadkan“-hoz címzett kocsma bérlőjével, — de már nem tudom egészen biztosan, hogy az „Öreg Vadkan“-e a czime vagy „Negyedik Györgyhöz“, mindenesetre egyik e kettő közül, s így az nem sokat tesz — ez a Watkins ur azt mondta, mikor te még csak harmadfél éves voltál, hogy oly csudagyermek vagy, a milyent soha életében nem látott. Igen, azt mondotta, Knag kisasszony, noha épen nem volt gyermek-kedvelő, és legkisebb oka sem lehetett úgy beszélni, ha nem volt volna igaz. Én bizonyosan tudom, hogy Watkins ur mondta ezt, mert oly jól emlékszem reá, mintha tegnap lett volna, hogy azután közvetlenül husz fontot kölcsönzött szegény férjemtől.

Miután Nicklebyné előadta e rendkívüli és önzetlen bizonyítékot leánya jelességéről, elhallgatott, hogy lélegzetet vegyen; s midőn Knag kisasszony észrevette, hogy

a társalgás a családi arisztokrátiára csap át, nem késett, hanem saját családjá dicsőítésébe kezdett ő is.

— Ne beszéljen nekem kölcsönadásokról, Nicklebyné asszony, mondá Knag kisasszony, vagy kétségbeejt. Az én mamám — hm — a legszeretetre méltóbb és legszebb lény volt, a legszembetűnőbb és legtökéletesebb — hm — a legtökéletesebb orral, melyet valaha emberi arcban láthattak, Nicklebynó asszony (a kisasszony ezalatt rokonszenvvel dörzsölte saját orrát) — a legkellemesebb és legtökéletesebb asszony volt, ki valaha élt, de az az egy hibája volt, hogy pénzt adott kölcsön, és oly nagy mértékben üzte azt, hogy — hm — oh, ezer meg ezer fontot, minden vagyónukat, s a mi még több, Nicklebyné asszony, oly módon adta kölcsön, hogy, a mint hiszem, soha egy fillért se kapunk vissza belőle, és habár egész — egész, hm — egész az itéletnapig élénk is.

Miután Knag kisasszony leleményessége szárnyalásának végére jutott, még számos, ép annyira igényteljes, mint igaz visszapillantásokra terjeszkedett, melyeknek árját hiába igyekezett Nicklebyné asszony meggátolni, minélfogva meg kellett azzal elégednie, hogy saját emlékezéseit egy mellékcsatornába terelte. Így ment a két urhölgy csevegve és a legnagyobb megelégedéssel egymás mellett, és csak az egy különbség létezett köztük, hogy míg Knag kisasszony többnyire Katiczához fordulva és nagyon hangosan beszélt, Nicklebyné asszony meg nem szakított egyhangúságban folytatta, és tökéletesen meg volt elégedve, hogy legalább beszélhetett, nem törődve azzal, hogy hallgatja-e valaki vagy sem.

Igy haladtak a legbarátságosabban egymás mellett, míg Knag kisasszony fivérének házához értek, ki színes

papírral kereskedett; a Giles-ut egyik mellékutczájában kölcsön-könyvtárt tartott, és napokra, hetekre, hónapokra, vagy egész évre a legujabb régi regényeket kölcsön adogatta, melyeknek czimei egy nagy papírtáblára voltak feljegyezve, mely egyik ajtószárnyon lóbálózott ide-oda. Knag kisasszony e pillanatban esetleg épen kellő közepén volt elbeszélésének, a huszonkettedik házasság-ajánlatról, melyet egy igen gazdag ur tett neki, a miért is annál állapodott meg, hogy kísérei vele estelizzenek, és így mind bementek a házba.

— Nem szükség elfutnod, Mortimer, mondá Knag kisasszony, midőn együtt bementek, fiatal munkáslányaink közül hozok egyet, és ez az anyja, Nicklebyné asszony.

— Ah, ugy, felelt Knag Mortimer.

Midőn Knag ur ezt a hangot bizonyos szellemes és gondolatteljes képpel magából kilökte, megkoppantotta lassan a két könyhalálpát a bolti asztalon, azután a másik kettőt az ablakban, és utójára a maga orrát, mire mellényzsebéből kivett egy szelenczét és egyet szippantott. Valami rendkívül megragadó volt a kísérteties modorban, melylyel mindezt tette, s mivel Knag ur magas, sovány ur volt, komoly vonásokkal, szemüveget viselt és sokkal kevesebb haja volt, mint egy negyven éves férfinak szokott lenni, Nicklebyné asszony azt sugta leányának, hogy annak tudósnak kell lennie.

— Tíz elmúlt, mondá Knag ur, óráját kivéve. Tamás, zárd be a raktárt.

Tamás apró legényke volt, fél akkora mint egy ablaktábla, és a raktár körülbelől háromszor olyan, mint egy bérkocsi.

— Ah, mondá Knag ur ismét mély sóhajjal, a könyvet, melyet olvasott, ismét rendes helyére téven. — Nos — igen — ugy hiszem, az estebéd készen van, hugom.

Knag ur most egy uj sóhajjal felvette a konyhálámpákat az asztalról, és az urhölgyeket gyászléptekkel a hátulsó szobába vezette, hol egy napszámosnő, ki a beteg szolgáló béréből levont naponkénti tizennyolcz pence-ért annak teendőit végezte, az estelit az asztalra tette.

— Blocksonné asszony, mondá Knag kisasszony szemrehányólag, hányszor mondtam magának, ne jőjjön a sapkával fején a szobába.

— Én nem segíthetek rajta kisasszony, felelt a napszámosné durván, ugy sem készülhet el az ember soha ebben a házban a dolgával, és ha sapkám kegyednek nem tetszik, ugy nézzen más valaki után; ugy is csak felényire vagyok fáradságomért megfizetve — igen, és nem tudnék máskép beszélni, még ha tudnám, hogy a legközelebbi pillanatban felakasztanak is.

— Nekem nincs szükségem a maga megjegyzéseire, mondá Knag kisasszony, erős hangsulyt fektetve a személyes névmásra. Van tűz lenn, hogy hamar meleg vizünk legyen?

— Nincs, semmi tűz nincs lenn, kisasszony, felelt az ideiglenes szolgáló.

— Miért nincs? kérdé Knag kisasszony.

— Mert nem adtak ki semmi szenet. Ha szenet tudnék csinálni, azt megtenném, de minthogy nem tudok, abba hagyom, és bátor vagyok azt a kisasszonynak is megmondani.

— Befogja a száját asszony, szakasztá félbe a párbeszédet némi heveséssel Knag Mortimer ur.

— Engedelmeivel, Knag ur, felelt a napszámosnő, hirtelen megfordulva, én örülök, ha ebben a házban nem kell beszélnem, kivéve egyszer másszor, mikor megszólítanak, sir; és tisztelettel legyen mondva, ha én csak úgy kurtán „asszony“ vagyok, sir, szeretném tudni, hogy ön mi?

— Egy nyomorult ember, kiálta Knag ur, saját homlokára ütve, egy nyomorult ember!

— Nagyon örülök rajta, hogy igazi nevét eltalálta sir, folytatá Blocksné asszony, és mivel éppen csak tegnapelőtt volt hét hete, hogy ikreket szültem, és kis Károlykám a múlt hétfőn elesett és könyökét kificzamította, legyen ön oly szives és küldje nekem a házhoz kilencz shilling heti béremet, mielőtt holnap az óra tizet üt.

Igy elbucsuzva, igen könnyeden odahagyta a szobát, és az ajtót tárva-nyitva hagyta, mig Knag ur ugyanazon pillanatban a raktárba rohant és hangosan felsőhajtott.

— Kérem, mi baja ennek az urnak? kérdé Nicklebyné asszony, nem kevésbé nyugtalankodva e hangok miatt.

— Beteg? kérdé Katicza ijedten.

— Pszt! felelt Knag kisasszony. Szomorú egy történet. Ő egykor tüzes imádója volt — hm — Mantalini asszonynak.

— Uram isten! kiáltá Nicklebyné asszony!

— Igen, — folytatá Knag kisasszony, — s az táplálta is hajlamát és bátyám bizton remélte, hogy

nőül veszi. Neki nagyon érzelemdús szive van, Nicklebyné asszony, mint átaljában — hm — mint átaljában a családunkban. És csalódása szörnyű csapás volt reá nézve. Ő igen jeles — bámulatosan jeles tehetségekkel felruházott férfi — olvas — hm — elolvas minden új regényt, a mely megjelenik; értem, minden regényt, a mely — hm — divatos. A dolog így áll: A könyvekben oly sokat talált, a mi az ő szerencsétlenségére alkalmazható, és hasonlatosságot fedezett fel saját maga és azon könyvek hősei közt, — mi igen felfogható, mert ismeri saját felsőbbségét, mint annak természetesen mindnyájunknál úgy kell lennie, — hogy el kezdte a világot megvetni, és lángész lett belőle. Igen, sőt meg vagyok győződve, hogy jelenleg ő maga is könyvet ír.

— Könyvet ír? — ismétlé Katicza, míg Knag kisasszony itt egy kissé elhallgatott, mi által lehetővé tétett, hogy más valaki is szólhasson egy szót.

— Igen, — mondá Knag kisasszony diadalmas fejbillentéssel, könyvet ír, három nagy nyolczadrétű kötetben. Természetesen nagy előny részére, hogy a modern életből meritett rajzait az én — hm — az én tapasztalásaim is elősegítik, mert természetesen kevés írónak, kik oly dolgról irnak, volt annyi alkalmuk azt megismerni, mint nekem. Annyira belemélyedt a főuri és regényes életbe, hogy a legkisebb czélzásnál a köznapi valóságra, mint az imént ez asszonynál történt — egészen magánkívül lesz. De én azt hiszem, és gyakran mondtam is neki, hogy a csalódás, melyet szenvedett, reá nézve a legnagyobb fontosságú esemény, mert ha az be nem következik, nem irhatott volna regényt az elenyészett reményekről s egyéb affélékről; és arról is meg vagyok

győződve, hogy lángesze nem fejtett volna ki, ha minden úgy nem történt volna, a mint történt.

Hogy kedvezőbb körülmények között a közlékeny Knag kisasszony miket fedezett volna fel, azt nem lehet eltalálni, de mivel a búkóros közel volt, és tüzet kellett csinálni, így felfödözéseinek ezuttal véget vetett.

Mintbogy meglehetősen nehéz volt meleg vízhez jutni, csaknem azt kellett gyanítani, hogy a beteg szolgáló nem igen szokott más tűzhöz, mint a szent Antal tűzéhez. Végre még is vittek fel egy⁴kevés pálinkát és vizet, és a vendégek magukat hideg ürüsülttel, kenyérrrel és sajttal megütítették s idejében elbucsuztak.

Katicza egész utjában hazafelé azon utolsó pillantás emlékezetével mulatta magát, melyet Knag Mortimer urra vetett, ki mély gondolatokba merülve a boltban ült; és Nicklebyné asszony gondolkozott magában, hogy a piperekészítő-czég végre „Mantalini, Knag és Nickleby“-nak vagy „Mantalini, Nickleby és Knag“-nak fog-e nevezetni.

Knag kisasszony barátsága ezen magaslaton három egész nap megtartotta magát Mantalini asszony fiatal segédnőinek nagy csudálkozására, kik a felügyelőnőnél ezelőtt ily állhatatosságot még soha sem tapasztaltak. De a negyedik napon épen oly heves, mint hirtelen megrendülést szenvedett az. A mi következőkép történt:

Egy öreg nagytekintélyü lord, ki egy fiatal, épen semmi tekintélyü urhölgygyel készült összekelni, a pipereboltba jött azzal a fiatal urhölgygyel és nővérével, hogy a két menyasszonyi-kalap felpróbálása ceremóniájánál jelen legyenek, melyek egy nappal előbb megrendelve lőnek. Mantalini asszony ezen látogatás hírét egy sivitő

felső hang által a dolgozó-szobával összeköttetésben álló szócsövön Knag kisasszonyhoz juttatá, ki csakhamar mindenik kezében egy-egy kalappal a lépcsőn felrohan, és az öltöző szobába a lelkenedés bájos állapotában lépett be, melynek a dolog iránti lelkesültségét kellett volna előtűntetnie. A kalapok alig voltak feltéve, midőn Knag kisasszony és Mantaliné valóságos elragadtatással szemlélték azokat.

— Felette nagyon diszesen áll, — mondá Mantalini asszony.

— Én életemben nem láttam ily izlésteljeset, — tévé hozzá Knag kisasszony.

Az öreg lord, ki igen régi lord volt, semmit nem mondott reá, hanem dörögött és vigyorgott magában, nagyon örülve a menyasszony-kalapoknak, azok viselői és a saját ügyességének, melylyel oly szép arát tudott keríteni; és a fiatal delnő, a ki igen élénk urhölgy volt, az öreg urat, észrevévén elragadtatását, egy öltöző-tükör mögé tolta, és helylyel-közzel egy-egy csókot adott neki, míg Mantalini asszony és a másik fiatal delnő figyelemteljesen másfelé néztek.

E szerelmes ömledések alatt azonban Knag kisasszony, ki jó adag kíváncsisággal volt megáldva, egészen véletlenül a tükör mögé lépett, s épen abban a pillanatban találkozott a fiatal delnő szemeivel, midőn az, az öreg lordot megcsókolta, mire a fiatal delnő roszkedviben pár „agg szűz“, és „nagy szemtelenség“-féle szót ejtett és megvető mosolylyal boszus pillantást vetett Knag kisasszony után.

— Mantalini asszony, — szólta a fiatal delnő.

— Parancsoljon! — felelt Mantaliné.

— Kérem, küldesse fel azt a takaros fiatal leánykát, kit tegnap láttunk.

— Igen, igen, hívja fel kegyed, — tevé hozzá nővére.

— Nincs semmi oly gyűlöletes előttem Mantalini asszony, — folytatá a leendő nagyságos asszony, hanyagul egy pamlagra dőlve, — mintha madárijesztők vagy vén személyek szolgálnak ki. Kérem, engedje, hogy valahányszor eljövök, folyvást azt a fiatal teremtest lássam.

— Minden bizonynyal, — tevé hozzá az öreg lord, az a csinos leány szolgáljon ki bennünket.

— Egész világ róla beszél, — folytatá a fiatal delnő hasonló semmivel se gondolással, — és vőlegényemnek is, ki nagy bámulója a szépségnek, okvetlenül látnia kell.

— Őt átaljában bámulják, — felelt Mantalini asszony. — Knag kisasszony, küldje fel Nickleby kisasszonyt, kegyednek nem szükség ismét feljönni.

— Bocsánat, Mantalini asszony, mit mondott kegyed végtül? kérdé Knag kisasszony reszketve.

— Kegyednek nem szükség ismét visszajönnie, — ismétlé a főnökné éles hangon.

Knag kisasszony eltűnt, egy szót se szólva többé, és nem sokára Katicza által pótoltatott, ki a delnökről levette az uj kalapokat, és az ócskákat ismét feltette. Az alatt nagyon elpirult, s egészen megzavarodott, midőn észrevette, hogy az öreg ur és mindlakét fiatal delnő szünet nélkül reá szegezik szemeiket.

— Ej, hogy elvörösödik kegyed, gyermek, — monda a lord választott menyasszonya.

— Még nem okult egészen ugy bele az üzletbe, mint bizonynyal néhány hét alatt bele fog okulni, menté Mantalini asszony kegyteljesen.

— Attól tartok, hogy ön istentelen pillantásai-
ból vetett reá nehányat mylord, — mondá a mátká.

— Nem, nem, nem, — viszonzá az öreg lord, —
nem, nem, — házasságra lépni készülök, új életet akarok
kezdeni, ha! ha! ha! új életet, új életet, ha! ha! ha!

Gyönyörű volt hallani, hogy az öreg ur egy új
életet készül kezdeni, mert szembe tűnt, hogy a régi már
nem sokáig tarthat. Már az erőltetett hosszas kaczagás
is szörnyű köhögést és zihálást okozott neki, s néhány
percze volt szükség, míg lélegzetet vehetett arra az
észrevételre: hogy az a lányka fölötte szép divatárus-
nőzek.

— Nem hiszem, hogy ön oly véleményben volna,
hogy a szépség ártana az üzletnek, mylord, — mondá Man-
talininé nagy ékesen.

— Épen nem, különben kegyed már rég tuladott
volna rajta.

— Ön gonosz csont, — kiálta az élénk fiatal del-
nő, a felsőházi tagot napernyőjével csiklandozva, — hogy
merhet jelenlétemben így beszélni? és a tréfás ingerke-
dést folytatva, rá-rá ütött napernyőjével, míg végre az
öreg lord a napernyőt elkapta, és többé nem akarta visz-
szaadni. Ez arra indította a másik delnőt, hogy nővérenek
segítsen, a miből aztán nagyon mulatságos kis csetepaté
fejlődött ki.

— Legyen rá gondja asszonyom, hogy azok a kis
változtatások meg tétessenek, — mondá a fiatal delnő. —
Nem, mylord, önnek teljességgel előre kell mennie, én nem

szeretném önt fél másodperczig is hátra hagyni ezzel a szép leánynyal. Jól ismerem önt. Édes Janka, hagyd őt előre menni, így biztosabb.

Az öreg ur, kinek e gyanu szemlátomást hizelgett Katiczát, elmenvén mellette, egy tréfás oldalpillantással ajándékozta meg, oly gonoszság, a melyért egy másik ütést kapott — és lebiczegett a lépcsőkön kocsijáig, hol törődött teste két vaskos inas által a kocsiba emeltetett.

— Fúj, — mondá Mantalininé, — meg nem foghatom, hogy hághat ez kocsiba, a nélkül hogy a szent Mihály lovára gondoljon. — Ime, fogja kegyed ezt a lomot édesem, s vigye le.

Katicza, ki egész idő alatt földresütött szemekkel szerényen állt ott, a távoztatási engedelemnél boldognak érezte magát, s jó kedvvel sietett le a lépcsőkön, Knag kisasszony birodalmába.

Ebben a kis királyságban azonban Katicza távollétének rövid korszaka alatt a körülmények lényegesen megváltoztak. A helyett, hogy Knag kisasszony, mint Mantalininé képviselője az őt megillető méltósággal és fenséggel szokott helyén ült volna, könyekben fürödve pihent e nemes lélek egy nagy ládán, mialatt három vagy négy fiatal leány boreczettel, szeszszel és más felelevenítő-szerekkel körül állták, — elég tanuságául annak, hogy ájulásban feküdt, habár fejékének és fürtjeinek rendetlensége épen nem mutatták.

— Ah, istenem! — kiálta Katicza sebesen előlépve, — mi baj van?

Ez a kérdés Knag kisasszonynál erős visszaesést látszott előidézni, mire több fiatal leány haragos pillan-

tást vetvén Katiczára, még több borezetet és szeszt alkalmaztak, és azt mondák, hogy szégyen, gyalázat!

— Mi szégyen? — kérde Katicza. Miről van szó? Mi történt? Beszéljenek kegyetek!

— Mi történt? — kiálta Knag kisasszony, mialatt az összegyűlt leánykák nagy megütközésére egyszerre mint egy bot felegyenesedett, — mi történt? Piha, kegyed egy fertelmes teremtmény!

— Irgalmas isten! — kiálta Katicza egészen megdermedve az indulatosságán, melylyel Knag kisasszony e megtámadást összeharapott fogai közül kiejtje; — én nem bántottam meg kegyedet?

— Kegyed, s engem megbántani, — felelt Knag kisasszony, — kegyed, egy gyermek, egy kölyök, egy tegnap nőtt gomba! No bizony! ha! ha!

Minthogy ekkor Knag kisasszony nevetett, látható volt, hogy neki valami nagyon tréfásnak tetszett, s mivel a fiatal hölgyecskék magukat mindig Knag kisasszonyhoz, mint előljárójukhoz tartották, mindnyájan egyszerre nevetésre fakadtak, intettek fejeikkel, és egymásra csipősen mosolyogtak, mintha mondani akarnák, mily derék dolog ez.

— Imhol van ő, — folytató Knag kisasszony, a ládáról felkelvén, és Katiczát nagy formaszertűséggel, és sok térdhajtással bemutatván a leánykörnek. Imhol van — az egész világ róla beszél, — a szép leányról, a szépségről, oh maga szemtelen teremtés!

E válságos pillanatban nem volt képes Knag kisasszony egy erényes borzadást elnyomni, a mely abban a pillanatban valamennyi többi leánykának feltűnt; azu-

tán Knag kisasszony újra nevetett, s végre sirni kezdett.

— Tizenöt esztendeje, — zokogá Knag kisasszony heves csuklás közt,— tizenöt esztendeje, disze és dicsősége voltam a dolgozó és öltöztető szobáknak. Hála az istennek! — folytatá tovább, mialatt előbb a jobb, azután a ballábával különös erélylyel toppantott, ezen egész idő alatt soha sem voltam egy áskálódó teremtés alávaló fortélyos fogásainak kitéve, ki magaviseletével mindnyájunkat megbecstelenit, és a tisztességes embereket pirulni kényszeríti. És most kell, hogy ily szomoruság érjen, mely daczára az utálatnak, melyet ezen személy ellen táplálok, fájdalommal tölt el.

Knag kisasszony itt ismét ájulással fenyegetődött, a fiatal leányok megujították figyelmöket, s azt tanács-lák, hogy tegye tul magát az ily dolgokon, és részökről oda nyilatkoztak, hogy ők az ily áskálódásokat megve-tik, és arra sem tartják érdemesnek, hogy észre vegyék, minek bizonyságául még sebesebbea hajtották mint előbb : hogy szégyen, gyalázat, és kimondták, hogy felháboro-dásuk oly nagy, hogy azt sem tudják, mitévők legyenek.

— Hogy azt meg kellett érnem, hogy madárijesz-tőnek nevezzenek, — kiálta Knag kisasszony, mialatt újra vonaglásokba esett, és ujjaiival vendég-haját szét-dulta.

— Oh nem, nem, — vágott bele az egész kar ; — kérem, ne beszéljen így kegyed, nem, nem, ne be-széljen így.

— Hát azt érdemlettem, hogy agg szűznek nevez-zenek? — kiáltá Knag kisasszony küzdve szolgálatkész alárendeltjei ellen.

— Ne gondoljon oly dolgokra, édesem, — feleltek valamennyien.

— Gyülölöm őt, — kiálta Knag kisasszony. Gyülölöm és utálok őt. Meg ne merjen többé engem szólítani, és senki, a ki javamat akarja, ne szóljon többé hozzá egy szót se. A lompos! a csámpás! a szemtelen, czafra!

Miután Knag kisasszony dühe tárgyát e szavakkal megbélyegezte, még egyszer hangosan elkiáltotta magát, még nehányszor fuldokolva csuklott, azután bezárta szemeit, borzakodott, felébredt, ismét magához tért, fejdiszét rendbe hozta, és végre kinyilatkoztató, hogy már egészen jobban van.

A szegény Katica a történeteket eleinte teljes önki-vületben nézte, azután felváltva elpirult, elhalványodott s többször akart szólni. De mivel az indokok lassan-lassan felvilágosodtak előtte, néhány lépéssel hátrált és békével nézte a nélkül, hogy magát csak egy szó viszonzása által is megalázta volna. De bár büszkén ment helyére, és az apró csillagoknak, kik a szoba legtávolabb szögletében uralkodó planetájok körébe gyültek, hátat fordított, még is oly keserü könyök áradtak szemeiből titkon, hogy Knag kisasszony lelke mélyében örült volna, ha azokat látja vala.

Tizenkilencedik fejezet.

(Egy estély Nickleby Ralph urnál.)

Az érdeemes Knag kisasszony mérge és elkeseredése a hét hátralevő napjai alatt legkevésbé sem enyhült, hanem inkább óráról-órára nagyobbodott, a fiatal lányok tiszteletreméltó haragja is növekedett, vagy legalább is az öreg hajadon boszuságával hasonló arányban látszott fokozódni s mind a kettő mindenkor különös magasságra hágott, midőn Nickleby kisasszony a lépcsőkön felhivatott, a miből következtetni lehet, hogy a szegény leányka sorsa éppen nem volt valami irigylésreméltó. Ugy üdvözölte a szombat eljöttét, mint egy fogoly a kevés drága órákat, midőn a tömlőcz lassan öldöklő kinjától megszabadul, és érezte, hogy az első beti munkáért nehezen és drágán szolgálta meg a bért, még ha háromszor annyit tett volna is ki.

Midőn Katicza édes anyját mint rendesen az utcasarkon felkereste, nem kevésbé volt meglepetve, hogy őt Nickleby urral együtt találja. De csodálkozása még fokozódott beszélgetésük hallatára, valamint Nickleby ur nyájasabb, és tiszteletteljesebb magaviseletének észlésénél.

— Ah, édesem, éppen rólad beszélünk, — kiáltá elébe Ralph.

— Valóban? — kérdé Katicza, akaratlanul vissza-
ijedve nagybátyja hideg, szúrós pillantásától.

— Igen, igen, — felelt Ralph, be akartam szólni nálad, még mielőtt Mantalini asszony házát elhagynád, de anyáddal családi ügyekről beszélgettünk, s az idő sebesen eltelt.

— Ah, valóban így volt! — szóla közbe Nicklebyné asszony, a nélkül, hogy érezte volna a csipősséget, melyel Ralph utóbbi észrevételét hangsúlyozta. — Szavamra, nem hittem volna lehetségesnek, hogy egy olyan — édes Katicza, holnap félhétkor nagybátyádnál fogsz ebédelni.

Túlboldog lévén, hogy ezt a rendkívüli ujságot első tudathatta leányával, Nicklebyné ismételten intett és mosolygott, hogy annak egész jelentőségét szívére kösse a csudálkozó Katiczának, és azután egy hegyes szögletű kanyarulattal, az elébbi meghíváshoz megkivántató előkészületekre csapott át.

— Hadd lássuk csak, — mondá a jó urhölgy, — fekete selyemruhád jól fog állni, édesem, aztán a csinos kis öv, egy egyszerű szalag a hajadban, és egy pár fekete selyem-harisnya — — oh jó ég! — kiáltá Nicklebyné megint egy másik sarok-kanyarulattal, csak azok a szerencsétlen ametisztjeim meg volnának még! Emlékszel talán még reájok, édes Katiczám — hogyan tündöklöttek, tudod? — de atyád, a te szegény, kedves atyád — ah! soha oly kegyetlenül nem áldoztatott fel soha semmi, mint e drágaságok — nem, soha nem!

E szomorú gondolat nyomása alatt, Nicklebyné asszony szomorúan rázta fejét; és zsebkendőjét szeméhez vitte.

— Igazán, mama, azokra semmi szükség sincs, — felelt Katicza. Felejtse el, hogy valaha voltak.

— Ah istenem, édes Katiczám — sópánkodott Nicklebyné elégedetlenül, — te úgy beszélsz, mint egy gyermek. — Huszonnégy ezüst theakanál, sógor, két saucéibrik, négy sőtartó, mind ametiszttel kirakva — nyakkötő, melltű, és függők — mind egyszerre oda; és csaknem térdreesve mondtam a szegény jó léleknek: miért nem teszesz semmit, Miklós? Miért nem teszesz valami intézkedést? Valóban, a ki akkor körülöttem volt, igazságot fog nekem adni, hogy én ezt nemcsak egyszer, hanem ötvenszer is mondtam neki — napjában. Nem úgy van édes Katiczám? Nem mulasztottam el egy alkalmat sem, hogy azt szegény atyádnak szívére kössem.

— Nem, nem mama, bizonyára egy alkalmat sem, — felelt Katicza.

Mi is bizonyíthatunk Nicklebyné mellett és egyúttal az összes férjnél lévő nővilágnak igazságot kell szolgáltatnunk abban, hogy ritkán szalasztanak el egy alkalmat is, a hol hasonló arany szabályokról van szó, csak az kár, hogy szokás szerint nem elég világosan és határozot-tan fejezik ki magukat.

— Ah, — szól Nicklebyné nagyon megindulva, — csak követte volna mindjárt eleinte tanácsomat! Én mindazáltal kötelességemet mindig szem előtt tartottam, és ez némiképp vigaszul szolgál nekem.

Ez önmegnyugtatóshoz jutván, Nicklebyné sóhajtott, ezeit dörzsölte, és az égre vetette föl szemeit, és végre alázatos, megadásteljes képet mutatott, hogy az által tudassa, miképp ő egy üldözött szent nő, hallgatóit azonban nem akarja e körülmény fejtegetésével untatni, miután az úgy is mindenki szemébe tűnhetik.

— Nos — szólt Ralph, oly mosolylyal, mely, mint minden érzelem-nyilatkozata, inkább úgy látszott mintha csak lesbe tilt volna ki arczára — hogy arra a pontra visszajöjtek, melytől eltértünk, hát én holnapra egy kis társaságot hívtam meg oly urakból, kikkel jelenleg üzleti viszonyban állok, és anyád megígérte nekem, hogy te a háziasszony szerepét magadra vállalod. Én nem vagyok hozzá szokva az ily társaságvkhhoz, de a holnapi üzletdolog, és az ily külsőségek néha nagy fontosságúak. Tán csak beleegyezel, hogy nekem szivességet tégy?

— Beleegyez-e? — kiálta Nicklebyné — édes Katiczám

— Kérem — vága közbe Ralph, intvén neki, hogy hallgasson, — én unokahúgommal beszélek.

— Kész örömmel megteszem, nagybátyám — felelt Katicza, — de félek, hogy ön igen ügyetlennek és zavarodottnak fog találni.

— Oh nem — viszonzá Ralph. — Jöhetsz, ha akarsz, bérkocsiban — én megfizetem. Jó éjt! — és — és — isten veletek!

A köszöntés Nickleby Ralph ur torkában felakadni látszott, mintha nem szokta volna meg ezt a szójárást, és nem tudna útba igazodni ezen a tájon. Mindamellett is végre, bár elég ügyetlenül, valahogy csak eligazodott, s miután a becsületes ember attól megszabadult, megrázta két rokona kezeit s sietve elment.

— Mily markirozott képe van nagybátyádnak, — mondá Nicklebyné asszony, némileg elámulva Ralph búcsúpillantásain; — én legkisebb hasonlatosságot sem tudok találni benne szegény atyáéhoz.

— Mama, — felelt Katicza mintegy feddőleg. — Ugyan, hogy tud olyat csak gondolni is ?

— Nem, — viszonzá Nicklebyné asszony gondolkozva, — hasonlítani nem hasonlít hozzá, de még is nagyon becsületes arcza van.

Az érdeemes asszonyság e megjegyzését oly nyomós hangsúlylyal mondá ki, mintha az elméjének nem csekély megerőltetésébe került volna ; és valóban, e felfödözés csakugyan megérdemlette volna, hogy századunk legrendkívülibb fölfedezéseihez számítassék. Katicza hirtelen föltekintett, de szintoly hamar lesütötte ismét szemeit.

— Az isten szerelmére, mi lelt, édesem, — mondá Nicklebyné, mig egy darabig tovább haladtak.

— Csak valamire visszagondoltam, — felelt Katicza.

— Visszagondoltál ? — ismétlé Nicklebyné asszony. Ugy van ; nekünk valóban van mire visszagondolnunk. Nagybátyád nagy hajlammal van irántad, az világos ; s csak annyit mondhatok, hogy csudálkozni fogok, ha az neked valami rendkívüli szerencsédre nem fog szolgálni,

Nickleby asszony erre mindenféle esetkéket hozott fel fiatal leányokról, kiknek csudálatos nagybátyjaik ezer fontos jegyet dugtak kötökosarukba, s más fiatal nőkről, kiket szeretetreméltó és iszonyu gazdag urak nagybátyjaiknál találtak, s rövid, de tüzes szerelem-nyilatkozatok után nőül vettek ; és Katicza, ki eleinte egykedvűen, s azután örömmel hallgatta anyját, lassan-lassan érezni kezdte, hogy sétájok közben anyjának vérmes természetéből saját szívébe is átszivárog valamis elkezdett fényesebb jövőbe, szebb napokba bizni, melyek számára még felderülni fognak. Ilyen a reménység — menyei ajándék a szenvedő halandónak, mely mint a legkönnyebb aether, mindenem keresztül ható,

jón, roszon — közös mint a halál, és ragályos mint a dögvész.

A bágyadt télinap — és a télinapok a Cityben valóban nagyon bágyadtak — csakugyan világosabban ragyoghatott volna, mint az, a nagy ódon ház homályos ablakain átsütött, és tanuja volt a nem közönséges látványnak, melyet a félig bútorozott szoba szolgáltatott. Egy sötét zugban, hol több év előtt sokáig egy poros áruhalmaz, egértelepnek szolgálván menhelyül, szükíté a szoba belső világát, és csak mikor terhes kocsik robogtak az utczákon keresztül, rendült összevissza és rengett úgy, hogy apró lakóinak fényes szemei még jobban csillogtak a félelemtől, és a megrémült állatocskák figyelő fülekkel, és dobogó szívvvel mozdulatlanul maradtak, míg a lármának vége lett — ebben a sötét zugban, gondosan kitergetve feküdtek Katiczának csekély cifraságai, s minden egyes piperecziikknek volt valami abból a sajátlagos és leírhatatlan kellemből, melylyel a ruhadarabok — akár eszmélánczolat, akár annál fogva, hogy az ember a tulajdonosnőt benne képzei — azok szemeiben bírnak. kik azon személyben egy csinos alakot ismernek, vagy legalább ábrándjuk által az üres ruhát olyannal töltik be. Egy elmállott áruköteg helyén feküdt a fekete selyem ruha, mely már magában a legkellemesebb látványt szolgáltatatta. A kis cipők a lábújjak gyengéd lenyomatával, ugyanazon helyen álltak, hol néhány vas-súlymérték benyomatokat hagyott maga után a deszkázatban; és egy rakás színevesztett bőr akaratlanul hagyott helyet azon fekete selyem harisnyáknak, melyek Nicklebyné különös gondjának voltak tárgyai. A poczkok és egerek, hasonló más apró ivadékokkal máj régen ében

vesztek, vagy jobb lakásba költöztek, s helyükbe keztyüket, szalagokat, öveket, hajtűket és sok más apró csecsebecséket látott az ember, melyek a magok módja szerint épp oly éleselműséget fejtenek ki az emberek gyötrésében, mint a patkányok és egerek.

Mindezek között mozgott Katicza előre hátra, a legszokatlanabb, de éppen nem legkevésbé szép ékessége a sötét vén háznak.

Jó, vagy rossz időben — a hogy az olvasónak tetszik — mert Nicklebyné türelmetlensége túlszárnyalta a toronyórák ütéseit, és Katicza másfél órával előbb, mint szükség volt az öltözködésre csak gondolni is, már az utolsó hajtút is helyére türte — tehát jó vagy rossz időben, a delnő tökéletesen fel volt piperézve; és midőn végre az elindulás órája eljött, a tejhordó ember megbizatosott, hogy a közelebbi álláshelyről hozzon bérkocsit. Katicza, miután anyjának ismételten isten veled-et mondott, és sok barátságos üdvözetet bizott rá La Creevy kisasszony részére, kit a theához vártak, kocsiba szállt, s egész pompával elkocsizott, ha egyébiránt bérkocsiban pompásan kocsizhatni. És a kocsi, a kocsis, és a lovak csörögtek, dobogtak, ostoroztak, káromkodtak és botorkáztak, míg Golden-Square-t elérték.

A kocsis megrendítő kettős-ütéssel kopogtatott az ajtón, mely, alig hogy a koczogás megszűnt, oly hirtelen megnyilt, mintha mögötte már valaki várt volna kezével a kilincsen. Katicza, ki nem volt elkészülve másra, mint hogy Newmann Roggs tiszta ingben fog megjelenni, nem kevésbé bámult, midőn az ajtónyitóban egy szép bérruhás inast látott, kihez hasonlót még kettőt vagy hármat is megpillantott a tornáczon. A házat azonban nem hibáz-

hatták el, mert Ralph neve állt az ajtón, és így a paszományos inas kabátújját, mely neki oda nyújtatott, elfogadta, belépett a házba, és követte vezetőjét fel a lépcsőzeten egy hátsó társalgó-terembe, hol egyedül hagyatott.

Ha már az inas megjelenése is meglepte, most már a butorzat gazdasága és fénye miatt alig tudott magához jönni. A legpuhább és legdiszesebb szőnyegek, a legválogatottabb festmények, a legdrágább tükrök és a legdúsabb diszitmények, melyeknek pazar pompája a szemeket kápráztatta, tűntek mindenütt szemei elébe. Maga a lépcsőház is csaknem egész le a tornácajtóig szép és diszes tárgyakkal volt elhalmozva, mintha a ház széle-hossza gazdagsággal volna tele, és a legkisebb szaporodással az utczára kellene kiözönlennie.

Nemsokára reá egy egy egész sor hangos kettősütést hallott a házajtón, és minden kopogás után új hangot a szomszéd szobában. Nickleby Ralph ur hangja eleinte könnyen kiismerhető volt; de lassan-lassan elnyomatott a beszélgetés általános zajában és Katicza azontul mást nem tudott megkülönböztetni, mint hogy néhány nem éppen zenei hangu ur volt ott, kik nagyon fennhangon beszéltek, minden pillanatban nagyokat kaczagtak, és többet káromkodtak, mint ő szükségesnek gondolta volna. No de ez izlés dolga.

Végre megnyilt az ajtó és Ralph maga, nem, mint közönségesen, csizmában, hanem egészen tisztességesen, fekete selyem-harisnyákban és cipőkben mutatta ravasz képét.

— Nem üdvözölhettelek elébb kedvesem, mondá halkan, egyuttal a legközelebbi szobára mutatván, mert

azokat ott benn kellett fogadnom. Nos, most már bemutathatlak?

— De édes nagybátyám, — mondá Katicza némileg megdöbbenve, a minthogy ez oly embereknél is megesik, kik jobban vannak társaságokhoz szokva, ha egy csupa idegenekkel megtelt szobába kell lépniök, és azelőtt idejük nem volt a fölött gondoskodni — vannak-e itt hölgyek is?

— Nincsenek, felele Ralph akadozva; nincsenek nőismerőseim.

— Most mindjárt be kell mennem? kérdé Katicza kissé visszahúzódva.

— A hogy neked tetszik, felelt Ralph vállvonitva. A vendégek együtt vannak és az ebéd mindjárt elkezdődik.

Katicza ugyan örömet kért volna még egy pár percznyi halasztást, de eszébe jutott, hogy nagybátyja talán a bérkocsi megfizetését valami szerződés-félének tekinti, és ezért az ő részéről pontosságot követel; és így elfogadta annak karját, s hagyta magát vezetni.

A midőn beléptek, mintegy hét-nyolcz ember állt a tűz körül. De mivel igen hangosan beszélgettek nem veték előbb észre a belépőket, csak a mikor Nickleby Ralph egyiknek öltönye ujját megérintette, és zord, nyomatékos hangon, mintha általános figyelmet akarna kelteni, megszólalt.

— Berisopt Fridrik lord — unokahugom, Nickleby kisasszony.

A csoport meglepetve mozdult széjjel, és a megszólított ur, ki hirtelen megfordult, a legdivatosabb szabásu öltözetben tünt elő, hasonló barkóval és bajuszzsal, tömött hajjal és fiatal arczzsal.

— Hah! — kiáltott fel a lord — Mi az ör-ör-dög?'

E meg-megszakasztott felkiáltások alatt monocliját szemére bigyesztette s nagyon meglepetve bámult Nickleby kisasszonyra.

— Unokahugom, mylord, mondá Ralph.

Igazán? nem csálnak füleim, és ne-em vi-asz ké-ép? felele ő lordsága. Hogy van kegyed? Én nagy szerencsémnek tartom.

S ekkor ő lordsága egy másik nagyon divatos öltözötü urhoz fordult, ki valamivel korosabb, valamivel testesebb, képében valamivel vörösebb, és valamivel megviseltebb volt, s fennhangon sugá fülébe: ez a leányka ördöngösen szép.

— Mutasson be Nickleby, mondá ez az ur, ki hátával a kandallóhoz dőlt, s mind a két könyökével a párkányra támaszkodott.

— Sir Mulberry Hawk, mondá Ralph.

— A legismertebb gavallér az egész városban, Nickleby kisasszony, tevé hozzá Berisopht lord.

— Ne felejtsem ki engem se, Nickleby, kiálta egy éles arczélü ur, ki egy alacsonyabb, magas támlájú széken ült és ujságot olvasott.

— Picke ur, mutatá be Ralph.

— Engem se, Nickleby, kiálta egy másik vörösképü nyalka ur, ki Sir Mulberry Hawk oldalánál állt.

— Pluck ur, folytatá a bemutatást Ralph.

Azután egy gólyanyaku urhoz fordult, kinek lábai sem voltak éppen valami jeles állatéhoz hasonlók, s azt mint a tiszteletreméltó Snobb urat, és egy másik fehérhaju urat, ki az asztalnál ült, mint Chouser ezredest mutatta be. Az ezredest beszédben volt valakivel, kit úgy látszék,

csak függeléknek tekintenek, s azért be sem mutatott.

Már most is rendkívül feltűnt Katiczának két körülmény, a mi miatt a vér égetően képébe szökött: először a leplezetlen megvetés, melylyel a vendégek nagybátyjával bántak, és azután a pajzán szemtelenség, melylyel ő maga iránt is viseltettek. Az is előre látható volt, hogy az első körülmény valószínűleg a másodikat még növelni fogja. És ebben Nickleby Ralph ur elhibázta a számítást, mert ha egy leánykának csak valamicske nevelése is van, s habár csak alig került is faluról a városba, és a bevett városi szokásokkal egészen ismeretlen is, mégis valószínű, hogy a vele született illem érzete azt, hogy mi illőbb, mi nem, épp úgy megsugja neki, mint ha egy tuczat idényt töltött volna Londonban, — igen, sőt még talán jobban, mert vannak példák rá, hogy az ily érzés a kijelölt javítási pályán még el is tompulhat.

Ralph a bemutatás czeremóniáját elvégezvén, elpirult unokahugát egy ülőhelyre vezette, egyuttal ravasz pillantást vetvén maga körül, mintha meg akarna győződni, mily hatást idézett elő a leány nem várt megjelenése.

— Ez nem remélt szórakozás Nickleby, mondá lord Berisopht s levette szemüvegét jobbik szeméről, hol eddig Katicza irányában tette meg kötelességét, hogy a bal szemére tegye és Ralphot vizsgálhassa.

— Az volt szándéka, hogy önt meglepje, lord Fridrik felele Pluck ur.

— Nem rossz gondolat, vélé ő lordsága, mely még egy további harmadfél száztólinak hozzáadását is igazolná.

— Nickleby, mondá sir Mulberry Hawk vastag rekedt hangon, fordítsa hasznára ez intést s vesse ön a nemes lord e vallomását a többi huszonöthöz, vagy a mennyire rughat, és adja nekem felét tanácsomért.

Sir Mulberry szavait rekedt kaczagással czifrázta meg, és azokat egy Niekleby tagjai fölötti tréfás szitokkal zárta be, a mi fölött Pyke és Pluck urak majd halálra kaczagták magukat.

Még alig tértek magukhoz kaczagásukból ez urak, midőn bejelentették, hogy tálalva van, mire egy hasonló tréfa fölött újra görcsös nevetésbe estek; azután sir Mulberry Hawk jókedve tulságában ügyesen suhant el Berisopht Fridrik lord mellett, ki éppen Katiczát akarta a lépcsőkön levezetni, és annak karját a magáéba akasztotta.

— Nem, az ördögbe is Berisopht, mondá sir Mulberry, becsülöm a tisztességes játékot, Nickleby kisasszony és én a dolgot már tiz percz előtt kicsináltuk szemünkkel.

— Ha ! ha ! ha ! nevetett a tiszteletreméltó Snobb ur, derék, nagyon derék.

Sir Mulberry Hawk e helyeslés által még élcezesebbé tétetvén, pajkosan pislantott barátaira, s Katiczát oly meghitt magatartással vezette ki a lépcsőkön, hogy annak nemes szívében megvetés és boszuság gerjedt, melyeket alig tudott elfojtani, és ez érzelmek nyomása épen nem enyhült, midőn neki az asztalfőn jelöltek ki helyet, sir Mulberry Hawk és lord Berisopht között.

— Ah, ön megtalálta az utat szomszédságunkhoz, mondá sir Mulberry, midőn ő lordsága leült.

— Természetesen, — felelt lord Fridrik — szemeit Nickleby kisasszonyra szegezvén; hogy is ké-kér-dezheti ?

— No hát csak foglalkozzék derekasan tányérjával, felelt sir Mulberry, s ne aggódjék Nickleby kisasszony és rajtam, mert biztosítom önt, mi igen kevésbé fogjuk a társaság multságát elősegíteni.

— Már ugy önnek kell magát közbevetni Nickleby, mondá a lord.

— Miről van szó, mylord? kérdé Ralph, ki az asztal alsó végén Pyke és Pluck között ült.

— Ez a ficzkó, a Hawk, monopoliumot akar csinálni az ön unokahugából, felele lord Berisopht.

— Ő meglehetősen kiveszi részét mindenből, a mire önmaga tart igényt, mylord, felelt Ralph gúnyos ajakrágással.

— Az ördögbe! azt teszi, kiálta a fiatal ur; az ördög vigyen el, ha tudom, kettőnk közül melyik az ur, házamban.

— Én jól tudom, dörmögé Ralph magában.

— No én azt hiszem, hogy annak idején majd lerázom és hagyok neki egy shillinget, mondá a fiatal nemes tréfálva.

— Nem, nem, aranyosom, mondá sir Mulberry. Ha ön shillingre, már mint az utósó shillingre jut — elég hamar lerázom önt; de addig el nem hagyom, arra szavamot adom.

Ez a tréfás beszéd, mely azonban sir Mulberrynek csak igazi gondolkozását fejezte ki, általános zúgással fogadtatott, mely közben azonban Pyke és Pluck urak kaczagását, kik sir Mulberrynek szemlátomást különös tisztelői voltak, világosan ki lehetett venni. Valóban könnyű is volt észrevenni, hogy a társaság nagyobb része a szerencsétlen fiatal lordot, a ki ugyan gyenge és együgyű,

de nyilván legkevésbbé volt bűnös e hadban, a mennyire csak tehették, kizsebelni törekedtek. Sir Mulberry híres volt csodálatos ügyességéről, melylyel teremtményei közreműködésével gazdag fiatal urakat tőkre tudott tenni, — nagyon tisztességes egy mesterség, melyben ő kétségkívül első helyet foglalt el. Egy lángész egész bátorságával és eredetiségével ő a régibb módszerrel egészen ellenkező, tökéletesebb eljárást gondolt ki, mert ő azokat, kik fölött túlsúlyal birt, inkább fékezni, mint saját utjaiknak eresztetni szokta, a mint szerette is elmésségét azokon nyil-tan és tartózkodás nélkül gyakorolni, s így kétszeres ér-telemben bolonddá tette őket, mert míg ritka ügyességgel koppasztotta, egyuttal kényszerítette őket a társaság mu-lattatására is szolgálni.

Az ebéd fényre, gazdagságra, rendezési kerekdedsége nézve ép oly kitűnő volt, mint a szobák; és a társaság nem mulasztotta el a házi gazdának teljes elismerését nyilvánítani, melynél Pyke és Pluck különösen kitűntették magukat, mert mindkét érdemes férfiú minden tál ételből evett, és minden palaczkból ivott annyi routinnal és ki-tartással, mely valóban bámulást idézett elő. De ők min-den megerőtetésök daczára is rendkívül vidámak maradtak, és még a csemegében is oly pusztításokat tettek, mintha reggeli óta semmit sem ettek volna.

— Nos, mondá lord Fridrik, midőn még első pohá-rát szörpölgette, ha ez leszámítási ebéd, nem mondhatok egyebet, mint hogy vigyen el engem az ördög, ha pompás dolognak nem tartanám minden na-a-p leszámítási ebéden lenni.

— Még abban bőséges része lesz önnek, viszonzá sir Mulberry Hawk; Nicklebynek majd gondja lesz rá.

— Mit szól hozzá? kérde a fiatal ur. Jó kundschaft leszek?

— Az egészen a körülményektől függ, mylord, felele Ralph.

— Tudniillik lordságod körülményeitől — jegyzé meg Chowser ezredes — és a lóversenyektől.

A vitéz ezredes egy pillantást vetett Pyke és Pluck urakra, mintha elvárná tőlök, hogy elmésségére nevensenek. De minthogy ez érdemes férfiaknak az volt kötelességük, hogy sir Mulberry Hawk számára nevensenek, az ezredesnek nagy boszuságára oly komolyak maradtak, mint egy pár halottjelentő. Hogy az ezredes csatavesztését még nevelje, sir Mulberry, ki az efféle kísérleteket szabadalmába való avatkozásnak tartotta, a kicsapongót látesővén át jól megnézte, mintha szörnyen bámulná merészségét és boszuságát, „pokoli szabadság!” felkiáltással adta tudomásul, mit Fridrik lord intésül tekintett arra, hogy ő a maga részéről szintén agyonszemüvegezze a vakmerőt, mintha az valami vadállat volna, melyet pénzért mutogatnak; Pyke és Pluck urak természetesen követték sir Mulberry Hawk példáját, és így a szegény ezredes, hogy zavarát elrejtse, kényszerülve érezte magát a pohár bort szeméhez tartani, és úgy tettetni, mintha annak színét a legnagyobb érdekekkel vizsgálná.

Katicza ez egész idő alatt oly szótlánul ült ott, a mint csak lehetett, s alig merte szemeit fölemelni, nehogy Berisopht Fridrik lordnak bámuló vagy — a mi még nagyobb zavarba hozta, barátja sir Mulberry, vakmerő pillantásaival találkozzanak. Az utóbbi ur elég udvarias volt az általános figyelmet ő reá fordítani.

— Itt van Nickleby kisasszony, jegyzé meg sir Mulberry és csodálkozik, hogy az ördögbe, mért nem udvarol neki senki sem.

— Oh bizonyosan nem, felelt Katicza hirtelen fellépve; én — s ekkor egyszerre elhallgatott, mert érezte, hogy jobb lett volna egy szót sem szólnia.

— Ötven fontban fogadok akárkivel, mondá sir Mulberry, hogy Nickleby kisasszony nem nézhet szemembe azt állítva, hogy nem ez volt a gondolatja.

— Áll! kiálta a főnemes pirók. — Tíz perc alatt.

— Áll, felelt sir Mulberry.

A pénz mindkét részről kiolvastatott, és az érdemes Snobb ur választatott bírónak, hogy az összeget megőrizze és a tíz percnyi időt számba vegye.

— Kérem, mondá Katicza, ki e bevezetés alatt a legnagyobb zavarban volt, kérem, ne tegyenek engem fogadás tárgyául. Nagy bátyám, én semmi esetre —

— Miért nem édesem? felele Ralph, kinek rezgő hangjában szokatlan rekedtség volt észrevehető, mintha nem örömet beszélne így, és szívesebben látta volna, ha e fogadás elmarad. — Abban nincs semmi különös és egy pillanatban megtörténik. Ha az urak megmaradnak mellette —

— Én nem maradok meg mellette, felelt sir Mulberry hangos kacagással. — Azaz: én nem állok a mellett, hogy Nickleby kisasszony kérdésbe vonja, mert ha azt teszi, én veszek. De nekem örömet okozna, ha szép szemét láthatnám, kivált miután ezt a kedvezést csak ennek a mahagonfaasztalnak látszik szánni.

— Igen, az már igaz és nagy ke-ke-mény-ség kegyedtől Nickleby kisasszony, mondá a fiatal lord

— Egészen kegyetlen, vélé Pyke ur.

— Szörnyű kegyetlen, erősíté Pluck ur.

— Én nem gondolok vele, ha vesztek, nyilatkozik sir Mulberry, mert egyetlen egy pillantás Nickleby kisasszony szemeibe : két annyit ér!

— Többet! mondá Pyke ur.

— Sokkal többet! erősíté Pluck ur.

— Hogy áll a dolog az ellenséggel, Snobb? kérdé Mulberry Hawk ur.

— Öt percz elmúlt.

— Derék!

— Nem tenne kedvemért egy ki-ki-sérletet, Nickleby kisasszony? kérdé lord Fridrik kis szünet mulva.

— Ne fáraszsza magát a kotnyeleskedéssel, kedvesem, mondá sir Mulberry. — Nickleby kisasszony és én értjük egymást. Ő részemre nyilatkozik, s az által fényesen tanúsítja jó izlését. Ön semmit nem remélhet, lelkem. Hogy állunk, Snobb.

— Nyolcz percz mult el.

— Tartsa készen a pénzt, felelt sir Mulberry, nem sokára ki kell kezéből adnia.

— Ha! ha! ha! nevette Pyke ur.

Pluck ur, ki mindig követője volt és buzgalomban a hol csak lehetett, barátján túltenni igyekezett, hangosan felkiáltott.

A szegény lányka, ki zavarában azt sem tudta, mit csinál, feltette magában, hogy egészen nyugodt marad. De mert félt, hogy ez által úgy fog látszani, mintha sir Mulberry durva és aljas dicsekedését támogatná, felemelte szemeit, és arczába nézett. De annak tekintetében valami oly gyűlöletes, szemtelen; és visszataszító volt, hogy —

képtelen lévén csak egy szótagot is kidadogni — fölkel, és a szobából kisietett. Erőszakkal visszanyomta könyeit, míg magát egyedül látta a felső szobában, s azután szabadon hagyta folyni azokat.

— Jelesen! — kiálta sir Mulberry Hawk, a betétet zsebre téve, — e lánykának van esze; kell, hogy egészségére igyunk egyet.

Nem szükség mondani, hogy Pyke és társai ebbe az indítványba nagy tüzzel beleegyeztek, és hogy a köszöntő pohár a nevezett czég részéről sir Mulberry hódításának teljességére ürítettett. Ralph, ki az előrebecsátott jelenet főszemélyeit, míg azok valamennyi többi vendég figyelmét magokra vonták, farkas-szemekkel tartotta, unokahuga távozása óta szabadabban látszott lélegzeni. Míg a poharak gyorsabban keringtek, székében hátra dőlt, és mentől jobban felhevültek a vendégek a bortól, egyik beszélőről a másikra nézett, és pedig oly pillantásokkal, melyek egész a legbelsőbbjükbe hatolri, és türhető időtöltést találni látszottak azok minden henye gondoltaianak szétboncsolásában.

Időközben Katicza, ki egészen magára volt hagyatva, némileg összeszedte magát. Egy szolgától megtudta, hogy nagybátyja még látni kívánja, mielőtt a házat elhagyná, és egyuttal azt a megnyugtató hirt is vette, hogy az urak a theát az asztalnál fogják elkölteni. A remény, hogy nem kellene érintkezni velök, sokat tett ahoz, hogy fölingerlett kedélye lecsillapodjék, s így végre magához tért annyira, hogy könyvet foghatott s olvashatott.

Egyszer másszor azonban még is összeborzadt, ha az ebédlő ajtaja hirtelen megnyílt és a dobzódók vad zajgása hallatszott, és nem egyszer szökött fel halálos szo-

rongatások közt, ha egy képzelt lépés a lépcsőkön azon félelmet kelté fel benne, hogy valamely részeg tagja a társaságnak hozzá tévedhetne. Azonban semmi sem történt, a mi aggodalmait igazolta volna, és ő iparkodott figyelmét egészen a könyvre fordítani, melyet még is legalább annyira érdekesnek talált, hogy nem gondolva az időre és helyre, néhány fejezetet elolvasott, a midőn egyszerre neve hallatára felrettent, melyet közel mellette egy férfi hang ejtett ki.

A könyv kiesett kezéből; mert éppen mellette nyújtá el magát sir Mulberry egy kereveten, szemlátomást a bor által még megroszabbodva, mert egy gaz szivnek még a felhevülés órájában sem mutatkozik jobb oldala.

— Mily elbájoló tanulmány! — mondá az érdeemes lovag; — komolyan volt gondolva, vagy csak szempilláit akarta mutatni?

Katicza ajkait harapdálta, és felelet nélkül az ajtóra mutatott.

— Már öt perc óta bámulom kegyedet — folytatá sir Mulberry — Lelkemre, kegyed tökéletes egy szépség. De minek is kellett megszólalnom és egy ily kellemes képecskét elrontani.

— Legyen oly jó, kérem, és kiméljen meg szavai-val, sir, — felelt Katicza.

— Ah, ne beszéljen ugy kegyed, — válaszolt sir Mulberry, mialatt karimás kalapját összelapította, könyökét reá támasztotta, és még közelebb húzódtott a fiatal hölgy-höz. — Életemre mondom, nem szabad ugy beszélnie kegyednek; ördögi furfang az: hogy kegyed a rabszolgával, ki lábainál esd oly kegyetlenül bánik. Igen, ördög, lel-kemre mondom.

— Szeretném megmagyarázni önnek, sir — mondá Katicza akaratlan remegéssel, ámbár a legnagyobb boszankodással beszélt, hogy az ön magaviselete engem sért, és undorit. Ha csak egy szikráját érzi is még magában a becsületnek, hát azonnal elhagy.

— Eh, ugyan mért akarja még folyvást megtartani a túlságos szigorúság látszatát kincsecském? — felelt sir Mulberry. Legyen természetesebb, édes kisasszony — természetesebb.

Katicza hirtelen felugrott, de a mint fölemelte magát, sir Mulberry megkapta ruhájánál, és visszatartotta.

— Bocsásson el, sir! — kiálta, és szive feldagadt a haragtól. — Hallja! e pillanatban! — nyomban.

— Üljön le kegyed — üljön le — felele sir Mulberry — valamit kell kegyednek beszélnem.

— Elbocsát, sir! — e pillanatban, e pillanatban! — kiálta Katicza.

— Az egész világért sem! — felele sir Mulberry

E szavak után fölébe hajlott, hogy lenyomja ülőhelyére, de a fiatal deánő egész erejét összeszedte, hogy magát kirántsa kezéből, miáltal amaz elvesztvén az egyensúlyt, egész hosszában a földön elterült, Katicza éppen ki akart sietni a szobából, a mint Nickleby Ralph az ajtóban útját állta.

— Mi dolog ez? — kérde Ralph.

— Semmi egyéb, sir, — felelt Katicza heves felindulással, mint hogy a földél alatt, hol mintegy gyámoltalan leány és mint az ön boldogult öcscsének gyermeke ótalomra számithattam volna, oly sértéseknek vagyok kitéve, melyektől önnek vissza kellene rettennie, ha csak rám tekint is. — Bocsásson ki.

Ralph visszatántorodott midőn a felbőszült leány szemeit reá szegezte, a nélkül azonban, hogy kívánságának engedett volna, mert őt egy távol álló székhez vezette, s azután sir Mulberry Haiykhöz közeledett, ki időközben ismét felkelt; és az ajtót mutatta neki.

— Az ön utja arra megy ki, sir — mondá Ralph oly elfojtott hangon, mely még egy ördögnek is becsületére vált volna.

— Mit akar ön azzal mondani? — kérdé barátja daczosan.

— Ralphnak ránczos képén felduzzadtak az erek és szája izmai rángatóztak, mint elviselhetetlen fájdalomnál; de megvetőleg mosolygott, — és ismét az ajtóra mutatott.

— Tudja ön: ki vagyok én? maga tébolydajelöltje! — kérdé sir Mulberry.

— Igen, — mondá Ralph.

A divatos naplopó össze rendült egy pillanatra a vén bűnös kemény pillantása előtt, és az ajtó felé ment, morgogva magában.

— Ah, ön a lordot akarta — nemde? — mondá, az ajtónál hirtelesen megállapodva, és ismét Ralphnak fordulva, mintha egyszerre mindent világosan látna.

— Az ördögbe — és én utjában voltam — nem úgy van?

Ralph ismét mosolygott, de nem felelt.

— Ki hozta őt először önhöz? — folytatá sir Mulberry, és mikép kerithette volna hálóba nélkülém.

— Az a háló nagy és meglehetősen tele van — felelt Ralph. — Vigyázzatok, hogy meg ne fojtson valakit.

— Ön kész volna saját testét és vérét pénzért eladni

s még magát is fölül reá, ha a szerződés már úgy is nem volna megkötve az ördöggel felelt a másik. — Talán el akarja velem hitetni, hogy szép unokahuga nem csalátkül hozatott ide, annak a részeg kamasznak ott lenn?

Noha e sebes párbeszéd mindkét részről tompa hangon folytatott, Ralph mégis sietve körülnézett, hogy meggyőződjék nem változtatta-e meg helyét Katicza anynyira, hogy halltárvatba jutott volna. Ellensége észrevette az előnyt, mely e körülményből reá hárult, és tovább is üldözte őt.

-- Valóban el akarja hitetni velem, hogy nem így van? — kérdé ismét. — Azt forgatja tán elméjében, hogy bizonyítsa: mikép ön, ha helyemben mást talált volna, nem lesz kissé elnézőbb, süketebb, vagy valamivel kevésbé ostromba, mint történt? — Feleljen meg erre Nickleby.

— Én önnek csak annyit mondok, — felelt Ralph, ha e leányt üzleti dolog miatt hoztam is ide — — —

— Igen, igen az az igazi kifejezés, — vága közbe sir Mulberry nevetve, — most már ismét egészen Nickleby Ralph ön.

— — üzleti dolog miatt folytatá Ralph lassan és szilárdul, mint oly férfi, ki szavait megfontolta, — mert azt hittem, hogy a bárgyu fiatal emberre, a kit ön kezei közt tart, és tönkretenni szándékozik némi benyomást tegyek, azonban tudtam — mert ismerem őt, hogy sokáig fog tartani, míg ő a lányka érzelmeit megsérthetné, és hogy ő, habár pimasz higvelejü magatartásával botrányt keltene is, csak némi ügyesség mellett is a lányka részéről, még uzsorása unokahugában is tisztelni fogja a nevet, és szerénységet. És ha én őt e csellel, mintegy szeli-

debb módon ide akartam is édesgetni, egy pillanatig sem jutott eszembe, hogy a leányt ily öreg, feslett ember féktelenségének és durvaságának kitegyem. És most értettük egy mást ?

— Kivált, mivel semmi nyereség sem látszott belőle — he ? — gunyolódék sir Mulberry.

— Egészen ugy van, — mondá Ralph.

Ezzel elfordult, és az utolsó feleletet menetközben dobta hátra. Ez alkalommal azonban összeütközött a két becsületes ember szeme oly kifejezéssel, mintha mindenki érezné, hogy gaszágát nem palásolhatja el a másik előtt ; sir Mulberry vállat vont és kiment.

Barátja bezárta az ajtót, és nyugtalanul nézett a helyre, hol unokahuga még mindig abban a helyzetben volt, a melyben őt elhagyta. Fejét a pamlag egy párnájára lehajtotta arczát kezeibe rejtette, és a fájdalom s szégyen miatt még mindig sirni látszott.

Ralph ugyan képes lett volna elmenni egy szegénységre jutott adósa házába, és azt minden habozás nélkül át tudta volna adni a poroszlónak, ha tán éppen haldokló gyermeke ágya mellett siránkozott volna is az, mert ilyesmi az üzleti életnek egészen szokott folyamatához tartozott, és az ember a pénzlelkek egyetlen erkölcstörvénye ellen vétkezett. De itt egy fiatal leány állt előtte, ki nem vétett egyebet, minthogy elevenen jött a világra, ki mindenben az ő kivánságához alkalmazkodott, és ki az ő kedveért kemény megpróbáltatásoknak vetette magát alá — de mindenekelőtt, ki neki nem volt adósa semmivel és Ralph zavarodottnak s kényelmetlennek érezte magát.

Ralph némi távolságra helyet foglalt, azután egy közelebb-álló székre ült és azt még közelebb toltta, és mindig

közelebb, míg az ahhoz hasonló pamlagra ült, s aztán kezét Katiczának karjára tette.

— Csendesedjél, kedvesem, — mondá a leánykának midőn az karját visszahúzta, és újra zokogni kezdett, — csendesedjél! ne búsulj rajta többé, verd ki fejedből.

— Ah, az istenért, hagyjon ön haza menni, — kiálta Katicza — engedje elhagynom ezt a házat — és haza mennem.

— Igen, igen, azt fogod tenni, — felelt Ralph, de előbb meg kell szikkasztani szemeidet, és magadat összedned. Jer, had emeljem fel fejedet. Így, így!

— Ah, nagybátyám, — kiálta a szegény leányka, kezeit összecsapván, — mit vétettem én, — mit vétettem, hogy ön engem ennek kitehetett? Igen, ha önt gondolatban, szóval, vagy tettel megsértettem volna, még akkor is a legnagyobb kegyetlenség lett volna az ellenem, és kigúnyolása egy meghalt emlékének, kit önnek régebbi időkben szeretnie kellett; de —

— Csak egy pillanatig hallgass meg! — szakasztá félbe Ralph, kit unokahuga hevessége komolyan nyugtalanított. — Én nem tudtam, hogy olyasmi történik, lehetetlen volt azt előre látnom. De megtettem mindent, a mit tehettem. — Jer, sétáljunk fel alá egy kissé, a zárt lég és a lámpák gőze miatt te rosszul lettél. Mindjárt jobban leszel, csak egy kis mozgás.

— Én mindenre kész vagyok — felelt Katicza, — csak bocsásson haza.

— Igen, igen, én is így akarom, — viszonzá Ralph — de előbb oly színben kell lenned, mint voltál, különben megrémited anyádat, általában senkinek sem szükség a tör-

ténteokról tudni, rajtad és rajtam kívül. No, most erre forduljunk. Így; már is jobb színben vagy.

Ily biztatások mellett vezette Nickleby Ralph unokahugát karjánál fogva a szobában fel s alá, de a föld alá bújt volna, ha szemeivel találkozik, még ha olykor e közben csak hozzá ért is: minden tagjában reszketett.

Mikor tanácsosnak tartotta, hogy már elmenni engedheti, szintén oly módon segítette őt lementében is a lépcsőkön, miután előbb — valószínűleg először életében — nagykendőjét ráadta, és hasonló kis szolgálatokat tett volt. Keresztül kísérté őt az előszobán is, és le a lépcsőkön, s nemesztette el előbb, — míg őt a kocsiba nem emelte.

Midőn a kocsiajtó nagy keményen becsapódott, Katicza hajából a fésű éppen nagybátyja lába elébe esett, s a mint azt felvette s visszaadta, egy közeli lámpa fénye arczára esett. A felbomlott haj, mely könnyű gyűrűkben hullámozott homloka körül, az alig felszikkadt könyvek nyomai, a kipirúlt arc, a bútéljes tekintet — mindez a szendergő érzések egész sorát ébresztette fel az öreg ember keblében. Meghalt öcsésének képe látszott elébe tűnni, éppen úgy, mint a milyen akkor volt az, midőn valami gyermekies fájdalom elkomoritotta, és minden, még a legkisebb vonás is oly elevenen villogott fel lelkében, mintha csak tegnap történt volna.

Nickleby Ralph, a ki a véruék s rokonságnak minden követelései ellen fegyverkezve, és a balszerencse s inség legmegkapóbb jelenetei ellen is megedzve volt — ez az ércz ember megingott e látványnál, és botorkálva ment be a házba, mint oly ember, ki előtt kísértet jelent meg a másvilágból, a siron tulról.

Huszdik fejezet.

(Melyben Miklós végre összejön nagybátyjával, és annak nagy nyíltsággal elmondja véleményét. — Határozata)

Hétfőn korán reggel — az előbbi fejezetben leírt ebéd utáni napon — sietve ment La Creevy kisasszony a kis festőnő a Westend különféle utczáin keresztül egy fontos megbizással: t. i. Mantaliniénak jelenteni, hogy Katicza rosszabbul van, hogysem az nap dolgozni mehetne, reméli azonban, hogy a legközelebbi reggel ismét megjelenhet. Mig azonban La Creevy kisasszony így oda tipegett, és lelkében a kifejezésnek különféle czifra formáit és fordulatait latolgatta, hogy megbizatása teljesítésére a legjobbakat kiválaszsa, egyszersmind fiatal barátnéja rosszullétének valószínű okairól is sokat gondolkozott.

— Én nem tudom, mit gondoljak, — mondá La Creevy kisasszony magában, — szemei tegnap láthatólag veresek voltak. Ő ugyan azt mondta, hogy a feje fáj, de a fejfájás nem okoz veres szemeket. Sirnia kellett.

Erre a következtetésre jutva, melyet egyébiránt már előtte való este is képzelt, tovább fontolgatta a dolgot — és csaknem egész éjjel töprengett, hogy mily új szerencsétlenség érhetne barátnéját.

— Semmit sem tudok képzelni, — mondá a kis arczkép-festőnő; egyáltalában semmit, hacsak annak a vén medvének magaviselete nem okozta Goromba volt vele — gondolom, a rút kamasz!

Véleménye e kifejezése által, bár az csak füstbe ment, megkönnyebbedve, sietve ment be La Creevy kisasszony Mantalininé házába. Értesülvén, hogy az üzlet tulajdonosnője még nem kelt fel, helyettesével kívánt beszélni, mire Knag kisasszony megjelent.

— Ha tőlem függne, — mondá Knag kisasszony, midőn az izenet több szóvirággal átszolgáltattott, — ugy Nickleby kisasszony egyszer mindenkorra megkimélhetné magát az ide jöveteltől.

— Hm, igazán? kisasszony — felelt La Creevy kisasszony mélyen megsértődve. — Ezer a szerencse, hogy nem kegyed az üzlet tulajdonosnője, s így a kegyed nézete nem sokat nyom a latba.

— Nagyon jól van, madame — felelt Knag kisasszony. — Paraucsol még valamit?

— Nem, mamselle, — mondá La Creevy kisasszony.

— Ugy hát jó reggelt! madame, — viszonzá Knag kisasszony.

— Hasonlóképen kívánom, — szépen megköszönöm rendkívüli udvariasságát és művelt magaviseletét, válaszolt La Creevy kisasszony.

E beszélgetés után, mely alatt mindkét urhölgy reszketett, és csudálatosan udvarias volt, — világos jele, hogy csak kevés hiányzott, hogy bajba nem kaptak — La Creevy kisasszony kirohant az utcára.

— Csak azt szeretném tudni, hogy ki ez? — mondá a kis festőnő, megérdemli a fáradságot, hogy ezt a személykét megismerje az ember. Szeretném, ha lefesthetném, hogy érdeme szerint kielégiteném.

Szerfölötti megelégedésében, hogy Knag kisasszony rovására valami csipős észrevételt tehetett, vidor nevébe tört ki La Creevy kisasszony, és rendkívül jó kedélyben ért haza regelijéhez.

Itt kifejezést adott azon előnyöknek, melyeket a magánéletnek köszönhetni. A kis tevékeny, fürge, vidor teremtmény egészen beleélte magát magába: magával beszélt, maga magának volt meghittje, maga magával közlötte a csipős észrevételeket oly emberek felett, kik őt megsértették, maga magának tetszett, és senkit meg nem bántott. Ha valakire rosztat mondott is, nem szenvedett annak jóhíre miatta, s ha egy kis bosszút állott, egy élő lélek sem érzette azt legkevesebbé is. Ő egy volt azon sok közül, kik csekély vagyonuk következtében semmi kivánságuk szerinti viszonyba nem léphettek, és arra sem hajlandók, hogy a társaságokhoz, melyekhez hozzá juthatnának, csatlakozzanak; mi által részökre London oly tökéletes sivatag, mint akár Syria pusztái. A szerény művésznő sok évig egyedül futotta pályáját, a nélkül, hogy barátjai voltak volna, míg a Nickleby család sajátlagos mostoha sorsa figyelmét fel nem ébresztette, ámbár ő az egész világ iránt a legbarátságosabb érzelmeiktől áradozott. Sok meleg sziv van, melyek mint a szegény La Creevy kisasszonyé, a magánosságban eltemtetnek.

Azonban ezt csak mellékesen. Ő haza ment regelijéhez, s alig élvezte az első csésze illatját, midőn a szolgáló egy urat jelentett be, és La Creevy kisasszonyt az asztalon heverő thea-készlet miatt kimondhatatlan zavarba hozta; mert a művésznő nem gondolt mást,

mint hogy a látogató, elragadtatva kirakata által, jött hogy magát lefestesse.

— Ne! vidd el ezt — fuss vele a hálósobába, vagy más valahová, — mondá La Creevy kisasszony. Istenem, hogy éppen ma reggel kell oly későn reggeliznem, holott már három hét óta fél kilenczre mindig egészen kész voltam a nélkül, hogy csak egy lélek is elentkezett volna.

— Ne engedje magát miattam megzavartatni — mondá egy hang, melyet La Creevy kisasszony ismert. Elhallgattattam a lánynyal nevemet, mert meg akartam kegyedet lepni —

— Miklós ur! — kiálta La Creevy kisasszony, bámulva felugorván.

— Látom, kegyed nem feledkezett meg rólam, felelt Miklós, kezét ayujtva neki.

— Ej, ugy hiszem, még akkor is megismertem volna, ha az utcán találkoznánk. — mondá La Creevy kisasszony mosolyogva, — Janka, még egy findzsát! De egyet kell mondanom önnek, urfi, ne fáraszsza magát annak ismétlésével, a mivel elutazása reggelén bűnössé lett.

— És oly igen megharagudnék érte? — kérdé Miklós.

— Ha megharagudnám-e? felelt La Creevy kisasszony. Csak kisértse meg egyszer.

Miklós La Creevy kisasszonyt ilendő udvariassággal azonnal szavánál fogta. Az urhölgy egy halk sikoltás félét eresztett ki ajkán s arczul ütötte. De őszintén megvallva, az ütés nem nagyon kemény volt.

— Én soha se láttam ily vakmerő embert, — kiáltá La Creevy kisasszony.

— Kegyed mondta, hogy kisértsem meg, — felele Miklós.

— Igen, de én nem úgy gondoltam — mondá La Creevy kisasszony.

— Oh az már más, felelt Miklós. — Azt előre meg kellett volna kegyednek mondania.

— Természetesen, — mintha ön önként nem tudta volna azt — viszonzá La Creevy kisasszony. Azonban ha önt jól megnézem — nekem soványabbnak tetszik, mint utolsó találkozásunkkor; képe is halvány és beesett. Miért hagyta oda Yorkshire-t?

Itt elhallgatott, de megváltoztatott hangjában és magaviseletében annyi sziv jelentkezett, hogy Miklós egészen elérzékenyült.

— Ugy van, megváltozva kell kinéznem, mondá rövid hallgatás után; mert mióta Londont elhagytam, nem keveset szenvedtem, úgy testben, mint lélekben és a szegénységtől sem maradtam megkimélve.

— Nagy isten! kiáltá la Creevy kisasszony, ugyan mit mond!

— Egyébiránt nem szükség, hogy a miatt nyugtalanodjék kegyed, folytatá Miklós vidámban, mert nem azért jöttem ide, hogy sorsomat elpanaszoljam, hanem egészen más okból. Én tudniillik szeretnék nagybátyámmal szemtől szemben állni, és ez az első, mit kegyeddel közleni akarok.

— Akkor csak azt mondhatom önnek, vága közbe la Creevy kisasszony, hogy nem irigylem izlését. Engem

két hétre rossz kedvűvé tenne; ha csak csizmáival kellene is egy szobában lennem.

— A mi ezt illeti, a földolokban nincs véleménykülönbség közöttünk, mondá Miklós. Mindazonáltal tudnia kell kegyednek, hogy azért kívánok vele találkozni, hogy magamat igazoljam és kétszínűségét s gonoszságát torkába fojtsam.

— Már az más, felele La Creevy kisasszony. Az isten bocsássa meg, de azért ki nem sirnám szemeimet, ha bele fuladna. S mi még ?

— E végett ma reggel beszóltam, folytatá Miklós. Ő a múlt szombaton jött vissza a városba, mit én azonban csak tegnap éjjel tudtam meg.

— Láttá őt ? kérdé La Creevy kisasszony.

— Nem, felele Miklós. Nem volt otthon.

— Háhá, valószínűleg valami szerelmi kalandra ment.

— Egy barátja közlése szerint, a ki ismeri dolgait, folytatá Miklós, van okom hinni, hogy ma anyámat és hugomat meg akarja látogatni, hogy velök azt, mi velem történt az ő módja szerint közölje. Ott akarom őt találni.

— Jó, kiálta La Creevy kisasszony, kezeit dörzsölve, és még sem tudom, tevé hozzá, tán szabad egy kissé fontolóra venni mások iránti figyelem végett.

— Én ezen figyelmet megfontoltam, viszonzá Miklós, de mivel az én becsületem forog fenn, semmitől sem rettenek vissza.

— Azt önnek bizonyítványal legjobban kell tudnia, felele La Creevy kisasszony.

— Én remélem, ebben eltalálom az igazi utat, viszonzá Miklós, de mindenestre kérnem kell kegyedet, hogy készítse el anyámat és hugomat megjöttömre. Ők

engem távol gondolnak, és ha úgy egészen váratlanul lépek be hozzájuk, megijedhetnének. Ha vehet kegyed annyi időt magának, hogy megmondja nekik, hogy látott engemet, s hogy egy óranegyed alatt nálók leszek, azzal nagy szolgálatot tenne nekem.

— Szeretném, ha önnek, vagy övéinek nagyobb szolgálatot tehetnék, mondá La Creevy kisasszony, de oly ritkán van egybe, hogy az, a ki teheti, akarjon is, és hogy aki akar, tehessen is.

La Creevy kisasszony folytonos csevegés közt a legnagyobb sietséggel befejezte reggelijét, aztán thea-edényeit elrakta, a kulcsot eldugta, feltette kalapját, Miklósnak karjába akaszkodott, s azonnal a Citynek vette utját. Miklós anyja lakása közelében hagyta el és megígérte, hogy legkésőbb egy óranegyed alatt utána megy.

Newman Roggs abban a véleményben volt, hogy Nickleby Ralph előbb a városnak egy részébe megy saját ügyeiben. Azonban véletlenül ez a becsületes ember, mint-hogy szándéka szerint volt, hogy a gyalázatosságokat, melyeket Miklós elkövetett oly gyorsan fölfedezze, a miat csak lehet, közvetlenül sógornőjéhez sietet. La Creevy kisasszony tehát, miután egy leánytól, a ki tisztogatott, a szobába utasított, Nicklebyné asszonyt és Katiczát könyvekben találta; mivel Ralph ép végére ért unokaöccse, semmirevaló magaviseletének elbeszélésében, Katicza intett neki, hogy maradjon ott, és La Creevy kisasszony hallgatva egy székre leült.

— Ah, a becsület embere már itt van, gondolá magában az apró urnőcske. No, már most maga jelentse be magát. Meglátjuk, mily hatást teend reájuk.

— Ez aztán finom maga viselet, mondá Ralph Squeers kisasszony levelét összehajtva, nagyon finom magaviselet. Én ajánlottam őt, egészen meggyőződésem ellen, mert előre láttam, hogy nem fog jót tenni — egy férfinak, kinél ha rendesen viselte volna magát, évekig kényelmesen megélhetett volna. Mi lett az eredmény? Oly módon viselte magát, a melyért talán még az Old Bailly-i ítélőszéknél kellend a kezét feltartania.

— Én azt semmiessaire sem hihetem, mondá Katicza bosszusan, soha, de soha. Az semmirevaló összeesküvés, mely a hazugságot homlokán viseli.

— Édesem, felele Ralph, te az érdemes férfiu ellen méltatlanságot követsz el. Itt nincs semmi koholmányrői szó. Az iskolamester megtámadtatott, testvéredet sehoi se találják, és a kérdéses fiu vele ment el, vesd össze ezen körülményeket.

— Az lehetetlen, felelt Katicza. Miklós! és még hozzá tolvaj! Mama, hogy is ülhet itt, s hallgathatja oly türelemmel a rágalmakat.

A szegény Nicklebyné asszony, ki soha se tüntette ki magát valami különösen tiszta felfogás által és sorsa nem régi változása miatt egészen meg volt zavarodva, ezen felhívásra semmit sem tudott egyebet felelni, mint hogy egy nagy zsebkendő mögül fölszólt, hogy ő ezt soha se hitte volna, míg a mellett nagyon éleselműleg azt sejtette hallgatóival, hogy most valóban elhiszi.

— Ha kezembe kerülne, kötelességemnek tartanám őt az igazság kezébe szolgáltatni; mint üzlet-ember, s mint oly ember, ki a világgal él, nem is tehetnék máskép. És mégis, folytatá, erősebb hangsúlyozással és egy alattomos, de szilárd pillantással Katiczára; és mégis nem ten-

ném az ő — az ő huga érzelmeinek megkiméléséből, és természetesen az anya kedvéért sem, adá hozzá, mintha ez csak azután jutott volna eszébe, ámbár közel sem oly hathatósan.

Katicza igen jól értette, hogy ez neki mint egy további megkövetésül mondatott, hogy az utóbbi est történeteiről a legszigorubb hallgatást követte. Azért, midőn Ralph beszélni megszűnt, akaratlanul reá pillantott, de az szeméit elfordította, s úgy tétette, mintha az ő, (Katicza) jelenlétéről e pillanatban semmit sem tudna.

— Minden, folytatá Ralph hosszas szünet után, mely csak Nickleby asszony zokogása által szakasztatott félbe, minden összevág a levél hitelességének bebizonyítására, és csak legkisebb ok léteznék is, mely azt nehezitené. Elfut az ártatlan ember a becsületes emberektől, hogy magát, mint ki a törvény fenytéke alá tartozik, elrejtse? Fellázaszt egy ártatlan, névtelen kóborlókat, hogy azokkal korhelykedve barangolja be az országot? Megrohanás, lázítás, tolvajság, minek nevezik ezeket?

— Hazugság! kiálta egy haragos hang, mialatt az ajtó felnyílt, és Miklós a szoba közepén termett.

A meglepetés, és talán ijedtségének első pillanatában Ralph felszökellt helyéből, és a váratlan megjelenés miatt szokott meggondoltságáról egészen megfeledkezvén, néhány lépésre hátra pattant. Azonban a legközelebbi perczben már szilárdan állt és mozdulatlanul egymásba tett karokkal, és unokaöcscsét a legöldöklőbb gyűlölet tekintetével méregette, míg Katicza és La Creevy kisasszony magukat a kettő közé vetették, hogy a netáni személyes hatalmaskodásnak elejét vegyék. A mi Miklós vad felgerjedésétől várható volt.

— Kedves Miklós, szóla huga belé kapaszkodva, légy nyugodt! Gondold meg.

-- Gondoljam meg, Katicza? felele Miklós, mialatt haragja felhevültében annak kezét oly keményen szoritotta, hogy az majd feljajdult fájalmában. Ha mindent meg-gondolok, a mi előfordult, ugy kőből kellene lennem, ha irányában nyugodtan maradhatnék.

— Vagy érczből, felele Ralph hidegen. A hus és vér persze nem bir annyi szemtelenséggel, hogy egy becsületes ember pillantását kiállhatná.

— Oh isten az egekben, kiáltá Nickleby asszony, hogy a dolognak ennyire kellett jutni!

— Ki beszél itt oly hangon, mintha én gonosztettet követtem volna el és szégyent hoztam volna a hozzám tartozókra? mondá haraggal Miklós, vadul tekintvén körül.

— Az anyád, urfi, felele Ralph, Nickleby asszonyra mutatva.

— A kinek fülébe ön mérget öntött, folytatá Miklós. Igen, igen, ön — ön, ki amaz ürügy alatt, hogy az ő köszönetét megérdemelje, minden gyalázatot, minden becs-telenséget az én fejemre halmozott! Ön, ki engem egy pokolfészekbe küldött, hol a legalávalóbb kegyetlenség, mely csak önhöz magához méltó, üzetik, hol a megnevez-hetetlen nyomor már gyermekeket megvényt, és minden szikrája a jónak már csirájában kioltatik! Az eget hívom fel bizonyságul, folytatá tüzelő szemekkel, hogy én mind ezt saját szemeimmel láttam, és hogy ez az ember tudja azt.

— Czáfold meg ezen rágalmat, mondá Katicza, de nagyobb nyugalommal, hogy ellenségeidnek előnyére ne

szolgáljon az! Mondd meg nekünk a mit tettél, és mutasd meg hazugvoltagekat.

— És mivel vádolnak, vagy mivel vádol ő engem? kérdé Miklós.

— Először főnöködet megrohantad, és oly módon bántalmaztad, hogy csak kevés hibázott, hogy mint gyilkost a bíróság kezébe nem szállítottak, vága közbe Ralph. Én nyiltan beszélek, fiatal ember, dühösködhetel, ahogy akarsz.

— Én csak közbevettem magamat, hogy megóvjak egy nyomorult, szerencsétlen teremtményt a legalávalóbb kegyetlenségtől és egyuttal egy semmirevalót megfenyítettem, mit nem egy könnyen fog elfelejteni, bár távolról sem volt a fenyték olyan, mint a melyet tőlem megérdemlett; és ha ismétlődnék az a jelenet, egy szikrával se tennék máskép, ha csak még erősebben meg nem verném, s úgy meg nem jegyezném, hogy annak nyomait a sirba vinné magával, ha még oly sokáig élne is.

— Ön hallja? — mondá Ralph Nicklebyné asszonyhoz. Ez az ő megbánása.

— Ah édes istenem! kiálta Nicklebyné asszony, valóban nem tudom, mit gondoljak.

— Kérem, mama, ne beszéljen még, szóla közbe Katicza. Édes Miklós, csak annyit mondok neked, hogy tudjad, mennyire megy elvetemültségök, azzal vádolnak, hogy egy gyűrű eltűnt, s azt merészlik mondani, hogy —

— Az az asszony, felelt Miklós büszkén, annak a fickónak a neje, kitől ezek a vádak erednek, egy becsnélküli gyűrűt — mint gyanitom, azon reggel, midőn a házat elhagytam, ruháim közé dugott. Legalább tudom, hogy ő volt a kamrában, hol ruháimat tartottam, és hogy

ott egy szerencsétlen gyerekekkel méltatlanul bánt. Én megtaláltam a gyűrűt, midőn utközben batyumat felbontottam, és postán azonnal visszaküldöttem; s így jelenleg már régen kezökben van.

— Tudtam én azt, tudtam én azt, mondá Katicza egy pillantással nagybátyjára. De mikép van a dolog az ifjuval, kit magaddal vittél?

— Az ifju — egy gyámoltalan teremtmény, kit a legdurvább s legtermészetellenibb bánásmóddal egészen elbutítottak, nálam van, felele Miklós.

— Hallja kegyed? jegyzé meg Ralph ismét az anyjához szólva. Minden bebizonyult, még saját bevallása által is. Vissza fogod adni a fiut?

— Bizonyosan nem, felele Miklós.

— Ugy? — nem? mondá Ralph vigyorogva.

— Nem, telele Miklós nyomatékosan. Legalább azon embernek nem, a kinél őt találtam. Szeretném azt ismerni, kinek életét köszöni, hogy legalább szégyellené magát, ha már a természetnek minden érzése kihalt is benne.

— Valóban? No jó, hát tetszik az urfinak tőlem egy pár szót meghallgatni?

— Ön beszélhet, a mikor és amikép tetszik, felele Miklós hugát ölelve. — Én keveset gondolok az ön szavaival, vagy fenyegetődzéseivel.

— Szépen van mondva urficskám, viszonzá Ralph, de talán gondolnak azzal mások, és lehetőleg érdemesnek tartják szavaimra hallgatni és azokat megfontolni. Éu anyádhoz fordulok, ki a világot ismeri.

— Ah, bár soha se ismertem volna, zokogá Nicklebyné asszony.

A jó urhölgynek valóban nem volt rá szüksége, hogy ezt a körülményt annyira szívére vegye, miután világismeretének kiterjedése a legkiméletesebb esetben igen-igen kétséges volt: és Ralph is azt látszott gondolni, mert szavaihoz mosolygott, azután felváltva reá és fiára nézett kemény tekintettel, s következőkép folytatá:

— Azt, a mit kegyedért tettem, vagy tenni szándékoztam, egy szóval sem akarom megemlíteni. Én semmi ígéretet nem tettem, ezért ezt a kegyed saját ítéletére hagyom. Eszem ágába sincs, hogy fenyegetődzem, de azt mondom, hogy ez a korhely, önféjü suhancz az én pénzem-ből soha egy fillért. kenyeremből soha egy morzsát nem kap és ki nem nyujtom érte ujjamat, habár az által a legmagasabb akasztófától menthetném is meg. Én soha nem akarom őt látni — soha nevét hallani. Tőlem semmi segílyt nem remélhet, de még azok se, — a kik segílyére vannak. Ő igen jól tudja, mi vár kegyetekre magaviselete miatt, de ő önző renyheségében visszajön a kegyetek szükségéit nevelni, s hűgának bajos keresményét elfogyasztani segíteni. Én sajnálom, hogy kezemet vissza kell húznom, különösen Katicza végett, de nem akarom ezt az aljasság és hitványság remekét még elősegíteni, és mivel nem tehetem fel kegyedről, hogy elüzi magától, ez utósó látogatásom.

Ha már különben is nem tudta volna Ralph: mennyire hatalmában van azokat, kiket gyűlöl megsebzeni, úgy meggyőzték volna őt szavainak teljes hatásáról a Miklósra vetett pillantásai. A fiatal ember semmiben sem érezte magát bűnösnek: de mindamellet is minden jól kiszámított szófulánk, minden alattomos vád mélyen a lelkébe vágott, úgy hogy Ralph midőn Miklós halavány

képét és reszkető ajkait is észrevette, megtudta volna magát ölelni, hogy sikerült neki gunyoló szavai által az ifjúnak izzó szívét a legmélyebben megsérteni.

— Én nem változhatom meg — mondá Nicklebyné asszony. Tudom, hogy ön igen jó volt hozzánk, és leányom iránt még sok jó szándékkal volt. Arról tökéletesen meg vagyok győződve, és tudom az ön jóságát becsülni, hogy őt (Katiczát) a legjóakaróbb szándékkal házához hívta. Természetesen mind őt, mind engemet rendkívül boldoggá tett volna az ön tervének végrehajtása; de sógor ur, ön tudja, hogy tulajdon fiamat meg nem tagadhatom, ha mindjárt azt mind tette is, a miről ön beszélt — az lehetetlen, azt én nem tehetem, és így el kell tünnünk, hogy a legroszabb történéjék velünk, édes Katiczám — én csak valahogy majd eltűröm.

— Ezen és még egyéb össze nem függő sopánkodások láncolata alatt, melyet Nicklebyné asszonyon kívül semmi más halandó hatalom nem lett volna képes egymás mellé fűzni, kezeit tördelte az urhölgy, és megereidtek könyei.

— Miért mondja mama; ha Miklós mindazt, a miről szó volt, tette, kérdé Katicza — hiszen tudja mama, hogy az nem ugy van.

— Én nem tudom, mit gondoljak, édesem, így vagy úgy — mondá Nicklebyné asszony. Miklós oly heves, és nagybátyád oly nyugodtan beszél, hogy csak ő reá és nem Miklósrá hallgathatok. De mindegy, — ne beszéljünk többet róla. Elmehetünk a szegények házába, a dologházba vagy a Magdolna kórházba; és minélelőbb teszszük, annál jobb lesz.

E jótékony intézetek összeállítása után Nicklebyné asszony újra megeresztette könyeit.

— Maradjon még — mondá Miklós, midőn Ralph az ajtónak indult. — Nem szükség önnek ezt a helyet elhagynia, sir; elhagyom én és nagy idő fog bele telni: mig e házba ismét belépek.

— Miklós, édes bátyám! — kiálta Katicza bátyjának nyakába szökvén, és karjaival átölelvén, — ne beszélj úgy, ha nem akarod szívemet megrepeszteni. Mama, ugyan beszéljen veled. Ne vedd magadra szavait, Miklós, ő nem úgy érti azt — jobban kellene őt ismerned. Nagybátyám — vagy a ki itt van, az isten kedvéért, beszéljetelek veled.

— Nekem soha se volt szándékom, Katicza, mondá Miklós — soha se volt szándékom nálatok maradni, én tudom, jobban gondolkozol felőlem, sem hogy azt feltened. Én e városnak talán pár órával előbb hátat fordítok, mint gondoltam — de mit tesz az? mi elválva sem fedjük el egymást, és bizonyosan jönnek még jobb napok, mikor semmi nem választand el bennünket. Viseld magadat méltóképen Katicza, sugá neki, és ne tégy engem aszszonynyá, mikor ő látja.

— Nem, én azt nem akarom, — felele Katicza sebesen; de neked nem kell elhagynod bennünket. Oh, emlékezzél a boldog napokra, melyeket együtt leéltünk, mielőtt e keserű szerencsétlenség ért bennünket. Gondolj szülőhelyünk boldogságára, és a nehéz próbákra, melyek most környékeznek bennünket. Mi nekünk nincs a lealáztatásokban, és bántalmakban, melyeknek a szegénység ki van téve. senki ótalmazónk, és te nem akarhatsz elmenni, hogy mi egyedül és egészen a nyomor martalékjává legyünk.

— Ti találtok segílyt, ha én elmentem, — viszonzá Miklós hirtelen. — Én nem gyámolíthatlak, nem védhetlek

meg benneteket, csak bútokat, szükségeiteket és szenvedéseiteket szaporitanám. Anyánk ezt belátja, és az ő gyöngédsége s gondossága irányodba kimutatja nekem az utat, melyet választanom kell. Őrizzenek meg hát minden jó angyalok, Katica, míg oly helyre vihetlek, hol a szerencse, mely most kerül bennünket, ismét kiderült számunkra, és a jelen nehéz órái csak mint távol emlékek fognak kísérteni. Ne tartóztass tovább vissza, hanem engedj haladéknélkül mennem. Úgy! kedves — kedves lyánka.

A kéz, mely visszatartotta, ellankadt, és Katicza elájult karjai között. Miklós néhány perczig reá hajolt, halkan egy székre leeresztette, és lelkes barátnéjának ajánlotta.

— A kegyed szálnalmáért nem kell esedeznem, mondá La Creevy kezét szoritva, mert ismerem szivét. Kegyed mindig jóakaró barátnéja lesz.

És most Ralphoz lépett, ki még mindig mozdulatlanul azon helyzetben állt ott, melyet egész idő alatt elfoglalt, és oly csendes hangon, hogy azt csak maguk ketten hallhatták, mondá a következő szavakat:

— Bármily lépéseket tegyen is ön, sir, szigoruan számolandok önnel, azok felett; hátrahagyom önnek, saját kívánságához képest a hozzám tartozókat. De előbb vagy utóbb, befejezem a számadást, és jaj önnek, ha valami bajuk történik.

Még csak egy idegmozgás sem mutatta Ralph arczában, hogy egy szót is hallott volna. Azonban alig mondta el Miklós e szavakat, már eltűnt, még mielőtt Nicklebyné asszony elhatározhatta volna magát, fiát szükség esetében erőszakkal is visszatartani.

Mikor szorongató gondolataival lépést tartó sebességgel szegényes szállására sietett, sok kétség és nehézség támadt lelkében, és csaknem visszafordulásra bírták. De mit nyerhettek volna ezzel kedvesei? Ha felteszszük is, hogy ő Nickleby Ralphnak ellenállt, és talán elég szerencsés valami alkalmazást kapni, nálok való tartózkodása mégis inkább megroszabbíthatta volna helyzetüket és kilátásait a jövőre megsemmisítheté, mert anyja, bátyjának néhány jóakaratu új bizonyítékáról beszélt Katieza irányában, melyeket ez nem tagadott. — Nem, — gondolá Miklós, — jobb így, a mint van.

De mielőtt még ötszáz lépést ment, ismét más érzések keltek fel benne. Ismét késlekedett, kalapját szemeire nyomta, s tért engedett a komor elmélkedéseknek, melyek egész erővel ostromolták. Magát semmiben vétkesnek nem érezni, s még is úgy egyedül állni a világon; elszakasztva azoktól, kiket szeretett, és barangolni kényszerülni miut egy gonosztevő, holott hat hónap előtt a legkényelmesebb helyzetben és családjá legszebb reményben volt — valóban kemény — nem érdemlett kemény sors. Utóbbiban volt némi vigasztalás, és a szegény Miklós lelke felváltva majd derülni kezdett, majd ismét elborult, a mint tudniillik gondolatainak hullámozása fény- vagy árnypontokkal érintkezett.

A remény és félelem váltakozó érzelmei közt — mint azt mindenki, még a közönséges megpróbáltatás óráiban is tapasztalja. Miklós végre szegényes szobájába ért, hol — már nem felemelve többé a hevülés által, mely eddig életszerveit serkentette, hanem elernyedve, lelkileg lesújtva — magát fekhelyére vetette, arcát a falnak fordította, és a régóta elfojtott érzéseknek szabad kitörést engedett.

Senkit se hallott belépni, és Smike-ot sem vette előbb észre, csak a midőn az véletlenül felemelte fejét a szoba felső végén és figyelő szemmel nézett feléje. Smike elfordult, midőn észrevette, hogy szemmel tartják, s úgy tetette magát, mintha vacsorája csekély előkészítése körül szorgoskodnék.

— Nos Smike, — mondá Miklós oly vidoran, a mint csak tehette, hadd halljam, micsoda új ismeretségeket kötöttél nap közben, és micsoda csudadolgokat láttál e környéken.

— Nem, — felelt Smike, szomoruan rázva fejét, — most nekem más valamiről kell beszélnem.

— A hogy neked tetszik, — viszonzá Miklós jókedvvel.

— Nos hát — folytatá Smike; — én tudom, hogy ön szerencsétlen, és nagy alkalmatlanságot vállalt magára, hogy engem magával jönni engedett. Nekem azt tudnom kellett volna, és visszamaradnom. Nem is jöttem volna el valóban, ha az eszembe jut. Ön — ön nem gazdag, a maga számára sincs elege, és nekem nem kellene itt lennem. Ön — mondá tovább félénken megfogva Miklós kezét, — ön naponként soványabb, arcza sáppad, és szemei folyvást mélyebben beesnek. Én valóban nem nézhetem önt így tovább, főkép ha meggondolom, mily teher vagyok én önre nézve. Megkísérlettem önt titkon elhagyni, de a gondolat barátságos arczára visszatartott; nem birtam elmenni a nélkül, hogy el ne búcsúzzam öntől.

A szegény fiu nem tudott tovább beszélni; szemei megteltek könnyekkel, és szava elállt.

— Búcsúról, és elválásról köztünk soha szó se legyen, mondá Miklós Smike-ot barátságosan karjánál fogva, mert te benned találom még egyetlen vigaszomat, s egyetlen

támaszomat. Én most el nem vesztenélek téged a világ minden kincseért. A reád való gondolás tartott fenn engem ma is mindenben, a mit szenvednem kellett, és bizonynyal még többször is fenntartand. Add kezedet. Az én szívem a tiédhez van bilincselve. Együtt fogjuk a várost elhagyni még mielőtt e hét eltelik. Mit tesz az, ha engem szegénység környez: te azt nekem megkönnyebbited, s aztán közösen viseljük.

Huszonegyedik fejezet.

(Mantalini asszony nehéz posztóba jut, miáltal Nickleby kisasszony a magáét egészen és végkép elveszti.)

A kiállott kedélyroham Katiczának három napig lehetlenné tette, hogy dolgát a divatárusnőnél ismét megkezdhesse és a negyediken ismét elment a divat templomába. hol Mantalini asszony korlátlan uralmat gyakorolt.

Knag kisasszony ellenséges érzelme semmit sem vesztett mérgéből időközben, mert a fiatal hölgyek lelkiismeretesen kikerültek minden érintkezést az annyira vétkelt dolgozó társnőjükkal. Midőn a példás öreg hajadon néhány perczcel azután megjelent, éppen nem igyekezett rossz kedvét eltitkolni, melylyel Katicza visszajöttét vette.

— Valóban — mondá Knag kisasszony, midőn testőrnői körülte összesereglettek, hogy kalapját s nagykendőjét levegyék, — én azt hittem volna, hogy bizonyos személyeknek elég eszük lesz, hogy egészen elmaradnának, ha tudják, mennyire terhére vannak más becsületesen gondolkodó egyéneknek. De különös a világ, oh különös a világ.

Miután Knag kisasszony ezt az észrevételt oly hangon tette, mint rossz hangulatban levő emberek tenni szokták, — az az: oly módon, mintha ők nem is tartoznának ahoz, egy nehéz sóhajjal végezte be, mi által egész alázatossággal szánakozását látszott kijelenteni az emberi nem romlottsága fölött.

A dolgozónők nem késtek e sóhajtást viszhangozni, s Knag kisasszony szemlátomást még néhány további erkölcsi elmélkedéssel készült kedveskedni, midőn Mantalininé Katiczát a szócső által felszólította a lépcsőkön, hogy az öltöző szobában kéznél legyen — oly kitüntetés, mely Knag kisasszonyt arra indította, hogy fejét magasra felüsse, és úgy ajkaiba harapjon, hogy beszéde folyama egy darabig egészen befagyott.

— Nos, éues gyermekem — kezdé Mantalini asszony, egészen jól van már kegyed?

— Sokkal jobban, asszonyom, felelt Katicza; köszönöm kérdését.

— Szeretném, ha magamról is azt mondhatnám, — egyzé meg Mantalininé, látszólag nagyon kimerülten leülvén.

— Beteg ön, asszonyom? — kérde Katicza. — Azt rendkívül fájlalóm.

— Beteg éppen nem, hanem szomorú, gyermekem — nagyon bús — viszonzá a divatárusnő.

— Akkor még jobban sajnálom kegyedet — felelt Katicza gyöngéden, — mert a testi bajokat könnyebb elviselni, mint a lelki bajokat.

— Ugy van, és még könnyebb azokról beszélni, mint egyiknek vagy másiknak; alávetni magunkat, viszonzá az úrhölgy, érzékenyen dörzsölve arcát. De menjen kegyed most dolgára, és hozzon itt mindent rendbe.

Mig Katicza csudálkozva gondolkodott, hogy e szokatlan hangulat mit jelentsen, Mantalini ur bedugta a félig nyílt ajtón barkója hegyét, és lassan-lassan fejét is, és érzelő hangon felkiálta:

— Itt az én életem, és az én lelkem?

— Nincs — felele neje.

— Hogyan beszélhet — így, mikor mint egy kis róza egy ördögös virágcserepben virit? — felele Mantalini — Bemehet a kegyed babácskája és beszélhet?

— Bizonyosan nem, — viszonzá a feleség. Jól tudod, itt egyáltalában nincs reád szükségem. Csak menj ismét tovább.

— De a babácska, talán e felelet szelid hangja által felbátorítva, ellenszegülni merészkedett, lábújjain belopódzott a szobába, és közelebb lépven Mantalini asszonyhoz, kézcsókokat hányt felé.

— Miért tettei oly durczásnak magát, és miért ékesíti kis képecskéjét igéző diótörővel? — mondá Mantalini baljával élete és lelke derekát körülfogván, és őt jobbával magához húzván.

— Oh, te kiállhatatlan vagy, — felele neje.

— Hogyan — én? — kiállhatatlan? — kiáltá Mantalini. — Bohóságok, bohóságok — az nem lehet. Semmi élő nőszemély nem mondhatná ezt szemembe, — igen, egyenesen szembe mondani.

Mantalini ur e szavaknál állát simogatta, és öntet-
széssel nézegette magát egy fali tükörben.

— Oly, minden mértékét meghaladó pazarlás, — felele a nő halk hangon.

— Mind csak azon örömnél fogva, hogy oly szeretetreméltó lényt, oly parányi kis Vénust, oly ördögösen igéző megbabonázó, elragadó kis Vénust nyertem, — mondá Mantalini.

— Lásd most, mily helyzetbe hoztál engemet, — felelt a nő.

— Az én szivecskémnek nem lehet semmi baja, és nem is lesz, viszonzá Mantalini ur. Mindennek vége, és

ez az egész dolog el van intézve. Pénz mindjárt lesz, és ha nem jön elég hamar, úgy az öreg Nicklebynek kell ismét kirukkolnia, vagy elvágom a nyakát, ha mer — kicsinem —

— Pszt, — vágá közbe a nő; nem látod?

Mantolini ur, ki buzgalmában, hogy nejjével kibéküljön, eddig Nickleby kisasszonyt észre nem vette, vagy csak úgy tetteté magát, az intést megérté, újját ajkaira tette, s még inkább mérsékelte hangját. Sokáig suttogtak egymással, és Mantalininé többször látszott még czélzásokat tenni az adósságokra, melyeket férje még házasságuk előtt csinált, — a nemvárt pénzkiadásokra az érintett adósságok kifizetése végett — és azonkívül férje ura szeretetreméltó gyengeségeire, mint: kártyajáték, pazarlás, henyeség, a lovak iránti szenvedélye, és több affélékre — mind oly vádák, melyeket Mantolini ur fontosságukhoz képest egy vagy több csókkal csillapított le, és mindennek az lett a vége, hogy Mantalininé férje által egészen elragadtatott, és fel ment vele reggelizni.

Katicza feladatával foglalkozott, s hallgatva rendezte el a különféle pipere cikket tőle kitelhető izléssel, midőn hirtelen egy idegen férfi hangja által ijesztetett föl. Ijedtsége még nagycbbodott, midőn körültekintve észrevette, hogy egy fehér kalap, veres nyakkendő, széles gömbölyű kép, nagy fej és egy zöld öltönynek a része a szobába belátszott.

— Ne ijedjen meg, kisasszony mondá e holmik tulajdonosa. Ugy-e bár itt van a divat kereskedés?

— Igen, — felele Katicza igen megrémülten. — Mi az ön kívánsága?

Az idegen nem felelt, hanem előbb hátranézett, mint ha egy még nem látszó személynek intene, s akkor nagy figyelmességgel belépett a szobába, hová őt, egy kis férfi, barna, igen viseltes öltönyben követte, ki falusiember kapadományának, és fris vereshagyma-illata egész légkörét hozta magával. Ezen urnak ruhája tele volt pehelylyel, és czipői, harisnyái, s nadrágja egész a frakjának alsóbb gombjáig sárral volt befecskendezve, mely legalább is már tizennégy napos lehetett, mint hogy azóta mindig szép idő járt.

Katicza első gondolatja az volt, hogy ezen gyönyörű személyek azzal a szándékkal kerültek ide, hogy magukat jogtalanul egy vagy más hordható cikknek, a mi nekik éppen megtetszik, birtokába tegyék. Nem is tartotta érdemesnek félelmét elpalástolni, s megindult az ajtó felé.

— Várjon még egy pillanatig — mondá a zöld kabátos férfi, mialatt az ajtót szép csendesesen betette, és hátával neki támaszkodott, ez bizony kellemetlen foglalkozás — de hol a muszjé ?

— Mi után kérdezősködött ? felele Katicza reszketve ; mivel azt gondolta, hogy ez a muszjé szó valami műki-fejezése a csirkefogóknak, s órát, vagy pénzt jelent.

— Mantalini ur — felele a férfi, mi történt vele ? Itthon van ?

— Egy lépcsővel feljebb van, — gondolom, viszonzá Katicza, ezen kérdés által valamennyire megnyugtatta. — Kíván ön beszélni vele ?

— Nem kötöm magam éppen hozzá, — felelt az idegen, ha azonban nekünk azzal szivességet vél tenni. . . Hanem ezt a jegyet oda adhatja neki, és megmondhatja, hogy ha velem beszélni kíván, és magát egy kellemetlenségtől megkímélni akarja, itt vagyok ; egyéb nem kell.

Ezen szavakkal átadott Katiczának egy vastag négy-szögű jegyet, azután barátjának meglehetősen faragatlan modorban megjegyzé, hogy a szobák jó magasak, — miben neki barátja igazságot adott, és illustratió gyanánt hozzá tette, hogy egy kis fiu azokban férfivá nőhetne, a nélkül, hogy fejével a boltozatot beszakítaná.

Katicza meghúzta a csengetyüt, hogy Mantalini asszonyt hívja, azután egy pillantást vetett a jegyre, s azon e nevet látta: — Scaley; oda volt írva még a karakter is, de azt el sem olvashatta még, midőn Scaley ur maga vonta magára a figyelmet, egy öltözőasztali tükörnek menvén, és botjával egész hidegvérrel annak közepét megkalapálván, mintha öntött vasból volt volna.

— Ez jó üveg, Tix — mondá Scaley ur, barátjának.

— Ah, — felele Tix, piszkos kezével egy kék selyem szövetdarabot megtapogatva, és ujjai nyomait azon visszahagyva és ez a cikk sem került éppen semmibe.

A selyem-szövegtől Tix ur néhány pompás piperezikre fordította bámuló figyelmét, míg Scaley ur egész kényelemmel nyakkendőjét a tükör előtt igazgatta. Még ezzel foglalkozott, midőn Mantalininé a szobába lépett, — és őt az elálmékodás felkiáltásával szemlélődéséből felverte.

— Ah, ez az asszony? — kérdé Scaley, egy kis okmányt vévén ki zsebéből és azt a legnagyobb vigyázattal szétbontván. — Nekem itt egy végrehajtási parancsolatom van, és ha nincs kedvökre a fizetés, úgy a kegyed beenyugvásával a háznak nekiállunk, és leltárt veszünk fel.

A szegény asszony elszörnyedve összecsapta kezeit, aztán férjének csengetett, s végre ájultan hanyatlott egy

székbe. A két hivatalnok azonban legkevésbé sem hagyta magát ezen esemény által megzavartatni, mert Scaley ur egy ruhatartónak dőlt, hol egy szép nőruha csüngött, mely felett az ő vállalai csaknem éppen annyira kiálltak, mint a delnő vállainál lett volna az eset, a kinek az öltözet szánva volt, azután kalapját félreacsapta, s egészen gondtalanul a fejét vakarta, míg barátja Tix ur alkalmat vett magának a szobának előleges áttekintésére, mielőtt a tulajdonképi dologhoz fogna, s azért a protokolumot hóna alatt és a kalapot kezében tartva, lelkében minden tárgyat, mely látkörében feküdt, becsülgetett.

Ez volt a dolog állása, midőn Mantalini ur berohant. Mivel azonban ez a derék ur nőtelenkori gazdálkodása napjaiban gyakran megfordult Scaley ur társaságában, és azonkívül az ő mostani fellépésök által legkisebb zavarba se jött: csupán vállat vonított, kezeit zsebeinek egész a fenekéig dugta, szemöldökeit felhuzta, egyet kettőt füttyentett, egy két szitkot hallatott, egy széken elnyújtózkodott, és sok illedelemmel, s nagy nyugodtsággal legjobb képet csinált a dologhoz.

— Mennyire rúg az ördögös egész összeg? — volt első kérdése.

— Ezer ötszáz és huszonhét font, négy shilling, kilenc pence és fél penni, — felele Scaley ur, a nélkül, hogy valamely tagját megmozdította volna.

— Ördög vigye a fél pennyt, — mondá Mantalini ur türelmetlenül.

— Semmi kifogásom az ellen, ha ön úgy kívánja, — felele Scaley ur — miattam akár a kilencz pencent is.

— Nekünk mindegy, ha az ezerötszáz és huszonhét font is azon uton megy el.

— Mi egy szálnyit sem törődünk azon — mondá Scaley.

— Nos, — folytatá ugyanazon ur kis szünet után, mi történjék? Csak egy kis lökés, vagy teljes bukás? Az egész organismus felbomlása? — Nagyon jó. Nos hát, Tix Tom ur? azután a tekintetességed értesitse angyali nejét és szeretetreméltó családját, hogy most három éjjel nem mehet ön haza, mert addig itt foglalkozik. Miért hagyja el az asszony annyira magát? — folytatá Scaley ur, midőn Mantalini asszonyt zokogni hallotta. Fogadok, hogy fele annak a mi itt van, még nincs kitörülve a könyvből, s e körülményben nagy vigaszt találhatnak önök.

E megjegyzésekkel, melyek éppen oly tréfásan hangzottak, mint a menyire vigasztalók voltak, neki állt Scaley ur a leltár felvételének, melyben Tix urnak nem közönséges tapintata, és számos tapasztalása által segítettett.

— Boldogságom poharának édesítője — mondá Mantalini ur, nejéhez szánó-bánó tekintettel közeledvén, — nem hallgatnál meg két perczig?

— Oh, én semmit sem akarok hallani — viszonzá neje. — Elég, hogy engem semmivé tettél.

Mantalini ur, ki szerepét kétség nélkül előbb jól meggondolta, alig hogy e szavakat meghallotta, melyek a fájdalom és szigor hangján ejtettek ki, néhány lépésnyire hátrapattant, a legnagyobb kétségbeesést jelentő képpel hevesen kirohant a szobából. Azután nemsokára halatszott a látogató szoba ajtajának erős becsapódása a második emeleten.

— Nickleby kisasszony! kiálta Mantalininé, midőn ez a hang füléhez jutott, — siessen az isten kedvéért, ki

akarja végezni magát! zord voltam irányába, és azt ő tölem el nem tűrheti. Alfréd! oh édes Alfrédem!

Ily felkiáltásokkal sietett fel a lépcsőkön, és Katicza némi nyugtalansággal követte, bár ő a gyengéd nő aggodalmait nem egészen osztotta. A szobaajtó hirtelen feltárlult, s előttök állt Mantalini, ki inge gallérját egészen idomzatosan hátrahajtotta, és egy asztali kést kőszőrült egy fenőszíjon.

— Ah — kiálta Mantalini ur — megakadályoztak — és a kés villámgyorsan hálóköntöse zsebébe vándorolt, mialatt szemei sebesen körülforogtak és haja, s barkója nagy rendetlenségben feje körül szállongtak.

— Alfréd! — kiálta Mantalininé férje nyakába borulván, én nem oly rosszul gondoltam!

— Semmivé tettelek! — kiálta Mantalini ur, — vést hoztam a legjobb, legtisztább lényre, ki valaha egy ördögös bitangot boldogított! — Ördögbe — hagyj elmennem.

Örültségének paroxismusában ismét késéhez kapott Mantalini ur, de neje kezei visszatartották, mire megkísérelte fejével a falnak rohanni — azonban minden esetre vigyázott, hogy attól legalább hat lábnyira távol maradjon.

— Térj magadhoz, angyalom, -- rimánkodék neje — Mi ezt a szerencsétlenséget senkinek nem tulajdoníthatjuk; legalább én szint-ugy oka vagyok, mint te, de majd ismét jóra fordul. Légy nyugodt, Alfréd — légy nyugodt.

Mantalini ur nem találta alkalmatosnak magát ismét azonnal megnyugtadni, hanem miután több ízben méregért kiáltott, s azt a kívánságát nyilvánította, hogy bárcsak,

valamely ur, vagy urnő kilocsantaná agyvelejét, szelidebb érzések keletkeztek benne, és elkezdett meghatólag sirni. E lecsillapodott kedélyhangulatban már nem volt ellene, hogy a kést tőle elvegyék — a mi aztán bevallva az igazat, nem kevés vigasztalására szolgált, minthogy egy asztali kés kényelmetlen és veszedelmes czikk egy vászon-hálóköntös zsebében s végre neje által elvezettetni engedte magát.

Két vagy három óra mulva közöltetett a fiatal hölgyekkel, hogy szolgálatuktól egy időre felmentetnek, és két nappal később a Mantalini név a bukottak jegyzékében jelent meg, Nickleby kisasszony azonkívül ugyanazon reggel még egy levelet kapott, hogy az üzlet jövőben Knag kisasszony neve alatt fog folytattatni; egyébiránt az ő szolgálatja már nem szükségeltetik.

Alighogy meghallotta Nicklebyné asszony ezt a hirt, a jó urhölgy azonnal kinyilatkoztatta, hogy már rég sejtett ilyesmit s a mellett különféle ismeretlen alkalmakat megemlített melyeknél, hasonlókép beteljesült a jóslata.

— És én még egyszer mondom, — áradozott tovább Nicklebyné asszony beszéd folyama — azonban alig van szükségünk megjegyezni, hogy a divatüzlet a legutósó, mire csak a legroszabb esetben kellett volna adni magadat. Én nem akarok neked szemrehányást tenni, édesem, de ismételnem kell, hogy én, ha anyádtól tanácsot kértél volna — —

— Jó, jó mama, — mondá Katicza szeliden, — de mit tanácsol kegyed nekem most.

— Tanácsolni? — szóla Nicklebyné. — Nem szemellátható-e édesem, hogy a világ minden állásai között a társalkodónői állás egy szeretetreméltó urnőnél az egyet-

len, mire te nevelésednél, modorodnál, külsődnél, és minden más egyebeknél fogva legalkalmasabb vagy? Soha sem hallottad szegény boldogult atyádat azon fiatal hölgyről beszélni — egy öreg urnó leányáról, ki a házban, a hol ő nőtlen korában étkezett, kosztot adott? Oh hogy is hívják? Tudom, hogy B-vel kezdődik a neve és ag-gal végződött — vagy talán Watters-nak hívták? — Nem, az még sem lehetett, de akár hogy hívták is — nem tudod, hogy ez fiatal hölgy társalkodóul ment egy férjes nőhöz, ki nemsokára reá meghalt, és hogy aztán az özvegy urhoz férjhez ment, és oly fiúskát szült neki, a minőt csak valaha bába karjain ringatott és mindez tizen-nyolcz havi időszak alatt.

Katicza könnyen megértette, hogy ezen mégbebizonyítandó visszaemlékezéseket valami való, vagy képzelt kilátás okozta, melyet anyja ilyen pályára nézve feltalált. Azért türelmesen várt míg minden emlékezések s történetesek — akár a dologhoz tartoznak, akár nem — ki lesznek meritve, és akkor megmerete kérdezni nem jutott e olyasmi anyjának fülébe. Most az igazság kitűnt. Nicklebyné aznap reggel egy tegnapi hirlapot olvasott, melyben a legtisztább, és nyelvtanilag leghelyesebb angol nyelven irt pályázat jelent meg, mely szerint egy férjes nő egy művelt fiatal társalkodónőt keres, és hogy az érintett urhölgy czime a Westend egyik kölcsönkönyvtárában ki tudható.

— És én azt mondom neked — szóla ismét Niklebyné a hirlapot diadalial letévén, — hogy megérdemli a próbát, ha nagybátyádnak nincs ellenvetése.

Katiczának a keserű tapasztalatok folytán sokkal több szívfájdalma volt, és valóban kevesebbet is gondolt egy-

előre azzal, hogy mit tarthatott fõnn a sors számára, hogyszem kifogást engedett volna magának; és Nickleby Ralph urnak sem volt semmi ellenvetése, sőt ellenkezõleg a szándék tetszésével találkozott. És, mint magatartásából kitünt Mantalini asszony rögtõni tönkrejutása még nem is látszott előre különösen váratlannak — a minek különben is meg kellett volna esnie, miután fõkép õ volt az, ki azt elõidézte. Ennélfogva halogatás nélkül kitudták a címet és Nickleby kisasszony még azon délelõtt útra kelt anyjával Madame Wittiterly-t a Cadogan-téren Silvane-utczában felkeresni.

Cadogan-tér, az egyetlen könnyû kapocs két ellentét között, közép láncszem a Bel-Grave-Square aristokratikus és a Chelsa proletar-helyiség között, a Sloane utczában fekszik, a nélkül hogy ahoz tartoznék. A Cadogan-tér lakosai a Sloane utczai lakosokat lenézik és Brompton-t aljasnak tartják. Ők divatosak akarnak lenni, és föl nem foghatják, hogy ismerheti az ember New-Roael-ot. Nem állnak ugyan hasonló magaslaton Bel-Grave-Square-vel, és a Grosvenor-térrel, még is van egy viszonyuk azokhoz, körülbelül mint a nagy urak házasságon kívüli gyermekeié, kik rokonaikkal dicsekszenek, bár azoktól nem ismertetnek. A Cadogantéri lakosok a mennyire csak tehetik, oly tekintélyt kölcsönöznek maguknak, mint a milyen a legfõbb rangu embereket illeti, ámbár õk csak a közép osztályhoz tartoznak; õk egyszersmind a vezetõt képezik, ki a tulsó kerületek lakosaival a születés- és ranggõg villamos bélyegét közli, melylyel õk ugyan nem birnak, de egy közel fekvõ fõforrásból mégis magukra származtatják — vagyis más szavakkal: õk hasonlítanak a kötelékhez, mely a flandriai ikret egyisíti, s melynek két külön test életébõl és

lényéből van némi része a nélkül, hogy akár az egyikhez, akár a másikhoz tartoznék.

E semleges földtéren lakott Wittiterly asszony s annak ajtaján kopogtatott Katicza reszkető kézzel. Az ajtót egy vaskos inas nyitotta ki, kinek feje liszttel, krétával vagy valami affélével — mert nem látszott valódi hajpornak — volt behintve. Az inas átvette a jegyet Katiczától, és egy kis apródnak adta, a ki valóban oly kicsiny volt, hogy öltönyén a kis gombok sokasága, mely egy apród viseletéhez múlhatlanul hozzá tartozik, szokott sorban nem fért el, a miért négyével is egymásmellé rakattak. Ez az urficska felvitte a lépcsőzeten a jegyet egy tálczán, és Katicza anyjával együtt egy ebédlőbe utasítottak, míg az viszsztatér, a mely oly szemetes, piszkos- és kényelmetlenül nézett ki, hogy mindennek inkább látszott alkalmatosnak lenni, mint oly helynek, hol esznek és isznak.

A dolgok szokott folyamatjánál és mindennél fogva, miket előkelő társaságokról hiteles könyvekben olvashatni, Wittiterly asszonynak boudoir-ban kellett volna laknia. Azonban talán Wittiterly ur ott kívánta magát borotváltatni, vagy más valami oka volt — mi csak annyit tudunk biztosan, hogy Wittiterly asszony az ebédlőben osztogatott audientiákat, hol minden jelességek és szükségesek megvoltak, rózsaveres ablak függönyökkel, és afféle butor borítékokkal, hogy Wittiterly asszony arczára gyengéd-piros színt árasszanak, — és egy kis ebbel — hogy Wittiterly asszonynak mulatságot szerezzen az idegenek lábaihoz való kapkodásával és az érintett apróddal együtt ki Wittiterly asszonynak csokoládéval szolgáljon.

Az urnőnek édeskésen epedő, tetszetes halavány képe volt, s egész külseje is, mint butorzata, és minden a házban — erősen fakóba játszott. Annyi non-chalanceszal dőlt hátra a pamlagon, hogy az ember tánczosnőnek tarthatta volna, ki egy balett első jelenetéhez van öltözködve s még csak a függöny felhúzására vár.

— Székeket!

Az apród elhelyezte a székeket.

— Hagyd el a szobát Alphons!

Az apród eltávozott. De ha valaha létezett egy Alphons, kinek a képére Miska volt irva, az ez a fiu volt.

— Egy kéréssel bátorkodtam, nagyságos asszony felkeresni, mondá Katicza — kis szorongató szünet után; minthogy hirdetményét olvastam.

— Igen, — felelt Wittiterly asszony. Embereim egyike adta az ujságba. Igen.

— Gondoltam, — folytatá Katicza szerényen, — kegyed meg fog nekem bocsátani, ha még nem választott, hogy a hirdetett állás elnyerhetése végett kérelmemmel alkalmatlankodom.

— Igen, — felelt Wittiterly asszony, ismét vontatott hangon.

— Ha netalán már el van látva — —

— Oh istenem, még nem, — szóla közbe az urnő. — Én nem oly könnyen tudok választani. Valóban nem tudom, mit mondjak. — Nem volt még eddig soha társalkodónő — vagy?

— Nicklebyné, ki az alkalmat sovárogyva, leste, ügyesen bele vágott a beszédbe, még mielőtt Katicza felelt volna.

— Idegeneknél nem, Madame — felelt leánya helyett de évek óta az én társalkodónóm volt. Én anyja vagyok madame.

— Ah — mondá Wittiterly asszony — értem.

— Biztosítom, madame, — felele Nicklebyné, azelőtt nem tartottam volna lehetségesnek, hogy leányomat a világba kelljen eresztenem, mert szegény atyja független férfi volt. és a jelen pillanatban is az volna még, ha annak idejében állhatatos kéréseimre. — —

— Édes mama, — kérte Katicza csöndesen.

— Édes Katiczám, ha kihagysz beszélni bátorságot veszek magamnak és megfejtsem ez urhölgynek — —

— Gondolom szükségtelen, mama.

És daczára minden homlokránczolás- és integetésnek, melyekkel Nicklebyné értésére adta, hogy szándéka még valamit mondani, mi a dolgot egyszerre eldönti, Katicza egy jelentékeny pillantás mellett a maga nézeténél maradt, úgy hogy Nicklebyné az elkezdett szőzönt tovább nem folytathatta.

— Mit tanult kegyed? — kérdé Wittiterly asszony szemeit behúnyva.

Katicza elpirulva előszámlálta főtehetségeit és Nicklebyné azokat az újjain, egyiket a másik után számitgatta, miután már mielőtt ide indultak, mindent kellőleg megfontolt. Szerencsére mind a két számitás összehangzott egymással, s így nem volt oka Nicklebynének a szót magához ragadni.

— Barátságos természetű kegyed? kérdé Wittiterly asszony, mialatt szemét egy pillanatra kinyitotta, s azután ismét behúnyta.

— Azt hiszem, igen — felele Katicza.

— El van látva jó ajánló levelekkel?

Katicza igennel felelt a kérdésre, és nagybátyja jegyét az asztalra tette.

— Legyen oly jó, húzza közelebb székét, hogy láthassam kegyedet — mondá Wittiterly asszony. — Én nagyon rövidlátó vagyok, s azért nem tudom vonásait egészen kivenni.

Katicza nem minden zavar nélkül felelt meg e felhívásnak, és Wittiterly asszony bágyadt tekintettel több perczig nézegette arcát.

— A kegyed külsője tetszik nekem, mondá az urnő, egy kis csengetyű-zsinórt meghuzva. Alphons, kérd meg uradat, hogy jöjjön ide.

Az apród eltávozott a megbizással, s kis vártatva, miközben egyik részről sem szóltak egy szót se, belépett egy tekintélyt igénylő ur, mintegy harmincznyolcz éves, meglehetősen népies vonásokkal és gyér hajjal, ki darabig Wittiterly asszonyhoz hajolt, és suttogva társalgott azzal.

— Ah — ugy! mondá megferdülve, ez nagyon fontos ügy. Wittiterly asszony igen ingerlékeny természetű, nagyon gyenge, nagyon finom, melegházi növény, külországi termék.

— Az kedves Henrik, szóla közbe Wittiterly asszony.

— Az vagy, édesem — te tudod, hogy az vagy. Egy lehellet — mondá Wittiterly ur, ugy tévén, mint ha egy tollat fújna el — Pih! és te nem vagy többé.

— A te lelked fölötte nagy testedhez képest, folytatá Wittiterly ur. Magas szellemed fölemészt. Azt tudod, hogy nincs orvos, ki büszke ne volna rá, ha hozzád hívják. Mit mondanak egyhangulag? — Kedves doktor, mondám e szobában sir Tumply Stuffinhoz utolsó látogatása-

kor : kedves doktor, mi baja nőmnek? Mondjon ön el mindent, bizonynyal el fogom viselni. Idegei talán? — Kedves barátom, — mondá ő : Ön büszke lehet nevére. Legyen mély tisztelettel iránta : ő disze a fashionable világnak, és önnek. Egész betegsége az ő magas szelleméből ered, a mely dagad, szétnyilik, kitágul. A vér felhevül, az erek sebesebben vernek, a gerjedés fokonyként növekszik. — Hah!

Wittiterly ur leírása tüzeben jobb kezével a légben hadarászott, s azzal Nickleby asszony kalapjához csaknem egy hüvelyknyire ért : a miért hirtelen abba hagyta s azután annyira felfujta orrát, mintha valami hatalmas gép működött volna belsejében,

— Te engem mindig gyöngébbnek hiszesz, mint vagyok, Henrik, — mondá Wittiterly asszony.

— Azt nem teszem, Julia — nem, bizonyosan nem — felele Wittiterly ur. A társaság, a melyben mozogsz, és melyben állásod, családod és magas tulajdonaidnál fogva szükségkép kell is mozognod, örökké forrongó örvénye a legrettentőbb gerjedelmeknek. Ne éljek, ha elfelejtem azt az éjszakát, a melyben a követválasztási tánczvigalomban Exeter-ben a baronet fiával tánczoltál. Az iszonyu volt! — Én oly diadalokért azután mindig megszenvedek — mondá Wittiterly asszony.

— És csakis azért, — felele férje, — kell társalkodónőnek lenni, kiben jámborságot, és gyengédséget, legnagyobb rokonszenvet és legszebb nyugalmat találasz.

Itt Witterly ur és asszony, kik inkább Nicklebiékhez beszéltek, mint egymás közt, mindaketten elhallgattak, és a két hallgatónőre pillantottak oly képkifezéssel,

a mely kérdezni látszott: mit tartanak e felől. — Wittiterly asszony, — kezdé ismét Wittiterly ur, a legfényesebb társaságok, a legragyogóbb körök által kerestetik és ünnepeztetik. Ő lelkesedik az operáért a drámáért, a szépművészetekért a — —

— A nemességért kedvesem, — vága közbe Wittiterly asszony.

— Természetesen, a nemességért, — mondá Wittiterly ur, — és a katonaságért. Ő rendkívül mélyen gondolkodó, a legkülönbélebb tárgyak fölött uralkodik. Ha bizonyos emberek a nyilvános életben Wittiterly asszonyról táplált igazi véleményét ismernék, valószínűleg nem hordoznák oly magasan fejeiket.

— Pszt, Henrik — mondá a delnő — ez nincs rendén.

— Hiszen senkit sem emlitek nevénél, Julia — felele Wittiterly ur, és így senki sem érezheti magát megsértve. Én e körülményt csak azért érintem, hogy te nem vagy közönséges asszony, hogy állandó surlodás megy végbe szünetlenül lelked és tested között, és hogy azért a leggyengédebb bánásmódra van szükséged. De most nyugodt, szenvedély nélküli leírását kívánám azon tulajdonoknak, melyek e fiatal leányt, az igényelt állásra képesítik.

E felhívás folytán Katicza tulajdonságain ismét keresztül mentek, mit azonban Wittiterly ur közbevetett kérdései nem egyszerszakítottak félbe. Végre azt határozták, hogy tudakolódni fognak, és a végeredmény Nckleby kisasszonynak két nap alatt nagybátyja czime alatt tudára fog adatni. E tanácskozás után az apród elkísérte őket egész a lépcsőzet ablakáig, hol a vaskos szolgáló

felváltotta, s e módon anya és leánya épségben az utczára értek.

— Szemmel láthatni, hogy nagyon előkelő — mondá Nicklebyné asszony, leánya karját megfogva. Mily jeles egy urnő a Witteterly asszony.

— Gondolja mama? volt Katicza egész felelete.

— Hogy ne gondolnám, édes Katicza — felele az anyja; hiszen oly halvány és egészen kimerülten néz ki. Renélni akarom, hogy nem emészti magát halálra, de nagyon féltém az életét.

E gondolatok a mélyenlátó urhölgyet oda vezették, hogy Witteterly asszony gyanítható élettartamát számítsa ki, a minél nem mulasztotta el a nagy valószínűséget megfontolni, hogy a vigasztalt özvegy leányának nyujtandja kezét. Még mielőtt a jó asszony haza ért volna, Witteterly asszony lelkét a testnek minden szorongatásaitól megszabadította Katiczát Sz. Georges Hannover Squareben nagy fényvel férjhezadta, s még csak azon másodrendű kérdést hagyta megoldatlanul, hogy egy mahagonifa-ágy Katicza számára a másodemeleti hátsó szobában a Cadogan-téren kinn, vagy a harmadik emeletnek egyik első szobájában állittassék-e fel. Azonban nem tudott magával tisztába jönni, melyik lenne előnyösebb, amiért is abba nyugodott bele, hogy annak eldöntését majd akkor vejjére hagyja.

A tudakolódások megtétettek, és a felelet nem éppen Katicza örömére tított ki. Egy hét lefolyta után Nickleby kisasszony minden ingó holmijával Witteterly asszony lakába hirczolkodott át, hol egyelőre magára, hagyjuk.

Huszonkettedik fejezet.

(Miklós Smike társaságában utra indul, szerencsét próbálni, és ez alkalommal megismerkedik Crummes Vincze urral.)

Miklósnak összes értéke, levonván a ház- és butorbért, valamivel állt többől husz shillingnél, mégis könnyü szivvel üdvözölte a reggelt, melyen Londont elhagyni szándékozott. Ágyát oly derült kedélylyel hagyta el, mely szerencsére csak az ifjuság öröksége; szerencsére, mert különben a világ soha sem népesednék öreg emberekkel.

Hideg, ködös reggel volt, a tavasz első napjaiban. Csak néhány könnyü árnyék siklott végig az utczákon, és olykor egy-egy hazatérő bérkocsi nehézkes körvonalai mutatkoztak, mely lassanként közelébb nyomult, odább robogott, s csak hamar ismét a ködben eltűnt. Néha egy félretört sarku láb lépése hallatszott és fagyos kiáltása egy kéménysöprőnek, a ki vaczogó fogakkal kora-reggeli munkájára sietett. Olykor az éji őr nehéz távolsága volt hallható, ki lassan fel s alá járt, s a lomha órákat átkozta, melyek még közte s alvása között hátra voltak; nehéz terheskocsik csörömpöltek és könnyebb szekerek robogtak vevőkkel és eladókkal megrakva, szóval mind e hangok időről időre a fülhöz ütődtek, de a köd által mintegy megtompulni látszottak, hogy azokat szintoly határozatlanul lehetett megkülönböztetni, mint magokat a tárgyakat; a párás légkör mindig tömörebb lett, minél

előbbre haladt a nap; és azok, kik bátrak voltak felkelni, és a függönyös ablakokon keresztül a zord utczára kipillantani, ágyaikba bujtak, és összehuzták magukat, hogy újra aludjanak.

Még mielőtt az ébredő reggel e jelenségei a munkás Londonban általánosabbakká lettek volna, Miklós útját a City felé vette kíséret nélkül, egyedül és anyja lakásának ablakai alatt megállt. Siváran és komoran nézett az ki, de belsejében világ és élet volt az ő számára, mert annak öreg falai közt legalább egy sziv dobogott, melynek szomorúság vagy gyalázat esetén a vér ép oly sebesen vágatott erein keresztül, mint az övé.

Keresztülment az utcán a tulsó részre, s felemelte szemét a szoba ablakára, hol, mint tudta, húga aludt. Zárva volt az és sötétes. „Szegény leányka,“ gondolá Miklós, „bizonyosan nem is gondolod, ki van itt kívül!“

Ismét oda nézett, és egy pillanatig csaknem gyötrelmet érzett a fölött, hogy Katicza még nem volt fenn, hogy hozzá egy bucsúszót kiálthatna. „Istenem“ gondolá azután, magába térve „mily gyermekes vagyok!“

— Jobb az így, a mint van, — mondá magában Miklós, miután néhányszor fel-alájárákált a ház előtt. „Midőn előbb tőlök megváltam, és ezer isten veled-et, mondhattam volna, ha akartam volna, igyekeztem megkimélni őket a fájdalomtól; mért ne most is!“

Egyszerre egy tetszett neki, mintha az ablak függöny megmozdulna, és egy pillanatra el akarta magával hitetni, hogy Katicza az ablaknál van. Az érzemények azon különös ellenmondásai következtében, melyek

mindnyájunknak közösök, akaratlanul egy kapu mélyedésbe húzta magát, hogy meg ne láthassák. Mosolygott saját gyengeségén, kedveseit az isten ótalmába ajálta, s könnyü léptekkel eltávozott.

Midőn régi lakásába ért, az aggódva várakozó, Smike-ot és Newmann Roggs-ot találta ott, ki egy napi jövedelmét egy ibrik rumra és tejre fordította, hogy a vándorokat utazásukra megerősítse. Smike a batyut vállára vette, és így tovább mentek. Roggstól kísértetve, ki nem akart attól elállni, hogy addig velök menjen míg a nap felkel.

— Hová? — kérdé Newman gondolkodva.

— Először Kingston-ba, — felele Miklós.

— S aztán hová? — kérdé Newmann. „Miért ne mondaná meg nekem?“

— Mert még magam is alig tudom, barátom, — felele Miklós kezét Newman vállára téve; és ha tudnám is, egyelőre még semmi tervem, semmi kilátásom nincsen és talán tartózkodási helyemet százszor megváltoztom, míg öntől egy üzenet hozzám érkezik.

— Attól tartok, hogy önnek mélyen meggondolt terv van fejében, — mondá Newmann fejét csóválva.

— Valóban oly mély, — felelé fiatal barátja — hogy magam se talállok annak fenekére, igérem azonban önnek, hogy irni fogok, mihelyt el fogom magamat határozhatni.

— De aztán nem felejt el? — kérdé Newmann.

— Az legalább nem valószínű, — felele Miklós, — Nincs oly sok barátom, hogy azok száma zavarba hozhatna és köztök a legjobbikat elfelejthetném.

Ily beszélgetés közben mentek egy pár óráig együtt. és azt ugyananyi napokon át tették volna, ha Miklós az uton egy kőre le nem ül, és a leghatározottabban ki nem nyilatkoztatja, hogy addig nem mozdul helyből, míg Newmann haza felé nem indul. Miután Newmann először csak még fél- s aztán egy negyed mérföldre hiába alkudozott volna, végre bele kellett nyugodnia, hogy visszatér Golden-Square-be, a mit sok szivélyes és gyengéd „isten veled“ után, többszöri visszanézés, és kalapintegetés közben meg is tett, míg csak a két vándor a távolság miatt egy pár pontocsóra le nem olvadt.

— Most halld Smike — mondá Miklós keményen előre haladva; — Portsmouth-ba megyünk. — Smike bólinta fejével, és mosolygott, a nélkül, hogy, más érzelm mutatkozott volna rajta, mert neki tökéletesen mindegy volt, akár Portsmouthba mennek, akár Port-Royal-ba, csakhogy együtt maradjanak.

— Én ugyan az ilyenféle dolgokhoz nem igen értek, — folytatá Miklós, de Portsmouth kikötőváros és ha egyéb nem akad is számunkra, talán alkalmazást nyerünk valamely hajón. Én fiatal és tevékeny vagyok, s minden tekintetben haszonvehetővé tehetem magamat. Ugyan ez áll nálad is.

— Azt hiszem, — felele Smike. Mig ott tartózkodtam, Ön tudja, hol gondolom.

— Igen, tudom, viszonzá Miklós, nem szükség a helyet megnevezned.

— Hát, ott tartózkodásom alatt, válaszolá Smike — és szemei fénylettek a kilátásra, hogy ügyességét használhatni fogja — tehenet fejtem, s lovász voltam, olyan, mint akármelyik.

— Ah, — mondá Miklós komolyan, félek, hogy nem sok afféle állatokat tartanak a hajókon, és aztán, ha egyszer másszor találkoznak is ott lovak, nem igen gondolnak azok tisztításával. De hiszen tanulhatsz te más egyebet. — Ha akar az ember, — bizonyosan talál módot —

— Akaratban nálam nem lesz hiány, felele Smike örömsugározva.

— Azt az isten tudja — viszonzá Miklós — és ha te nem tehetnéd, hát fogok én, ha mindjárt keservesen fog is menni, mindakettőnkért eleget tehetni.

— Czélhoz érünk még ma? kérdé Smike hosszú szünet után.

— Már az fölötte nagy feladat volna, még a te szolgálatkész lábaidnak is — felelt Miklós jóakaró mosolylyal. Godalming — mint egy kölesönkért földabroszon láttam — harmincz és néhány mérföldre esik Londontól s nekem szándékom ott meghálni. Holnap aztán ismét tovább megyünk. mert nem vagyunk elég gazdagok, hogy szükség nélkül késlekedjünk. Jer, add ide azt a nyalábot, felváltlak.

— Nem, nem, — felele Smike néhány lépést téve hátra. Ne kívánja ön tőlem, hogy önnek adjam azt.

— Miért nem? — kérdé Miklós.

— Engedjen legalább valamit tennem önért, felele Smike. Ön soha sem enged szolgálnom, a mint tulajdonkép tennem kellene, de ön nem tudja, mikép töröm én azon éjjel-nappal fejemet, hogy önnek tetszése szerint cselekedjem.

— Ah, te bohó ember, tudom én azt, és látom, különben vaknak és érzéketlennek kellene lennem, mondá

Miklós ; de éppen az visz reá, hogy tőled, minthogy magunkban vagyunk, egyet kérdezzek, tevé hozzá szilárdan szemébe nézván Van e jó emlékezeted ?

— Én nem tudom — felele Smike, szomorun rázva fejét. Gondolom egyszer volt, de most már oda van — egészen oda.

— Miért hiszed, hogy egyszer jó emlékezeted volt ? kérde Miklós, hirtelen Smike-hoz fordulván, mintha ezen kérdés által a tényállást akarná megkísérteni.

— Mikor még gyermek voltam, mindenre tudtam emlékezni, mondá Smike ; de az már nagyon rég — nagyon régen volt, vagy legalább nekem úgy tetszik, — én mindig zavart, szédelőgő voltam azon a helyen, melyet önnel elhagytam, és soha sem tudtam valamit eszembe juttatni, sokszor még megérteni sem, a mit nekem mondtak. — Én, hadd lássam csak — hadd lássam.

— Mi ? — álmodol ? — kérde Miklós, karját megérintve.

— Nem — felele Smike léha szemmeresztéssel. Én csak arra gondoltam, hogyan — — akaratlanul megborzadt, a mint beszélt

— Ne gondolj többé arra a helyre ; most már minden elmúlt — viszonzá Miklós, szemeit egészen kísérője szemébe szegezvén, ki abba a semmit mondó meredtségbe készült esni, a mi nála különben közönséges és még újabb időkben is nem ritka volt. Mit akartál csak mondani az első napról, miután Yorkshire-ba értél ?

— Hogyan ? — kiálta az ifju.

— Gondolom az időről mielőtt emlékezeted elkezdted veszíteni, felele Miklós nyugodtan. — Hideg idő volt akkor, vagy meleg ?

— Nedves — viszonzá Smike, — nagyon nedves. És mindig mondtam, valahányszor nagyon esett, hogy úgy esik mint azon estén, melyen én odaérkeztem; s akkor körülvettek, és kinevettek, mikor látták, hogy az erős eső felett sirnom kellett. Ők azt mondták, hogy gyermekies, de az meg arra vitt, hogy csak többet gondoltam arra. Néha hideg futott keresztül rajtam, mivel el tudtam képzelni, hogy akkor milyen voltam, mikor ugyanazon ajtón először beléptem.

— A milyen akkor voltál? — ismétlé Miklós színlét közömbösséggel, és milyen voltál?

— Egy oly kis teremtmény — felele Smike, hogy csak arra gondolva is, szánakozással és irgalommal kellett volna lenni az embereknek irántam.

— De csak nem egyedül mentél oda? mondá Miklós

— Nem, felele Smike, — oh nem.

— Ki volt veled?

— Egy férfi — egy zord, sorvadt férfi; ezt az iskolában hallottam mondani, arra is emlékezem. Én örültem, mikor elhagyott, mert féltém tőle. De azok még jobban megfélemlítettek, s még keményebben bántak velem.

— Nézz csak reám, mondá Miklós, ki minden figyelmét egyre kívánta fordítani. Ugy, el ne fordulj. Nem emlékszel egy asszonyra, semmi szeretetteljes női lényre, ki azelőtt gondodat viselte, ajkaidat csókolta és téged gyermekének nevezett?

— Nem, — felele a szegény teremtés fejét rázva, nem, soha.

— Más házra sem, csak a Yorkshaireire?

— Nem, — viszonzá Smike szomorú pillantással, — hanem egy szobára — emlékszem, hogy egy szobában aludtam, egy nagy, magános szobában, magasan fönn egy házban, és a boltozatban volt egy csapóajtó. Sokszor fejemre húztam a párnát, hogy ne lássam azt, mert én kis gyermek voltam és féltem attól, mikor éjjel magamban voltam; azt is igen nagyon szerettem volna tudni, hogy mi lehet a másik oldalon. Azután egy óra, egy régi fali óra állt egy sarokban; még igen jól jut eszembe. Az a szoba soha sem esett ki emlékezetemből, mert mikor ijedelmes álmaim vannak, akkor épen úgy előmbetűnik, a mint volt. Oly dolgokat és embereket látok abban, milyeneket akkor sohasem láttam, de a szoba olyan, mint akkor volt; ez nem változik.

— Engedd, hogy most én vegyem át a nyalábot? kéré Miklós hirtelen elvágva a beszélgetést.

— Nem, nem — felele Smike. Menjünk tovább.

E szavaknál meggyorsította lépteit, a mint látszott abban a hiszemben, hogy az egész beszélgetés alatt vesztegeltek. Miklós figyelemmel nézte őt, és e beszélgetés minden szavát kitörülhetlen vonásokkal emlékezetébe véste.

Aközben már majd dél lett, és noha a várost, melyet éppen elhagytak, még mindig sűrű köd takarta be, mintha tevékeny lakosainak lélegzete nyereményük árnyéka fölött lebegne, és itt nagyobb érdeket találna, mint a csendes magasabban fekvő vidékeken. Künn a mezőségen szép és tiszta idő volt. Itt-ott akadtak a lapályban oly helyekre, hol a nap a ködöt még nem oszlathatta el; de ezeken nemsokára túlestek, s midőn a tulsó hegyen felmentek, gyönyörű volt a völgybe lepillantani, és látni,

hogy a lomha tömegek mint tolultak nagy nehézkesen tovább, a napnak vidító hatása elől. Szép, vidor nap sugározta be a zöld legelőket, és a víznek nyári irongát kölcsönzött, míg az utazókkal ezen kora évszaknak egész vidító üdeségét élveztette. A talaj lábaik alatt ruganyosnak tetszett, a juhok csengetyüi zenekép hangzottak füleikbe, és megvidítva a mozgás által, valamint a reményről is segítve, oroszlán erővel lépegettek tovább.

A nap előbbre haladt. A ragyogó színek mind bádgyadtabbakká lettek, vagy szelidebb színezetet öltöttek, mint ifju remények, melyeket az idő meggyengít, vagy ifju képek, melyek lassan-lassan az öregség nyugodt vidámságába mennek át; de alig voltak kevésbé szépek lassu elhalványulásukban, mint fris fényökben, mert a természet a nap- és évszaknak ad bizonyos sajtáságos szépségeket, és reggeltől estig, a bölcsőtől a sirig szünet nélkül tart egy oly szende és könnyü változás, hogy mi annak haladását alig vehetjük észre.

Végre Godalming-ba értek, hol két rosz ágyat béreltek, és úri módon aludtak. Reggel jókor, bár nem éppen hajnalhasadtával — útnak eredtek, mindenesetre nem egészen oly fürgén, mint előtte való nap, de azért mégis tele élénk reménnyel, és vidám gondolattal.

E napon fárasztóbb utazást kellett tenniök, mint az előbbin, mert hosszú ellankasztó hegyeket kellett megmászniök, és tudva van, hogy az utazásban is, mint az életben sokkal könnyebb az út le a lejtőn, mint fel a hegynek. De mindamelllett állhatatossággal mentek tovább, és még egy hegy sem nyújtotta ormát az égnek, mely a kitarónak végre is megjárható ne lenne, vagy ne lett volna.

Az „Ördög Punshbowle“-ja szélénél mentek el, és Smike kíváncsian fülelt, midőn Miklós a kőbe-véselt írást olvasta, mely e vadonban van felállítva és egy irtóztató orgyilkosságról szól, mely éjjeli időben vitetett végbe. A fű, melyen álltak, vérrel volt befestve, és a meggyilkoltnak vére cseppenként folyt alá a barlangba, melytől a hely nevét kapta. Az „ördög Punshbowle-ja“— gondolá Miklós a mély üregbe lenézve soha ennél illőbb folyadékot nem vett magába.

Jókedvvel haladtak tovább, s végre egy messzetartó, téres, magas rónához értek, hol a sok apró váltakozó domb a felszínnek viritó zöld tekintetet kölcsönzött. Itt egy hágó emelkedett fel függélyesen az égnek, mely csaknem egyedül a juhok és kecskék által, melyek oldalain legeltek, volt járható.

Ott egy hatalmas zöld domb állt, mely oly könnyedén emelkedett fel, és oly szeliden összeolvadt ismét a síksággal, hogy a határokat alig lehetett megkülönböztetni. Dombok, egyik magasabb a másiknál, ékes és idomtalan, sima és szakadozott, kies és zordon hullámvonalok hanyagul egymásba füzve zárták be a kilátást minden irányban, míg nem ritkán, mielőtt az ember várta volna, egy sereg fekete varju kellemetlen károгásával a földről felszállt, a közel hegyeket megkerülte, mintha nem tudnámerre forduljon, és valamely völgynyílásba szélsébséggel hirtelen lecsapott.

Lassan-lassan keskenyebb a kilátás mind a két oldalon, és miután egy ideig a gazdag és dicső szinezettől megfosztatott, ismét egyszerre nyílt térre jutottak. A tudat, hogy rendeltetésök helyéhez mindinkább közelednek bátorságot öntött az utasokba. De az utazás terhes volt

utközben megálltak, és Smike elfáradt. Már sötétedett midőn egy korcsmárhoz vezető ösvényre tértek, mely még tizenkét mérföldre volt Portsmouth-tól.

— Tizenkét mérföld, — mondá Miklós, mindkét kezével botjára támaszkodva és Smike-ot kétesen nézve.

— Tizenkét mérföld ismétlé a kocsmáros.

— Jó az ut ? kérdé Miklós.

— Nagyon rossz — felelé a kocsmáros. — Mint korcsmáros hogyan mondott volna mást.

— Én még tovább szeretnék menni — mondá Miklós vontatva, — de nem tudom, mit tegyek.

— Én ugyan nem akarom magamat elhatározásába avatni, de ha önnek volnék, én nem mennék tovább.

— Igazán ? — kérdé Miklós ugyanazon bizonytalanságban.

— Nem, kivált ha tudnám, hogy jó helyen vagyok.

E szavaknál kötényt a kocsmáros félretolva, kezeit zsebjeibe dugta, pár lépést tett a ház előtt kifelé, és látszólag nagy közönbösséggel pillantott a sötétes utra le.

Egy pillantat az elfáradt Smike elcsigázott vonásaira elhatározásra birta Miklóst, és így minden habozás nélkül kész volt megmaradni a hol volt.

A kocsmáros bevezette őket a konyhába, s mint-hogy ott jó tűz pattogott, megjegyzé, hogy nagyon hideg van, a mint hogy kétséget nem szenved, hogy ha gyenge, vagy éppen semmi tűz nem lett volna a konyhán, nagy melegségről panaszkodott volna.

— Mit adhat ön estelire ? -- volt Miklós első kérdése.

— Mi tetszenék önnek ? — volt a válasz.

Miklós hideg sültet kívánt, de az nem volt — sült tojást, — tojás sem volt; ürüoldalast — azt három mérföldnyire sem lehetett találni, ámbár az utolsó héten több volt neki, mint a mennyit felhasználhatott és pár nap mulva ismét bőven lesz.

— Ugy hát egészen önre bizom — mondá Miklós, — mint már eleinte akartam, ha ön tetszésem iránt kérdést nem tett volna.

— No, ugy mondok önnek valamit, — felelé a kocsmáros. — A vendégszobában van egy ur, ki kilencz órára meleg beefsteakpudding-ot és burgonyát parancsolt. Ő azt mind el nem fogyasztja, és én nem kételkedem, hogy ha én említést teszek előtte, este-liében önt résztvenni engedi. Mindjárt tisztába fogom hozni a dolgot.

— Nem, nem — viszonzá Miklós a kocsmárost visszatartva, — azt nem akarom. Én, legalább — hm! miért ne mondanám ki, — ön látja, hogy én igen szerény módon utazom, s utamat idáig gyalog tettem. Azért bizonynyal több mint valószínű, hogy az az ur nem találja inyeszerintinek társaságomat, és noha a por egészen belepett is, mégis büszkébb vagyok, hogysem én az ő társaságába tolakodjam.

— Én istenem! mondá a kocsmáros, — hisz az csak Crumles ur, ő nem veszi azt oly szigorun.

— Valóban? — kérdé Miklós, kinek száájizére — őszintén megvallva — a leveses puddingra való kilátás némi hatást tett.

— Legkevésbbé sem veszi szigorun — felelé a kocsmáros. — Amennyire én őt ismerem, az ön társa-

sága neki kellemes lesz. No de mindjárt meglátjuk. — Csak egy perczig legyen türelme.

A kocsmáros sietett anélkül, hogy további engedelemre várt volna, a vendégszobába, és Miklós nem kísértette meg őt visszatartani, mert bölcsen meggondolta, hogy a jelen körülmények közt egy esteli nagyobb fontosságu, hogysem az ember koczkára tegye. A kocsmáros csakugyan nagy sebbel vissza jött.

— Minden rendén van, — mondá csendesen. — Tudtam én azt. Odabenn még valami érdekes megnézni valót is fog találni. Teringettét, hogy egymásba kaptak!

Miklós már nem kérdezhetette többé, hogy ez a zárjegyzet, melyet a kocsmáros egész elragadtatással mondott, mit jelent, mert a kocsmáros a szoba ajtaját már kinyitotta, hova aztán mind a két utazó — Smike a nyalábbal hátán, melyet oly szorgosan őrzött, mint ha arannyal telt zacskó lett volna — haladék nélkül belépett.

Miklós valami különös látványra volt elkészülve, de semmiesetre sem oly különösre, mint a mit ott szemei találtak. A szoba felső végében két fiu volt látható, egyik nagyon magas, a másik nagyon alacsony, mindakettő matróz-öltözetben — legalább színiben, övvel, csat-fonatékkal és pisztolyokkal — s ezek két kosármarkolat karddal, mint közönségesen a kis színházaknál találhatni, borzasztó küzdést vittek véghez vagy a színlap kifejezése szerint — vıvtak. Az alacsony fiu nagy elınyben volt a magas ellenében, kinél már nagyon szorult a kapeza; nézı gyanánt egy nagy, nehézkes férfi támaszkodott egy asztal sarkához, ki a vivókat hathatósan buzdította, hogy még több tüzet üssenek ki egymás

szabljájából, akkor a legközelebbi előadáskor nem fog hiányozni részökre a bőszült taps.

— Crumles Vincze ur, — mondá a korcsmáros csaknem hódoló tekintettel, — ez az az urfi.

Crumles Vincze ur oly fejhajtással köszönté Miklóst, a mely egy római császár leereszkedő fogadása és egy kenyeres pajtás bizalmas fejbiczcentése között középén foglal helyet, azután a kocsmárossal bezáratta az ajtót, és kimenni inté.

— Ez szép egy darab — mondá Crummles ur, intvén Miklósnak, hogy álljon meg, nehogy a küzdés megzavartassék. — A kicsi megcsipte, ha a nagy nem adja meg magát három másodperc alatt, úgy meg van halva. Ismételjétek még egyszer fiuk.

A két vivó előről kezdte, s olyakat koppantottak egymásra, úgy összetűztek, hogy a szikrák csakugy pattogtak — Crummles ur nagy meglegedésére, ki ezt fődolognak tartotta. A viadal mintegy kétszáz vágással kezdődött, melyeket a kis matróz a nagygyal váltott, a nélkül, hogy valami különös eredményhez jutottak volna, míg a kis matróz egyik térdére lebukott. De ő azt föl se vette, hanem kezével úgy térden is egész kétségbeesetten tovább harczolt, míg a nagy matróz, ki nem ütötte kezéből a kardot. Azt hitte volna az ember, hogy most a kis matróz körömszakadtára jutva kegyelmet kérend, de ahelyett sebesen kihuzott egy nagy piztolyt övéből, s azzal a nagy matróz képére célzott, úgy, hogy ez a váratlan fogástól visszarettent, és a kicsinynek időt engedett kardját ismét felvenni, és ujra kezdeni. Azután ismét összekoczcztak, miközben mindkét részről egészen különös vágások alkalmaztattak, a küz-

dők kardjaikat majd bal kezeikbe vették, majd lábaik között vagy vállaik felett oszták ki ütéseiket, és midőn a kis matróz egy erős vágást intézett a nagynak lábai ellen, a mely ki nem térés esetében mindakettőt kereken elvágta volna, a nagy a kicsinek kardja felett elugrott, mire a nagy, hogy a dolgot súlyegyenbe hozza, hasonló vágást tett, és a kicsit kardrahányta. Ezek után különbéle fortélyt követtek el, mi mellett alkalmilag a nadrágtartó hiányzása miatt félrecsuszott lábravalóikat helyre igazították, míg végre a kicsi, ki nyilván az erkölcsi jellemet képviselte, mert mindig előnyben volt, egy erőszakos rohanást tett, a nagynak neki esett, és azt rövid sikeretlen ellentállás után földre terítette, mire a nagy, szörnyű kinok között kiadta lelkét, miután a kicsi mellére hágott, és azt kardjával keresztülszurta.

— Ez kétszeres ujrakezdést kipótól, fiuk, ha jó igyekeztek — mondá Crummles ur. De most fujjátok ki magatokat, s váltsatok ruhát.

Ezen a vivóknak adott utasítás után üdvözlé Miklóst, ki csak most vette észre, hogy Crummles ur képe egyenlő arányban van testével. A férfinak igen vastag alsóajka, rekedt hangja, mint azoké, kik sokat szoktak kiáltozni, és fekete, majd kopaszra nyirt haja volt, hogy — mint azután kitetszett — mindennemű és alakú parókat használhasson.

— Mit tart felőle, sir? — kérdé Crummles ur.

— Valóban igen jól ment — jelesen, — felelé Miklós.

— Azt hiszem, oly fiukat mint ezek, nem igen fog látni ön, — mondá Crummles ur.

Miklós osztotta e véleményt, megjegyezte azonban, hogy — bárcsak egyenlőbbek volnának.

— Egyenlők? — kiálta Crummles ur.

— Magasságra nézve értem — tevé hozzá Miklós magyarul.

— Magasság? — ismétlé Crummles ur. — Ej, hisz épp ez a fődolog a vivásnál, hogy egy vagy két láb-bal különbözzenek. Micsoda joggal számíthatnánk akkor a közönség tetszésére, ha nem kicsi küzdene a nagy ellen? Másképp legalább ötöt kellene egy ellen állítani, és ehhez nincs társaságunknak elég embere.

— Már átlátom, azért bocsánatot kérek — felelé Miklós. — Meg kell vallanom, hogy erre nem gondoltam.

— Ez a fő cél, — viszonzá Crummles ur. — Én holnapután Portsmouth-ban előadást rendezek. Ha ön oda utazik, látogassa meg a színházat, s meg fogja látni, mennyit igényelhet az.

Miklós megígérte, hogy megteszi ha lehet, azután székét a tűzhöz tolta, s beszélgetésbe eredt az igazgatóval. Ez nagyon beszédes és közlékeny volt, talán éppen annyira véralkatánál fogva, mint a grog következtében, melyhez emberül hozzá látott, vagy a burnótnál fogva, melyet nagy adagokban vitt orrához egy kis papirtölcserből, melyet mellénye zsebében tartott. Tartózkodás nélkül beszélt dolgairól, és vége hossza nélkül számlálta elő társasága jeles tulajdonait, s családjá talentomait, melynek a két vivő egy tiszteletreméltó részét képezé. Mindenkép úgy látszott, hogy a társaságbeli urak és urnők holnap Portsmouth-ban összejönnek, hová az atya két fiával utban volt. A csapatnak nem volt

állandó tartózkodási helye, hanem a vándor-művészek osztályába tartozott, s éppen Guildfordból jött, hol az már első felléptekor rettentő tetszést aratott.

— Ugyanazon uton fog menni ön? — kérde az igazgató.

— I—gen — felelé Miklós zavarral.

— Ismerős a városban? — kérde a művész tovább, — ki ugyanoly bizalmat látszott igényelni, melyet ő nyilvánított.

— Nem — felelé Miklós.

— Soha sem volt ott?

— Soha.

Crummles Vincze ur egy száraz köhentést tett, mintha azt akarná azzal mondani, — ha zárkózott akarsz lenni, ám légy — s annyiszor folyamodott kis tölcsérkéjéhez, hogy Miklós méltán elcsudálkozott annyi burnót eltűntén.

E foglalkozás alatt Crummles ur időről időre nagy érdeklődéssel nézett Smikera, ki már eleve szokatlanul feltűnt neki. Ez elaludt, s bólingatott székén.

— Bocsássa meg ön észrevételemet — mondá az igazgató csendesén Miklóshoz hajolva, — de tekintse meg csak mily érdekes képe van barátjának.

— Szegény fiu, — felelé Miklós fél mosolylyal, — szeretném, ha valamivel teljesebb volna, és nem oly elsoványodott.

— Teljesebb? — kiálta az igazgató csaknem elrémülve — akkor örökre elromlanék.

— Gondolja ön?

— Bizonyosan, sir, — mondá az igazgató nyomatékkal térdére ütve. Ugy, a mint most van, ily soványan,

s minden nyoma nélkül a pirosságnak arczán, olyan színész lenne az éhezők szerepében, a milyent még soha se láttak szinpadon. Ha orra hegyén egy leheletnyi veressel, Romeo és Juliában mint gyógyszerész csak a fejét dugná ki a boltból, bizonyos lehetne benne, hogy háromszor kihívják.

— Ah, ön színészi szempontból tekinti — mondá Miklós nevetve.

— És pedig teljes joggal, — felelt az igazgató. — Én mióta csak művész vagyok, soha se láttam senkit, ki annyi hivatottsággal birt volna e szerepre, már pedig magam is nehéz gyermek-szerepeket játszottam, még midőn alig voltam tizennyolcz hónapos.

A beefsteakpudding megjelenése, melylyel egyszerűsmind a két Crummles fiu is belépett, a beszélgetésnek más fordulatot adott, és azt egy időre egészen és végkép félbeszakasztotta. A két urfi a kést és villát alig forgatták kevesebb ügyességgel, mint kardjaikat, s mivel az egész társaság egyformán éhes volt, nem vesztették az időt szóbeszéddel, míg az estelit nem költötték.

A Crummles urfiak még alig nyelték le utolsó falatjukat, midőn ismételt, félig elnyomott ásitozás és nyújtózkodás által lefekvés hajlamukat nyilvánították, mi-ben Smike még szembeötlőbb módon megelőzte őket az által, hogy nébánszor még a falattal szájában is elszenderedett volt. Azért Miklós azt indítványozta, hogy mindjárt keljenek fel az asztaltól, de a színházigazgató egyáltalában nem akart arról hallani, és bizonyitgatta, hogy semmi áron nem hagyja magát attól az örömtől megfosztani, hogy uj ismerősét egy pohár puncsra meg

ne hívja, és az el nem fogadást épen nem fogná finom magaviseletnek tekinteni.

— Hagyjuk a fiatalokat lefeküdni — mondá Crummles Vincze ur — és maradjuk mi még egy keveset a tűz mellett.

Miklós sokkal izgatottabb volt, hogysen különös hajlamot érzett volna az alvásra, azért a meghívást némi vonakodás után elfogadta. Midőn az ifju Crummlesekkel kezet szoritott és az igazgató Smike-nak különös jóakarólag jó éjt kívánt, ketten szemközt a tűzhöz ültek, hogy a poharakat közösen kitürtsék, melyek nemsokára megjelentek, oly kedvesen párologva, hogy öröm volt látni és élvezni.

De daczára a puncsnak és a szinigazgatónak, ki egy rakás történetkét beszélt el, és bámulatosan sok dohányt és burnótot fogyasztott el pipájában és orrával Miklós szórakozott és levert volt. Gondolatai otthon tévedeztek, és ha jelen állapotára visszatértek, jövőjének bizonytalansága komorsággal töltötte el, melyet minden erőködése daczára sem tudott elűzni. Szelleme mindenben alábbszállt, s bár a színházigazgató szavait hallotta, azok értelme iránt mégis süket volt, úgy, hogy midőn Crummles Vincze ur egy bizonyos kalandor hosszú történetét nagy kaczagással és azzal a kérdéssel fejezte be, hogy mit tett volna ő hasonló körülmények közt, kénytelen volt bevallani, hogy az elbeszéltekből legkevesebbet sem hallott, és szórakozottságáért bocsánatot kell kérnie.

— Eh, én azt jól tudtam, — mondá Crummles ur. — Az ön szelleme nyugtalan. Mi a baja önnek?

Miklós nem tarthatta vissza magát a mosolygástól ezen kérdés nyíltsága felett, de nem tartotta érdemesnek hogy annak kitérjen, s azért megvallotta aggodalmait a felett, hogy céljának elérése, amely az ország e részébe hozta, nem fog sikerülni.

— És mi az ön célja? — kérde a szinigazgató.

— Foglalkozást keresek, mely nekem és utitársamnak az élet közönséges szükségleteit megszerezze — felelé Miklós. — Így állnak az én körülményeim, melyeket ön gyaníthatólag már régen eltalált, azért nem is átallom azokat önnel nyíltan közleni.

— Micsoda foglalkozást tudna ön Portsmouthban inkább találni, mint más helyen, — kérdezé Crumles Vincze ur, — mialatt a pipáján lévő spanyol viaszt a gyertyavilághoz tartotta, és kisujjával szétnyomta.

— Azt hiszem, sok hajó fordul meg a kikötőben, és azokból el is indul nem egy — felelé Miklós. — Valamelyiken csak találok alkalmazást; az ember legalább enni és innivalót kap.

— Oh igen, besózott hust és fris rumot, borsópudingot és korpa kétszersültet, — viszonzá az igazgató, egy szál fidibust nyugodtan a világhoz tartva.

— Annál még rosszabb dolga is lehet az embernek — véle Miklós, — és én azt hiszem, hogy ép úgy ki fogom állhatni, mint sok más velem hasonkoru, kik hasonlókép nem voltak ahhoz szokva.

— Ha hajón akar alkalmazást kapni, akkor hasonvehetőnek is kell lennie, — mondá az igazgató; — de önnél ez aligha áll.

— Miért nem?

— Mert nincs oly hajós, vagy kormányos, ki önt csak a levesbe való sóra is érdemesnek tartaná, ha más gyakorlott kezekkel rendelkezhetik, és Portsmouthban annyi a gyakorlott kéz, mint osztrigahaj a tengerszorulatokon.

— Hogy értsem ezt? — kérde Miklós e jóslat, de különösen a biztos hang által, melylyel mondatott elcsüggesztve. — Az ember nem kész matróz gyanánt jön a világra, azt hiszem, hogy azt is csak tanulni kell előbb.

Crummles Vince ur bólintott a fejével.

— Mindenesetre, de azt már az ön korában nem teszi az ember többé és az ilyen urfi már éppenséggel nem tud bele okulni.

Szünet állt be. Miklós arcza meghosszabbodott, és búsan nézett a tűzbe.

— Nem jut más állás, más kereset eszébe, melyet egy fiatal ember az ön alakjával, és ügyességével könnyen elsajátíthatna, és a mely mellett még a világban is széjjel lehetne nézni egy kicsit — kérde az igazgató.

— Nem, — felelé Miklós fejét rázva.

— Nem? — Ugy én mondok önnek egy pályát — mondá Crummles ur, pipáját a tűzbe dobva és hangját felemelve. — A szinpadot.

— A szinpadot? — kiáltá Miklós, csaknem oly hangosan.

— A szinművészetet, — folytatá Crummles Vin-
cze ur. — Én színész vagyok, nőm színésznő, gyermekeim színészek. Volt egy ebem, mely csecsszópo korától kezdve ezt a művészetet üzte, és a szinpadon mult ki. Lovam is, mely szinházi ingóságainkat vonja, használható a szin-

padon, és „Timvir“-ban a tatárral lépett fel. Én őt elhelyezem. Mondjon igent. Éppen valami újra van szükségem.

— De én nem értek hozzá, — felelé Miklós, kit ezen utolsó indítvány majd lélegzetétől megfosztott. — Én soha nem léptem fel, ha csak talán az iskolában nem.

— Járása és magatartása önt a magasabb vigjátékra minősíti. Az ön szemeiben a szomorujáték fiatal hőse tűnik elő, és nevetése egészen alkalmas a bohózatra, — felelé Crumles Vincze ur. — Oly jól fog önnek sikerülni, mintha születése óta nem gondolt volna egyébre, mint a lámpákra.

Miklós a rézpénz kis összegére gondolt, mely zsebében fog maradni, ha majd a számlát kifizeti, de még mindig habozott.

— Ön nekünk százfélekép használható lehet — mondá Crumles ur, — gondolja meg csak: mily pompás színházi czédulákat irhat az utczasarkok számára egy oly nevelésű férfi, mint ön.

— Már e műágnak csakugyan megfelelhetek — véle Miklós.

— Kétségkívül — felelé Crumles ur; — továbbá bemeneti jegyeket is készíthet, másolhat szindarabokat. Ej lám, szükség esetében ön nekünk valami darabot is irhatna, melyben a társaság egész erejét kifejthetné.

— Már abban nem vagyok oly biztos — viszonzá Miklós, — bár hiszem, hogy egyszer-másszor firkálhatnék valamit, a mi önnek alkalmas lenne.

— Legközelebb egy új látványos színművet adunk, — felelé a színigazgató. — Hadd lássam csak — egé-

szen új jelmezekkel — új diszitményekkel — úgy kell elkészíteni, hogy egy valóságos kut, és két vizes csőbőr forduljanak elő benne.

— A darabban? — kérde Miklós.

— Minden bizonynyal, — felelé a művész. — Pár nap előtt vettem azokat olcsó áron egy árverésen, és rendkívüli eredményt várok ezektől. Így tesznek Londonban. Vesznek öltözeteket, diszitményeket, s aztán darabot iratnak hozzá. Tarthat is minden színház irót?

— Valóban? kiálta Miklós.

— Természetesen, — mondá Crummles ur, — olyasmi minden nap fordul elő. És mily pompásan veszi ki magát a színlapon, midőn kizárt sorokban és ölnyi betűkkel olvassa az ember; szökökut — valóságos vizcsőbrök — ennek vonzani kell. Nem ért ön egyuttal a rajzolásához is?

— Azzal nem dicsekedhetem, — felelé Miklós.

— Kár! — viszonzá az igazgató. — Ez esetben nagy rajzokat ragaszhattunk volna az utcasarkokra, melyeken az egész utolsó jelenetet a háttérrel, kúttal és a vizcsőbrökkel együtt lehetett volna ábrázolni. No de már arról le kell mondanunk.

— És mit kapok mindezért? — kérde Miklós rövid gondolkozás után. — Megélhetek abból?

— Abból megélni? — kiáltá a komédiás, — mint egy herczeg. — Az ön és barátja fizetésével, tiszteletdíjával írói fáradozásaiért ön rá viheti egy fontra hetenként.

— Ön tréfál.

— Bizonynyal nem; és ha tódulásig telik meg a terem, talán majd kétannyit is behozhat önnek.

Miklós vállat vont. Ő leginkább a szűkséget vette tekintetbe, és habár maga a legnagyobb szűkséget is elszenvedhette, Smike-ot mégis figyelembe kellett vennie, mert miért ragadta volna ki a gyámoltalan teremtményt kinzói kezeiből, ha számára jobb sorsról nem gondoskodhatott, mint az előbbi volt? Mig a férfival, ki vele oly rozsu bánt, és benne mély elkeseredést keltett, egy városban élt, hetven mérföld igenis csekélységnek tetszhetett neki, de most magát elég távol lenni hitte. Nem halhatt meg anyja vagy Kateiza azon idő alatt, melyet ő az országon kívül töltött.

Anélkül, hogy tovább gondolkodott volna, késznek nyilatkozott Crummles Vincze ur ajánlata elfogadására, és a szövetséget egy kézadással megerősítette.

OSZEK

MAGYAR KÖNYVESHÁZ

Eddig megjelentek:

1. **Obernyik Károly.** Beszélyek. (Az özvegynő. Az Oceán virága.) A szerző életrajzával, A b a fi Lajostól. Ára **20** kr.
2. **Tolnai Lajos.** A somvári Fényes Ádám ur. Elbeszélés. A szerző életrajzával. Ára **20** kr.
3. **Sacher-Masoch Lipót.** Holdas éj. Beszély. Fordította Csukássi József. A szerző életrajzával. Ára **20** kr.
4. 5. **Ányos Pál** költeményei. Jegyzetekkel és életrajzi essayvel ellátott bővített új kiadás. Kiadja A b a fi Lajos. Kettős füzet. Ára **40** kr.
6. **Aristophanes.** A békák. Vigjáték. Fordította Veress Ignác. Ára **20** kr.
7. **Erckmann-Chatrion.** Francia életképek. Fordította Csukássi József. A szerző életrajzával. Ára **20** kr.
8. **Turgenjev Iván.** A fatalista. Beszély. A szerző életrajzával. Ára **20** kr.
9. 10. **Szerelmi népdalok.** I. Boldog szerelem. II. Boldogtalan szerelem. Székely Sándor gyűjteményéből, sajtó alá rendezte s jegyzetekkel ellátta A b a fi Lajos. Kettős füzet. Ára **40** kr.

Ezekkel az I. folyam be van fejezve, előfizetések azonban még folyvást elfogadhatnak úgy az első, mint a következő folyamokra.

Tíz füzetből álló folyam előfizetési ára 2 frt.

Az előfizetők a füzeteket b é r m e n t v e veszik kézhez!

OSZK

OSZK

